

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

IMPP.

ROMANORVM NUMISMATVM

SERIES.

C. IVLIO CÆSARE

ad

RVDOLPHVM II.

*Addita est breuiter ipsorum vita, auersa pars nummorum,
& eorundem explicatio.*

Per

LEVINVM HVLSIVM.

FRANCOFVRTI,

Impensis authoris. Cum Privilegio S. Caf. Maiest.

M. DC. III.

St. Car. Casparus Schaefer
St. Car. Schaefer. S. Hug. ad Stella & M. Vin. Tana.

REVERENDISSIMO
ILLVSTRISSIMOQVE PRINCIPI
AC DOMINO, DOMINO IOANNI

ADAMO. *Archiepiscopo Moguntino, S. Rom. Imp. per
Germaniam Archicancellario & Principi
Electori, &c. Domino suo cla-
mentissimo.*

OETA Horatius, Princeps Il-
lustrissime, scribēs de arte Poe-
tica, cum Poetam omne pun-
ctum tulisse non immerito in-
quit:

— *Qui miscuit utile dulci,*

Lectorem delectando, pariterque monendo.

Sic enim homines ferè à natura compara-
ti sunt, vt ea suffragiis suis comprobent & se-
ctentur maxime, quę cum vtilitate quam ad-
ferunt, honestam adiunctam habent delecta-
tionem. Neq; tantum in Poematibus id ita se
habere comperimus: verum etiam in alijs re-
bus ac studijs omnibus. Eiusmodi autem effe-
studium Antiquitatis, ac imprimis eam eius
partem, quę inuestigationem veterum In-
scriptionum & Numismatum complectitur,
res manifestior est, quàm vt longa demōstra-
tione, præsertim apud R. Cels. Tuam indi-

)(2 geat,

EPISTOLA

geat. Certè vix Princeps, vix nobilis, vix in re literaria mediocriter versatus, sive Theologus, sive Medicus, sive Iuris peritus, hodiè reperiatur: qui cognitionem Inscript. & Numismatum, saltem mediocrem, sibi non optet, utque ad eam perveniat, magnos sæpe sumptus faciat. Si in conquirendis aureis argenteisve nummis multum pecuniæ infunderetur, id quidem non ita mirum videri deberet. Iam verò quum nummum æreum, qui si ad valorem materiæ ex qua constat respiciamus, non sit Crutzigeri, æstimari & vñnere videamus sex, decem, viginti, quinquaginta, Imo aliquot centum aureis, quod posterius in Othonis primi, reliqua in Cæsaris, Vitellij, Pertinacis, Didi Iuliani, Albinij, Elagabali, Gordiani Africani, & aliorum, usu venire videmus: cumque viri prudentes ac omnium suffragijs doctissimi, tantam fecerint & faciant indies iacturam temporis, ut curis alijs postpositis partes averfas Numismatum nobis exhibeant, & explicent: statui aliter non potest, quam studium hoc longè maximam habere delectationem. Dulcedini huic quam attigi magis quam explicavi, accedit

D E D I C A T O R I A.

accedit alterum, quo homines summopere affici solent, vtilitas. Sunt quidem, qui Numismata (etsi antiquissima sint, utpote quæ in usu fuerint, inde à lani temporibus) parui faciant: & omne tempus quod in ijs acquirendis & inquirendis eorum inscriptionibus impenditur, amissum esse statuât: nihil enim eam inuestigationem habere vtilitatis. Verū illi, (quod bona ipsorum pace dictum sit) mihi in maximo errore versari videntur. Neque enim in numis antiquis, priorum præsertim Cæsarum, tantum reperiuntur figure, eo artificio elaboratæ, ut sibi optimi quique artifices seculi nostri, pictores, cælatores, alij: eas imitandas sibi proponant: sed certum est prætereà, fatētibus id omnibus doctis, docere sæpè Numismata, sive de vocibus nonnullis latinis, sive de rebus plurimis loqui velimus, quæ ex libris non facile quis addiscat.

Exemplo vno atque altero adlato, res fiet manifestior. In Nummo Neruæ decimi tertij Imperatoris, quem proponimus pag. 27. duæ exhibenter pascētes mulæ, cum curruculo: additâ Inscriptione: VEHICVLATIO-

) (3   NE

E P I S T O L A

NE ITALIÆ REMISSA. Ea docet, Principē hunc liberalissimum, subditis vehiculatio-
nis & equorum vectariorum onus remisisse. Hæc enim vehicula & equi certis locis dispo-
siti, nocte dieque ad mandatum principis,
operis coactis, (quæ maxima erat subiectio)
parati esse debebant.

Inscriptio Numi ærei Hadriani, habentis
figuram seminudam, sedentem ad tres obe-
liscos, & dextrâ rotam tenentem, docet cla-
rè, quo tempore Circus Romæ ab Hadria-
no fuerit exstructus, Anno nimirum ab Vrbe
condita, octingētesimo septuagesimo quar-
to. Quod ut & alia plura eiusmodi, iucunda
cognitu, & necessaria ad studium Antiqui-
tatis, nos latuissēt, si Numismata (ob id facta
à Romanis & aliis ex materia durabili) eorū
memoriam non conseruassent. Herodiani
locus qui extat libr. 4. describit nobis & pō-
pam funebrem & Impp. Rom. Consecratio-
nem, quam Græci dicunt ΑΡΘΗΟΣΙΝ.
Intelligi quidem ille per se potest: nunquam
autem melius quam si cum auersa parte An-
tonini Pij, quam exhibemus pag. 32. confe-
ratur. Et vnde viri docti yaria Ethnicorum
Templa.

DEDICATORIA.

Templa, aras, ornamenta, Pontificalia vasa, aliaq; instrumenta, quibus in sacrificijs suis utebantur? vnde sellas currules, fascēs, arma, instrumenta bellica, signa militaria, de quibus omnibus mentio passim extat apud aucthores, nobis explicarunt? Fatētur ipsi ab Inscrip̃t: & numis Antiquis, meliorem partem eorum que in his adferunt, desumptam esse.

Quæ cū ita se habeant, Princeps Illustrissimè, adductus cōsideratione vtilitatis publicæ: & illectus dulcedine, quā fateor me maiorem in investigandis nūmis antiquis percipisse, quā putassem, & sæpè, cum ad rem familiarem respicerē, optassem: coepi ex infinitis penè nūmis, colligere Seriem Impp. Rom. cū omnibus quotquot reperire potui partibus auersis, eorūdemq; à Iulio. Cæs. ad Rudol. II. Imp. Dūq; N. Clem. conscribere explicationes. Quod quidē opus magnū & perdifficile in præsentia sub Illustriss. R. Cel. T. nomine edidissē; si res angusta domi permisisset, & nonnulla adhuc, quæ necessaria erant ad eius perfectionē, nō defuissent. Cum enim indices apud viros doctos, Antiquitat. studiosos, partes auersas pulcherrimas, quas videre nōdū

EPISTOLA

contigerat, invenire: diligentius eas inquerendas, & operi, quo tãto gratius esset lectoribus, addēdas existimaui. Interim ne nōnullos Antiquitatis studiosos amicos meos, qui auebāt eā videre seriē (quod hactenus à nemine hoc ordine esset edita,) nimis diu suspēsos detinere, specimen quoddā eius operis tanquā prodromum emittendū cēsui, quæ interim dum opus illud maius absoluitur, sese oblectarentur. Quod autē eum laborē meū, & quasi primitias alterius illius, volēte Deo, subsecuturi, Illustris. Cels. T. nomini inscripsi, factū est nō tantum vt eo gratior esset omnibus ad quos perueniret: verū etiam, quòd de eo R. Cels. Tuā optimē iudicare posse, re ipsa cognoui. Exiguus est, fateor: spero tamē fore vt R. Cels. T. eū patrocinio & fauore, pro innata sibi benevolētia, quod submississimē rogo, nō dedignetur. Deū optimū maximū ex animo oro, Princeps Illustris. ut R. Cels. T. quā diutissimē incolumen præseruet, ei; omnia salutaria benignè largiatur. Francofurto. Calend. Aprilis. An. Salutis. M. D. C. IIIV.

Ren. Cels. T.

obsequentissimus

Levinus Hulsius.

ELENCHVS AVTHO- RVM QVI DE NVMISMATI- BVS SCRIPSERVNT, ET eorum figuras exhibuerunt: quorum præcipuis in hoc Opusculo usi sumus.

P R I M V S omnium qui effigies Impp. in Lucem de-
dit, fuit, ut nonnullis placet, *Cardinalis Sadoletus*,
sive ut alij, *Andreas Fulvius*: Romæ Ann. 1517: subti- 1517
tulo: *Illustrium imagines*.

Hunc imitatus est *Ioannes Huttichius*, Argentine
An. 1525. cuius Liber etsi egregium habeat titulum, ico- 1525.
nestamen Impp. malè cum numismatis in eo congru-
unt, Titulus est: *Imperatorum Rom. Libellus, una cum*
imaginibus ad viuam effigiem expressis. Excusus fuit post- 1550.
ea Lugduni, An. 1550. & 1554. sed quod ad imagines ni- 1554.
hilo correctior.

Munsterus quoque *Cuspianus*, *Abbas Vrsburgen-*
sis & alij, imagines Impp. exhibuerunt, sed etiam pa-
rum cum nummis congruentes.

Wolfgangus Lazius suæ Reipubl. Romana, Viennæ
1551. varia addidit numismata Romana. 1551.

Commentarios etiam *de rebus Græciæ*, diuersis nu-
mis Græcis illustrauit.

Ant à Pise siue *te Poix*, scribit *Lazium*, edidisse li-
brum, quem ego nunquam vidi, cui titulus: *Commen-*
tariorum vetustorum numismatum specimen exile, cum ex
tecto tegula, &c. Et est hic liber Epitomè magni alterius
operis; eodem titulo, quod absolutum à se fuisse dicit, &
continere septies centena numismatum dinerforum
millia, septuaginta etiam tabulas quibus variarum Re-
rum Publicarum, ut Rom. Græcæ, & aliarū, explicatur.

Iacobus de Strada Mantuanus, edidit Lugduni 1553

1555. *Epitomen Thesauri Antiquitatum*, qua proposuit, optimo ordine & maxima diligentia, anteriores partes numismatum, ligneis figuris absque posterioribus, quarum tamen in scriptis meminit. Hoc opus imitatus
- 1558 est quidam Tiguri Anno 1558. Et postea Rouille Lugduni, sub titulo, *Promptuarium numismatum*. Tantum verò abest ut opus editione sua illustrarit, ut potius corruerit, additione multorum numorum fictiorum.
- 1553 *Aeneas vico*, Parmensis, vulgavit Venetiis An. 1553. numismata *XI I. primorum Imp.* cum plurimis eorū partibus averfis, artificiose æri incis. Fuit hic primus omnium (nisi fallor) qui partes alteras exposuerit.
- 1555 An. 1555. præstitit. *Il discorso sopra li medaglie.*
- 1557 An. 1557. *Aug. statum imagines.*
- 1562 An. 1562 aliquot part. averfas. *Iul. Casp.* perdoct. explicata. *Hubert. Goltzius*, omnes in hoc genere facile superavit.
- 1557 Præstitit enim An. 1557. Antuerpiæ *Serie effigior. Imp.* forma grandiuscula, absque partibus tamen averfis. Antea ediderat *Fastos Consulares*, cū denariis Consulū. Item *vitā Iul. Casaris*, cum permultis ipsius partib. averfis.
- Vitam etiam, & posteriores partes *Augusti*.
- Item *Græciā doctissimè descriptam*, cum variis tam Italiæ quam Græciæ numis.
- 1559 *Sebastian. Eriz.* nobilis Venetus, An. 1559. Venetiis publicavit opus perdoctum, *Il discorso sopra li medaglie degli Antichi*, ligneis figuris, simul expositis partibus averfis.
- 1577 *Fulvius Ursinus*, Romæ dedit An. 1577. *Familias Romanorum* doctissimè descriptas, & numismata in ære artificiosissimè sculpta.
- 1579 *M. Anthon. lepoix*, præstitit, *Le discours sur les medailles antiques*, Parisiis 1579. in quo varia numismata pulcherrima, typis æreis etiam exhibentur.
- 1581 *Guilielmus du Choul*, nobilis Gallus, Lugduni, An. 1581
- in Ita-

in lucem edidit, *Le discours de la region des anciens Romains*, cui enarrationi suæ raros nummos, affabre delineatos, et si ligneis figuris, exhibet.

Don Antonij Augustini, Archiepiscopi Tarraconēsis, *Dialogi sopra le medaglie*, editi sunt Romæ in quarto æneis An. 1592. Et ibidē ligneis figuris, An. 1600. Quibus variis & rari exhibentur nummi. 1592 1600

Sabucius, in fine suorum Emblematum, varia etiam habet numismata, quæ sæpè ex offic. Plātin. prodire.

Itē *Glaude Guichard* en ses funeraillies.

Gabriel Simeō, Nel Illustrationi d'Epitafi & di medaglie.

Heliseus Roslein D. in sua descriptione, *des Elsäß vñ Wäsigawischeun gebirgs*. Argentinae An. 1593. expressit plurima numismata quæ ibidem reperta sunt. 1593

Abrahamus Ortelius in suo Theatro Orbis, etiā plurima habet.

Item *Cas. Baronius* in suis Annalibus.

De numismate census à Phariseis in quæstionē vocato, dissertationem perdoctam edidit. *D. Marquardus Freherus*. Heydelbergæ 1599. 1599

Eodē Anno, præstitit *L. Hulsius*. XII. primorum *Cas.* & LXIII. ipsorum parentum & vxorum Spira. 1599

Tandem prodire *Reliqua librorum Aeneas Vico*, continentia varias partes auersas pulcherrimas, in ære incisas, Impp. Neruæ, Traiani, Antonini Pii, Marci Aurelii. & L. Veri. Editus est liber Venetiis. 1601. 1601

Superiores omnes authores, excusi sunt cum figuris.

Constās. Landus Illustris. Comes, Italus, aliquot Impp. Rom. numismata eruditissimè explicuit, Liber Venetijs est editus. Etiam Lugduni, in quarto, An. 1560. sed absque figuris. 1560

Adolphus Otto D. Medicus, Augustanus, accuratissimè emisit *Inscriptiones numism.* Impp. à Pompeio ad Hæcælium, Augustæ An. 1601 etiam absque figuris. 1601

Hi authores plerique apud me inueniuntur.

SERIES

SERIES CÆSARVM, CVM PARTIBVS AVERSIS quæ in hoc libello propo- nuntur.

1. Caius Iul. Cæsar.	<i>An. DCCCLXXIIII.</i>
<i>L. Mussidius Longus.</i>	
2. Octau. Augustus.	16 Antoninus Pius.
<i>Imp. Cæsar. & Ian. Clu.</i>	<i>Consecratio. S.C.</i>
3. Tiberius Cæsar.	17. M. Aurelius Ant.
<i>Ciuitatib⁹ Asiæ restitutis.</i>	<i>Equester. Imp. V I I I.</i>
4. C. Cæsar Caligula.	18. L. Verus.
<i>Agrippina, Drusilla. Iul.</i>	3. Trophæa. <i>Tr. P. VII.</i>
5. Claudius Cæsar Aug.	19. L. Aur. Commodus.
<i>Imper. recepit.</i>	<i>Tellus stabil. P. M. T. R. P.</i>
6. Nero Claudius Cæf.	20 P. Helu Pertinax.
<i>Sabina.</i>	<i>Providētia Deorū Cos. I.</i>
7. Sergius Galba.	21. M. Did. Iulianus.
<i>Hispania.</i>	<i>Fortuna. P. M. T. R. P. Cos.</i>
8. M. Sil. Otho.	22. C. Pesc. Niger. iust.
<i>Securitas P. R.</i>	<i>Bona spei.</i>
9. Aul. Vitellius.	23. L. Sept. Seuerus.
<i>Liberi Imp. German.</i>	<i>Indulgentia Augg.</i>
10. Flau. Vespasianus.	24. Clodius Albinus.
<i>Amphitheatrum.</i>	<i>Clementia ang. Cos II.</i>
11. Titus Vespasianus.	25. Anton. Caracalla.
<i>Iud. Cap.</i>	<i>Circus. P. M. T. R. P. 16.</i>
12. Domitianus.	26. Sept. Gera.
<i>Ioni conseruat.</i>	<i>Nobilitas.</i>
13 Nerva Cæsar.	27. M. Opel. Seu. Macrin.
<i>Vehiculatione Ital &c.</i>	<i>Roma Fel.</i>
14 Traianus.	28. Ant. Diadumenianus.
<i>S. P. Q. R. Optimo princ.</i>	<i>Prine. Inuentus is.</i>
15. P. Ælius Hadrian.	29. M. Ant. Elagabalus.
	<i>Sacerd. Dei Solis, &c.</i>
	30. M.

SERIES IMPP. CVM AVERA.

30. M. Aur. Scu. Alexander.	47. Postumus.
<i>Liberalitas Augst. &c.</i>	<i>Vic. Germ. P. M. TR. &c.</i>
31. C. Iul. Maximinus.	48. M. Aur. Claudius.
<i>Victoria Germanica.</i>	<i>Annona Aug.</i>
32. C. Iul. Ver. Maximus.	49. C. M. Aur. Quintillus.
<i>Pietas Aug.</i>	<i>Marti Pacifero.</i>
33. M. Ant. Gordian. Afr.	50. Val. Aurelianus.
<i>Securitas Augg.</i>	<i>Oriens Aug.</i>
34. D. Cael. Balbinus.	51. M. C. L. Tacitus.
<i>Fides mutua Augg.</i>	<i>Latitia Fund.</i>
35. M. Clod. Pupienus.	52. M. Annianus Florianus.
<i>Concordia Augg.</i>	<i>Moneta Aug.</i>
36. M. Ant. Gordianus III.	53. Aur. Valer. Probus.
<i>Traiectus Aug.</i>	<i>Victoria Germ.</i>
37. M. Iul. Phillippus.	54. M. Aur. Carus.
<i>Aeternitas Augg.</i>	<i>Fides milit.</i>
38. M. Iul. Philippus.	55. M. Aur. Numerianus.
<i>Fides exercitus.</i>	<i>Mars victor.</i>
39. Cn. Mess. Qu. Traian. Dec.	56. M. Aur. Carinus.
<i>Genius exerc. Illustric.</i>	<i>Principi Inuent.</i>
40. Q. Her. Etr. Mes. Decius.	57. C. Val. Diocletianus.
<i>Pietas Augg.</i>	<i>Iovi Augg.</i>
41. C. Vib. Trebun. Gallus.	58. M. Aur. Val. Maximian.
<i>Aduentus Augg.</i>	<i>Vot XX. H.</i>
42. C. Vib. Volusianus.	59. Fl. Val. Constantius.
<i>Felicitas Publica.</i>	<i>Providentia Cass.</i>
43. C. Iul. Aemilianus.	60. Gal. Val. Maximianus.
<i>Apol. Conseruat.</i>	<i>Concordia Militum.</i>
44. P. Licin. Valerianus.	61. Fl. Val. Severus.
ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΤΕ.	<i>Virtus Augg. &c.</i>
45. P. Licin. Gallienus.	62. Gal. Val. Maximinus II.
<i>Col. Iul. Aug. fel.</i>	<i>Sol. inuicto Comit.</i>
46. Salon. Valerianus.	63. M. Aur. Maxentius.
<i>Consecratio.</i>	<i>Aeternitas Augg. N.</i>

'SERIES IMPP. CVM AVERS.'

64. C. Val. Licin Licinius. <i>Idvi Conservatori &c.</i>	82. Theodosius Iun. <i>Victoria Augg.</i>
65. Fl. Val. Constantin. Max. <i>Salus Reip. Danu.</i>	83. Valentinianus III. <i>† Comob.</i>
66. Fl. Iulius Crispus. <i>Roma Aeterna PR.</i>	84. Fl. Valer. Marcianus <i>Victor. Auggg.</i>
67. Fl. Constantinus II. <i>Virtus exercitus.</i>	85. Leo Magnus. <i>Victor Auggg.</i>
68. Fl. Constans. <i>Fœlix temp. repara.</i>	86. Zeno. <i>Victoria Auggg.</i>
69. Constantius. <i>Hoc signo victor &c.</i>	87. Anastasius. <i>Duplex crux.</i>
70. Dn Magnentius. <i>Salus D D. N N. A V G.</i>	88. Fl. Valer. Iustinus. <i>* M. B. †.</i>
71. Dn. Decentius. <i>Victoria D D. N N. &c.</i>	89. Iustinianus. <i>† K*.</i>
72. Fl. Cl. Iulianus. <i>Securitas Reipub. &c.</i>	90. Iustinus II. <i>Victoria Auggg. &c.</i>
73. Iovinianus. <i>Securitas Reipub.</i>	91. Tiberius II. <i>Gloria orbis Terrar.</i>
74. Valentinianus. <i>Reparatio Reip.</i>	92. Mauritius. <i>Victoria Augg. P.</i>
75. Valens. <i>Gloria Romanorum.</i>	93. Focas. <i>Victoria Augg.</i>
76. Gratianus. <i>Gloria novi seculi.</i>	94. Fl. Heraclius. <i>Super Alpidem et. &c.</i>
77. Magnus Maximus. <i>Virtus Romanorum.</i>	95. Hera. Constant. <i>Victoria Augg.</i>
78. Valentinianus Iun. <i>Vrbs Roma.</i>	96. Fl. Heraclionas. <i>X. X. †. Rom.</i>
79. Fl. Theodosius Mag. <i>Concordia Augg.</i>	97. H. Constans. <i>Vot. XXX Mult.</i>
80. Arcadius. <i>Virtus exercitus.</i>	98. & Constantinus. <i>.....</i>
81. Honorius. <i>Triumphator Gent.</i>	99. F. H. Iustinianus. II. <i>Victoria Augg.</i>

SERIES IMPER. CVM AVERIS.

100. Leontius: <i>Victoria Aug.</i>	117. Conradus. <i>Insignia Franconia.</i>
101. Tiberius III. K. †. R. I. < Z Z O.	118. Henricus I. <i>Victoria Aeterna.</i>
102. Philippicus. <i>Victoria Aufij 2.</i>	119. Otho II. Magnus, <i>Aeternitas.</i>
103. Anastasius II. <i>Victoria Augusto.</i>	120. Otho III. <i>Latitia.</i>
104. Theodosius III. <i>Victoria Augg.</i>	121. Otho IIII. <i>Pax perpetua.</i>
105. Leo III. E N O E O. &c.	122. Henricus II. <i>Conseruatori Panno.</i>
106. Constantinus VI. <i>Columna, cum 2. stellis.</i>	123. Conradus II. <i>Insignia Franconia.</i>
107. Leo IIII. <i>IHS XPS REX regnan.</i>	124. Henricus III. <i>Signum Henrici.</i>
108. Fl. Constantin. & Heren. <i>Gloria Imp. R.</i>	125. Henricus IIII. <i>Signum.</i>
109. Carolus Magnus. <i>Biceps Aquila.</i>	126. Henricus V. <i>Signum.</i>
110. HLudouicus Pius, <i>Victoria Aug.</i>	127. Lotharius II. <i>Signum.</i>
111. HLotharius. <i>Concordia militum.</i>	128. Conradus III. <i>Insignia Sueuia.</i>
112. Ludouicus II. <i>Tres figura.</i>	129. Fridericus Barb. <i>Signum.</i>
113. Carolus II. Calvus. <i>Latitia.</i>	130. Henricus VI. <i>Signum.</i>
114. Carolus III. Crassus. <i>Victoria Aug.</i>	131. Phillippus III. <i>Insignia Sueuia.</i>
115. Arnolphus Rex. <i>Temporum faelicitas.</i>	132. Otho V. <i>Signum.</i>
116. Ludouicus I V. <i>Religio Christiana.</i>	133. Fridericus II. <i>Signum.</i>

SERIES IMPP. CVM AVERS.

134. Rudolphus Habsb.	<i>miseria, res dñ.</i>
<i>utrum lubet.</i>	143. Sigismundus.
135. Adolphus.	<i>Nescit regnare &c.</i>
<i>Festina lentè.</i>	144. Albertus II.
136. Albertus.	<i>Victoria nescit.</i>
<i>Tolle moras.</i>	145. Fridericus III.
137. Henricus VII.	<i>Hic regit ille &c.</i>
<i>Fide & consilio.</i>	146. Maximilianus I.
138. Fridericus III.	<i>Per tot discrim.</i>
<i>Adhuc stat.</i>	147. Carolus V.
139. Ludouicus V.	<i>Plus ultra.</i>
<i>Diuisum iungam.</i>	148. Ferdinandus.
140. Carolus IIII.	<i>Aquila electa.</i>
<i>Nullius paueat &c.</i>	149. Maximilianus II.
141. Wenceslaus.	<i>Dominus provid.</i>
<i>Tempestanti par.</i>	150. Rudolphus
142. Rupertus.	<i>Adsit.</i>

F I N I S.

LEVINVS HVLSIVS LECTORI

Antiq. Studioſo S.

NTER eos, Lector ſtudioſe, qui de ſerie Numiſmatum Imp. Rom. & auerſis partibus eorum ſcripſerunt accuratè, duo mihi præ cæteris accurati viſi ſunt, *Æneas Vico Parmenſis*, & *Adolphus Occo Auguſtanus*. Digeffit Occo librū Inſcriptionum Numiſmatum Imp. &c. ea certe methodo & diligentia, ut ſi imagines addita, & pleniores adhibita fuiſſent explicationes, nihil amplius deſiderari potuiſſe in hoc genere à quodam videretur. *Æneas* verò, cum *Iul. Caſarem* ſeparatim, tum *XII. primorum Imp. Imagines* cum plurimis eorum partibus auerſis in lucem dedit: daturuſque fuiſſet reliquas proculaubid, ſi vixiſſet. Quod ſatis oftendunt eius Reliqua, *Venetis an. 1001. edita*, qua habent quinque ſuccedentes *XII. primis Imp. (omifſo tamen Hadriano)* ſed nulla adiecta, niſi in *Caſare*, poſteriorum partium, declaratione. Viriuſque laboribus adductus, & conſideratione utilitatis maxima, qua inde redire poſſet ad omnes Antiquit. ſtudioſos, inductus, cepi cogitare de **SERIE NVMIS. IMP. ROM. CVM OMNIBVS QVOTQVOT REPERIRE POTVI PARTIB. AVERſIS concinnanda.** Quo quidem in opere antehac à me inſtituto, eatenus ſumptu non mediocri, & labore maximo ſum progreſſus, ut à *Iul. Caſare ad Carolum Mag.* deduxerim: ordine *Occonis* ferè obſervato, & partibus auerſis explicatis. Statuerā partem huius operis in lucem dare: verum cum ea, qua opus erant, omnia habere commodè non poſſem: nonnulla etiam deeſſent adhuc auerſarum partiū declarationes: editionem adhuc ad tempus differendā vidi. Interim ut ſpecimen aliquod maioris illius ac difficillimi operis haberent qui deſiderāt, Imagines omnium Imp. hoc libello congeſſi, partem unam auerſam, quam ex pulcherrimis putavi, adieci, unā cum per breui expoſitione, & vita Imp. cuiuſq; deſcriptione. Qua in re quid à me præſtitum ſit, aliorum eſto iudicium. Certè lector, tibi gratificari ſtudiui. Tuum eſt ſtudium meum probare. Quod ſi te facere ſenſero, & beneuolè has primitias excipere, cōtendam omni modo, ut Opus illud maius quamprimum ex parte, & deinceps perfectum habeas. Vale, *Ex Auſao. Francoforti 14. Aprilis. An. Dn. M. DCI II.*

A

G. IV.

C. IVLIVS CÆSAR, ROM. IMP. I.

CAius Iulius Cæsar, primus Romanorum Imperator. Initio Hispaniæ Quæstor; deinde Pontificatum maximum adeptus; Prætor & Consul creatus; Galliam ab Alpibus, & Oceanum bis classe transgressus, Britanniam subegit. Cum ei triumphus à Pompeio negaretur, armis eum Urbe pulsus, in Thessalia ad Pharsalum devicit. Anno ab V. C. 705. Capite eius allato, fleuit, & honorificè sepeliri fecit. Hoc anno Cæsar Trib. Potest. cum Dictatura in perpetuum accepit; & sic Romanorum Aristocratiam, in Monarchiam redegit. Annum ad cursum Solis accommodavit. Mensis Quintilis ab eo Iulius dictus est. Eloquentia erat tanta, ut Cicero dubitaret cui deberet cedere. Dictare & audire simul potuit. Epistolas vero maximarum rerum, quaternas pariter librariis dictare: aut si nihil aliud ageret, septenas. Per notas scripsit, ut nullus ne verbum quidem intelligeret. Natauit semel 200. passus, elata læua, ne libelli, quos tenebat, madefierent. Quatuor duxit triumphos. Clementia omnes superavit. Sed habuit hic animus tam bellicosus, quibus argui, at vix carere potuit. Cum nullos haberet filios, Octaviū in Familiam, nomenq; adoptavit. Obælatorum prodigæq; iuventutis subsidium fuit vnicum, pronus ac sumptuosus in libidines, corrupit plurimas & illustres scæminas. Impuditiæ infamatus est. Comitiali morbo laboravit. Inter cæteros honores ipsi à Senatu decretos, hi fuere: ut signaretur pecunia ipsius imagine, lauream semper gestaret, sella curuli, aut aurea & prænomine Imperatoris, uteretur. Qua dominatione abusus, in Curia Pompeij, dum Senatum haberet, tribus & viginti plagis confossus ab amicissimis, periit. ab V. C. 709. ante Christi nat. an. 42.

Vixit Annos 55 Mens. 8.

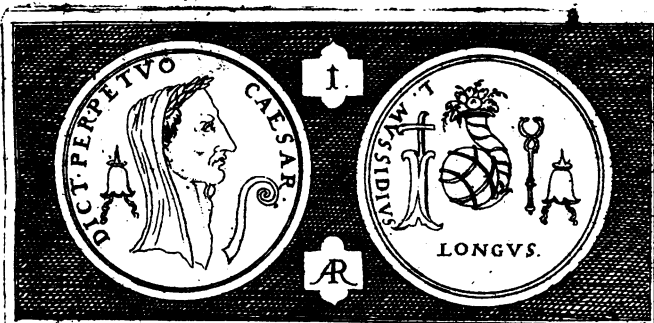
Imperavit an. 3. M. 8.

Sepultus in Campo Martio. Divusq; appellatus est.

Cæsaris Numismata, ex omni metallo, cara sunt.

Cicero

Cicero in Officiis, de Cæsare.

*Quod si violandum est ius, regnandi gratia
violandum est: aliis rebus pietatem colas.*

A Versa pars huius nummi indicat eusum fuisse Romæ, cum
L. Mussidius Longus trium vir Monetalis esset, quod & ex
alio nummo aureo Cæsaris, inscriptione eadem ferè quâ hic
noster constat:

L. MUSSIDIUS LONGVS III. VIR. A. A. A. P. P.

quod legendum, Triumvir, Auro, Argento, Aere, Flahdo,
Feriundo. Officium istorum III. virorum erat, curare, ne num-
mus adulterinus conflaretur: nec pondus minuendo: nec ma-
teriam viliozem admiscendo: nec deniq; aliam pro alia substi-
tuendo. Hæc potestas Romæ minoribus Magistratibus com-
missa fuit, teste Cicerone Lib. 3. de leg. Prima nota auersæ
partis, est gubernaculum navis, & principem orbis terrarum
metaphorice declarat: Quæ sequitur pila, terræ globum per re-
giones diuisum significat. Cornu, pilæ superpositū, & omnium
fructuum genere plenum, terræ diuitiarum copiam. Proxima
vero, Caduceus est, qui Pacis atque Concordiæ apud veteres ty-
pus fuit. Nouissima nota, Albogalerus aut pileus est Cæsaris, ob
maximi sacerdotii gestamen. His omnibus hieroglyphicè signi-
ficatur, Cæsarem optimum orbis terræ gubernatorem, copia
diuitiarum omnium, ac pace victoriis parta, fuisse.

A 2 2. OCTAY.

2. OCTAV. AVGVSTVS ROM. IMP. II.

Octavius, C. Octavij Senatoris ex Actia filius, à Cæsare ma-
ore auunculo, adoptatur, cuius necem vindicavit, Brutum
& Cassium cædis authores, in Macedonia vicit. Ad actum senatu,
vi, ante legitimam ætatem, se Cos. fecit: Postea cum M. Anto-
nio & Lepido, R. P. C. Triumvir factus; Isti quasi illudentes
fœdissimæ servituti civium, horum cruore orbem terrarum
contaminavere. Sex. Pompeium in freto Siculo superavit. M.
Antonium, amore Cleopatrz devictum, ad Actium navali pu-
gna, Anno ab v. c. DCCXXIII. vicit. Reliquam orbis partem per
legatos domuit, & pacem restituit. Dictator in perpetuum à Se-
natu factus est. Urbem optimis institutis, & operibus magni-
ficentissimis excoluit. Hinc meritò PATER PATRIÆ atq; AV-
GVSTVS dictus est. Ianum ter clusit. Iuventa eius infamiam
subiit. Adulteria exercuit, & Luxuriæ erat serviens. Liuiam,
Tib. Neronis Claudij Præsidis in Campaniæ quodam oppido,
vxorem, quæ iam duos à marito habebat filios, Tiberium scili-
cet postea Imperatorem, & Drusum X. & iterum ab eo graui-
dam, abduxit, consensuq; mariti, in matrimonium accepit, di-
lexitque perseveranter. Cibi minimi erat & parcissimus vini.
Scripsit etiam & libros. Nepotes ipsemet instituit. Tiberium
prædictum adoptavit, & hæredem reliquit. Obiit Nolæ, dolo
vxoris Liuiæ, an. ab v. c. 766. Ch. 15.

Vixit Annos 77. Mens. 10. D. 26.

Imperavit cum M. Anton. An. 12. } An. 56.
Solutus autem An. 44.

Sepultus Romæ, in suo Mausoleo.

Non tantum Diuus, verum etiam Deus appellatus est; ut ex
numismatibus constat.

Dictum

2.

AR

Dictum Augusti, ex. Goltzius:

2. Romam Lucerissiam accepit, marmoream relinquo.

IN hac auersa parte apparet Templū Iani gemini siue bifrontis, addita hac inscriptione, in eius peristilio:

IMP. CAESAR. & IAN. CLV.

Id est: Ianum clusit. Berossus refert, Ianum dictum fuisse Deum Pacis & Concordiae, postquam Romulus & Tatius pacem inierant, & exinde reconciliationem Romanorum & Sabinorum eius imaginem duabus faciebus depictam fuisse. Hostius, in sua Histor. rei nummariae: lib. 1. cap. 2. Ianum geminum dicere esse Noah. Hoc templum, tempore belli aperiebatur, pacis vero claudebatur. Aperiendi autem vel claudendi prima ratio hae fuit: Romulo contra Sabinos pugnante, cum iam vincerentur Romani, calidam aquam ex eo loco scaturisse dicunt, quo Sabinii fugati sunt. Hinc mos deductus est, ut Templum, in eo loco constitutum, pugnaturi aperirent, ad spem pristini auxilij. Hoc templum ter clusit Augustus, tertia vice, eius Imperij anno XLII. Orbis 3963. V. C. 751. pace per totum Orbem confirmata, nascitur Iesus Christus Saluator mundi.

Augusti Numismata in magna copia reperiuntur, ex omni genere metallorum.

A 3

3. TIBE.

3. TIBERIUS CÆSAR ROM. IMP. III.

Tiberius Cæsar, Tib. Neron. Claudij & Liuiæ filius. Bello Cætabrico Tribunus militum. Tigranem Armeniæ regem regno restituit; & postea Comatam rexit Galliam; ex hinc Rhæticum Vindelicumque bellum; inde Pannonicum & Germanicum gessit. Defunctis Caio & Lucio Augusti nepotibus, Liuiæ impulsu magis, quam Augusti iudicio, ab eo adoptatus est. Satis prudens in armis, satisque fortunatus sub Augusto. Inerat ei scientia literarum, eloquio clarior, sed ingenio pessimo, turci, auaro, insidioso, simulans ea se velle quæ nolle. Imperium adeptus, primum se ciuilem admodum gessit. Aduersus conuicia, malosque rumores, & famosa de se & suis carmina, firmus ac patiens. Senatum usque ad submissionem veneratus est. Mox Ludorum ac munerum impensas corripuit. Capreas in Insulam Neapolitani sinus secedēs, Reipublicæ curam abiecit. Armeniam à Parthis occupari, Moesiā à Dacis, Gallias à Germanis, vastari neglexit. Portentosæ libidinis fuit. Pecuniæ tenax. Odiū in parentes detexit. Romam petens, Caligulæ nepotis fraudes, in Villa Lucilliana obiit. 17. Cal. April. V. C. 789. Christi 38.

Vixit Ann. 77. M. 4. D. 1.

Imperauit An. 22. M. 6. D. 26.

Sepultus in Mausoleo Augusti.

3

Æ

3. Boni pastoris est tondere pecus, non deglubere.

Hic nummus in gratiam Tiberij, anno regni eius 8. Christi verò 23. (ut Occo pag. 91. sentit) formatur. Qui Vult esse Deam Vestam, subsellio insidentem. Sed mihi magis placet sententia Seb. Erizzo pag. 78. qui scribit, eum anno Imperij Tiberij 18. Christi autem 34. (quo anno passus est) cusum fuisse. Et citans Suidam, dicit: quarto anno Olimpiadis 210. qui in 18. annum Tiberij incidit, maximum terræ motum in Asia fuisse, quo ciuitates, ædificiaque quamplurima, subuersa sunt. Quod etiā Plinius lib. 2. cap. 54. his verbis (& Tacitus lib. 2.) testatur: *Maximus terra, memoria mortalium, extitit motus, Tiberij Caesaris principatu. XII. Urbibus Asia una nocte prostratis.* Suetonius refert, Tiberium adeo pecuniæ parcum & tenacem fuisse, ut prouinciis nullam unquam liberalitatem demonstraret, præterquam ciuitatibus Asiæ, quas terræ motu subuersas, restituit.

Hanc liberalitatem hic nummus, Tiberium sede Curuli insidentem ad viuum referens, celebrat, hac inscriptione:

CIVITATIBVS ASIAE RESTITVTIS.

Hæc etiam numismata Tiberij facile reperiuntur, sed pleraque ex Auro & Argento, quibus in parte auersa, unica forma. Figura est sedens, dextra hastam, sinistram armum tenens, inscriptione talik PONTIF. MAXIM. Ex ære autem varia extant.

A 4

4. CAIVS

4. CAIUS CÆSAR CALIGULA, ROM. IMP. IV.

CAius Cæs. Caligulæ cognomento, Germanici & Agrippinæ filius. In auum Tiberium tanti fuit obsequij, vt de ipso hoc fuerit peruulgatum; Nec seruum meliorem vllum, nec dominum fuisse deteriozem. Populo Rom. ob patris memoriam magis commendatus quàm ingenio suo Imperium adeptus est. Initio principem egit, mox monstrum & facem humani generis. In tantam superbiam lapsus est, vt se adorari & vocari Latialem Iouem, & Deum passus sit, propria sibi Sacerdotia constituens. Sæpè Iuno, Diana, Venusque fiebat, mutato cum nomine etiam habitu. Tum in propinquos, in auiã, proauiam, omnem sæuitiam exercuit Tres suas sorores stupro maculauit. In Palatio matronas nobiles publicæ libidini subiecit, ibique lupanar constituit. Senatores multos interfecit. Doluit R. Populo non vnã esse ceruicem, vt vno ictu facilius abscindi posset. Vicies septies millies sesterrium coëgisse Tiberius dicitur (sunt 66. milliones Coronatorum), quæ omnia Caius vno triennio absumpsit. Tandem per Chæream Cassium Tribunum, & Cornelium Sabinum xxx. vulneribus est confectus. 9. Cal. Febru. ab V. C. 793. Ch. 42.

Vixit Annos 28. M. 4. D. 25.

Imperauit An. 3. M. 3. D. 9.

Funeratus, primo in hortis Lamianis Romæ, mox in Cæsarium Mausoleo.

4

AE

Nihil magis in natura meo praebo, quam in arte humana.

IN hac aversa parte, videntur tres figuræ, Dearum habitu, quæ sunt III. sorores Caij Caligulæ: vt habet inscriptio.

AGRIPPINA, DRVSILLA, IVLIA.

Agrippina (mater Neronis) in forma Deæ Constantiæ dextra columnæ innixa; Drusilla, formâ Concordiæ: & Julia Deæ Fortunæ, dextra gubernaculum: & omnes cum Cornucopia. Has tres constuprauit Caius, & pleno conuiuio infra se vicissim collocabat. Drusilla Mar. Lepido nupta est, nihilominus cum ea rem habere frater perrexit. Vbi esset defuncta publicam ei sepulturam tribuit, qua. Prætoriani milites, Equester ordo, Patricij pueri, Trojæ decursione, regum (de quo, sub nummo 16.) tumultumque obequitârunt. Nec vnquam postea, nisi per nomen Drusillæ deiurauit. Deceuit vt immortalis haberetur, in curia effigies eius aurea poneretur, peculiare fanum ei ædificaretur, & vt Dea veneraretur. De Caligula vide plura apud Suet. cap. 24. Ioseph. lib. 19. cap. 2. Plin. lib. 37. cap. 2. Dion. li. 59. Tac. lib. 6. cap. 4. & alios.

Caligula Numismata, ex Æ. multa reperiuntur, sed ex argento rara & percaræ sunt.

A 5 5. CLAV.

3. CLAUDIUS CÆS. AVG. ROM. IMP. V.

Claudius Tiberius Drusus, ex Druso x. & Antonia Minore natus est. Vniuersam fere adoleſcentiam morbis afflicta habuit: ita ut animo ſimul & corpore eſſet hebetiori. Liberalibus artibus haud mediocrem operam dedit. Hiſtoriarum libros xli. conſcripſit. Caio occiſo, Imperator anno ætatis 50. creatus eſt. In cunctis ciuilem ſegeſſit. Expeditionem unam omnino in Britanniam ſuſcepit, unde, poſt 6. meſes, triumphum egit pretioſiſſimum. Curam Urbis maximam habuit; Senatum ſuppleuit: operaq; publica multa & magna extruxit. Aquam Claudiam demum poſt xi. annos, quamuis triginta hominum millibus ſine intermiſſione operantibus, Romam introduxit. Portum Oſtiæ extruxit. Spectacula magnifica edidit. Ludos ſeculares fecit. Plurimum indulgentiſſimus ac liberaliſſimus princeps: Sed libertorum & coniugis imperijs ſubiectus fuit.

Ingens fames, ſub Claudio, in Europa & Aſia exſtitit. Iudæos Roma expulit. Meſſalinam vxorem, portetoræ libidinis foeminam, interfici iuſſit; & Agrippinam Germanici fratris filiam, Caligulæ ſororem & Neronis matrem, in vxorem duxit. Vir natura ſæuus & ſanguinarius, alioquin timidus, profuſiſſimæ in foeminas libidinis, alæ ſtudioſus, interdum inconſultus. Neronem priuignum filio Britannico antepoſuit: cuius & Agrippinæ inſidiis veneno in boleto dato ſenex periit. 3. id. Octob. An. ab. V. C. 806. Ch. 55.

Vixit Annos 63. M. 2. D. 13.

Imperauit An. 13. M 8. D.

Sepultus in Mauſoleo Aug:

In numerum Dcorum à Nerone relatus eſt.

5. Nov

S

A

s. Non eodem modo à publico & fera belua caueri oportet.

A Versa pars Claudij nummi exhibet Castra prætorialia cum milite prætorio & signo militari, hac inscriptione adiuncta: IMPER. RECEPT.

Hoc est: Imperio recepto: Claudius verò inter cæteros ab insidiatoribus Caligulæ exclusus fuit, & sibi metuens (quod cum Caio ageret) in obscuro angulo se occultauit, ubi à milite repertus, qui existimabat alium quendam esse, extrahitur. Mox cognitum Imperatorem salutauit, & à militibus in Castra delatus, omnium consensu, cum promississet singulis quater-na dena sesterciorum (sunt 350. coron.) Imperator confirmatur. Signum militare hîc delineatum, habens in summo Aquilam, fuit ex præcipuis signis Cohortium. Sola Aquila, Plinio teste, Legionibus erat cōsecrata. Constabat ex argento quod magis esset conspicua. Solebant signa militaria in Castris figi, tanquam loco proprio, indeque vellebantur, sed ritè prius captato augurio, cum in proelium erat exeundum. Si spontè sequebantur, benè rem gestam iri persuasum erat; sin vi auellenda essent, secus. De signis militaribus plura vide sub num. 28. Castra prætorialia descripsimus sub num. 59.

*Huius Imp. nummi ex argento maximo sunt in precio, ex
are diuersi extant.*

6. NER●

6. NERO CLAUDIVS CÆS. ROM. IMP. VI

DOm. Nero, sextus Romanorum Imper. Cn. Domitij Neronis & Agrippinæ filius, à Claudio adoptatur & An. Senecæ, quem postea ad necem compulit, in disciplinam traditur. Mortuo Claudio Imperator factus est; & primo quinquennio ita se gessit, vt omnes Principes liberalitate, clementia, comitate & beneuolētia antecelleret. Deinde autem Caligulam malis moribus ac crudelitate longè superauit. Ianum bis clausit. Consulatus quater gessit. Pontum in prouinciæ formā redegit. Christianos primus suppliciis afflixit. Reliquum vitæ eo cum dedecore egit, vt pudeat memorare. Petulantiam, libidinem, luxuriam, auaritiam, & crudelitatem exercuit, magicæ arti deditus fuit. Inter coetus ganeorum atque scortorum nudus saltabat. Pueris abusus & nuptis. Rubriæ virgini Vestali vim intulit. Et in tantum libidini addictus erat, vt Sporum puerum exsecari iusserit, eumque ornamentis mulierum indutum in vxorem duxerit. Agrippinam matrem incestauit, posteaque interemit. Britannicum fratrem, veneno sustulit. Vrbem ipsam incendit. In Amphitheatrum aqua deducta, bellum nauale confecit, & publicè in medio aquæ sumptuosam cœnam dedit, & permisit cuique ea, quam cuperet, palam potiri; negare licebat nemini. Quibus ex causis multi homines mortui, multæ mulieres & Virgines etiam nobiliss. raptæ, multæ suffocatæ sunt. Tandem Galba ab ipso deficiente, seipsum occidit, 4. Idib. Iunij an. V. C. 820. Ch. 69.

Vixit Annos 31. M. 5. D. 26.

Imperauit, An. 13. M. 7. D. 28.

Sepultus in monumentis auitis Domitiorum.

In eo Caesarum progenies defecit.

Præmissus

6.

Æ

*Priamus mirus in modum beatus fuit, quod patriam
simul cum regno perditam vidit.*

6. **N**Umissa hoc, denotans raptum Sabinarum virginum
factum à Romanis tempore Romuli, habensq; in me-
dio tres obeliscos; à Nerone Cæsare haud dubiè pro memoria
restitutum fuit; Inscriptione

S A B I N Æ.

De raptu, vide Tit. Liu. Iustinum, Plutarchum in vita Romuli
& alios. Quarto urbis conditæ anno, Romulus, Neptuno Eque-
stri solemnes ludos Consuales in Circo parat; multi mortales
conuenère, studio etiam videndæ nouæ Urbis. Sabinorum o-
mnis multitudo, cum coniugibus & liberis venit, mirantur
tam breui rem Romanam creuisse. Vbi autem spectaculi tem-
pus adest, signo dato, Iuventus Romana ad capièdas virgines
discurrit: magna pars raptæ, domos deferebant, &c. Inde bel-
lum primum Sabinum exortum esse, omnes fere scriptores
tradunt. Vide etiam nummos Tituriæ, in Ful. Vrsino, Fami-
liarum Rom.

*Hi nummi, ex omni metallo facili reperiuntur, illi verò qui ri-
viores habent partes auersas (ut & reliqui omnes Imperatorum
Nummi) carissimi sunt: adeo ut unus ex ære 30. 50. & 60. aureis,
interdum aestimetur.*

7. SER.

7. SERGIUS GALBA VII. ROM. IMP.

Sergius Galba, Sergij Sulp. Galbæ & Mummiæ Achaïæ filius. In adolescentia liberalibus disciplinis & Iuri operam dedit. Honoribus ante legitimum tempus perfunctus est. Prætor, ludos Florales & elephantos funambulos edidit. Aquitaniam præfuit. Mox Cos. gessit. Durus & seuerus in re militari, vt communi prouerbio diceretur:

Discite milites militare, Galba est non Getulus.

In Africa biennio proconsulem egit. Ornamenta triumphalia accepit. Sacerdotium triplex inter x v. viros obtinuit. Taracensem Hispaniam per 8. annos cum acerbitate rexit. Homo cibo, potu, & libidine luxuriosissimus fuit, auarus, manibus, pedibusque articulari morbo distortissimus. Vt Neronem occisum cognouit, Cæsaris nomen suscepit, & in Urbem venit; sed maiore fauore & authoritate adeptus est imperiū, quam gessit. Milites exacerbauit, Prætorem, prætorianosq; ad indignationem commouit. Nam cum in verba eius absentis iurantibus donatium grandius solito, præpositi pronunciaissent: rem ratam non habuit, & subinde iactauit:

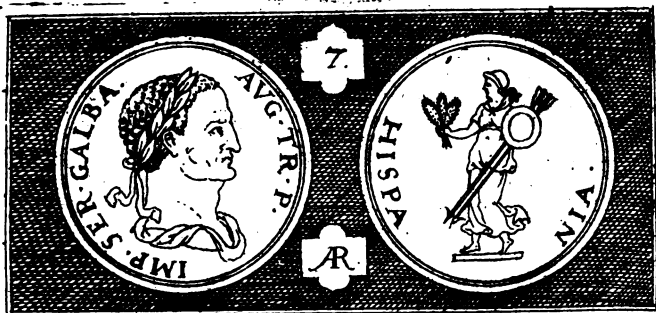
Se legere militem, non emere.

Quapropter Imperatorem in Hispania factum, palàm displicere conclamabant. Ipse autem Pisonem nobil. iuuenem adoptauit. Sed conspiratione facta in foro Rom. ab Othonianis, iugulatus est, caputque ad Othonem delatum. 17. Cal. Februa. an. V.C. 821. Ch. 70.

Vixit Annos 73 D. 24.

Imperauit Men. 7. D. 7.

Truncus Sepultus in via Aurelia, in hortis priuatis.

7. *Mos fuit deligere, non emere milites.*

IN hac Numismatis Galbæ auersa parte Hispaniæ imaginem, quæ est mulieris galeatæ & armatæ, expressam videmus, dextra spicas, sinistra clypeum & iacula tenentem, cum hac inscriptione :

H I S P A N I A.

Huic prouinciæ Galba magna seueritate præfuit, & quosdam ibidem interposita fide interemit, quapropter Romæ increpatus vix vita euasit. Quod autem hæc figura spicas tenet, indicat : Hispaniæ prouinciam fertilissimam esse, frumenti, vini, olei, auri, gemmarum & metallorum. Et tunc temporis (vt refert Anton. August.) Hispania non minori commodo erat Italiæ, quam nunc Indiæ sunt Hispaniæ. Capite verò galeato, clypeo siue Pelta, & iaculis, (quæ sinistra gerit,) designatur bellicosissimus huius populi animus. Testatur Liuius, quod hæc prouincia Romanis ad eam obtinendam, multò pluris laboris, periculi & incommodi constiterit, quam vlla alia inde à secundo bello Punico ad Cæsarem Aug. Hæc iacula erant propriè arma Hispanorū, quibus (testante codē D. August.) adhuc hodierno die vtuntur. Cōspiciuntur etiam in Nummo Cæsaris à Goltzio edito, cum trophæo ex victoria in Hispania reportata,

Numismata Galba, faciliè reperiuntur.

8. M.

S. M. SIL. OTHO VIII. ROM. IMP.

M. Siluius Otho, L. Siluij Othonis ex Alba Terentia filius. A prima adolescētia prodigus ac procax, apud Neronem, ob congruentiā morum, facile inter amicos summum locum tenuit. Nero Sabinam nobilem scēminam à viro abductam, Othoni vxorem dedit, cum qua vterque pariter rem habebat. Cum autem Nero eam sibi seruare vellet, Otho in Lusithaniam legatus missus, prouinciam decem annis, summa moderatione administravit. Deficiente à Nerone Galba, primus ex ducibus ad Galbæ partes accessit, & spem Imperij cepit, foreq; vt à Galba adoptaretur. Sed postea Pisone prælato, ad vim conuersus, conspirationem inuit, & Galbam & Pisonem trucidari iussit. In palatio per quietem paucifactus, repertus est ante lectū iacens, à quo per Galbam expelli se viderat. Animos militum omni beneficio adeo sibi deuinciebat, vt omnes ipsum Imperio dignum iudicārēt. Interim exercitus Germanicus Vitellium Imperatorē eligit, à quo apud Bebyracum inter Veronam & Cremonam Otho superatus est; Attamen militum eius incredibilis fuit fides. Omnes ad fores eius se contulerunt; ex quibus vnus gladium intendens, sic eum affatus est: Scias, Cæsar, hoc modo omnes pro te paratos: quæ prolocutus, seipsum transegit. Ad id, Otho sereno vultu; ô commilitones, mori mihi est honestius quàm imperare; ad Victorem abite, eumque colite: his Senatores & amicos discedere iussit. Post arripuit duos pugiones, & explorata vtriusque acie, cum alterum puluino subdidisset, foribus adoperris, arctissimo somno quieuit. Circa lucem vno ictu se exanimavit. 12. Cal. Maij. V. C. 821. Ch. 70. Multi milites, non procul à rogo sibi ipsi vim intulerunt.

Vixit Annos 36. M. 11. D. 24.

Imperauit Mens. 3. D. 5.

Sepultus apud Veliternam.

Museo

8

A. R. E.

8. Multo melius, iustiusq. est, unum pro multis, quam
pro uno multos, interire.

IN hac posteriore parte numismatis Othonis Imp. conspicitur
Dea Securitas stolata & cincta, dextra sertum, sinistra hastam
puram tenens, cum inscriptione:

S E C V R I T A S P. R.

Secur. populi Romani. Cum hic Otho valde esset meticulosus,
videtur S. populumque R. ei hac parte auersa innuere voluisse,
securitatem populi Romani in hac Dea constare, & quod illa
sertum siue lauream, & sub ea dignitatem Imperij ei offerret,
cum hac esset gestamen proprium Augustorum: quo securius
omnia ageret.

Cum Otho Caesar per trimestre tantum imperauerit, pauci sub
eo nummi cussi sunt, quod etiam ipsa res confirmat, cum raro ad-
modum seculo nostro reperiantur. Sebast. Eriz. 2.º Antiquarius ac-
curatus scribit, se unum tantum ex are vidisse, cum ista inscri-
ptione: IMP. M. OTHO CAESAR AVG. & ab auersa parte S. C. in
corona cinica. Sambucus extremo lib. Emblem. exhibet formam
nummi Othonis, quem se ex are habere dicit, cuius pars auersa
plane cum hac nostra conuenit, nisi quod sit imperfectior. Æstima-
retur nummus areus elegans Othonis authenticus aliquot censum,
imò mille aureis. Argentei facilius reperiuntur. In aureis verò v-
nicam formam istius nostra auersa parti apposita vidi.

B

9. AVL.

9. AVL. VITELLIUS IX. ROM. IMP.

AVL. Vitellius, ex L. Vitellio & Sextilio prognatus, primam ætatem apud Tiberiana scorta in Inf. Caprea egit, & Spintria, id est, inuentor monstruosæ libidinis cognominatus est. Hinc Caio peraurigandi, Claudio per alæ studium, Neroni per citharædorum certamina familiaris factus, horum fauore honoribus, etiam sacerdotii, est auctus.

Proconsulatum Africæ posthæc, curâ quoq; operum publicorū administrauit, sed ornamenta templorū surripuisse ferebatur.

A Galba in inferiorem Germaniam missus, castra ingressus, supra modum facilem omnibus se exhibuit: vnde vix mense transacto, à militibus Imperator est salutatus. Cæsaris nomen in perpetuum recusauit. In Urbem reuersus, magis ac magis omni diuino humanoque iure neglecto, histriionum & aurigarum consilio Imperium administrauit, præcipuè luxuriæ & scuitiæ deditus; tamque erat sordidæ gulæ, vt vna cœna iussu eius duo millia piscium, & septem millia avium apposita sint. Patinam vnâ apparauit, in quam impendit decies sestertium, siue 25000. Coron. Pronus erat ad necem, nobiliores confodales suos in societatem Imperij vocatos, occidit. Mathematicos omnes tota Italia subinoui. Vespasiani fratrem Sabinum necari iussit: quod periculum euasit Domitianus. Pannonico, Moesiaco, Iudaico & Syriaco exercitu ab ipso deficiente, Vespasianus à militibus Imperator declaratur. Vitellius tum, L. Vitellium fratrem cum exercitu contra hostes misit: sed apud Cremonam superatus est. Ipse Romam in cellulam ianitoris palatii confugit, vnde à militibus extractus, iniecto ceruici eius laqueo, seminudus in forum protractus, apud Gemonias excarnifactus, vnde in Tiberim tractus est 9 Cal. Ianuar. V. C. 822. Ch. 71.

Vixit Annos 4. M. 4.

Imperauit Mens. 8. D. 5.

In Tiberim proiectus, postea à Galeria vxore sepultus.

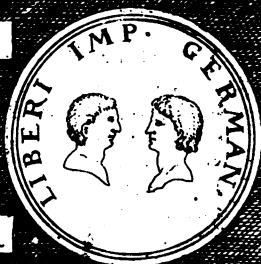
Isius numismata genuina ex ære rarissima & cara sunt, ex argento facilius inueniuntur.

9. Optime

9

AR

9. *Optime olet occisus hostis, sed melius ciuis.*

PARS posterior numismatis Imp. Vitellij, exhibet liberos eius, cum hac inscriptione:

LIBERI IMP. GERMAN.

Hic nummus in honorem Imperatoris Vitellij & liberorum eius percussus est. Nam ex secunda vxore Galeria Fundana, Prætoris filia, liberos vtriusque sexus, (teste Suetonio) sustulit. Sed marem titubantia oris propè mutum, & elinguem, qui postea cum patre periit. Vitellius hic in aduersa & auersa parte Germanicus dicitur, quod cognomen sibi, simul ac Imperium esset adeptus, tribui voluit. Et additæ sunt hæ literæ, P. M. quæ designant fuisse Pontificem Max. De consecratione Pontificis Max. digna est Prudentij descriptio, quæ hic summam referatur. Cum consecrandus erat Pont. Max. descendebat in foueam, ad eam rem excauatam, omni instructus pontificali suo apparatu. Postquam esset ingressus, statim ponticulus ligneus, vndique perforatus foueæ internabatur. Tum taurus, fronte deaurata & cornibus sertis ac floribus ornatissimus, adducebatur ac in medio ponticulo à victimariis mactabatur. Cruor per foramina stillans, Pontificem ac omnes eius vestes preciosas irrigabat. Sic conspurcatum, Flamines ponte sublato educunt & omnes Pontificem Maximum salutant. Erant plerique huius ordinis Senatores, nonnulli Impp, vt de Cæsare, Augusto, & aliis plurimis manifestum est.

B 2

10. FLA-

10. FLAVIUS VESPASIANVS X. IMP. ROM.

Vespasianus, Fl. Sabini & Pollæ filius, Tribunatum militum in Thracia meruit. Quæstor Cretam, & Cyrenas prouinciã sorte cepit. Sub Caligula pro sua victoria Germanica ludos edidit. Claudio principe legatus legionis in Germaniam missus est. Inde in Britanniam translatus tricies cum hoste conflixit. Insulam (nunc Wich) Vectem, Britanniae proximam, in dedicationem redegit. Quare ornamenta triumphalia, duplex sacerdotium, etiam consulatum & proconsulatum accepit. Africam administravit. Dehinc cum Iudæi arma contra Romanos caperent, prouincia illa ei quasi duci strenuo oblata est, & ciuitates in se conuertit, Moesiaci eum primo, mox Ægyptij, deinde Iudaici exercitus, Imperatorem elegerunt. Vitellio occiso, in Urbem cum filio, de Iudæis triumphans, reuersus est. Per totum Imperij tempus nihil habuit antiquius, quam propè afflictam Rempub. stabilire primò, deinde Urbem nouis ædificiis reparare. Templum pacis ædificauit. Capitolium incensum redintegrauit. Condidit & amphitheatrum media Vrbe. Libidinem & luxuriam coercuit. Cæteris in rebus, statim ab initio principatus vsque ad exitum, ciuilis & clemens. Sola est in qua meritò culpetur, pecuniæ cupiditas. Prima quoque morbi accessione inquit, ut puto DEVS FIO. Profluuio autem ventris extinctus est. 8. Cal. Iulij. ab V. C. 831. Ch. 80.

Vixit Annos 69. M. 7 D. 7.

Imperauit An. 9. M. 11. D. 24.

Sepultus. . . . .

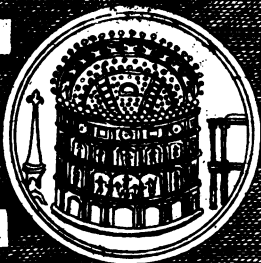
Inter Diuos relatus.

Vespasiani nummi ex omni metallo facile reperiuntur.

10.

Æ

10. *Lucri bonus odor ex re qualibet.*

Admirabilis Amphitheatri moles, quod vulgo Collissæum vocatur, in hac auersa parte conspicitur, absque vlla descriptione. Cœptum est à Vespasiano Imperatore, & absolutum à Tito eius filio, triginta millibus seruorum in eo laborantibus, spacio vndecim annorum. In eius arena exhibebantur quotannis ludi, aliter atq; aliter exornati: Interdum in modum sylvæ, vt venationis viuæ imago demonstraretur: Vno die centum feræ Lybicæ & 100. vrsi in ea confecti leguntur. Interdum exhibebantur in modum maris, vbi Naualis pugna, classes & monstra maris ostendebantur. Formâ erat oblongâ. & 87. millium hominû capax, qui commode in gradibus & subselliis sedere & spectare poterant. Arenam interiorē egomet modulatus sum, & in longitudine 250. in latitudine autē 150. pedes habere inueni.

Martialis de eo:

Omnis Casareo cedat labor Amphitheatro:

Vnum præ cunctis fama loquatur opus.

Conspicitur hic ad dextram Metæ, sudans dicta, quod ibi manarent aquæ, ex quibus bibebat populus, qui in Amphith. ad publica spectacula conueniebat. Ad sinistram autem Septizoni figura. Quod ædificium postea à Sept. Seuero in tantam altitudinem erectum fuit, vt nullum Romæ altius esset, & nauigantes ex Africa in Italiam illud è mari spectare possent.

B 3

11. TITVS

II. TITVS VESPAS. XI. ROM. IMP.

Titus Vespasianus, ex patre Vespasiano & matre Domitilla natus, educatus est in aula cum Britannico, Claudij filio, æ paribus disciplinis. Armorum & equitandi peritissimus; Latine, Græcæque linguae, in orando promptus, scribendo notis omnes præcelluit, nec Musicæ rudis fuit.

Tribunus militum & in Germania & in Britannia (vbi patrem Vespasianum à Barbaris circumdatum in extremo periculo eripuit) militauit adeò strenuè, vt statuis donaretur. A patre in Iudæa relictus, Hierosolymam cepit. Deinde Romam reuersus, particeps Imperij factus, cum patre de Iudæis triumphauit. Præter scuitiam, suspecta in eo etiam erat luxuria. Berenice reginæ adeo captus amore, vt ferretur ei nuptias pollicitus. Sed patre mortuo, patriæ curam suscepit. Liberalis semper existit. Sub eo, conflagratio Vesuuij montis accidit, vbi periit C. Plinius.

Incendium Romæ per triduum fuit. Excessit febre, vel vt alij volunt, veneno à fratre Domitiano parato, Id. Sept. ab V. C. 834. Ch. 82.

Vixit An. 40. M. 8. D. 15.

Imperauit An. 2. M. 2. D. 20.

Sepultus Romæ, Inter Diuos relatus.

Titinummismata nonnulla reperiuntur, ex argento natæ difficilior.

II. No

21. *Non oportet quemquam à conspectu principis tristem discedere.*

Hic nummus Titi Imper. ex metallo pulcherrimo & forma grandiuscula, præfert palmam, cum duabus figuris humi sedentibus, hâc inscriptione:

I V D. C A P. S. C.

Hoc est: Iudæa capta. Ex illis duabus figuris sedentibus ad palmam, vna est mulieris plangentis, qua Iudæa prouincia repræsentatur; altera autem, militis stantis inter spolia, manibus post tergum reuinctis, Iudæus captus est. Ex his & ex inscriptione apparet formatum fuisse hunc nummum eo tempore quo Titus à patre, qui ad Urbem contendebat, ad perdomandum Iudæam relictus, Hierosolymam expugnauit. In qua obsidione tanta cædes Iudæorum facta est, vt numerus eorum qui perierunt, vndecies centena millia excederet. Captiuorum 97. millia fuere. Lege Iosephum de bello Iud. lib. 6. cap. 45.

Literæ S. C. sunt Senatus Consulto, & indicant, hoc numisma Romæ formatum fuisse. Vult Erizzo illa ex ære, quæ has literas non habent, extra Urbem cusa fuisse. Constat hic typus ex auro, argento & ære.

12. DOMITIANVS XII. ROM. IMP.

Domitianus, Vespasiani & Domitillæ filius, primæ adoleſcētiæ tempus, magna infamia geſſiſſe fertur. Triumphū patris & fratris Iudaicum, equo albo comitatus eſt. Inter ſex Conſulatus, non niſi vnum ordinarium geſſit. Simulauit mirè mo-deſtiam. Patre defuncto, nunquam iaſtare dubitauit, relictum ſe participem Imperij, ſed fraudem teſtamento adhibitam. Neque ceſſauit ex eo fratri clam palamque inſidias ſtruere: quo mortuo, defunctum nullo, præterquam Conſecrationis honore dignatus eſt. Inter inſtitia principatus aliquandiu ſe variū præſtitit, mixtura inæquali vitiorum atque virtutum, donec inopia rapax, metu ſæuus factus eſt. Quotidie ſibi horarium, ad captandas muſcas ſumpſit, vnde interroganti eſſet ne quis cum Cæſare? Prouerbio reſponſum;

Ne muſca quidem.

ſpectacula magnifica edidit. ſeculares ludos fecit, quibus præſedit Deorum habitu veſtitus, ac more Caligulæ, Dominum ſeſe Deumque dici coëgit, & epiſtolas à ſuo nomine ſic incipere iuſſit:

Dominus & Deus noſter ſic fieri iubet.

Multa ædificia publica & ampliffima opera reſtituit, in quibus & Capitolium. Expeditiones in Cattos, Sarmatas & Dacos ſuſcepit. Crudelitatem exercuit. Infandæ libidinis. Cunctis igitur terribilis & inuiſus, amicorum libertorumque conſpiratione, ſimul & vxoris, in cubiculo ſuo occiſus eſt 24. Cal. Octob. ab V.C. 849. Ch. 97.

Vixit Annos 44. M. 10. D. 26.

Imperauit An. 15. M. 0. D. 6.

Funeratus in via latina.

Domitiani nummi abunde extant.

12. *Paula*

12
Æ

12. *Paucis notum est, quam misera sit Principum conditio:*

A Versa pars Domitiani nummi, præfert Iouem Capitolinū, dextra tenentem fulmen, sinistram vero in sublime protendentem, hâc inscriptione:

IOVI CONSERVAT.

Hunc nummum in memoriam periculi, quod tempore Vitellii Imp. effugerat, cudendum curauit. Nam bello Vitelliano, in Capitolium cum patre Sabino cōuenit, irrumpentibusq; aduersariis, & ardente templo, apud ædituum clam pernoctans, & solertia liberti, lineo amictu turbæ sacricolarū immixtus seruatus est. Inde (patre etiam tum rerum potente) deiecto æditiui contubernio, modicum sacellum **IOVI CONSERVATO** 21, aramq; posuit, casumq; in marmore expressit.

Mox Imperium adeptus Ioui Custodi templum ingens, seq; in sinum Dei sacrauit. Vide Tacit. lib. 8. Quod autem hic sit Iupiter Capitolinus testatur Minutius Felix; Iupiter (inquit) cum Capitolinus dicitur, gerit fulmina: & cum Latiaris, æruote perfunditur, De Ioue pluribus egimus sub num. 57. D. Augustin. lib. de Ciuit. Dei, ait: Ante statuam Iouis haberi solitam fuisse tabulam auream epulis & obsoniis refertam; semperq; manducatorum & sorbillatorum multitudine circumdatam.

B 5

13. NERVA

13. NERVA CÆS. XIII. ROM. IMP.

Nerva Cocceius, iam senex Anno Ch. 97, opera Parthenij interfectoris Domitiani, Imperator eligitur, clarissimis ortus natalibus, oppido Narniensi. Vir optimus, omniumque laude dignissimus. Initio principatus, beneficentiæ, clementiæ, & liberalitatis signa exhibuit. Reos maiestatis absoluit, exules in patriam reuocauit: annuos Iudæorum census diminuit, ac capitali pœna interdixit, ne quis Christianos, aut Iudæos, in posterum accusaret, læderetve. Domitiani imagines, & clypeos publicè detraxi, nomina & titulos eradi curauit. Ciuibus egenis, vt vitam sustentarent, decies & quinquagies centena millia nummum erogauit. Senatores delegit, qui agros emerent, & egentibus diuiderent. Puellas, puerosque pauperibus parentibus sumptu publico ali iussit. Ciuitates affectas releuauit. His exhaustus sumptibus, vestes, vasa aurea, argentea & suppellectilem, vt amicos iuaret, vendidit. Vtque impendia leuaret, spectaculorum & ludorum genera sustulit. Principes viros consilijs suis semper adhibuit. Dignos potissimum ad honores euexit. M. Vlpium Traianum Hispanum peregrinum (cui multos haberet propinquos) propter singulares eius virtutes, in filium adoptauit, & Cæsarem designauit. Ad eumque Imperij iura, & insignia cum in Germaniam vsque transmisisset, omniaque in ordinem redegisset, febre correptus, moritur 6. Cal. Febru. ab V. C. 850. Ch. 98.

Vixit Annos 65. M. 10. Dies 10.

Imperauit An. 1. M. 4. D. 9.

Funeratus à Senatu ad Augusti sepulchrum.

Necusque Roma Imperatores dedit.

13

Æ

13. *Nihil me fuisse scio, quo minus possem, deposito Imperio, priuatus tuus uiuere.*

IN hac auersa parte, conspiciuntur duæ mulæ pascens, & curuculus siue vehiculum cum temone ad alligandum iugum, hæc inscriptione:

VEHICVLATIONE ITALIÆ REMISSA.

Ex hoc nummo, vt & plurimis aliis, necessitas pariter ac utilitas numismatum intelligi potest. Nam quod ab omnibus historiographis omissum fuit, nullaque ratione ad nostram memoriam peruenire potuisset, hæc auersa pars nobis exhibet; nimirum, Imp. Nerva vehiculationem siue equos vectarios, per totam Italiam remisisse. Hæc vehicula & equi vectarij certis in locis dispositi, semper ad mandatum Principis, operis coactis, parati esse debebant, quod maximè pro populo erat subiecto. Cum autem hic liberalis Cæsar hoc onus remisisset, populus in memoriam tanti beneficij, & honorem eius, hunc nummum cudi curauit.

Huius Imp. nummi rari & cari sunt.

14. **TRA**

14. TRAIANVS XIII. ROM. IMP.

TRaianus Vlpivs, Optimus omnium Princeps externorum, natione Hispanus, vrbe Tubertina oriūds, adoptione Nervæ voluntateque S. P. Q. R. imperium meruit, An. Ch. 98.

Probitate tantum Imperium Romanum ampliavit, quantū vnquam alius. Germaniam cis Rhenum, Daciam, gentesq; vltra Danubium alias, ditioni Romanæ subiecit. Parthos coercuit. Albaniam superavit. Qui Euphratem ac Tigrim accolunt, Prouinciales Imperij Rom. fecit. Profectus etiam ad Indiæ fines, ac Mare Rubrum, tanta in hostes benignitate vsus est, vt sæpenumero amore potius quam vi, sese subactos dediderint. Romam ingressus, apud populum mitis, apud Senatum venerandus, omnibus deniq; amabilis est habitus, grauis nulli. In pauperum alimenta multa largitus est, studiosos & bonos viros honoribus & dignitate auxit. Plutarcho Historico & Philosopho vsus est præceptore. Senatum patrem suum, seque vicissim eius filium appellabat. Eius instinctu in Christianos persecutionem instituit, timens ne eorum multitudo vim imperio faceret. De multitudine interemptorum Plinij secundi literis cum factus esset certior, edictum promulgauit, ne Christiani propter fidem aliquid amplius paterentur. Spectacula magnifica edidit centum viginti cōtinuis diebus. Circum restituit. Bibliothecas ornauit. Post in Armeniam expeditionem suscepit. Reges multos paruo negotio subegit. Babylonem vsque penetrauit. Arabiam petiit. Apud Selemuntem Ciliciæ urbem, quæ & Traianopolis post dicta, periit 3. id. Aug. V. C. 870. Ch. 118.

Vixit Annos 63. M. 9. D. 4.

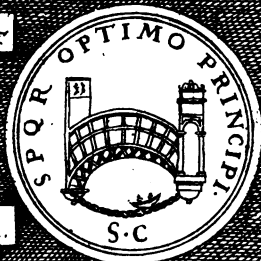
Imperauit An. 19. M. 6. D. 15.

Cineres Romam relati vrna aurea super ipsius Columnam collocata sunt, & inter Dinosa relatus est.

14

Æ

14. *Talis privatis sit Imperator, quales sibi privatus optat habere.*

Hic pons pulcherrimus exhibetur, cum hac inscriptione:
S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. S. C.

Id est: Senatus populusq; Romanus optimo Principi Traiano hunc nummum cudi curavit, in memoriam mirabilis pontis, quē Danubio superstruxerat, cuius vestigia, prope Zeuerinum in Bulgaria etiamnum extant. vnde Dio: *Interim Traianus pōtem lapideum in Danubio faciendum curavit, qui omnia etus alia opera magnifica, longe antecellit. Eius pontis 20. stant ex quadrato lapide pile, quarum altitudo 150. pedum, prater fundamenta habetur, latitudo 60. pedes continet, distant inter se 170. pedibus, fornicibus verd coniunguntur.* Vnde colligere est, pōtem in longitudine 4600. pedes habuisse. Impensa profecto ingens, & vix credibilis. Marmor antiquum in Dacia sic eam celebrat.

PROVIDENTIA AVG. VERE PONTIFICIS, VIRTUS ROMANA
QVID NON DOMET? SVE IUGVM ECCE RAPITVR ET DANUBIVS.

Procopius lib. 4. scribit: Traianum ex vtraque parte ripæ duo castella ædificasse, vnum ex parte Daciæ, Pontem dictum, alterum ad ripam Mysiæ, Theodara appellatum, hoc Iustinianus Imp. postea restauravit.

Numismata huius Imp. reperiuntur, sed ex argento difficiliora.

15. P. Æ.

15. ÆLIUS HADRIANVS XV. ROM. IMP.

Pvblivs Ælius Hadrianus, ex Ælio Hadriano patre Aphrodisobrino Traiani, & Domitia Paulina matre, natus, factione Plotinæ, quæ eius amore flagrabat, Imperator factus: primus Cæsarum barbam nutrire coepit. Initio Imperij omnem operam dedit, vt pacem toto orbe componeret. Armorum & rei militaris peritissimus, tantas copias habuit, quantas Imperatorum fere nullus. Adeo cupidus peregrinationis, vt omnia quæ de locis orbis legerat, præsens vellet addiscere. Literarum in vtraque lingua peritissimus, Mathematicus insignis, Astrologus, & Geometra acurissimus, Musicus, Poëta, Medicus, & Pictor. Opera publica elegantissima fecit. Instaurauit Pantheum, Basilicam Neptuni, forum Augustum, lauacrum Agrippæ, & postem sui nominis Ælij, qui adhuc extat. Sepulchrum iuxta Tiberim ad pontem sibi struxit, quod & Moles Hadriani, iam vero Castellum & pons S. Angeli, dicitur. Indignū esse statuebat, vt Christiani religionis causa occiderentur. Cumque Corthebas Iudaicæ factionis princeps, Christianos, quod aduersus Romanos nollent arma mouere, insequeretur, Hadrianus omnes Iudeos interfici curauit, interdixitque ne cuiquam illorum Hierosolyma pateret, donauitque ciuitatem mœnibus munitam, Christianis, eam de suo nomine Æliam appellās. Memoria fuit vsque ad stuporē felici. Ingenij liuidi & lasciuī. Infamiam cum Antinoo gessisse fertur. Cum ægrotaret, L. Ælium Cæsarem Rom designauit, qui paulò post extinctus, Antoninum Pium adoptat, ea conditione, vt is M. Aurelium & L. Verum Ælij E. adoptaret. Fluxu sanguinis moritur. 6. Id. Iul. V. C. 890. Ch. 139.

Vixit Annos 62.

Imperauit An. 20. M 10. D. 29.

Cineres in Mole sua super Tiberim translati.

15

15. *Sic gesturus sum principatum, ut sciam rem populi esse, non meam priuatam.*

ET hæc auersa pars nummi Hadriani nobis ea indicat, quæ nec historici, neque fasti vnquam scripserunt: nimirum quo anno circus, ab Hadriano ædificatus fuerit. Inscriptio talis est: ANN. DCCCCLXXXIII. NAT. VRBIS. CIR. CON. Hoc est: Anno 874. natiuitatis Urbis, (qui incidit in annum quartum Imperij Hadriani) Circus conditur. Figura femnuda est, sedens ad tres obeliscos, dextra rotam tenens. Circus erat locus, vbi ludicra celebrabantur certamina, de quibus lege sub nummo 25. vbi figura eius exhibetur. Forma erat oblonga, muri longi, latique latera claudebant, ad instar arcus. In circuitu habebat gradus, spectatoribus sedem commodissimam præbentes, ita vt alter alterius prospectum non impediret. M. Agrippa cum videret homines, propter multitudinem metarum, in Circo errare, Delphinos & ornata opera posuit. Postea tantum Metæ tres hinc inde stylobatas habebant, & in medio obeliscus maximus erectus. Varij Romæ fuere Circi, vt Circus Maximus, qui 260000. homines capiebat, Circus Neronis, Flaminij, Agonij, Traiani, istius Hadriani, Caracallæ, &c.

Hadriani nummi multi extant.

16. AN

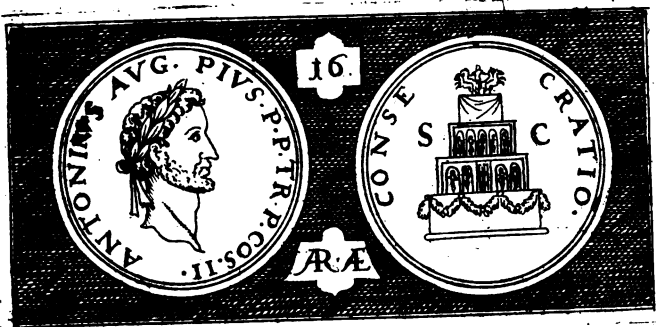
16. ANTONINVS PIVS XVI. IMP.

ANtoninus Pius, ex Aurelio Fulvio patre & Arria Fetidilla matre procreatus, Hadriani filius adoptatiuus, post eum Imperium suscepit, & à Senatu meritò PIVS & Pater Patriæ cognominatus est. Per legatos suos plurima bella gessit: Britannos, Mauros, Dacos, Germanos, Iudæos rebellantes contrudit. Alanos refrenauit. In Achaia atque in Ægypto rebelliones repressit. Orbem prope vniuersum, non armis, sed sola virtute, auctoritate & famæ bonitate deuicit. Pacis fuit amantissimus, illudque Scipionis semper habuit in ore; malle se vnum ciuem seruare, quam mille hostes occidere. Christianos vsque in xv. principatus sui annum admisit. Postea Gescantis hæretici mēdaciis inductus, omnes extirpare iussit. Opera publica multa restituit. Spectacula plurima edidit. Amicis non aliter vsus est in imperio, quam priuatus. Ociosis salaria subtraxit, dictitans: Nihil esse crudelius, quàm rem ab iis corradi, qui nihil in eam suo labore conferrent. Seditiones non crudelitate, sed modestia compressit. In victu eius opulentia sine reprehensione, parsimonia sine sordibus enituit. M. Aurelio Imperium & filiam Faustina, & L. Verum consortem Imperij reliquit. Decessit febre apud Lorium, Non. Martij V. C. 912. Ch. 161.

Vixit Annos 74. M. 5. D. 17.

Imperauit An. 22. M. 7. D. 26.

Sepultus in mole Hadriani, & inter Diuos relatus.

16. *Honestius est Casari, unum ciuem seruare, quàm mille hostes occidere.*

HÆcauersa pars, nobis Rogum siue Pyram repræsentat, cum hac inscriptione:

CONSECRATIO. S. C.

Cusus est hic nummus post obitum Antonini Pii, cum (ve Iul. Capitolin. ait) à Senatu, maxima iucunditate, *DIVVS* est appellatus. De Rogo autem sic Herodianus lib. 4. & Dio in vita Seueri. *In Campo Martio extructus erat rogus instar turris, forma trianguli, ebore & auro ac nonnullis statuis ornatus. In summo curru inauratus, quo Imperator olim vehebatur, collocatus erat. In hunc rogum coniectis primo iis, qua allata fuerant parentandæ causæ, lectus (in quo mortui Imperatoris statua) impositus est. Post, propinqui illam osculantur. Quo facto, Imperator tribunal, Senatores autem in tabulata conscendunt, ut tuto simul & commodè omnia spectent. Tunc milites, equites, atque pedites, circa Rogum cursus Urbanos & confictos peragunt, gladiatores pugnant, interdum captiui armis dimicare coguntur: iisq; peractis, Consules rogum incendunt, & ita Imperator immortalitate donatur. Lege sub nummo 46.*

Antonini Pij numismata plurima sunt.

C

17. M. AV.

17. M. AVRELIUS ANT. XVII. IMP. ROM.

&

18. L. VERVS XVIII. ROM. IMP.

Marcus Aurelius Antoninus Philosophus, ex patre Annio Vero & Domitia Caluilla natus, & L. Aur. Verus, patre L. Ælio & matre Domitia Caluilla, post Antonini mortem Imperium simul susceperunt, tenueruntq; per annos x i.

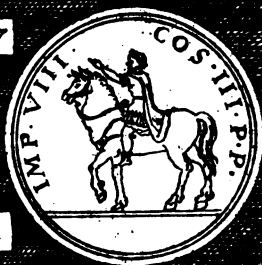
M. Aurelius à primâ infantia artem Philosophorum didicit. Ea bonitate & virtutibus excelluit, vt exempli desit, & ea temporum affuit calamitas, vt solus ærumnis publicis obstiterit.

L. VERVS autem, vir ebriosus, temerarius, ingenij lasciui, contra Parthos profectus, Antiochiæ & circa Armeniam agens, haud minore luxuria quam Romæ vixit, multa tamen per duces & ingentia patrauit. Seleuciam Assyriæ urbem & quadraginta hostium millia cœpit. Cum fratre eodemque socero M. Aurelio, triumphauit. Posthæc in Marcomannos cum Marco profectus, in vehiculo sedens apud fratrem, apoplexia ictus periit, non sine veneni suspitione, ei à Lucilla vxore, filia Marci, ob Fabiæ sororis consuetudinem propinati. Ætatis An. 42. Marco Aur. Imperium reliquit, qui solus, prouincias, summa veneratione & modestia gubernauit: populo ad eum gratus, vt à plurimis, totius orbis defensor, appellatus sit. Persecutionem tamen in Christianos à patre cœptam, plurimum auxit, sed Germanico mox bello, Sarmatis & Quadis, Christianorum beneficio, qui cum eo militabant, deuictis, eos persequi desit. Euseb. lib. 5. cap. 5. Cum sibi periclitaretur, æstuans exercitus Aurelij, Barbaris circumdatus, à quibusdam Christianis precibus, pluuia impetrata est, hostesque fulminibus crebris, ac cœlitus prolapsis ignibus, effugati sunt. Hinc ea legio fulminatrix postea dicta est. Vide Cæs. Baron. Hæc omnia Aurelius Senatui scripsit, sanciuirque edicto publico, vt si quis Christianum quempiam eo nomine, quod Christianus esset accusaret, Christianus quidem absolueretur, accusator autem eam poenam subiret, quam ei intentabat. Nouo ex improviso in vniuersa Europa tumultu exorto,

17

Æ

18

Æ

17. *Æquius est, me tot & talium amicorum consilium, quam tot tales meam unius voluntatem sequi.*

18. *Non decet Imperatorem prapropere quicquam agere.*

17. **I**N hoc numismate M. Aurelij (ex maxima forma, quæ Italice Medaglioni dicitur) statua equestris Imp. M. Aurelij expressa est, hac inscriptione:

IMP. VIII. COS. III. P. P.

Hoc est: Imperator octies, Consul ter, Patriæ Pater. Fuit autem statua equestris huius Imperatoris, non tantum in nummis ex-

G 2 pressa,

exorto, exactionibus Imperium grauare nolens, omnia sua Imperialia vasa aurea, pocula chrystalina & murrhina, vxorisque ornamenta, in foro Traiano, per duos continuos menses, diuendidit, & exercitu comparato, in Germaniam cum filio suo M. Commodo profectus, contra Quados & Sclauos dimicauit. Post victoriam emptoribus, qui reddere comparata voluerunt, restituit precia: molestus nulli fuit, qui maluit empta retinere. Victor exercitum in Pannoniam atq; Illyriam duxit: postque victoriam partam, apud Bendobonam morbo correptus, vltimum diem clausit 16. Cal. April. An. ab V. C. 932. Ch. 181. Audito nuncio mortis, Vrbs publico luctu confusa mœrorem induit, Senatus atra veste dolorem testatus est. Foelicissimus certe princeps, nisi filium hæredem Commodum reliquisset.

Vixit Annos 58. M. 11. D. 20.

Imperauit An. 19. M. 0. D. 12.

Sepultus Romæ super Columna coclide, & consecratus est.

Marci Aurelij nummi varij extant, L. Veri difficilius reperiuntur.

pressa, verum etiam in hodiernum diem, Romæ in area Capitolina, pulcherrima ex ære, equo æneo artificiosissimè elaborato insidens, (quamq; cum admiratione conspiciatus sum) conspicitur. Sita est in basi marmorea recenti opere, & impensis Pauli III. Pont. Max. Farnesij, qui eam transferri curauit in Capitolium: cum antea erecta fuisset ante Basilicam Laternanensem. Sunt qui dicunt, hanc statuam esse Antonini Pij, alij L. Veri, alij verò Septimi Seueri. Nam in nummis Antonini Pij hæc auersa pars, vt vult Erizzo, etiam reperitur.

18. In Lucij Veri verò auersa parte, tria sunt trophæa spoliis ornata, cum tribus captiuis, Armeno, Partho, & Medo, humi desidentibus, inscriptione tali:

TR. P. VII. IMP. IIII. COS. II. SC.

Quod est: Tribunicia potestate VII. Imperator IIII. Consul II. Senatus Consulto. In honorem L. Veri cusus fuit, cum Armenos, Parthos & Medos vicisset. Vnde Iul. Capitolinus in vita L. Veri: *Duces autem confecerunt Parthicum bellum, Statius Priscus, Auidius Cassius & Martius Verus, per quadriennium, ita ut Babylonem, & Mediam peruenirēt & Armeniam vindicarent. Partumq; est ipsi (puta L. Vero) nomen Armenici, Parthici, Medici: quod etiam Marco Aurelio, Roma agenti delatum est.* Claudianus has nationes describit:

Hic mitra velatus Arabs, hic crine decorus

Armenius, hic picta Saces, fucataq; Medus.

19. L. AVR. COMMODVS XIX. IMP.

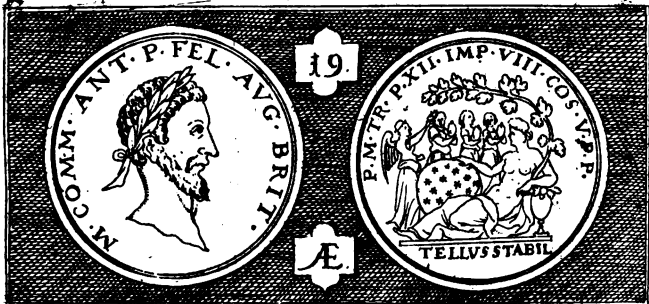
L. Æl. Aurelius Cōmodus Antoninus, ex M. Antonino Philoso. & Faustina parentibus natus: omnibus certe incōmodus. Pueritiam eius pater optimis instituit præceptoribus, sed nihil profuerunt. Mortuo in Germania patre, adolescens Imperator dictus est. Et quis filium Aurelij reiecisset? In Urbem veniens, crudelitate, libidine, superbia, Caligulam & Neronem longè superauit. Per tabernas & lupanaria sese turpiter volutauit. Prouincias facinorosissimis hominibus demandauit. Senatū contempsit. Nobiles plurimos interfecit. Matrem Faustina in exilium misit. Inter trecentas concubinas, quas ex matronarum, meretricumque delectu, ad formæ speciem collegerat, in Palatio per conuiuia & latebras debacchabatur; cum trecentisque exoletis, Lucillam sororem occidit: cæteras constuprauit. Totam Imperij administrationē Perennio consiliario commisit. Paternum nomen contemnens, abiectis Imperialibus ornamentis, se Herculem Romanum, Iouis filium appellauit. exuias leonis indutus, manuque clauam gestans, nudus ludos & gymnasia frequentans incedebat. In scenam sæpe aurigæ habitu prodiit. In Amphitheatro, gladiatorum more, publicè se exercuit. Urbem Romam, Senatū populumque de se Commodianos appellabat. Bella per legatos gessit. Tandem facta in eum conspiratione, per Q. Ælium Lætum Præfectum & concubinam Marciam, quam inter omnes dilectissimam habuit, cum ei venenum inefficax propinassent, strangulatus est. prid. Cal. Ianua. ab V. C. 945. Ch. 194.

Corpus vnco trahi in Tyberim Senatus voluit: petitione tamen Pertinacis, in Hadriani monumētum translatus est. Tri-duo post deiectæ sunt eius statuæ, aliaque monumenta, quæ passim in vrbe Roma magnifica sibi posuerat.

Vixit Annos 31. M. 4.

Imperauit An. 12 M. 8. D. 15.

Sepultus vt dictum, & à Seucro inter Diuos relatus.

19. *Ab incolumi, quamvis paulatim, negotia perfici possunt:
à mortuo nihil.*

PArsa uersa maximi nummi (Medaglione) Imp. Commodi, est cum tali inscriptione:

P. M. T. R. P. XII. IMP. VIII. COS. V. P. P.
TELLVS STABIL.

Id est: Pontifex Maximus, Tribunicia potestate XII. Imperator VIII. Consul V. Patriæ Pater. Tellus stabilis. Estque Dea Telluris siue Terræ humi sedens, cum globo Mundi, arbore, quercea siue vinea, victoria, & tribus figuris, quæ totidem representant prouincias. Hæc Dea, terram & omnia quæ terra generat ac sustinet, quasi omnium rerum mater, Romani significarunt, & idcirco Magna Mater, & Mater Deum, dicta est. Eam curru ideo dicit vehi Seruius, quia terra est, quæ in aëre pendet. Leones illi subiiciuntur, quia materna pietas omnia potest superare. De æde Deæ Telluris Romæ tenendum; quod P. Victor eam statuit in quarta Urbis regione. Seruius verò non procul à Carinis, Val. Maxim. in arca ædium Sp. Cassij, eius qui regnum affectauit. M. Cicero pro domo sua. Sp. Cassij domus ob eandem causam euersa est, atque in eodem loco ædes positæ Telluris.

Comod. nummi ex omni genere metallorum magna copia extant.

20. P. HELVIUS PERTINAX, XX. IMP. ROM.

P Heluius Pertinax, Patre Ælio libertino qui. costilitiam in Liguria exercuit, natus est. Puer literis edoctus, easdē professus est, postea rei militari se dedit, & præfectus cohortis in Syriam missus, ex bello Parthico in Britanniam, inde Moesiam & Germanicam, rexit classem. Commodò occiso, Læto Præfectus Prætorio, & electus Cubicularius, nocte intempesta, mortem eius annunciarunt Pertinaci, eumque in Castra ductum, Imperium suscipere coegerunt. Fuit vir fortis & strenuus, omnibus tamen se beneuolum semper & ciuilem exhibuit. Æs alienum ab initio Imperij contractum, facta auctione suppellectilis Commodi Imperatoris, dissoluit, operibus publicis certum sumptum constituit; stipendia debita soluit; præmia militibus posuit; Annonæ consultissimè prouidit; Senatui semper præfuit; quidquid incultri soli vacabat, occupantibus adiudicauit; decemque annorum immunitatem, & perpetuam libertatem agricolis concessit. Auarus verò nimis in milites, & sordidè in prouinciis se gessit, & cum patrimonium ei esset perexiguum, subito factus est diues. Quinimo apud Vada Sabatia mercaturas Imperator exercuit, non aliter quam priuatus. Ob hoc militibus, omnibusque aulicis inuisus, à Læto Profecto, qui cum Imperatorem fecerat, in Palatio est confossus, cum duobus Cubiculariis, non infcio Did. Iuliano, qui successit. Caput conto fixum, milites per Urbem in Castra tulere. 8. Cal. Aprilis, eodem Anno V. C. 945.

Vixit Annos 66. M. 7. D. 25.

Imperauit M. 2. D. 25.

Sepultus est truncus in sepulchro vxoris aui, mox à Seuero consecratus.

20

Æ

20. *Sanctius est inopem Rempub. obtinere, quam ad dissimularum cumulum per discriminum atq; dedecorum vestigia peruenire.*

IN hac auersa parte expressa est Dea Prouidentia, stolata, stans, & manus protendens ad quoddam astrum, cum tali inscriptione:

PROVIDENTIAE DEORVM

Romani hunc principem hoc numismate honorari voluerunt, denotantes regimen Imperij ei à Diis, (quos ipsi colebant) datum fuisse. Nam in alio nummo æreo, istius typi, pro astro videas globum Deæ Prouidentia: è cælo dari, quo orbem eiusq; Imperium veteres designauère: & Deam regimen illi tradere, qui eo esset dignissimus. Prouidentia in numismatibus variis modis formata reperitur, vt in Ant. Augustino Dial. I L. videre licet, qui hanc Deam X I I diuersis auersis partibus exhibet.

Numismata Pertinacis rarissima sunt, ob breuitatem Imperij.

21. M. DID. IVLIANVS XXI. ROM. IMP.

M. Didius Iulianus Mediolanensis, Filius Prætorij Didij Seueri, & Claræ Æmiliæ, literarum, præsertim Iuris, peritissimus: audita morte Pertinacis, militibus venale Imperiū proponentibus, cum in muro Castrorum (de quibus vide nummum 59.) de numeranda pecunia cum illis cōuenisset, ac multo plura, etiam quam sperarent, se daturum pollicitus esset; ab illis admissus, Imperatorque est appellatus. Adeptus Imperium delitiis atque crapulæ se torum dedit. Senatu neglecto, militibusq; vana spe pollicitationum delusis, contemptui passim ab omnibus haberi cœpit. Quamobrem Senatus C. Pescenium Nigrum, ad Urbis præsidium euocauit, qui paulò post in Syria cum exercitu suo à Iuliano defecit. Seuerus quoque in Illyrico copiarum dux, ab eodem defciuit. Hic in Pannonia, ille in Oriente, Clodius Albinus in Britannia, à suis Imperator declaratur. Quam quidem rem Iulianus indignissimè tulit: sed cum desperata omnia videret, de participatione Imperij cum Seuero Senatusconsultum fieri obtinuit. Cæterum Seuerus se malle Iuliani hostem esse, quam Imperij participem testatus est. Destitutus omnium præsidiis Iulianus, ad Magiam se conuertit, populi odium delinire, & militum animos hac ratione compescere credens. Tandem auctoritate Senatus abrogatum est ei Imperium, & Seuerus Imperator appellatus est. Iulianus autem à quodam gregario milite, Seueri iussu, damnatorū more fuit obtruncatus 3. Cal. Octob. eodem An. V. C. 945.

Vixit Annos 60. M. 4. D. 4.

Imperauit M. 6. D. 5.

Sepultus in monumentis proau.

Did. Iuliani nummi rarò reperiuntur.

21

Æ.

21. *Et si alterum pedem in sepulchro haberem, adhuc addiscere vellem.*

A Versa pars numismatis Did. Iuliani exhibet figurā mulieris stolatam, dextra Temonem siue gubernaculum navis, sinistra verò cornucopiæ tenentem, hâc inscriptione adiuncta:

P. M. T R. P. COS. æreis additur S. C.

Id est: Pontifex Maximus, Tribunitia Potestate, Consul. Sunt qui habent globum sub gubernaculo. Hæc figura Deæ Fortunæ est. Gubernaculo autem Principem & gubernatorem orbis (qui Globo figuratur) veteres significare voluere. De Fortuna ait Iuven.

Nullum numen abest, si sit prudentia: sed te

Nos facimus Fortuna Deam, cæloq, locamus.

Sic Fortuna credita est Dea antiquis, à qua omnia quasi gubernaculo gubernarentur, vnde illud:

Vitam regit Fortuna, non sapientia.

Et ipse Constantinus Max. in suo symbolo, testante Goltzio, habuit:

Imperatorem esse, Fortuna est.

Cum Cornucopiæ pingebatur Fortuna, vt abundantiam omnium rerum & diuitias significaret, ab ea esse.

22. C.

22. C. PESC. NIGER. XXII. ROM. IMP.

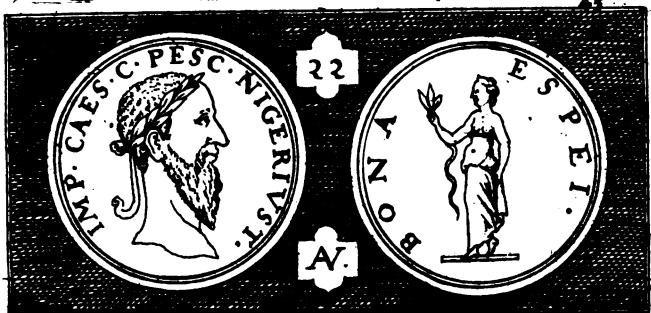
C Pescennius Niger Iustus, ex patre Antonio Fusco, matre Lampridia natus, à nigra ceruice Niger appellatus, cætera corporis parte candidus, capillo ad gratiam in verricem reflexo: adeo vocalis, vt ad mille passus vox eius audiretur. Vir mediocriter eruditus, multis & magnis in rebus versatus, famamque obtinuerat mansuetudinis & dexteritatis, sed diuitiis immodicus & vita parcus fuit. Ab exercitu Syriaco, eodem fere tempore quo Seuerus in Illyrico, Imperator salutatus est. Miles fuit optimus, Tribunus singularis, dux clarus, legatus seuerissimus, Consul insignis, domi forisque conspicuus, Imperator infœlix. Nam cum Seuerus, Clodium Alb. (qui Romam cum exercitu, à quo Imperator dictus fuerat, venit) Imperij consortem fecisset, exercitus Nigri, duce Æmiliano ad Cizicum à Seuero & Albino fusus & fugatus est. Exercitu nouo instaurato, apud Sinum Issicum iterumq; profligato, Niger fuga clapsus, Antiochiam peruenit, quem insecuti Seueriani in suburbio quodam latitantem equites reppererunt, & caput eius amputatum, pilo-que affixum, Byzantium miserunt cruci affigendum. An. V, C. 946. Ch. 195.

Impèrij An 1. & M. aliquot.

Vxorem habuit & filios, qui à Seuero occisi sunt.

Pescenni nummi per difficulter reperiuntur, ita vt pro argenteo authentico .4.8. etiam 10. Hungari soluantur.

82. Vinum

22. *Viuentes laudari irriso est, maximè ipsius Imperatoris.*

IN hac auersa parte videtur Dea Spes stolata, dextra liliū siue ramulum tenens, cum hac inscriptione:

BONÆ SPEI.

Spes apud Romanos etiam Dea fuit, cuius ædes in foro olitorio, de quibus Liuius. *Goropius lib. 4. Francicorū*, vult esse liliū, quod hæc figura tenet, & quod Francorum scutum tempore Iapheti tribus hæc liliis insignitum fuerit. Addit quoque sex diuersos nummos Cæsarum, quorum singuli simulacrum Spei habent, dextra prætendentis eundem florem, tribus foliis expressum. Nam non dubitatur (inquit) veteres Spei simulachro hoc liliū dare consueuisse, cum liliū sit Spei symbolum. Et reprehendit *Guill. du Choul* quod huius floris effigiē corrupit & ramum oliuæ esse dicat. *Anton. Augustinus* etiam ramulum foliaceum nominat, & primitias frumenti dicit indicare, quarum spe ahuntur agricolæ. Plærunque Spes iuuenili forma in numismatibus exsculpta est, designatq; spem à iuuentute in homine dominari. Stola oblonga, spem longam esse docetur. Quod autem dextro pede digitis tantum terram attingit, insinuatur (inquit ille) spei incertitudo. Anterior pars huius nummi satis indicat legendum esse: Pesc. Niger Iustus.

23. L. SEPT. SEVERVS XXIIL ROM. IMP.

&

24. CLODIVS ALBIN. XXIIIL ROM. IMP.

LVcius Septimus Seuerus Pertinax, M. Getæ equitis Rom. & Fulviæ Piæ filius, in Lepti ciuitate Africæ natus, vir fuit decorus, promissa barba, vultu venerando, bellicosus, liberalis, litteratus, ac insignis mathematicus, doctrinæ nimis cupidus, perfidus Afer. D Iuliano interfecto, Romam armatus mirifico apparatu ingreditur: amicos Iuliani neci dat: Q. Ælium Latum Præfectum prætorianorum militum, qui Commodum & Pertinacem occiderat, morte multat, & Prætorianam cohortem armis spoliat, Vrbeque eiicit Cum aduersus Pesc. Nigrum exercitum duceret, metuens ne Clod. Albinus, qui tum exercitui Britannico præerat, Romam veniret, eū prius Cæsarem, postea Imperij consortem fecit.

24. *Clodius Albinus*, Nobilis erat Romanus, ex patre Cæionio Posthumo, matre Aurelia Messalina genitus, statura procerus, capillo crispo, fronte lata, admirabili candore, motu facili, iracundia graui, furore tristissimo, in luxuria varius, voracitatisque maximæ. Ob res præclare in militia gestas, à Commodò Cæsarianum nomen oblatum, cum gratiarum actione modestissime recusauit. Victo autem Pesc. Nigro à Seuero (qui Albinum latè inuolare ferre non poterat) primum insidiis est peritus, quibus detectis, manifestè contra eum exercitum duxit. Multis præliis vario Marte acerrimè pugnatum est, tandē ultimo prælio commisso, fusæ sunt Albinici copiæ. Albinus sauciatus à militibus captus, semiuiuus ad Seuerum ductus est: cuius caput abscissum, pilo prius circumlatum, Romamque missum, publice patibulo affixum est. Corpus ante prætorium ad scæto-rem vsque iacuit, laceratumque à canibus in Rhodanum coniectum est. 11. Cal. Martij V.C. 949 Ch. 198. Imperij cum Seacro An. 3. M. 8.

SEPT. SEVERVS ordinatis Britannicæ, Gallicæque rebus.

23

R

24

A

23. *Turbatam Rempublicam ubiq; accepi: pacatam etiam
Britannis relinquo.*

24. *Non hospes ab hospite tutus.*

NVMMUS hic Carthagine percussus in gratiam Septimi Seueri Imp. qui Carthaginienfes indulgenter habuerat data pace æterna, Tripolitanis vnde oriundus erat, diuifis agris, & gratuito annuè concesso oleo, quibus beneficiis (inquit Spartianus) inter Deos ab Afris relatus est & consecratus. Habet hæc auersa pars lunonem, qualis à Carthaginienfibus colitur, leone vefta, Eius meminit Appulcius.

Sino

bus, Romam rediens, populum ac milites multis muneribus donat: Albini amicos crudeliter punit, bona eorum publicat, ærarium auget, ludos seculares egit. Filium Caracallam Cæsarem declarat. Cum Parthos, Arabes, Adiabenosque vicisset, triumphum filio concessit. Post Seuerus venit in Palæstinam, Pompeio parentauit in Ægypto, & clausit monumentum Alexandri: reuersus, Urbem ouans ingreditur, & sæuit in Senatores, quorum plurimos neci dedit. Iunio rem filium Getam etiam Cæsarem fecit, & cum duobus filiis expeditionem Britannię suscepit, vbi & Eboraci articulari morbo, è vita decessit. prid. Non. Feb. V. C. 963. Ch. 212. Antequam moreretur, dixit filiis: Facite vt conueniat inter vos, locupletate milites, cæteros omnes contemnite.

Vixit Annos 65. M. 7. D. 18.

Imperauit An. 17. M. 8. D. 3.

Ossa in vrna Romam perlata, in mole Hadriani reposita sunt.

Inter Diuos relatus.

Sine

*Sive celsa Carthaginis qua te virginem
Vectura leonis, cælo comeantem percolit.*

Hac igitur figura mundum & mundi animam significarunt, Spiritum scilicet qui ex elementis omnia generet, moderetur ac sustineat. Quod ad inscriptionem attinet :

INDVLGENTIA AVGG. IN CARTH.

Magnificum est clementiam Principis etiam in Deos transfusam, nisi hæc est priscorum consuetudo, qui præsides Deos vrbis loco pingebant, vt Cicero in Verrinis : & videmus etiam in numismatibus, Cererem in Siculis, Iouem in Brutiis, Bacchum in Thasiis, Cybelen in Cizicenis, quemque pro reuerentia & religione, qua singulis locis habebantur. Hæc Occo, citans Nicol. Viuium.

24. Clod. Albini nummus habet ab auersa parte figurā stolatam stantem, cum hac inscriptione :

CLEMENTIA AVG. COS. II. S. C.

Quod est, Clem. Augusti, Consul bis, Senatusconsulto. Hæc figura est Dea Clementia, dexterā tenens pateram, sinistra hastā, siue bacillum, quia nihil (vt inquit Ant. Augustinus) violenter, sed omnia moderatè agit. Patera erat vas aptum ad recipiendum sanguinem victimæ, qui postea in aram accensam infundebatur. vnde Virgilius :

—— *Trepidumque cruorem,*

Suscipiunt pateris. ——

Reperiuntur pateræ ex auro, argento, ære & marmore. In quadam auersa parte nummi Vitellij Imp. conspicitur Dea Clementia sedens in subsellio, sinistrā habens bacillum, dextra verò ramum oliuæ, quo sua propria Clementia, pacem benignè offert.

Imp. Seueri nummi magna copia ex argento reperiuntur; ex ære difficulter. Clodij Albini autem sunt rari & cari.

25. ANTON. CARACALLA XXV. IMP.

& frater eius.

26. SEPT. GETA XXVI. ROM. IMP.

M. Aur. Antoninus Caracalla, ex Sept. Seuero Imper & Marcia matre procreatus, Bassianus primo dictus. Pueritiam ostēdit optima indole, literis & moribus liberaliter institutam. Eam egressus, mores mutauit, sæuior & truculentior factus, superbus, arrogans. A patre in Clod. Albini Cæs. interfecti, locum, subrogatus est. Moriens Caracallæ & Getæ filiis Imperiū reliquit.

26. S. GETA autem, etiam Sept. Seueri, sed ex matre Iulia secunda vxore, filius, post bellum Parthicum, à Patre ingēti gloria florens, Cæsaris & Antonini nomen acceperat. A fratre petitus est insidiis, quod eum leuitate morum à se discrepantem ferre consortem Imperij non posset. Consiliarij ab alienatos reconciliare studebant, sic diuiso, utroq; consentiente, Rom. Imp. ut Europa cum partibus Meridionalibus Caracallæ cederet, Asiæ & Orientis Imperium Getæ. Sed odium fraternum indies, magis magisque inualuit. Caracalla fratri, quem maior pars ob probitatem sectabatur, primum parauit insidias veneno, quibus non procedentibus, in cubiculum eius irrupit, & supra matris Iuliæ pectus, crudelissime eum interfecit. An. ab V. C. 964. Æta. An. 22. M. 9. Imperij cum fratre. An. 1. D. 22. Sepultus in Septizonio patris; de quo lege sub num. 10.

25. Caracalla hoc scelere commisso, ad Castra Prætoria fugit, ubi milites argento & verbis corruptit. Fratrem Diuum appellauit: *Sit* (inquit) *Diuus, dum non sit uiuus*. Fratrem necato omnes eius domesticos & amicos occidit, nec infantium ætati pepercit. Quamdiu principatum tenuit, omnis orbis terrarum vastatus est. Bassiani cum cætera omnia, tum nummus adulterinus erat. Nam pro argento, aurove, plumbum argentatum, & æs inauratum parabat. Multas cædes, aliaque multa faciebat contra ius. Fuit impatiens libidinis; qui nouercam suam Iuliam eius illecebris captus, duxit vxorem. Hæc pulcherrima & adulteriis famosa

25

Æ

26

Æ

25. *Quia ob res à me gestas vos mihi inuidere scio: in armis stipatus sum militum agmine.*

26. *Tu qui nulli parcis, potes etiam fratrem occidere.*

Circus pulcherrimus in hac auersa parte conspicitur, ab ipso Caracalla ædificatus, cum inscriptione:

P. M. TR. P. XVI. IMP. II. COS. IIII. P.P.S.C.

Legitur ut sub nummo 19. De structura Circi autem, lege sub nummo 15. Ludi qui in Circis peragebantur, Circenses dicti, varij erant, ad exercendam iuventutem Romanam, maxime nobilem, & milites legionum accommodati. Interdum certamen erat currule, Quadrigis, Bigis & Trigis institutum. Aurigæ, qui

D 2 decur-

famosa fuit. Cum aliquando in suo cubiculo denudata esset, & ipse Caracalla fortuito superuenisset, dixit ei: Luberet si liceret, cui illa: *Licet si lubet, an nescis te Imperatorem esse?* teque leges præscribere non accipere? Vestales virgines viuas terra obruit. Propter crudelitatem se perosum sentiens, Roma relicta, in Galilæam secessit. Partici nomen magis dolo, quam virtute obtinuit, de quo in vita Macrini. Hyematurus in Mesopotamia, apud Carras Urbem, dum Lunæ deæ templum inuiseret, & ad requisita naturæ discederet, insidiis à Macrino præfecto positis, per Martialem centurionem (cuius fratrem paulò antè occidi iusserat Caracalla, & Martialem per contumeliam timidum & ignauum dixerat) pugione per auersum est traiectus. Macrinus timore militum per dissimulationem, mortem eius deplorans, corpus cremari iussit. 6. Id. April. An. ab V.C. 969. Ch. 218.

Vixit Annos 29.

Imperau. An. 6. M. 2. D. 5.

Sepultus Romæ in mole Hadriani, à Macrino consecratus.

Numismata Caracalla ex argento pleraque extant. Ex ære vix sunt. Geta autem pauca reperiuntur.

decur-

38

decurſione primus metas, poſt ſeptem circuitiones & conuerſiones attigiffet, laurea offerebatur. Quadrigarum memorabilem deſcriptionem, lege ſub num. 62. Bigæ autem, Lunæ ſacræ erant; ob hæc cauſam (vt videtur) quòd gemino curſu cum Sole contendit; ſiue, vt Iſidorus inquit: quia & nocte videtur & die. Eadem de cauſa biuugorum alter niger, alter candidus erat. Trigas autem Inferis ſacras fuiſſe, tradiderūt veteres. Interdum in Circis naualis pugna (vt & in Amphitheatro) committebatur, vt Romani diſcerent etiā in aquis aduerſus hoſtes pugnare. Claudius in Circum produxit Theſſalos equites, qui ſeros tauros per ſpatia Circi agebant, & in deſeſſos inſiliebant, & ad terrā cornibus detrahebant. In eo iugulata ſunt aliquando mille, interdum decemmillia beſtiarum, quæ ferarum, quæ manſuetarum. Lege ſub auerſa parte nummi 37.

26. Nummi Getæ pars auerſa, typum Nobilitatis exhibet, figurâ ſtolatâ ſtante, dextra haſtam, ſiniſtra Imaginem tenentes; cum hac inſcriptione:

N O B I L I T A S.

Nobiles apud Romanos ijdemum dicebantur, qui Magiſtrum Curulem geſſerant, cuius primus gradus erat Ædilitas Curulis, & inde ius Imaginis ponendæ habebant. Quod paſſim ſe adeptum iam gloriatur Cicero, poſtquam Ædilis Curulis factus eſſet. Hinc videtur Nobilitas in hoc nummo Imaginem illam habere tanquam eiufdem principium. Cæterum moris apud Romanes fuiſſe conſtat, vt Optimates plurimas haberent imagines, Icones, ſiue ſimilitudines, (vt decernuntur à Plinio) ex cera compoſitas, quæ verè referebant ipſorum maiores & prædeceſſores. Nec aliis licitum erat quam Patriciis, & iis qui publica adminiſtrauerant officia, has Imagines habere, aut parare. Hi quæ Nobiliores & præſtantiores æſtimabantur, qui talium Imaginum maiorem copiam oſtendere poterant. Ferebantur eiufmodi in pompis funebribus ad cõhoneſtandum exequias eius, qui ex illa erat familia, vide nummum 16.

37. M. OPEL. SEV. MACRINVS XXVII. IMP.

& filius eius

38. ANT. DIADVMENIANVS XXVIII. IMP.

M. Opelius Seu. Macrinus, natione Maurus, obscuro genere natus, probitate & æquitate sua obscurabat ignobilitatem generis. Prætorio Præfectus, magistratum optime administravit. Quarto post interfectum Caracallam die, à militibus Imp. creatur. Homo animi atq; oris impudens, sanguinarius, arrogans & fastuosus. Magistratus indignis hominibus contulit. Ad Parthicum bellum profectus est: quod à Caracalla eius antecessore contra omne ius est inchoatum. Qui dere sic Herodianus lib. 4. Caracalla affectans nomen Parthicum ad Orientem festinauit; literas & dona amplissima ad Artabanum regem misit, quibus dolo, filiam eius in matrimoniū petiit, pacem enim sanctam tum inter se habebāt. Rex Parthorum consentit; Caracalla ingreditur regnum, & à Barbaris ubiq; maximo honore recipitur. Appropinquans Palatio, Rex, barbaris intermibus comitatus, sponso & genero futuro obuiam prodit, & in castra venit. Vbi cibum & potum simul ceperunt; Signo ab Imperatore dato, Romani Barbaros circumfundunt, cædemq; maximam committūt, quam vix rex ipse euasit; deinde totum regnum deuastârunt & profligarunt. Ob hoc turpe facinus Antoninus Caracalla se Parthicum nominauit; sed paulò post necatur. Artabanus autem, volens vindicare hanc iniuriam, maximo exercitu Romanos inuadit. Macrinus Imp tribus conflictibus maximis per triduum cum illo dimicauit. Tandem cum Artabano per legatos significasset, perfidum Caracallam occisum esse; foedus cum eo iniit, & pacem bis milies H. S. ab eo mercatus est. Milites deinde tumultuari cœperunt, quod non daret eis innumerabilia, quæ Anton. Caracalla dederat. Macrinus autem in omnibus deliciis vixit. Interea fictionib. Scemiadis filius Mœsæ nepos, Lupus Antoninus Elagabalus dictus Imperator designatur, cuius ætatem ac mores Macrinus ad Senatum datis amplissimis litteris notat, & suum filium

DIA-

27.

Æ.

28.

Æ

27. *Dij faxint, ut filius Antonini meritum affingat : & ego
qui sum pater Antonini, dignus omnibus videar.*

28. *Pater curabit ut nihil Imperio desit, & ego me pro
Antonino geram.*

A Versa pars Imp. Macrini, præferebat Lupam, cum Romulo & Remo lactantibus. Inscriptione tali:

ROMÆ FEL.

Id est: Romæ felici. Hoc numisma in Vrbe non est formatum, cum S. C. quod plerunque in nummis æreis reperitur, desit. Lupa cum geminis fratribus ipsam Romam & eius originem

D 4 repræ-

DIADV MENIANVM ex Numia Celsa procreatum, puerum formosissimum, consortem Imperij fecit, atque Antoninum (eo quod nomen illud, eo tempore, omnibus amabile esset) appellavit. Sed legiones ad Ant. Elagabalum deficiunt. Macrinus victus & cum paucis fugiens, in vico Bythiniae, cum filio Diadumeniano quinquagenario maior, occisus est. Cum nonnulli filium Diadumenianum, sub necem patris servare vellent, cubicularius quidam protulit epistolas Diadumeniani, quibus futurae eius crudelitatis indicia non obscure significabantur: quae mortem eius acceleraverunt. Abscissum vtriusque caput, ad Ant. Elagabalum perlatum est. Id. Iunij, ab V.C. 971. Ch. 219.

Vixit Annos 54.

Imperavit An. 1. M. 2. D. 3.

Sepultus.....

Macrini & Diadumeniani nummi ex omni genere metallorum, percelli sunt.

repræ-

repræsentat. Vxor autem Faustuli pastoris, quæ hos, infantes vestalis filiæ Numitoris ad ripam Tyberis expositos, aluit, vocabatur Lupa inter pastores: vnde poetæ finxerunt Romulum & Remum vberibus Lupæ feræ educatos fuisse. de ea Virgil.

*Illic res Italas, Romanorumq; triumphos,
Haud vatum ignarus, venturique inscius ausi
Fecerat ignipotens, illic genus omne futura
Stirpis ab Ascanio: pugnataque in ordine bella.
Fecerat & viridi foetam Mauortis in antro
Procubuisse Lupam, geminos huic vbera circum
Ludere pendentes pueros, & lambere matrem
Impavidos, illam tereti ceruice reflexam,
Mulcere alternos & corpora lingere lingua.*

23. Diadumeniani nummus ab auersa parte ipsum Principem ætate iuuenili exprimit, stantem iuxta tria signa militaria, sinistrâ sceptrum, dextrâ verò vnum signorum tenentem, cum hac inscriptione:

PRINCI. IVVENTVTIS.

Signa militaria apud Romanos erant inter alia, signum cohortis, siue vexillum, & Aquila legionaria. Vexillo de more erant affixa Impp. nomina scripta, & imagines. Suetonius scribit Artabanum Parthorum regem cum venisset ad colloquium Legati Consularis & Euphratem transgressus esset, aquilas & signa Romana, Cæsarumque imagines adorasse. Et quemadmodum signa Cæsarum imagines, ita & vexilla eorum nomina præseferbant. De Aquila egimus sub num. 5. De Principe Iuuent. sub num. 56.

29. M. ANT. ELAGABALVS XXIX.
ROM. IMP.

M. Aur. Antoninus (corruptè Heliogabalus) Varius Bassianus, fuit Caracallæ & Iuliæ Soëmiadis ex incestu, filius. A prima ætate, in summo luxu, turpitudineque enutritus, astu mulieris Variæ Moesæ (sororis Iuliæ, Caracallæ vxoris & novercæ) aviæ suæ, ad Imperium peruenit. Ex Oriente Romam profectus interfecto Macrino, tralato etiam inde Elagabali numine, ad urbem, in summam omnium expectationem venit: sed illi mox omnia in ludibrium & odium conuersa sunt, & statim monstrum humani generis se exhibuit. Matrem suam in Senatu Consulium subsellia occupare voluit, eiusque arbitrio omnia permisit. Morte multauit homines sibi amicissimos, propterea quod ipsum hortabantur, vt modestè viueret. Homo omnium impurissimus, circumcidit se, & per omnia caua corporis libidinem recepit. Veneris personam induit, hoc solum spectans, vt dignus plurimorum libidine videretur. Bassianam se pro Bassiano iusserat appellari, Vestalemque virginem. Abscissis genitalibus nupsit, & coitit, Matrique Magnæ se sacrauit, in Oresta Urbè à se condita; humanas hostias sacrificasse, inauditamque crudelitatem exercuisse, scribitur. Cæsaris nomen abrogare, & statuas atque titulos luto tegendos, voluit. Cumque cum Alexandro consobрино, quem licet ipse sibi adoptauerat, in gratiā redire nollet, à militibus, in latrina ad quam confugerat, vna cum matre interfectus est. 11. Cal. Martij. ab V. C. 975. Ch. 224.

Vixit Annos 28. M. . . . .

Imperauit An. 3. M. 9. D. 4.

Cadaver in Tiberim proiectum, pondere annexo.

Nomen eius iubente Senatu erasum fuit.

*Huius numismata ex argento varia reperiuntur.
ex ære verò difficiliora.*

29. Quid

29.

AR

29. *Quid melius, quam ut ipsi mihi haeres sim, & uxori mea?*
IN hac nummi auersa parte: Figura stolata iuxta aram, dextra
 pateram tenens sacrificantis ritu, & Sol supra aram, cum hac
 inscriptione videtur:

SACERD. DEI SOLIS ELAGAB.

Quæ satis indicat, Elagabalus & non Heliogabalus, legendum
 esse. Nam Assyrij omnes Solem colebant olim, qui ipsorum lin-
 gua EL dicitur. Cum hic vna cū matre & auia, à Macrino Imp.
 coactus fuit in Phœniciam migrare, ibique à Phœnicis sacerdos
 Solis factus, nomen Elagabali adeptus est. Erat tum adolescens
 formosissimus, qui corporis forma & ætatis flore omnes mor-
 tales, & in primis Rom. milites, qui templum Solis frequenta-
 bant, in se conuertit. Admoniti igitur ex fugillatione auia, An-
 toninorum edita sanguine, nummisque ab ea corrupti, contra
 Macrinum, eum Imperatorem dixerunt. Ingressus Urbem, Ela-
 gabalo in monte Palatino templum consecrauit: & ut Scriuius
 in VII. Æneid. *Gabalus Imp. Rom. se Solem dici voluit.* Repe-
 riuntur & alij nummi, cum inscriptione: INVICTVS SA-
 CERDOS AVG. itē, SVMMVS SACERDOS AVG.
 ex argento. Iussitq; cudere numismata aurea maxima omnium
 forma, pondere, 4. 6. 8. 20. & 192. Drachmarum, quæ lib. 2. effi-
 ciunt. Eius successor frangere, & proflare iussit.

60
 50. M. AVR. SEVER. ALEXANDER XXX.
 ROM. IMP.

M. Aurelius Seuerus Alexander, ex Iulia Mamaea, foemina pia matre, & Vario patre genitus, consobrinus Elagabali. In prima pueritia ingenio clarus, dexteritate conspicuus, tam ciuilibus quam militaribus artibus institutus, facundiae graecae magis quam latinae peritior, in versu non inuenustus, mireque pinxit. Imperator factus, iafames, ab Elagabalo in officio admissos, ministerio aulico priuauit. Palatium expulsis impudicis purgauit. In viros bonos beneuolentia, & (quae praecipua dos Princ.) singulari fuit in omnes clementia. Pauperum filios publice aluit: Opera publica multa instituit & instaurauit. Mater eius Mammæa in Antiochiam profecta, ab Origene in fide instructa, Christiana facta est. Expeditione Persicam suscepit. Victo rege Xerxe; Romam reuersus, speciosum egit triumphum. Congiarium populo, & donatiuum militibus dedit. Nemo à latere eius tristis submouebatur. Christum in larario suo coluit, cui & templum exstruere voluit. Illam sententiam frequentem in ore habuit: *Quod tibi non vis, alteri ne feceris*. Locum etiam Christianis adiudicauit, quibus popinarij litem intendebant; Per Proconsules suos in Mauritania, Illyrico, Armeniaq; multa foeliciter gessit. Bello Germanico, collecto exercitu, in Gallias profectus est, ibique à militibus, quod in eos seuerior esset, & mater auarior; Maximino duce vna cum matre, Moguntiae ad Rhenum trucidatus est. 4. Non. Octob. ab V. C. 97. Ch. 236. S. P. Q. R. nuncio de morte eius accepto, valde cōtristatus est, ac in optimi Principis honorem Cœnotaphium in Gallia, Romæ amplissimum sepulchrum statuit.

Vixit Annos 29. M. 3. D. 7.

Imperauit An. 13. M. 7. D. 17.

Cadauer Romam relatum, in sepuchro à Senatu fabricato sepultū, ab eoq; inter Diuos relatus est.

Mammi Alexandri ex omni metallo magna copia reperiuntur.

30. *Quod*

30

Æ.

30. *Quod tibi, hoc alteri.*

INumismate Seu. Alexandri, ab auersa parte, quatuor figuræ in substructione conspiciuntur: ex quibus vna tesseræ distribuit, & Imperator, sedî Curuli insidens, dextra cornucopiæ tenet, hac inscriptione:

LIBERALITAS AVGVSTI. IIII.

Cusum fuit hoc numisma, vt inscriptio indicat, tempore quo Alexander quartum congiariû populo distribuerat. vnde Lampridius in vita Alexandri: *Congiariû ter populo dedit, donatium militibus ter, carnem populo addidit.* & paulò post: *Alia die actis Circensibus, item ludis Scenicis, deinceps Congiarium populo Romano dedit.* Congiarium, à Congio certa mēsurâ, vocabāt, quod populo à viris Principibus liberalitatis ergò præstabatur, vt, nūmi, agri, frumentum, oleum, sal, vestis, vinum, obsoniû, & epulum. Congius mensura vsitatissima apud Romanos, in liquidis, continebat circiter 3. mensuras Argentinenses. Donatium autm erat, quod militi dabatur.

Tessera, erat figura omni ex parte quadrata, qualē est videre, in iis officulis, quibus in alucolo ludimus, certisque punctis, qui mensuram aut quantitatem frumenti, argenti, vestium, aut rerum similium, designabant, notatis.

31. C.

31. C. IVL. MAXIMINVS XXXI. ROM. IMP.

& filius eius.

32. C. IVL. VER. MAXIMVS XXXII. ROM. IMP.

C Julius Maximinus, è Thracia oriundus, parentibus barbaris patre Micea, matre Ababa dicta, in prima pueritia pastor & opilio fuit. Corporis pedum octo, & prope semis longitudine, tanto robore præditus, ut septem valentissimos milites prosterneret, terræq; allideret. tātæq; voracitatis, ut vno die 40. vel, ut Cordus author est, quinquaginta libras carnis ederet, Amphoram Capitolinam, (continebat autem 2. urnas siue 8. Congios, id est, circiter 24. mēsuras Argentinenses) vini biberet. Stipendia sub Seuero meruit, sub Caracalla ordines militares duxit, sub Macrino militare desiit, atq; in patriā se recepit. Sub Elagabalo Romam rediit, sed inuentō Imperatore impurissimo, à militia decessit. Interfecto verò Romam reuersus, ab Alexandro gratanter susceptus, & exercitui vniuerso præfectus est. Alexandro cum matre à militibus, Maximi persuasū interempto, ipse primus ex corpore militari, etsi nondum esset Senator, ab exercitu (quamquam inuitus, ut habet Herodianus) Augustus dictus est: filio Maximo, cum ageret ætatis xviii. in participationem Imperij adscito.

32. Hic VERVS MAXIMVS, paternæ proceritatis hæres, tāta fuit cōtporis pulchritudine, ut procaciores scēminæ ex eo cōcipere vehemēter optarent. Animo in tantum erat elato, ut pedes & genua sibi osculari pateretur. Vini parcus, ciborum appetens. Cum patre imperator factus, & occisus est.

Maximinus autē principatum adeptus, pōntē Rheno imposuit, quo in Germaniā pateret transitus. Cumq; instaret messis in Barbarorum regiones transiit: sed aliquamdiu nullos hostes sibi obuios habuit, quod ad palustres locos confugissent. Quapropter, cū oppidula passim deserta essent, & ædificia ex ligno & stramine tantum constarēt, totā regionem facile deuastauit, & milites suos prædā ditauit. Cum autem paludibus appropinquaret,

31

Æ.

32

Æ.

31. *Ego quo maior fuero, hoc magis laborabo.*

32. *Ex pessimo genere ne catulus quidem educandus.*

IN numismate C. Iul. Maximini ex auersa parte duæ figure stātes, & vna parua sedens, depictæ sunt, cum inscriptione:—

VICTORIA GERMANICA. S. C.

Effigies ista, sinistra tenens hastam, est Imperatoris Maximini, cui victoria à tergo imponit laureā. Imaguncula quæ ante Imp. humi lugubri sedet habitu, repræsentat prouinciā Germaniam, captam & subactam Percussum est autem proculdubio in gratiam Maximini Imperatoris, cum de Germanis ingentem illam obtinisset victoriam, de qua egimus In vita Maximini, Iul. Capitolini de eadem hoc modo: *Ingressus igitur Germaniam trans Rhena-*

quaret, ibi tantus conflictus, commissus est, ut locus sanguine & cadaueribus infarciretur. In his pugnis Maximinus se generosissime gessit, & plurimos barbaros ipsemet occidit. Deuictis barbaris rem omnem non tantum literis Senatui significauit, verum etiam conflictum ipsum ad viuum delineatum & depictum Romam misit. Ipse autē cum spoliis se in Syrmium Pannoniæ urbem ad hybernandum recepit. vide Herodian. & Capitolinum, quem cito ad hanc rem sub auersa sequente parte. Postmodum Maximinus omnis crudelitatis genus exercere cœpit: Vnde Cyclops, Busyris, Chiron, Phalaris, Typhon, & Biges cognominabatur. Omnes generis sui conscios, ignobilitatis tegendæ causâ, interfecit, plerosque viros Senatorij ordinis & qui triumphum egerant, officio priuauit, & bona illorum publicauit, ærarium & templa spoliauit. Tandem cum se contra Germanos & Sarmatas pararet, cupiens vsq; ad Oceanum septentrionales partes subiugare, didicit, se cum filio hostem à Senatu iudicatum esse. Italiam ingressus, Aquileiam obsidione cinxit: in qua cum vehementer fame laboraretur, ipseque Maximinus in odium totius exercitus venisset, vna cum filio suo, in castris, dum in tentorio suo quiesceret, trucidatus est. Capita hastis suffixa, Romam transmissa, in Campo Martio, insultante populo exulta sunt ab V.C. 990. Ch. 238.

Vixit annos 65.

Imperauerunt An. 2. M.

Cadavera in profluentem proiecta sunt.

Rbena-

*Rhemanam 400. mille barbarici soli vicos incendit, greges abegit, pradas sustulit, barbarorū plurimos interemit, militem diuitem reduxit, cepit innumeros: & nisi Germani per amnes, paludes & syl-
uas confugissent, omnē Germaniam in Romanam ditionē rede-
gisset.*

32. Maximi Imp. nummus ab aversa parte sex repræsentat si-
gna Pontificalia, quibus utebantur Romani in sacrificiis: Li-
tuum, Secespitam, Guttū, Capedunculam, Aspergillum & Pa-
teram, cum inscriptione:

PIETAS AVG.

Designatur his omnibus quasi rebus sacris, pietas Iuuenis Prin-
cipis. *Lituum* erat sceptrum siue baculus Augurum, quo sedentes
aibus templa designabant. Apud Gellium verba Higini in Vir-
gilium, lib. 5. c. 8. ita se habent: *Lituum erat virga brevis, in parte
quarobustior est, incurva, qua Augures utuntur.* Cicero i. de Diu.
*Quid Lituum est vester? quod clarissimum est insigne Auguratus;
unde vobis est traditus? Nempe eo Romulus regiones direxit, cum
Vrbem condidit.* Secespita erat culter ferreus oblōgus, manubrio
eburneo rotundo, solido iuncto ad capulū auro, argentoq; fixus
clavis æneis ære Cyprio, quo Flamines seu Flaminicæ virgines,
pōtificesq; ad sacrificia tantum utebantur: dicta autem est sece-
spita, à secando. Guttus siue guttulus, dicitur à gutta, testante
Varrone: quod propter colli angustiam humor inde guttatim
efflueret. Gellius lib. 17. c. 8. Guttū dicit vasis esse genus, in quo
oleum asseruabatur. In sacris quidem moris fuisse apud veteres,
vt hostiarum exta, dum super aram cremabantur, madescerent
oleo, quo facilius exurerentur, docet Maro illis verbis:

*Et solida imponit taurorum viscera flammis.
Pingue superque oleum fundens ardentibus extis.*

De Capedine siue Capeduncula, sic Cic. in Parad. *Quid autem
Numa Pompilius? minus ne gratas Diis immortalibus Capedines
ac fœtiles urnulas, quàm silicatas aliorū pateras arbitramur?* Ca-
pedo enim à Capiendo thure ex acerra dicta est. *Aspergillum*
siue aspersorium; est, quo veteres spargendo se aqua pura, quæ
in templis erat, lustrabant. De Patera vide sub nummo 24.

Numismata patris multa habentur. Maximi filij autem, sunt cara.

33. M. A. GORDIANVS AFRICAN.
XXXIII. IMP.

M. Antonius Gordianus Africanus (sic enim legēdum) patrem Metium Marullum, matrem Ulbiam Gordianam, ex gente Traiani Principis, habuit. Africanū se nominauit, quod ex Scipionum descenderet familia. In literis humanioribus bene versatus, præter amplissimas facultates quas possidebat, ingenij moderatione, rerumque gerendarum dexteritate, id affectus est: ut cum Proconsul in Africa esset, alij eum Scipionem, alij Catonem, Mutium, Rutilum & Lælium dicerēt. Cum Maximinus propter tyrannidem odium sibi maximū apud omnes conflasset, facta defectione militum in Africa, Gordianus iam octuagenarius, apud oppidum Thystrum, vnā cum filio, Imperator à militibus reluctans & inuitus, creatus est. Quæ res Senatui gratissima accidit, qui etiam ambos Augustos declarauit. Interea Capelianus quidam, Imperium sibi vsurpare cupiens, collecto exercitu, contra duos Gordianus profectus est: contra quem Gordianus filium suum Gordianum misit. Pugna commissa, non modo Gordianus Iunior, rei militaris experts, interfectus: sed & in exercitu tanta strages edita est, ut Imperatoris cadauer diu quæsitum, vix inueniri potuerit. Quo nuntio accepto, pater cum modicas vires suas, Maximini magnas perpendisset, instantemque Capelianum, & raram fidem Punicam extimuisset, ne in manus hostium viuus perueniret, laqueo vitam finiuit. eodem Anno Christi 238.

Vixit Annos 80.

Imperauit. . . . M. 1. D. 6.

Sepultus Carthagine, & à Senatu consecratus est.

33

Æ.

93. *Offendens ferris hunc tantum fata, nec ultra
esse sinens.*

IN auersa parte nummi Imp. Gordiani Africani, conspicitur
figura mulieris stolatæ sedentis, quæ est Dea Securitas: Ad-
iuncta, inscriptione sequenti:

SECVRITAS AVGG. SC.

Notandum, quod duplex GG. in numero plurali Augustos
significat, & hic legendum: Securitas Augustorum. Nam Gor-
dianus Senior filium suum Gordianum Iuniorem, Cæsarem &
Augustum creauerat. Securitas à Romanis in numero Dearum
habebatur, variisque modis in numismatibus figurata videtur.
Plerumque sedens in subsellio, brachio cubitali nixa, interdum
caput ab occipitio dextra sustentans, quasi securè quiescens, vt
in Neronis, M. Aureli, Philippi, &c. nummis videre licet.

Africani numismata petraea & cara sunt.

34. D. CÆL. BALBINVS XXXIIII.
ROM. IMP.

&

35. M. CLOD. PVPIENVS XXXV.
ROM. IMP.

D. Cæl. Balbinus, & M. Clod. Pupienus, viri Consulares, à Senatu, Maximino cum filio, iam hoste proclamato, & Gordiano Afr. in Africa cæso, Romæ Cæsares constituuntur. Qui cum plebi minus accepti viderentur, Gordianum I I L Gordiani Afr. ex filia nepotem, etsi adhuc puerum, Senatus simul ad festigium Imperatorium adlegit, ita vt tres eodem tempore Romæ Augusti essent.

BALBINVS, vir nobilitate familiæ, fortunisque & clementia satis cognitus, vt Cæsari moribus compararetur. Urbis administrationem suscepit, cum Pupienus contra Maximinos copias duxisset, & tum maxima inter Prætorianos & populum fit seditio, ita vt potissima pars Urbis incenderetur, templa scædarentur, plateæ cruore polluerentur: nec turbæ sedarentur, donec Balbinus Gordianum purpuratum ad populum produxisset, quo viso, in concordiam rediére.

35. PVPIENVS, quamuis homo nouus, per gradus tamen dignitatis satis illustris, tum grauitate & seueritate venerabilis, vt Catoni compararetur, Statura erat procerus, corporis qualitate sanissimus, iustus, amplissimæ virtutis, sed summæ tenuitatis. Cum ingenti exercitu missus est contra Maximinos, qui cum ad Rauennam bellum pararet, maximo apparatu, eo perferuntur eorum capita, quæ à Pupieno Romam transmissa sunt. Tandem autem neque Balbini clementia, neque Pupieni seueritas profecerunt quicquam. Nam cum
clam

34

Æ

35.

Æ

34. *Bonus nocet, quisquis pepercerit malis.*

35. *Multos timeat necesse est, quem multi timeant.*

Pars auersa Balbini Imp. nummi, duas dexteras iunctas praefert, inscriptione istius modi:

FIDES MVTV AVGG.

Vnde Virgilius:

Accipe, daque fidem.

& alibi:

Iunximus hospitio dexteras.

Meminit Æn. Vicus in Iulio, Dextram Fidei Deæ consecratā esse, aurem Memoriz, frontem Genio, digitos Mineruz, genua

Æ 3

Miseri-

etiam inter se dissentirent, uterq; à militibus occisus est: sub initium Iunij, ab V.C. 991. Ch.239.

Vixit { Balbinus Annos 60.
 Pupienus An. 74.
 Imperauerunt vna, An. 1. plus minus.
 Sepulti.....

*Balbinus atque Pupienus nummi ex omni genere metallorum
 difficilia reperiuntur, quapropter carissime
 venduntur.*

Miscricor-

Misericordiæ. Seruius in 1. *Æneid. Iungere dexteras maiorum fuit salus*, cuius causam adfert Varro, *Callimachū secutus, asserens, omnem eorum honorem dextra constitisse virtute, quam ob rem hac se venerabantur corporis parte.* Designat porro hic nummus idem quod sequens, puta concordia & fide prosperitatem Imperij esse acquirēdam. Lege descript. num. 60. Pupieni nummus hanc auersam binis dextris quoque habet, adnexa inscriptione: *Caritas mutua Augg.*

35. Pupieni Imperatoris nummus, præfert Deam Concordiā stolatam, in subsellio sedentem, dextrā pateram, sinistrā duo cornuacopiæ habentem, cum inscriptione:

CONCORDIA AVGG.

Id est: Augustorum (Pupieni & Balbini) concordia. Quā innuitur, fore, vt quamdiu hi Imperatores Deam Concordiæ in honore habuerint, & vnanimiter Reipublicæ præfuerint, ipsis maxima fœlicitas (duobus Cornucopiis designata) quæque ex pace & concordia nascitur, sit euentura. Illud enim dic tum verissimum est:

Concordia parua res crescunt, discordia maxima dilabuntur.

Hæc quoq; auersa pars inter nummos Balbini ex ære reperitur.

36. M. ANT. GORDIANVS III. XXXVL IMP.

M. Anton. Gordianus III. Senioris nepos, natus, vt plures asserunt, ex filia Gordiani, vcl ex Gordiano, qui in Africa periit. Pupieno & Balbino interemptis, cum annum ageret decimum tertium, à Senatu populoque Romano cum maximo applausu, Augustus appellatus, Imperiumque adeptus est. Ob pulchritudinem, bonosque mores, adeo diligebatur, vt Senatus & milites eum filium, populus delicias suas appellaret. Duxit uxorem filiam Misitheï doctissimi viri, cuius consiliis adiutus multa præclare gessit. Contra Persas profectus, illos multis præliis vicit. Vide ex aduerso. Terræ motus sub eo contigit. Seditionem populi & militum, quæ tum maxima fuit, infedauit, præterque ætatem nihil ei defuit. Misitheo consultore optimo, artibus Philippi sublato, Gordianus Philippum in eius locum assumpsit, præfectumque & parentem appellauit: qui eius beneuolentiæ ac beneficiorum immemor, tantum artibus apud milites effecit, vt Gordiano quasi tutor primum datus, Imperium vna cum eo administraret, & postea eo vsq; superbia processit, vt Gordianum neque Imperatoris, neque Cæsaris, neque Præfecti, neque Ducis alicuius loco haberet. Cumque vt tantum viuere posset Imp. precaretur, clamantem, Philippus duci, & strangulari iussit. Cal. Martij, V.C. 996. Ch. 245.

Vixit Annos 19. vel vt alij 22.

Imperauit An. 6. circiter.

Sepultus super Euphratem, iuxta castrum Circea.
& Diuus appellatus est.

36

Æ

36. *Miser Imperator, apud quem vera veticentur.*

Hoc numisma, Gordiani III. exhibet Pontem super nauigia fabricatum, quem transiit Imperator cum militibus, præeunte Victoria, hac inscriptione:

TRAIECTVS AVG.

Percussum fuit in gloriam Gordiani, post Victoriâ & reditum eius in Urbem ex Persia. De Victoriâ sic scribit Iulius Capitolinus in vita Gordiani III. *Gordianus aperto Iano gemino, quod signum erat indicti belli, profectus est cõtra Persas cum exercitu ingenti, & tanta auri copia, ut vel auxiliis, vel militibus facile Persas vincere posset. Fecit iter in Mæsiâ: atq; in ipso procinctu quicquid hostium in Thracia fuit, deleuit, fugauit, expulsi, atque submouit. Inde per Syriam Antiochiam venit, quâ à Persis iam tenebatur. Illic frequentibus praliis pugnauit & vicit, Saporem Persarum rege submoto. Et post Artaxerxem Antiochiam recepit; & Carras (vbi Abraham aliquando habitauit) & Nisibin, quâ omnes Vrbes sub Persarum Imperio erant, &c. De Iani templo aperiendo & claudendo, lege sub nummo 2.*

Huius Gordiani nummi magna copia reperiuntur.

37. M. IVL. PHILIPPVS XXXVII.
ROM. IMP.

& filius eius.

38. M. IVL. PHILIPPVS XXXVIII.
ROM. IMP.

Intelleſto Gordiani exceſſu à Senatu, **M. MARCIVS** vir grauis & ſapiens Imp. designatur, qui ſubitanea morte in Palatio deceſſit. Tum à patribus *Seuerus Hoſtilianus* legitur, qui medicis malè venam ſecantibus occubuit. Strada in ſua *Epitome theſauri Antiq. nummum Hoſtiliani* poſuit. Sed *Æneas Vicus* (nel ſuo *Diſcorſi ſopra li Medagli, lib. 2.*) cum reprehendit & fictum iudicat, dicitque ſe habere verum numiſma. *Goltzius* autem in vita *Cæſarum* præſumit vtrumque erraſſe, & eſſigiem veri nummi, vt ipſi videtur, addit. Ideo, tū quòd *Hoſtilianus* nihil memoriæ dignum egerit, cum ſciens, è ſerie *Cæſarum* excludo.

37. **M. IVLIVS PHILIPPVS**, Arabs, Vrbe Roſtris *Arabia*, ex ignobili genere, patre nobiliſſimo latronum ductore, ortus; virtute rei militaris clarus, cum Gordiano contra Perſas proſectus, & ab eo, poſt obitum Miſitheï, Præfectus Prætorij creatus, rerum ſecundarum inſolentiâ elatus, ad eam immanitatem deuenit, vt Gordianum de ipſo optimè meritum, cum miris artibus in odium militum adduxiſſet, per ſummum ſcelus interfecerit, Imperiumque arripuerit. Fœdere cum Perſis iuncto, non ſine Romani nominis dedecore, ad Urbem contendit: & in itinere Philippum filium conſortem Imperij fecit.

38. Hic **PHILIPPVS** Iunior, adoleſcens adeo ad ſeueritatem & trititiam natura compoſitus traditur, vt à quinto ætatis anno, nunquam ad ridendum prouocari potuerit, patremque in ludis ſecularibus petulantius cachinantem, adhuc tener, vulſu auerſo aſpexiſſe notatus ſit. Cum patre duodecimo ætatis anno occiſus eſt.

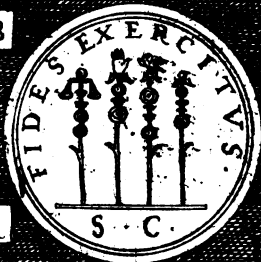
37

A

38

R

37. Si violandum est ius, regni gratia violandum est.

38. Non est eiusdem, & multa, & oportuna dicere.

[N Philippi Senioris numismatis auersa parte, representatus Elephas cum sessore pusione eum regente, hac inscriptione addita:

AETERNITAS AVGG.

Id est Vitam æternam & longam, S. P. Q. R. Augustis (patri & filio) optant. Elephas autem ex omnibus animalibus, longissime viuit; puta ducentis & aliquando trecentis annis. Plinius testatur vterum gestare decennio, Arist. biennio. Iuuenta eius sexagesimo

PHILIPPVS autem pater, post mortem Gordiani Senatus scripsit ipsum morbo extinctum esse, seque Imp. creatum ab exercitu. Decipienti Senatus credit, ipsumq; Augustum appellat. Sunt qui à Christiana pietate non abhorruisse Philippum tradant, quorum testimonio hominis perfidia fidem abrogat. Anno Imperij secundo, aut, vt Onuphrius an. Imp. 4. 11. Cal. Maij; eo quod esset annus millesimus Urbis conditæ, ingenti pompa sumptuque maximo, seculares ludos celebravit, spectaculaque multa populo exhibuit; de quibus lege sub auersa parte. Scythis in ditionem Romani Imperij irrumpentibus, expeditionem contra eos parans, Marinum ducem Sarmatico exercitui præfecit: quo militari seditione oppresso, Philippus Decium cum supplemento copiarum eo misit, qui à militibus Hylitanis Imperator electus, datis ad Philippum clam literis promisit, dignitate se abdicaturum, ad quam inuitus vocaretur. Motus ea re Philippus, expeditionem contra Decium parauit, cum cum toto exercitu scelerato se perditurum minitans. Vironam cum venisset, fraude Decij à militibus medio capite supra ordines dentium præciso cum filio, interfectus est. Anno ab V. C. 1062. Ch. 250.

Vixit pater.....

(Imperauerunt An. 5. M. aliquot.

Sepulti.....

à Senatu cum filio inter Diuos relatus est.

xagefimo

agesimo anno incipit. Anno Imp. Philippi huius quarto, quod in annum millesimum ab V. C. incideret, ab eo & Senat. Ludi 9. Seculares in Circo Max. celebrati sunt. Belluæ triumpho Persico & his ludis à Gordiano adseruatæ, hæ fuisse memorantur; Elephantum 32. Halces 10. Tigrides 10. Leones mansueti 60. Leopardi cicures 30. Hienæ 10. Hippopotamus vnus. Rhinoceros 1. Arcalæontes 10. Camelopardi 10. Onagri 20. Equi feri 40. Gladiatorum paria mille.

38. In Philippi Iunioris nummo exprimuntur 4. signa militaria, cum tali inscriptione:

FIDES EXERCITVS.

Primum & vltimum signum est militare cohortis, quorum illud duabus pateris & bilance compositū est; quod sequitur Aquila, tanquam in legione princeps Romanorum singulare signum; quam, cum Victoriæ Ioui in bello contra Titanes, dum cœlo sacrificaret, auspiciū ei fuisset propitiū, ac pro tam felici omine in signis bellicis simulacrum aureum haberi voluisset, tutelæque suæ virtuti dedicasset, Romani in militari signo susceperunt, vt Fulgent. in Mythol. tradit. De hoc signo lege sub auerla parte nummi 5. Restans signum, dextra in sublime, symbolum Fidei est; quo fides militum in Imperatorem & mutua concordia, exprimitur. Erat etiam ex signis cohortis, de quo Tacitus: *Centurionemque Siserniam dextras concordia insignia, Syriaci exercitus nomine, ad Pratorianos ferentem, &c.*

Numismata Philippi patris satis extant. Filij autem, ex omni metallo sunt carissima.

39. C. MES. Q. TRAI. DECIVS.
XXXIX. IMP.

& filius eius.

40. Q. HER. ETR. MES. DECIVS.
XL. IMP.

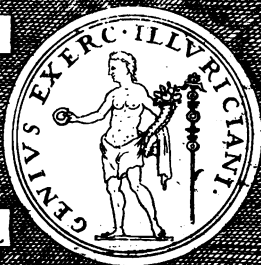
Cneus Messius Quintus Traianus Decius, Bubaliæ in vrbe inferioris Pannoniæ, claris parentibus natus, ad amplissimas dignitates, virtute ac moribus, non ambitione nec emptis suffragiis, peruenit. A militibus Illyricianis imperare coactus, & interfectis Philippis, Augustus à Senatu dictus, cuius iussu omnia egit. Ciuiles motus in Gallia sedauit.

40. Q. Her. Etr. Mess. Decium filium, cogente Senatu, Cæsarem dixit, & consortem Imperij declarauit. Ob vitæ præstantiam omnibus charus, & in omnibus laudandus, si à Christianorum supplicio abstinuisset, in quos plurimum desæuiit, adeoque crudelis fuit, vt publico edicto proposito, omnes Christi cultores necari iusserit. Eam tyrannidem vlisci Deus voluit, quamobrem cum vna cum filio, aduersus Gotthos, Thraciam infestantes, audacius quàm consultius pugnaret, cum toto exercitu cæsus, corpusque paludis voragine absorptum, nec vsquam repertum est. Ante congressum, Diis immolauit, ad Abrittum Mœsiæ urbem, inde nomen loco factum, & Decij ara appellatur.

Filius

39

40

39. *Auctoritas rerum gerendarum telum.*

40. *Timidi nunquam statuerunt trophæum.*

DEUS Genius seminudus stans in hoc numismate Traiani Decij conspicitur, dextrâ tenens pateram (quæ rem sacram significat) sinistrâ cornucopiæ: cum signo militari, hac inscriptione annexa:

GENIVS EXERC. ILLVRICIANI.

Hic nummus, in gratiam militum Illuricianorum, qui Traianum Decium primò Imperatorem salutarunt, percussus est. Genius dicebatur à priscis deus naturæ, & qui omnium rerum gignendarum vim haberet: hominiquè duos Genios assignabant,

86
Filius Q. Her. Etruscus primo conflictu circa Philippopolim, sagitta ictus, & primus Cæsarum hostili manu percussus, extinctus est Anno ab. V. C. 1004. Ch 253.

Vixit pater Annos 50.

• Imperauerunt Annos 2. M. 6.

Corpora in conflictu amissa sunt.

Tra. Decij numismata ex omni genere metallorum, ut magis tamen Her. Etrusci filij, rara & cara sunt.

bant, bonum & malum. Etiam locis, unde Propitio Genio, & sinistro Genio dicitur. Quidam ipsam animam, vel Deum vel spiritum esse volunt. Genium apparuisse Imp. Cl. Iuliano Apostatae, testatur Marcellinus, lib. 25. *Ipse autem (inquit) ad solitam suspensamque quietem paulisper protractus, &c. vidit squalidius proximi speciem illam Genij publici, quem cum ad Augustumurgeret, viderat in Galliis velato capite cum cornucopia per aulastristius incedentem.*

40. In auersa parte nummi Q. Her. Etrusci, expressa est figura patasiata Mercurij, seminuda, dextra crumenam, sinistra Caduceum tenens, hac inscriptione :

PIETAS AVGG.

Mercurius Deus eloquentiae, cui in capite alae attribuebantur: quo significatum velocem ferri per aera sermonem. Ideo autem Deorum nuntius dictus est, quoniam per sermonem omnia cogitata enunciantur. Crumena in dextra, pietatem aut liberalitatem designat. Caduceum autem virgam fuisse accepimus, quâ Mercurius ad discordias tollendas utebatur. De draconibus verò Caduceo additis, hanc afferunt rationem: Mercurium cum hanc virgam manu tenens, duos serpentes pugnantes inuenisset, virga interposita dicto citius praelium diremisit: quapropter Caduceum duorum serpentium similitudine figurarunt. Hinc Caduceum symbolum pacis & concordiae, disciplinae, sapientiae & felicitatis. De Mercurio hæc refert Tertullianus aduersus Gnosticos: Sed enim Gallorum Mercurium, Scytharum Dianam, Afrorum Saturnum, victimâ humanâ placari apud sæculum licuit,

41. C. VIB. TREBVN. GALLVS XLI.
ROM. IMP.

& eius filius.

42. C. VIB. VOLVSIANVS XLII.
ROM. IMP.

C. Vibius Trebonianus Gallus è Patriciorum familia ortus, Mœsiæ Præfès à Decio constitutus, ab eolegioni Romanorum militum, quæ integra post cladem in Pannonia à Gothis editam remanserât, Imperator, tanquam seruator reliquiarum Romani exercitus, electus fuit. A Senatu Augustus appellatus; fœdus cum Gothis turpissimum percussit, primus pacem ab eis mercatus Drachmis aureis Ducentis, summa cū Romani nominis ignominia: qui cum se formidini esse intellexissent, rupto fœdere, Thraciam, Thessaliam, Macedoniam, & Hellada infestarunt. Asia non satis fuit tuta, & ne ipsa quidem Italia. Gallus Romæ agens, & in Christianos sæuiens, *C. Vibii Volusianum* filium, qui nullam de se malè rectève scribendi materiam reliquit, consortem Imperij fecit. Sub eo sæuissima pestilentia ab Æthiopia orta, totum fere orbem peragrata, vix intra decennium sopita est. Cæterum vbi Æmilianum ducem strenuum ab exercitu, post rem contra Barbaros egregiè gestam, Imperatorem salutatum fuisse accepit, vt dignitatem suam turaretur, ad opprimendum Æmilianum cum filio profectus, in primo congressu, deserentibus eum militibus suis, Æmilianoque adhærentibus, vnà cum filio interemptus est: Anno ab

41

Æ

42

AR

41. *Præstat habere acerbos, quàm suaves amicos.*

42. *Non omnino temere est, quod vulgo dicunt.*

IN Treb. Galli aversa parte ex nummorum maxima forma (Medaglioni dicta) duæ figuræ equestres exhibetur, qui sunt Imperatores Gallus & eius filius Volusianus, cum militibus signa militaria ferentibus, præeunte Victoriâ, cum inscriptione:

ADVENTVS AVGG.

Cuditur hic nummus in specialem gratiam, & honorẽ Caesarum patris & filij, cum Trebunianus in Urbem venisset, & filium suum Volusianum, Imperij consortem fecisset. Vsurpatur hic victoriæ figura, quamvis hi Imperatores nullam victoriam vnquam obtinuerint.

F 2

42. Pars

84
no 2b V. C. 1006. Ch. 234.
Pater vixit Annos 47.
Imperauerunt An. 1. M. 6.
Sepulti.....

*Numismata Trebuniani G. facilius reperiuntur. Volusani
F. autem difficilins.*

42. Pars

42. Pars auersa Volusiani Imp. exhibet figuram, stantem flo-
latam, quæ est Dea fœlicitas, dextra Caduceo, sinistro brachio
columnæ innixa, & hastam siue contum per transversum te-
nens, cum hac inscriptione:

FELICITAS PVBLICA. S. C.

Potest hoc numisma formatum fuisse in adulationem istius
iuuenis Principis, quasi S. P. Q. R. ab ipso pacem & omnem fe-
licitatem expectarent. Nam Caduceus pacis, concordia & feli-
citatæ, apud veteres, typus fuit, vt supra notavi.

7 8 43. C.

8

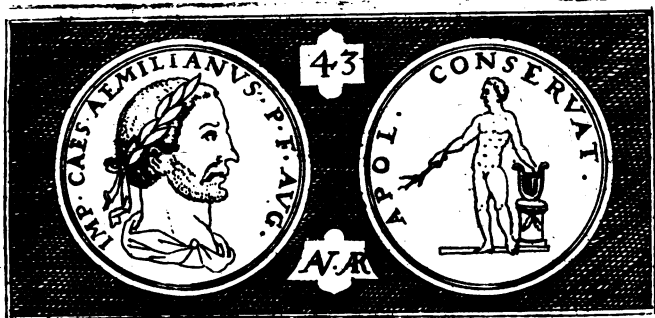
43. C. IVL. ÆMILIANVS. XLIII. ROM. IMP.

CIVlius Æmilianus, è genere obscurissimo in Mauritania ortus, à pueritia militiam secutus & ob virtutem à Tra. Decio militis Sarmatici Dux factus, & à Gallo non submotus Scythas iam insolentes tot latrocinandi prædis contudit, illorum regiones penè exhaustit, & magna ex parte profligauit. Post victoriam in Missiam reuersus, militib. prædam diuidens adeo gratus exercitui fuit, vt Imperatorem eum creauerint. Ad hos motus opprimendos Treb. Gallus cum F. Volusiano proficiscitur, sed vterque cæditur. Æmilianus Senatui scribens docet se Imp. lectum: promittit liberaturum Thracias & Mesopotamiam; atque Armeniam recuperaturum. Sed interea Alpini milites Valerianum virum Censorium, Imperatorem eligunt. Quo nuncio accepto, qui sub Æmiliano fuere, generis humilitatem perpendentes & Valeriani nobilitatem, præterea bellum ciuile, quo abstinendum erat, Æmilianum interfecerunt apud Spoletum, Valeriano se tradentes, solo ducis capite res peracta, eodem Anno Chr. 254.

Vixit Annos 40. circiter.

Imperauit.....M. 4.

Sepultus.....

43. *Generositas Virtus, non sanguis.*

IN hac auersa parte apparet figura nuda, quæ est Apollinis, dextra ramum, sinistra cytharam tenens, cum hac inscriptione, in nummo argenteo:

APOL. CONSERVAT.

Aureus nummus habet: APOLLO Conseruat. Huic Apollini cytharæ inuentionem tribuerunt, quæ septem chordis muniebatur: qui numerus planetarum numero conueniebat. Reperta est cythara, hac ratione Seruio teste, cum regrediens Nilus in suos meatus, varia in terris reliquisset animalia, relicta etiam testudo est; quæ cum patefacta esset, & nerui eius remansissent extenti intra corium, percussa à Mercurio sonitum dedit, ex cuius forma per imitationem cythara composita est. Ramo olæ veteres pro signo pacis utebantur.

Æmilianiani nummi pauci extant.

44. P. LICIN. VALERIANVS. XLIV.
ROM. IMP.

P Licin. Valerianus. Hunc Sex. Aur. Victor, fuisse Colobium cognominatum tradit. Stolidum item & inertem, neque ad vsum aliquem publicum, officio, concilio, seu gestis commodum. Verum alij authores, nobili progenie ortum asserunt, Patre Valerio Flacco, vita & moribus laudato, ad omnes dignitatū gradus peruenisse, & dignitatem in eo fuisse conspicuam. Sub Decio factus est Censor voluntate Senatus, tandem ad Imperatoriam dignitatē euectus est. In principio Imperij magnus Christianorum fautor, postea in hostem maximumq; Ecclesiæ persecutorem mutatus est. Passi fuere sub eo, Cyprianus Carthagenensis, Valentinus, Quirinus, Romanus, & Concordia. At innoxij sanguinis Christianorum vindictam postea grauem sustinuit. Nam cum in Persidem profectus esset, bellum Persis illaturus, ductu cuiusdam sui Ducis, cui summam rerum concediderat, in eam locorum angustiam, siue fraude, siue consilio, deductus fuit, vt viuus in potestatem Saporis Persarum regis deueniret: in qua ignobili miseraq; seruitute, apud Parthos consenuit, tam indigne tractatus, vt Rex Sapo res equum consensurus, pedem ceruicibus eius imponens, eo pro scabello vteretur; eumque ad extremum, cute à ceruicibus, ad imos usque pedes detracta, crudelissimè necauerit. Captus est Anno ab V.C. 1003. Ch. 261.

Vixit Annos 70. circiter.

Imperauit An. 7. plus minus.

Funeratus in Perside.

inter Diuos à Senatu relatus est.

44. *Amicum inimicum fugito.*

Licini Valeriani nummus exhibet Dianam cum cane venatico, arcu, pharetraque, & arborem, cum inscriptione huiusmodi:

ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΡΤΕΜΙΣ.

Id est: EPHESIORVM DIANA. Apparet ex hac inscriptione numisma Ephesi formatum fuisse, vbi Diana, huius Ciuitatis Dea, templum illud famosum & sumptuosum habuit. De templo sic Plinius: *Græca magnificentiæ vera admiratio exstat templum Ephesia Diana, 220. annis factum à tota Asia. In solo id palustri fecere, ne terramotus sentiret, aut hiatus timeret. Rursus ne in lubrico atq; instabili fundamenta tanta molis locarentur, ante calcatis ea substrauere carbonibus, dein velleribus lana. Vniuerso templo longitudo est 425. pedum, latitudo ducentorum viginti. Columna centum viginti septem à singulis regibus facta, sexaginta pedum altitudine. Ex his 36. calata. & in alio loco: Conuenit tectum eius (templi) esse de cedrinis trabibus. De ipso simulacro Dea ambigitur, alij ex hebeno esse tradunt, &c. Arboris typus designat, Dianam Deam sylvarum & nemorum esse.*

Nummi Valeriani sunt rari.

F 5

45. P.

45. P. LICIN. GALLIENVS. XLV.

ROM. IMP.

& filius eius.

46. SALON. VALERIANVS. XLVI.

ROM. IMP.

&

47. POSTVMVS. XLVII. ROM. IMP.

P Licinius Gallienus, Valeriani Imperatoris filius, omnibus artibus clarus, primum Cæsar, deinde Augustus à patre appellatus est, cui & Imperium commisit, cum contra Persas copias duxisset. Initio multa præclare gessit. Affuit ei animi vigor, & ad se vleiscendum audacia. Nec minus in eo liberalitatis effulsit, cum nihil vnquam petenti denegaret. In Christianos paulo mitior fuit. Capto à Persis patre, cum multi eius infortunio ingemiscerent, ipse propter viuendi licentiam lætatus est, & excusso iugo paterno, se torum vino; mulierculis, popinis, lenonibus, mimis dedit, vt Caligulæ ac Vitellio simillimus videretur, & nequissimus omnium mortalium. Vnde orbem terrarum, Romanis, pene perdidit; externis hostibus adèò insultantibus, vt fœminæ Imperium in eius contemptum occuparent, & suo tempore XXX. Imperatores Tyranni, vnusquisq; à suo exercitu eligerentur. Hi Rempub. tot tantisque ciuilibus bellis, hinc inde ortis, afflictam, miserrimè & magis afflixerunt quàm hostes, vt deinceps vix spes fuerit aliqua Imperium refarciendi.

46. Filium Imp. SALON. VALERIANVM, in locum Cornelij Valeriani filij in iuuenta mortui subrogauit, & Cæsarem declarauit, de quo nihil memorabile scribitur, vt qui puer decennalis à patre M. Coss. Latieno Postumo, Galliæ præsidi, ad instituendum in Galliam missus, ibi à Gallis, nec patris lasciuiam, nec filij pueritiam ferentibus, interemptus sit. Eo interfecto Postumum Imp. Augustum dixerunt,

47. Hic

45.

Æ.

46

Æ.

47

Æ.

45. *Omnia decreſcunt ubi, quo creſcant, non habens.*

46. *Magnum,*

47. Hic **POSTVMVS** erat Romanus, & bellicosus, & inter XXX. tyrannos numeratur: tamen à Goltzio & aliis in serie Imperatorum ponitur: quapropter & ego eum addidi. Vir erat qui locum principis iure merebatur, Galliæ per 7. Annos vt Imperator præfuit, & se præclarè in eo munere gessit. Erga eum magnus amor Gallicæ gentis fuit: nam submotis Germanis, Romanum in pristinam securitatem reuocauit Imperium, & Francos, qui Galliam Belgicam inhabitabant (de qua lege eius partis auersæ descriptionem) sibi asciiuit. Tandem, ab iisdem nouarum rerum cupidis, agente Lolliano apud Moguntiam, vnà cū filio suo interfectus est. An. ab V. C. 1020. Ch. 268.

Cum autem Gallienus tandem aduersus Aureolum, (qui à militibus Illyricanis Imperium contra Gallienum coactus est sumere) comparato exercitu, Mediolanum vsque contendisset, cum fratre P. Licin. Valeriano, qui à Gallieni dissolutione seiunctus erat, ad pontem Aureolum interfectus est. 12. April. V. C. 1020. Ch. 269.

Vixit circiter An. 50.

Imperauit solus An. 8.

Sepultus .....

Sequuntur XXX. Tyranni.

1. Cyriades, in Syria Augustus appellatus.
2. D. Lælius Ingenuus, in Pannoniis.
3. Odenatus, in Syria Augustus declaratur.
4. Zenobia eius vxor, post obitum mariti.
5. Herodes filius, à patre Imp. dictus.
6. M. Acilius Aureolus, in Illyrica.
7. M. Ful. Macrianus, in Asia.
8. Q. Ful. Macrianus, eius filius, idem.
9. Ful. Quietus, idem filius.
10. Ser. Anicius Balista in Asia.
11. P. Valerius Valens, in Macedonia.
12. L. Calpurnius Piso, in Thessalia.

13. T.

46. *Magnum, satellitum amor.*

47. *Fortes fortuna formidat.*

IN auersa parte Gallieni conspicitur figura stans stolata, capite turrato, dextra signum militare tenens, sinistrum verò pedem rostro nauis, & columnæ in qua est Victoriola figuræ sertum imponens, cum inscriptione tali:

COL. IVL. AVG. FEL.

Id est: Colonia Iulia Augusta felix. Hic nummus Beryti, in vrbe Cœle Syriæ, cusus est, in quam Cæsar coloniā duxerat: Colonia Iulia Felix, & postea Augusta, ab Augusto dicta. Lege Vicum, in nummo 42. Iulij. Figura turrata stante, hæc Colonia designatur: Victoriolâ, Cæsar. Signum militare, symbolum Coloniarum est. Colonia erat oppidum, in quo Rom. Magistratus ex Vrbe ciues traduxerant. Quum in Vrbe multi ex incolis paupertate premerentur, adeò vt censui soluendo non sufficerent.

III. Viri à Senatu creati, eos qui in nouam Coloniam deduci vellent, obseruabant: sicque Vrbs pauperibus exonerabatur, & rei familiaris pondere grauari, ad nouas, quibus indigerent, diuitias gratis datas cum familia accedebant. Accipiebant enim duo, quatuor, sex aut septem agri iugera, & quandoque plura. Porro duo fuerunt coloniarum genera, Romanæ & Latinæ: omnes constabant è ciuibus, Romanis, in eas exeuntibus. Romanæ dicebantur eæ, quæ iura ciuitatis Romanæ habebant. Latinæ, quæ iure Latij fruebatur, quod infra ius erat Romanū.

46. Salon. Valeriani auersa pars, exprimit Aquilam, figuram vehentem, quæ sceptrum tenet, hac inscriptione:

CONSECRATIO.

Figurâ insidente Aquilæ, Imperatoris designatur anima, quæ ab Aquila, Iouis ministro, fingeant in cælum vehi. Sceptrum quod manu tenet, Deorum insigne proprium est. Quo subiicere voluerunt, Imperatorem iam inter Diuos esse relatum. Nos, in auersa parte nummi 16. descripsimus rogum funeralem, in quo statua Imperatoris defuncti comburi solebat. In summitate rogi, collocata erat Aquila viua, quæ aliquandiu artificiosè deserta, incenso Rogo, tandem auolabat: quo facto, erant qui affirm-

13. T. Cest. Iul. Æmilianus, in Ægypto.
14. Postumus cum filio, de quibus iamiam diximus.
15. Q. Nonius Regilianus, in Ægypto.
16. Sex. Iul. Saturnius, in Isauria.
17. C. Annius Trebellianus, in Africa.
18. T. Corn. Celsus, in Africa.
19. Claud. Cenforinus, in Italia.
20. Herennianus
21. Timolæus
22. Vaballathus
23. Mæonius, in Oriente.
24. Sp. Seru. Lollianus, in Gallia.
25. A. Pomponius Ælianus, in Germania.
26. M. Aureolus Victorinus, in Gallia.
27. L. Aur. Victorinus, eius filius.
28. M. Aur. Marius, in Gallia.
29. P. Pius Tetricus, in Gallia.
30. C. Piu. Tetricus, eius filius.

Hic notandum, numismata à Iul. Cæs. ad Galienum, ab antiquariis anteriora dici, sequentia verò posteriora. Forma etiam æreorum numismatū à Valeriano patre Galliēni mutatur: cum præcedentia serè ex tribus magnitudinibus reperiantur. Qui nummi Italice Medaglione nuncupantur, maioris est: Medaglia vero mediocris, eius puta cuius fere sunt hæ nostræ imagines. Mezana denique minoris formæ sunt. Sed à Valeriano deinceps omnes ferme ærei nummi minima sunt forma, & parum maiore quam argentei. Habentur tamen Posthumi, Maximiani, Maximi, Constantini Max. & aliorum nonnullorum maiori forma. Inde à Philippi temporibus argentei nummi minus sunt probi: & cunei deformes, adeo ut ars cudendi, cum Imperij dignitate, paulatim intereiderit.

firma-

firmarent, se vidisse animam Imperatoris ab aquila in cœlum delatam fuisse.

47. In Postumi aversa parte cernitur figura Imperatoris stans, dextra libellum, aut vtraliis placet fulmen, sinistra verò hastam tenens, cui victoria, sinistra palmam gerens, à tergo dextra lauream imponit. Estque adscriptum:

VIC. GERM. P. M. TR. P. V. COS. III. P. P.

Quod est: Victoria Germaniæ, Pontifex Maximus, Tribunitia potestate quinquies, Consul ter, pater patriæ. Hunc nummum in gratiam Postumi formatum fuisse satis constat, cum ipse Gallis præesset, & à Germanis victoriam illam memorabilem obtinuisset. Fertur tunc temporis Francos (qui olim Sicambri, postea Menapij dicti sunt) ad eum locum cōcedisse, vbi mari Rhenus influit: Hos, etsi bellicosissimi essent, subegit Postumus, atque Imperium apud eos, cis & trans Rhenum, decennio possedit. Fluvius Rhenus à poetis Bicornis dicitur, & extat nummus Postumi, Rheni bicornis simulachro humi iacente, qui proculdubio post hanc victoriam cusus est. Vnde Virgilius:

Extremique hominum Morini, Rhenusque bicornis.

Hic Servius: *Rhenus bicornis dicitur, quia per duos fuit alueos: per unum quo Romanum Imperium est, per alterum interfuit barbaros.* Tunc enim & Franci & Germani inter barbaros à Romanis reputabantur. De Francorum origine lege sub nummo 117.

Numismata Gallieni multa reperiuntur. Salon. Valeriani sunt rara. Posthumi satis extant.

M. Aur. Claudius Gothicus, è Dalmatis vel Dordaniis oriundus, vir integerrimæ vitæ, morum grauitate insignis, & in quo magnorum principum dotes, Traiani virtus, Antonini pietas, Augusti moderatio emicuere. Staturæ erat procera, oculis ardentibus, vultu lato, digitisque adeò robustis, vt sæpe equis & mulis ictu pugni dentes excusserit. Amauit parentes, fratres & propinquos: inuidit nulli. Malos persecutus est. Militaribus virtutibus maximè clarus, sub Decio & Valeriano. Galieni morientis sententia Imp. est designatus. Imperium adeptus, leges optimas condidit; Daciam recuperauit; Gothos & Sarmatas, insigni clade contriuit; & nauali pugna apud Danubium oppressit. De ea ad Senatum literas his verbis scripsit: *Deleuimus trecenta viginti millia Gothorum, duo millia nauium submersimus. Tecta sunt flumina scutis, spatia & lanceolis littora omnia operisuntur; campi ossibus latent tecti, nullum iter purum à fœtore cadauerum. Omnes prouincia seruis, captiuisque Gothorum scatent.* Romam triumphans ingressus, Gothicus appellatus est: Illum & Senatus & populus ante Imperium, in Imperio, & post sic dilexit, vt in Capitolio ei auream statuam, & clypeum votiuum aureum collocauerit. Princeps ob egregias animi dotes, vita longiore dignus, cum in morbum incidisset, eo in grauescente, nulla sobole relicta, maximo omnium luctu, Syrmij mortuus est. Nonis Febr. V.C. 1022. Ch. 271.

Vixit Annos....

Imperauit An. 1. M 10. D. 15.

Sepultus.....

Inter Diuos relatus est.

Claudij nummi ex are & auro multi reperiuntur.

48

E

49. Quod, dum privatus eram, nec leges curabam, abstuli:
hoc factus Imperator restitui.

Nummus Claudij I I. repræsentat Annonæ figuram, quæ est Ceres stolata, stans, dextra 3. spicas, sinistra Cornucopiam habens, hac inscriptione adnexa:

ANNONA AVGVSTVS.

Ceres pro Dea à veteribus ideo (vt videtur) habebatur, quod frugum & cultus terræ inuentrix fingerentur. Eadē & Thesmophoros dicta est: hoc est, legumatrix, quia antequam agriculturæ usum docuisset, homines nulla lege vivebant. Postea verò eius beneficio, monstrato usu frugum, cœptum est de agrorum finibus (qui antea nulli erant) disceptari. Hanc primam voluisse iuris & legum originem. Dicitur autem Ceres (vt scribit Cicero) à gerendis frugibus, casus prima litera immutata, Annona autem ab anno, quasi annalis alimonia dicitur. Solebant Imperatores ipsi habere curam vt copia frumenti suppeteret, quod tempore Annonæ Romæ inter populum distribuebatur, et ex variis nummis, apud Ant. Augustinū, constat. In illis plerumque; navis & mensura modij iuxta figuram reperitur, quibus designatur, Romam navibus, ex aliis provinciis vt Sicilia, Africa & Hispania, ingentem frumenti & tritici copiā peruectam iuisse. Torrentius in Sueton. scribit: Quod cuiusque mensuræ, frumentum populo diuidebatur.

G

42.C.

49. C. M. AVR. QVINTILLVS. XLIX.
ROM. IMP.

C. M. Aurelius Quintillus, Claudij Imperatoris frater, morum suauitate, bonitateque illi nihilo inferior, ob egregias virtutes, post mortem fratris, à Senatu Cæsar Augustusque appellatus est. Postquam intellexit Aurelianum ab exercitu Imperatorem creatum, cum se longè imparem videret, vt eius ducis conatibus oblisteret, qui tanto militum consensu fuerat ad eam dignitatem assumptus, ignominia metu ductus, venas sibi met incidit, & voluntariè, duobus liberis relictis, occubuit. Nonnulli affirmant à militibus facta conspiratione interemptum, quibus se duriorẽ exhibuerat. 10. Cal. Mart. eodem Anno Ch. 271.

Vixit.....

Imperauit..... Dies 16.

Sepultus.....

Quintilli nummi rari & plerumque ex argenteo tantum extant.

49

Æ

49. *Honestaturpitudo, mori pro bona causa.*

IN Quintilli Imperatoris aversa parte, expressa est figura militaris stans, dextra tenens ramum oliuæ. (signum pacis) sinistra hastam, & est adscriptum:

MARTI PACIFERO.

Romani duo templa Martis habuere, Paciferi & Bellatoris, Cum tranquillus & pacificus erat Mars, Quirintus dicebatur, & ius templum erat in ipsa Vrbe. Martis verò Victoris, Bellatoris, & Gradiui extra Urbem in via Appia, Martisq; Vltoris dicebatur, de quo lege sub num. 55. Quæ ratione Romani innuere voluerunt, quantum pax bello esset anteponenda. Etiam iniquissima pax (inquit Cicero) iustissimo bello est anteferenda. Et Lilius: Melior est tutiorq; pax certa, quam sperata victoria. Idem libi habet, pacem etiam colendam esse ab iis, qui vincere possunt. Et poeta:

Pace frui quando fas est, sed Marte carere.

Nam pacem queris rex quoque Marte bonus.

Unde D. Augustinus; Neq; enim queritur pax, vt bellum exercatur, sed bellum geritur vt pax acquiratur.

50. VAL.

30. VAL. AVRELIANVS L. ROM. IMP.

VAL. Aurelianus Syrmij ex Dacia familia obscuriore ortus, cuius mater sacerdos templi Solis fuerat, princeps magis necessarius quam bonus, dignus certè qui Claudij prærogatiua Remp. tum adflictam, susciperet. In adolescentia nullam fertur diem prætermisisse, qua se variis armorum generibus non exerceret. Truculentus & sanguinarius, ubi res poscebat fuit. Sarmatas in Illyrico vna die quadraginta & octo sua manu interfecit. Apud Moguntiam cum Tribunus legionis sextæ Gallicanæ esset, Francis in Galliam irruentibus fortiter restitit. Milites in tanto habuit terrore, vt sub eo nemo peccarit, nouumque supplicij genus in militem adulterum excogitauit. Marcomanni circa Placentiam, tantæ edentes stragem, vt Romanum penè solueretur imperium, ab eo superati sunt. Gothos trans Danubium vicit, & Ducem eorum interemit. Thyanam cepit urbem & Pylmyram. Etsi verò Heraclamonis beneficio Thyanam recepisset, tamen eum occidi passus est. Quomodo (inquiens) mihi fidem seruaret, qui patriæ non pepercit? Zenobiam reginam, de qua in auersa parte, magno prælio vicit. Tetricum in Galliis Imperatorem creatum, sponte se cum exercitu tradentem suscepit, eumque ac Zenobiam ducens, speciosissimum Romæ triumphum egit: leges plurimas & salutare sanxit. Populo dona distribuit: Templum Solis fundauit: Pontifices roborauit: contraque Christianos persecutionē mouit. Per Illyricum contra Persas pugnaturus, iter faciēs apud Zenophorium, inter Heraclæam, & Byzantium, malitia notarij sui interemptus est: alij fulmine percussum interiisse scribunt. 4. Cal. Feb. 1027. Ch. 276.

Vixit Annos.

Imperauit An. 4. M. 11. D. 7.

Sepultus. ....

Inter Diuos relatus.

Interregnum fuit, Mens. 7. D. 28.

SO

AE

*Sublimius est regere aliquam Italia partem, quam
trans Alpes regnare.*

VAL. Aureliani numisma præfert figuram Solis orientis radiatam, stantem inter duos captiuos humi desidentes, tenentemque sinistrâ globum, hoc adscripto Emblemate:
ORIENS AVG.

Formatum fuisse hunc nummum post illam magnam victoriam, quam Aurelius in Oriente de Regina *Zenobia* obtinuerat, satis cōiecturari potest. Hæc illustris scēmina post regis Odenati mariti sui mortem, Romanum Imperiū Orientis accepit, tempore Gallieni, quo XXX. tyranni orbem vsurparunt, inter quos & ipsa numeratur, viriliq̃ue animo Syriam & Palmirenos, cum filiis Annos 6. rexit. Regali pompa, Persarum ferè modo adorabatur. Ad conciones galeata procedebat, cum lybo purpureo, gemmis dependentibus. Voce erat arguta, castissima, moribus seueris, Græci, Ægyptij & Latini sermonis peritissima. Tandem ab Aureliano apud Emesam maxima conflictatione superata, ab ipso in triumpho Romæ ducta fuit: eiq̃ue principis clementia Tyburtæ possessio concessa, vbi honeste ageret. Figura autem radiata exprimit templum Solis, quod in Emesa, cum victoria pōitus esset Imperator, donariis ingentibus, vt & Romæ ædificauit. Captiui duo sunt Zenobia & Zaba.

Numismata Aureliani ex auro & ære satis multa reperiuntur.

G B

SLM

N. M. CL. TACITVS. LI. ROM. IMP.

M. Cl. Tacitus vir ordinis Senatorij, post 7. mensium in-
terregnum, quo milites ad Senatum, Senatus vero ad
milites, Imperatoris eligendi munus reiciebat, inuitus & sene-
cute valetudineque se excusans, Imperator eligitur à Senatu:
nam cum neminem, aut iustius, quàm grauem virum, aut pru-
dentius, quam doctum imperare posse censuisset, Tacitum, vt-
pote dotibus iis ornatum, hoc loco dignissimum iudicauit. As-
sumpto Imperio ex sententia Senatus, omnia Reip. commoda
procurauit. Pecuniam, quam domi collegerat, in stipendium
militum erogauit: domum suam demolitus, Thermas publi-
cas priuato sumptu construxit. Cornelium Tacitum parentis
loco habuit. Princeps literis adeò deditus, vt nullam diem, in
qua non aliquid scriberet, aut legeret, intermittere voluerit. Vi-
tæ fuit parcissimæ: tunicis iisdem in Imperio vsus, quas priua-
tus gesserat. Tandem insidiis militaribus necatur; vel, vt alij
tradunt, febre correptus interiit. Idib. April. V. C. 1028. Chr.
677.

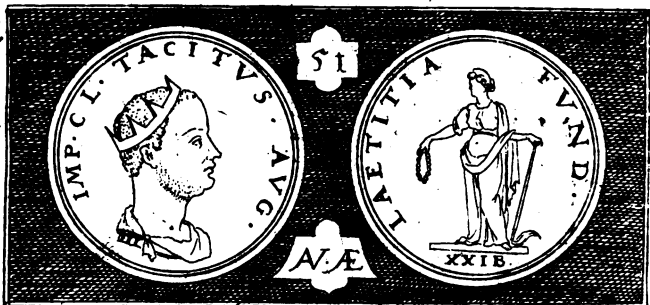
Vixit Annos 75.

Imperauit..... M. 6. D. 20.

Sepultus.....

Inter Diuos relatus.

51. Malu,

SI. *Malus, qui sua causa bonus.*

IN numismate Imperatoris Taciti, impressa est figura Deæ Lætitiae, stolata, stans, dextra corollam, sinistra temonem aut funale tenens, cui addita sunt hæc verba:

LÆTITIA FVND.

Cæso Aureliano, & Senatus & milites Imperatorem eligere recusabant. Nam miles ad Senatum, Senatus ad militem hanc prærogatiuam deferbat. Propter electionem, tot simul Imperatorum, puta XXX. (vt dictum est) eodem ferè tempore electorum, tantæ confusionis exortæ sunt, vt multi ciues, plurimi præstantissimi principes, Duces & milites, extincti sint. Hinc etiam interregnum mensium septem, antequam hic Tacitus à Senatu, militari consensu Imperator diceretur. Eo vero tandem electo publicum gaudium exortum est, adeo ut literas Senatus ad Municipia Italiæ super ea re dederit. Tum igitur hic nummus cusus est cum S. P. Q. R. vera *Latitia Fundata*, & gaudium esset. Coronula siue Corolla, quam hæc figura dextra gerit, signum est Lætitiae. De Corolla lege sub nummo 113.

Taciti numismata ex argento pauca, ex auro aliqua, sed ex ære plus extant.

**M. ANNIVS FLORIANVS. LII.
ROM. IMP.**

M. Annivs Florianus, Taciti Imperatoris frater germanus, mortuo fratre, imperandi se adeo cupidum ostendit, ut nec Senatus, nec militum, sed propria auctoritate, quasi hereditarium esset Imperium, principatum arripuerit. In quo nihil memorabile gessisse perhibetur: cum id non diuturnum fuerit. Nam posteaquam intellexit Probum regnare, quem exercitus, tamquam virum imperio dignum elegerat, cum se tuto nullibi consistere posse animaduertisset, manus ipsemet sibi iniecit, venisque solutis occubuit. 5. Non. Iulij, eodem Anno Ch. 277.

Vixit Annos.....

Imperavit..... M. 2. D. 20.

Sepultus.....

24

S2

AV

sz. *Qui uni facit iniuriam, multis minatur.*

IN numismate Floriani Imp. tres depictæ sunt figuræ stolas, quæ sunt Dæ Monetæ, in dextris balances, sinistris verò Cornuacopiæ habentes, eum inscriptione:

MONETA AVG.

Hæ tres figuræ indicant tria metalla, ex quibus Moneta formatur, quæ interdum tribus literis in numismatibus exprimuntur, scilicet A. A. A. *Aurum, Argentum, Æs*, id quod his tribus colliculis metallorum, qui ante pedes figurarum conspiciuntur, etiam designari videtur. Cornuacopiæ abundantiam & diuitias demonstrant. Balances autem, monetam iusto pondere & valore constare debere. Idcirco moneta in aliquibus nummis (ut in Val. Maximiani, Constantij I, Seueri, &c.) sacra dicitur, eadem ratione quâ olim stante Rep. Tribunus plebis sacer & sacrosanctus dicebatur, & ab omnibus sub capitali pœna habebatur. Similiter cum Moneta inuiolabilis sit, pœna in eos grauis constituta est, qui illam adulterant, corrumpunt aut diminuant. Videle Poix.

Et Floriani nummi rarissimi sunt.

S

S. AVG

53. AVR. VAL. PROBUS. LIII. ROM. IMP.

AVre Vale. Probus, ex ciuitate Syrmienſi Panponiæ ortus, patre Maximo ignobili & agreſti, matre verò nobiliore. Imberbis propè Valeriano volente, Tribunatum meruit. In Aphrica fortiffime Marmaridas vicit, contraque Palmyrenos Aureliano fuit auxilio, ubi penè captus occubuiffet. Poſtea ab omni orientali exercitu, Tacito cæſo, inuitus ad Imperij munus venit. Gallias turbatas & à Germanis poſſeſſas recuperauit, de quibus lege auerſam partem. Sarmatas & Getas, aut in deditiõem, aut amicitiam recepit. Ad Orientem ſe conuertens omnia compoſuit, Saturninumque Tyrannum oppreſſit, & Proculum & Bonofum apud Agrippinam Galliæ, imperium cum arripuiſſent ſuperauit. Tyrannos Imperio inhiantes, omnes planè ſuſtulit. Vineas Gallos & Pannonios habere permiffit. Tandem in bellum Perſicum iter parans, celebri illa voce, qua innuebat, Annonam gratuitam militem comedere non debere, cum odium maximum apud milites ſibi comparaffet, quod eos toto fere orbe ſubiugato, vbi hoſtes de eſſent, amplius iam neceſſarios minime fore iactitaſſet, apud Syrmium in turrim ferratam fugiens ab eiſdem occiſus eſt, 4. Non. Nouemb. V. C. 1034. Ch. 282.

Vixit annos .....

Imperauit an. 5. M. 4.

Sepultus in Patria, Syrmj.

53. Anno-

53.

Æ.

53. *Annonam gratuitam miles comedere non debet.*

Probi-Imperatoris pars auersa præsefert, Tropheum in trunco erectū, in quo sagum, clypeus, aliaq; arma, & in vertice galea imposita est. Vtrinque habet captium Germanum, & inscriptionem huiusmodi:

VICTORIA GERM.

Hic nummus post memorabilem victoriam Probi de Germanis, percussus fuit, cum 60. ciuitates ab ijs occupates in Gallijs recepisset. Regulos nouem ad pedes prostratos vidit, obsidumque loco xvi. millia tyronum accepit. Hostium 40. mille occidit. Septuaginta vrbes à captiuitate hostium vindicauit; de quibus etiam Romam reuersus triumphauit. Sagum in trophæo huius numismatis, satis arguit, hoc indumentum militare, non tantum Romanorum, sed etiam Germanorum fuisse: quod & Tacitus de Morib: Germa: testatur.

Numismata huius Imp. multa reperiuntur.

54. M.

34. M. AVR. CARVS LIV. ROM. IMP.

& filius eius.

35. M. AVR. NVMERIANVS. LV. ROM. IMP.

M. Aur. Carus inter bonos magis quam malos collocandus princeps, & multò melior fuisset, si Carinum nò reliquisset hæredem. Genus traxit è Romano sanguine. Sunt tamè quibus placet Narbonæ in Gallia natum fuisse. Præfecturâ Prætorianâ à Probo donatus, gratiâ militum & Senatus, ei etiam successit. Initio Principatus in percussores Probi Imp. seuerissimè animaduertit. Liberos suos Carinum & Numerianum, Cæsares nuncupauit. Bello Persico, quod Probus susceperat, vnà cum filiis continuando intentus (cum Sarmatiam iam in Pannoniâ cōfecisset, & sedecim Barbarorum millia deleuisset, viginti milia cœpisset) recepta Mesopotamia, Cresiphōtem peruenit: Persas inter se domestica seditione laborantes inuenit. Castris super Tygridem positis, in maxima rei benè gerendæ expectatione, ictus à fulmine interiit. An. ab V. C. 1035. Ch. 284.

Vixit Annos.....

Imperauit An. 1. M. aliquot.

Sepultus.....

Inter Diuos relatus.

35. NVMERIANVS, iunior Cari filius; Cæsar, miles, poeta & orator celeberrimus: statuâ in bibliotheca Vlpiana ex S. C. decoratus. Comes patri bello Persico, quo mortuo oculis ex mœrore laborauit. Dumque lætica portaretur, factione Apri soceri, qui imperium ambiebat, clam occisus, nec prius quam cadaueris foetore, scelus detectum fuit. Aper à Diocletiano inuasus, mox iugulatus est. Eodem Anno quo pater obiit. Ch. 284. Imperij quod cum patre & fratre administrauit An. 1. M. aliquot. Fertur Numerianum Cyrillum Antiochiæ Episcopum

manu

54

Æ

55

Æ

54. *Bonus dux, bonum reddit comitem.*

55. *Quod videri vis, esto.*

In aversa parte Imperatoris Cari, conspicitur figura muliebris stans, utraque manu tenens signum militare, hac inscriptio-
ne addita:

.FIDES MILIT.

Fides militum, quæ hîc ut plerunque in omnibus numisma-
tibus, signis militaribus designatur, cum in iis sacramentum fi-
delitatis præstarent milites. Vide de signis his plura sub num-
58. Hæc mulier tenens signa est Dea Fides, cuius typus variis
modis ab Ant. Augustino exhibetur. Interdum manibus iun-
ctis,

manu propria interemisse, quod eum templum Christianorum ingredi cupientem, aditu vir sanctus prohiberet, dicens: Divinorum mysteriorum aspectu eum indignū esse, qui idolorum sacrificiis contaminatus, in tanta erroris caligine versaretur,

Cari & Numeriani nummi sunt cari.

Qis,

Atis, vt in Vitellij, Vespasiani & Balbini, & in num. 34. Aliquando cum turture, qui consorti fidelis esse dicitur: vt in nummo Elagabali & Alexandri. Fides, vt Cicero ait, dictorum conuentorumque constantia est, & veritas, & ex eo sic nominata, quia fiat id, quod dictum est. Horatius rectè:

Iustitia soror incorrupta Fides.

55. In Numeriani Imp. auersa parte, exsculptus est Mars, dextra hastam, sinistra spolia humero ferens: & est adscriptum:

MARS VICTOR S. C.

Mars hic grauius est: qui sic nuncupabatur, cum iratus desæuaret. A poetis Mauors appellatur, eo quod omnia vertat: quod & his spoliis humero eius impositis designatur. Nulla enim est salus, vbi hic dominatur. Romam templum eius (qui etiam Vltor, Bellator & Iratus dictus est) in Vrbe non tulere, sed extra Vrbem in via Appia habuerunt. Pacifici autem in Vrbe extructum fuit; vt antea notauimus sub num. 49, vbi si placet, vide.

56. M. AVR CARINVS, LVL ROM IMP.

M. Aur. Carinus, alter Cari Imperatoris filius, à Patre contra Persas proficiscente, cum Gallias, Hispanias, Britanniam, totumque ferè occidentem, cum Italia atque Illyrico in administrationem suscepisset: tam enormibus vitiis, ingentiq; foeditate se contaminauit, vt pater turpitudine scelerum eius audita, non esse suum filium proclamauerit, & si superuexisset, nomine Cæsaris illi abrogato, in eius locum Constantium subrogare cogitauerit. Post patris & fratris interitum, etiam liberius infaniuit. Optimis quibusq; relegatis, homines libidinum suarum ministros, ad magistratus dignitatem euexit. Vxores ducendo & reiciendo, nouem habuit: prægnantes expulit. Mimis, meretricibus, lenonibus, & id genus hominum monstros, Palatium impleuit, eisq; plurimum detulit. Fastidium subscribendi diplomatibus tantum habuit, vt officium hoc impurissimo homini cuidam, qui manum eius bene imitabatur, demandauerit. Matrimonia nobilium corripit. Non defuit ei tamen ad vindicandum sibi imperium vigor mentis. Nam contra Diocletianum, quem ab exercitu in Perside Imperatorem electum audiuerat, multis præliis conflixit: sed vltima pugna apud Murcium commissâ, occubuit. Nonnulli scribunt eum, Tribuni præcipuè dextra illius, cuius coniugem polluisse dicebatur, trucidatum esse. An. V. C. 1037. Ch. 286.

Vixit Annos . . . . .

Imperauit An a. plus minus.

Sepultus . . . . .

56. Populo

56

Æ

56. *Populo cede, ne pare.*

Numismatis Imp. Carini sculptura, est figura militaris stans, dextra globum, sinistra hastam tenens. In cuius ambitu inscriptum est:

PRINCIPI IVVENT.

Princeps iuventutis, nō erat olim, vt hoc nostro seculo, princeps Hispaniarum & Galliarum, quorum hic Delphinus, ille Infans dicitur proprium; sed in more positum erat apud Romanos, vt ille qui primus in Lustris (quod singulis quinquenniis habebatur) nominatus esset à Censore, Princeps diceretur. De Senatoribus eadē ratio. Nam qui primus nuncupabatur, Princeps erat Senatus. Ita Romani Equites & pedestres copias in cēturias Seniorum & Iuniorum diuiserunt. Et videtur, quod ille Princeps Iuventutis dictus fuerit, qui primus fuit nominatus & locum primum inter Iuventutem obtinuit: Vide Ant. Aug. Dial. 7.

Carini numismata etiam sunt rara.

II

57. Q

57. C. VAL. DIOCLETIANVS. ROM.
IMP. LVII.

&

58. M. AVR. VAL. MAXIMIANVS. ROM.
IMP. LVIII.

C Val. Diocletianus, Dalmatiæ Salonis, patre Libertino Aulini Senatoris, matre Dioclea, vtriusq; ignobilibus natus, à pueritia militare cœpit, & gregarius miles in Gallia augurium futuri Imperij à Druidæ accepit. Cæso Carino, Augustus appellatus, & magnis honoribus exceptus est, propter singulares animi dotes, rei q; militaris peritiâ, prudentiam, morumq; suauitatem. Princeps sanè optimis æquâdus, si à piorum sanguine abstinuisset. In quibusdam Imperij regionibus tyrannis insurgentibus, prudētissime aduertens Imperij consortem opus esse M. Aur. Val. Maximianum ex Pannoniæ Symio, patre mercenario natum, consortem legit, & Augustum nomenauit. Cum quo tanta concordia Imperiū administravit, vt alter alteri nunquam repugnauerit Diocletianus se Iouium, Maximianus Herculum appellari passus est. Ille Constantium Chlorum, ille vero Galerium Maximianum, Cæsares fecerunt & præter adoptionem, etiam affinitate iunxerunt. Diocletianus in Ægypto ex Achilleo Tyranno, in Oriente ex diuersis plurimas nactus victorias, auro gemmatoq; curru Romæ magnifice triūphauit: seq; primū adorari, & pedes suos exosculari iussit, exornās calciamenta auro, gemmis & margaritis. Thermarum in Vrbe opus admirandū perfecit: In Christianos maximè saeuit. Hinc illa maxima & vltima persecutio, quā iste in Oriente, Maximianus in Occidente, instituerat. Rebus vndiq; cōpositis, post annorū viginti Imperiū, sapientissimè considerans difficile esse imperare, Diocletianus Nicomediæ, Maximianus Mediolani, principatum deposuit, & priuatam vitam egerūt. Cuius rei cum (Maximianū) paulo post percontuit. Nam audiens filiū suum Maxentiū à prætorianis Imperatore electū, è Lucania, in qua sedē priuatus elegerat, spe resumendi Imperij ad Urbem se cōtulit, simulans filio fore

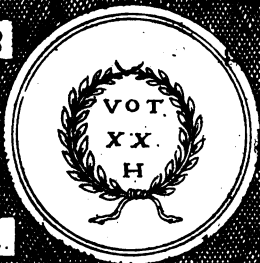
57

AV

58

AE

57. *Non est turpe homini, qui summum bonum in animo posuerit, honestam profiteri paupertatem.*

58. *Satius est mori, quam privatum vivere.*

PARS auctoris Imper. Diocletiani, exhibet Iouem cum pompa, subsellio insidentem, dextra victoriolam, sinistra hastam tenentem, cum hac inscriptione:

IOVI AVGG.

Quod est: Ioui Augustorum: Iupiter à veteribus deus cœli & terræ credebatur. Et interdum *Custos, Seruator, Conseruator, Lattaris, Hammon, Capitolinus, Stator, Ionans*, &c. dicebatur. Iouem Statorem inuocauit Cicero in oratione, dum in exitum iret: De Ioue Custode, dicit Seneca lib. 2. Quæst. Nat.

H a Quem

fore auxilio. Tumultu militari excitato excessit. In Gallias profectus, genero Constantino (postea magno dicto) insidias paravit. Sed per Faustam uxorem, quæ patri maritum prætulit, detectæ sunt. Constantinus eum fractis laqueo cervicibus occidi iussit.

Diocletianus autem per decem annos priuatus Salonis superfuit, hortorū amœnitati & agriculturæ vacans, testatus nullos sibi vnquam soles lætiores affulxisse. Tandem à Constantino & Licinio vocatus ad nuptias Constantiæ, excusans se per senectutem, sed excusationem minacibus literis reiicientibus Imperatoribus suspectans necem ignominiosam, quod fauisset Maxentio ac Maximino, veneno hausto occubuit. Abdicauerunt se Imperio, 11. Cal. Maij Ab V.C. 10, 6. Ch. 304.

Vixit { Diocletianus An. 78.
Maximianus An. 60.

Imperauerunt vnà An. 20.

Sepultus { Dioclet.
Maxim. Mediolani.

Diocletiani & Maximiani numismata multa extant.

Quoniam

Quem nos Iouem, intelligunt Custodem Rectoremq; uniuersi. Iupiter Conseruator in num. 12. conspicitur. Fuit templū Romæ in Capitolio Tonantis Iouis, ab Augusto ædificatū: scribitq; Cicero lib. 2. de Natura Deorum: *Hunc enim augures nostri, cum dicunt Iouem Fulgentem, Tonantem, dicunt enim, cælo fulgente & tonante.* De Ioue Latiare ait Tertullian. aduersus Gnosticos: *Ioui Latiari ad hodiernum media in Vrbe humanus sanguis ingustatur.* Minutius Felix: *Hodie à Romanis* (inquit) *Latiaris Iupiter homicidio colitur, & quod Saturni filio dignum est, mali & noxij hominis sanguine saginatur.* Iupiter cum Hammoh dicitur, habet cornua. Victoriola q̃ dextra tenet Iupiter, indicat Cæsares omne auxilium & victorias ab ipso expectare.

58. Aur. Val. Maximiani nummus, præsert querceam coramam, in cuius medio est:

VOT. XX. H.

Id est, Vota vicennialia. Solebant veteres suscipere aut nuncupare vota: interdum ipse Imperator, interdum Consules, Prætores, Censores aut Pontifices, pro felicitate & prosperitate Principis, Senatus, aut populi Rom. ad V. X. XX. XXX. & plures annos, quæ dicebantur: Quinquennialia, Decennialia, Vicennialia, Tricennialia, &c. Suscipiebantur autem in Capitolio, scriptisque & subsignatis tabulis, ne amplius in dubio ponerentur, confirmari solebant: atque ipsas quasi tabellas Decrum, quibus vouerant genibus cera affigebant, vnde Iuuen. Satyr. 10.

Ergo superuacua & perniciofa petantur.

Propter quæ fas est genua incerare Deorum.

Porro nuncupabantur siue suscipiebantur Vota eiusmodi, cum his aut similibus conditionibus; Si Imperator saluus vixerit, si Resp. Rom. manebit in suo statu V. X. XX. aut plures annos: si illa victoria successerit; Ista sacrificia, tali aut tali Deo præstabuntur, & in ipsius honorem isti Ludi & festa celebrabuntur. Eo finito tempore, vota soluebantur, vt ex nummo Comodi, quæ Sambucus exhibuit, videre est: vbi Imperator sacrificat vitulū, cū hac inscriptione: *Vota soluta pro salute populi Rom.* De hac materia lege votū M. Actij Cons. Rom. apud Liuium.

39. FL. VAL. CONSTANTIVS. LIX.

ROM. IMP.

&

60. GAL. VAL. MAXIMIANVS. LX.

ROM. IMP.

Constantius Chlorus, Eutropij Rom. gentis nobilissimi & Claudiz, filiz Claudij Augusti, filius, a Maximiano & Diocletiano, cum Gal. Val. Maximiano in Imp. adoptatus est. Cæterum cum hi sponte Imperio renunciaissent, cum Galerio provinciarum administrandarum curam partitus, licet ei Galliz, Hispaniz, Italieq; cum tota Africa obrigissent, Gallis contentus, illis diligentissime præfuit Germanis, Francisq; profligatis, legibus optimis institutis, Imperium administravit, Britanniam subiugavit. Princeps benignus ac facilis, atq; ad promerendam subditorum sibi populorum gratiam, mirè propensus. A Christiana religione non abhorruit Diuitiarum spreto, & paucis contentus, fictilibus vasis utebatur: argentea, vt abacum exornaret, ab amicis interdum mutuo accipiebat. Eo regnante in Hispaniis, Gallis, & Alpibus, nulli motus fuere, & hostes P. R. ab armis cessauere. Reliquit liberos ex Helena, Constantinum Maximum, qui patri successit: ex Theodora verò, Aur. Val. Maximiani priuigna, Anaballianum, Constantium patrem Iuliani, & Constantiam Licinij Imp. vxorē. Eboraci in Britannia morbo cōsumptus, occubuit. 8 Cal. Augusti, An. ab V. C. 1058. Ch. 306.

60. GALERIVS MAXIMIANVS Armentarius cognomento, eò quod pastor ouium fuerat, ortus parentib. agrariis in Dacia, a Diocletiano cū miles esset strenuus, Augustus factus est, & duos sibi adoptauit Cæsares, Seuerū & Maximinū sororis suæ filiū. Mortuo Seuero, Licinium ei successorē dedit, ac cōtra Maxentium Romā proficiscitur: sed audita militū defectione, in Illyricum rediit. Homo sanguinarius & crudelissimus, simularum cultor, deliciis & luxu ad insaniam diffluens, nullam

vibem

59

Æ

60

Æ

59. *Virtus exercetur, non perit.*

60. *Sponde, noxa presto est.*

IN parte auersa Imperatoris Cōstantij, expressa sunt castra prætoria, cum hac inscriptione:

PROVIDENTIAE CAESS.

Prætorium in Castris & portu Prætorio, à Prætoris exercitus cognominatum fuit. Prætor siue præfectus prætorij Augustalis, in aula ius dicebat. Et ab eo Prætoriani milites siue cohortes prætorianæ etiam denominatæ videntur, quibus Imperatoris, ubi is aderat, vel pro Urbis tutela, una cum cohortibus urbanis excubabant. Habebantque Romæ castra, Prætoria dicta, muro circumdata, in quibus extincto Imperatore, interdum Impe-

H. 4. rium

urbem sine adulteriis & virginum stupris incontaminatam relinquit. Homo rei militaris quidem gloria illustris, ut dixi: verum scuitia in Christianos crudelis. Galeriam Diocletiani filiam uxorem habuit. Cum in morbum crudelem incidisset, consumptis genitalibus defecit, & vermibus ubique erumpentibus, foetidissimo, eoque digno exitu periit: siue ut Euseb. lib. 8. cap. 16. cum nulla medicorum opere leuaretur, sibi ipsi manus intulit, Mens. Sept. ab V.C. 1063. Ch. 311.

Vixit { Constant. An. 56.
Gal. Maxim. An.

Imperauerunt vnà, ut Cæsares, An. 13. M. 1. D. 21.

Imperauit { Constans } vt Augustus { An. 2. M. 3. D. 9.
Gal. Max. } An. 7. M. 3.

Sepultus { Constans Eboraci, & consecratus est.
Gal. Max. in Dacia loco Romuliano.
Inter Diuos relatus est.

num venale proponebant, eique qui plus offerret, tradebant. Subrogatos ipsorum arbitrio Impp. si non satis liberales se ostenderent sæpius occidebant, maximosque tumultus in Vrbe excitabant. Exhibentur autem hæc castra alia forma in num. 5. Hic est adscriptum: *Providentia Caesarum*, quo indicatur, quod castra bene ordinata, & omnia ædificia debito tempore erecta sint, ex providentia prudentissimi Principis fieri.

60. Posterior pars nummi Galeri Maximiani, exprimit, duas figuras iungentes dexteras, & inscriptionem:

CONCORDIA MILITVM.

Manus iunctas Concordiam significare, complurima veterum numismata, aliaque monumenta docent. Numa Pompilius Romanorum Rex, Flamines manibus inuolutis ad digitos vsque rem diuinam facere voluit, significans symbolicè fœdera seruanda esse, ac eius sedem in dextris esse sacratam. Notandum in nummis, dexteram inuicem vbique iungi, lævas vero nunquam. Vide descript. sub nummo 35. Victoriola autem super Globum, qui dextris tenetur, designat victoriam Concordiæ obtinendam esse.

Numismata Constantij & Galerij Max. satis frequentia sunt.

61. FLA. VAL. SEVERVS ROM.
IMP. LXI.

&

62. GAL. MAXIMINVS II. ROM.
IMP. LXII.

FL. Val. Seuerus & Gal. Maximinus, à Galerio Maximiano ad Imperij molem sustinendam, postquam Constantius Italiam & Africam reliquisset, simul & Cæsares & Augusti dicti sunt. Seuerus Italiæ & Africæ præfuit, Maximianus Orienti. Interea in Vrbe Prætoriani Maxentium, Val. Maximiani Augusti filium, per seditionem, Imperatorem ciearunt. Contra eum Seuerus cum exercitu profectus, Romam cinxit obsidione: sed à militibus paulò post desertus, qui in partes Maxentij concesserant, fugere coactus est. Rauennæ captus, ab eis quos ad ipsum insequendum Maxentius miserat, miserè interfectus est. Mens. Maio. Ab V. C. 1059. Ch. 307. vt Cæsar imperauit annum vñum, & menses aliquot.

62 GAL. VAL. MAXIMINVS, eius nominis secundus, cognomento DAZA, ex sorore Glerij Maxim. Armenarij natus, quamuis esset ortu atque instituto pastorali, animo tamen & morib. nihil agreste prætulit. Sapientissimi cuiusq; cultor, amator literarū, ingenio miti & quieto erat: vini tamen audior, quo inflammatus, iubebat quædam asperius. Cum autem cum sæpius facti pœniteret, deinceps in sobrium, matutinumq; tempus omnia differebat. In Oriëte cōtra Christianos maxime defauit. Cum aduersus Licinium (qui a Galerio Maximiano

61

Æ

62

Æ

61. *Christianorum sanguis, Christianorum semen.*

62. *Misera fortuna, quæ caret inimico.*

IN nummo Imp. Seueri, conspicitur miles galeatus, dextra hastam, sinistra trophæum super humerum ferens, cum hac inscriptione:

VIRTVS AVGG. ET CAESS. N. N.

Id est: Virtus Augustorum & Cæsarum nostrorum, puta Seueri & Maximini. Hæc figura stans galeata, est ipsa Virtus, quæ à viro vel à viribus deriuatur: Galea & hasta, virtutem tantum ab hominibus fortibus possideri, designatur; qui virtute & inimicos suos subiungant, & eis spolia eripiunt. Quæ omnia quædam

Maximiano Armentario, loco Seueri consors Imperij factus est, res
nouas in Oriente moliretur, rupto foedere, cum filiis, quos iam
socios Imperij assumpserat, oppressus, ne viuus caperetur, se
strangulauit Tarsi. Men. Iunio V. C. 1065. Ch. 313.

Vixit Maximinus An.

Imperauit vt Augustus circa An. 3.

Sepultus.....

*Seueri numismata difficulter, Maximi uero facilius
recuperari possunt.*

Affam

dam adulatione hîc Augustis & Cæsaribus, Seucro & Maximino, tribuuntur: quasi ipsorum virtute inimici fugarentur, & milites ex spoliis diuites euaderent. Varia reperiuntur numismata, cum Virtutis inscriptione, de quibus lege Ant. August. Dial. 2.

62. Maximini Dazæ nummus, habet ab auersa parte quadrigas siue currum Solis, quatuor equis in diuersum currentibus, quos Apollo radiatus regit, addita inscriptione:

SOLI INVICTO COMITI.

Quâ testatur Imperator, se tot obtinuisse victorias, *Solis Comitibus Inuicti* adiumento. Quadrigas, quibus Romani in Circis & triumphis utebantur, Soli sacras fuisse, veteres tradidere. Et quemadmodum Sol per quatuor anni tempora, Ver, Æstatem, Autumnum, & Hyemem, vertitur; ita in numismatibus & picturis fingebatur, equis quatuor trahi. Eorum vnus, prassinus siue viridi colore, Ver, & Terram designabat; quia tunc pampinus densatur & omnia viridantur. Alter roseus, Æstatem & Ignem; quod tum Sol ignei coloris sit, & omnia flauescât. Tertius venetus siue cæruleus; Autumnum & Aquam. Quartus albus, Hyemem & Aërem repræsentabat; quod sit glacialis, & tunc frigoribus vniuersa canescant. Sic circa causas elementorum, veteres etiam colores equorum iunxerunt. Hæc ex Isidoro. De Bigis & Trigis, lege sub nummo 25. Solem pro Deo habitum fuisse apud Ethnicos, testatur Cicero, de Nat. Deor. lib. 3. quem Græci Apollinem nuncuparunt,

63. M. AVR. VAL. MAXENTIVS
IMP. LXIII.

&

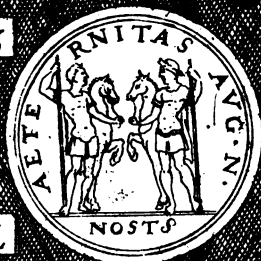
64. C. VAL. LICIN. LICINIVS ROM.
IMP. LXIV.

Maxentius Valerij Maximiani Herculei Imp. ex Eutropa Syria filius: à prætorianis non abnuente Senatu Imp. d. ctus est. Seuerum qui aduersum se exercitum duxit, circa Rauennam interfecit. Imperium vt Ty annus exercuit, asperitate patri similis & libidine inextinguibili. Stuprandis mulieribus erat addictus. Nefandam libidinem cum Christiana Sophronia, Urbis præfecti coniuge pudicissima, exercere volens, falsus est. Nam ea vt euaderet, cum à lenonibus præstolantibus ornandi se tempus impetrasset, ingressa cubiculum sibi manus intulit. In Christianos omne genus crudelitatis exercuit. Bona priuatorum multa diripuit, noua vestigia inuenit & omni modo exigendo pecunias inexorabilis factus, odio haberi captus est. Quamobrem Rom. Senatus per clandestinos nuncios Constantinum, qui Gallicis imperabat, euocandum curauit. Maxentius ab eo ad pontem Miluium superatus; in Tiberim abiectus est, vt ne cadauer quidem ipsius reperiri potuerit. Cal. Octob. V. C. 1064. Ch. 312, Imp. An 6.

64. LICINIVS in Dacia parentibus agricolis natus, à Galerio Maximiano, mortuo Seuero, consors Imperij factus, Galerij liberos affines iure sodalitatis & consortij, interfecit. Primo Illiris præfuit, postea in Oriente Maximino fugato, ob victoriā insolens, Constantinū contēnere & in Christianos maximè sœuire cœpit. Constantinus cum monitis apud Liciniū nihil proficeret, collecto exercitu, in Pannoniæ cāpis fufum, ex Europa in
Aliam

63

Æ

64

ÆR

63 Phryges non nisi isti sapunt. —

64. Spadones & aulici sunt tinea & sorices Palatii.

IN posteriore parte Imp. Maxentij, expressæ sunt duæ figuræ nudæ stantes, dextris tenentes equos singulos: cum ista inscriptione:

ÆTERNITAS AVG. N.

Quod est: æternitas Augusti nostri. Occo ponit AVGG. sed apud me est nummus pulcherrimus, in quo legitur AVG. quemadmodum & Ant. August legit. Illæ duæ figuræ stantes videntur gemini, Castor & Pollux. Finguntur hi ab ethnicis, inter Deos Apotropæos, hoc est, malorum depulsores. Nam cum Castor diem suum obisset, ferunt Pollucem, (qui immor-

tali

Asiam expulit. Tandem per Constantiam Licini uxorem, Constantini sororem, gratia utcumque reconciliata est. Cum autem rebellem animum nihilominus retineret, Constantinum fugiens, Byantium peruenit, ibique Martinianum officiorum magistrum, Cæsarem & Augustum creauit. Paulò post coactus à Constantino, abdicauit. Cal. Maij. An. ab V. C. 1076. Ch. 324. & Thessalonicæ cum Martiniano, iussu Constantini, à militibus est interfectu.

Vixit Licinius An. 60.

Imperauit { Viuente Maximino An. 3.
Post autem, An. 11.

Sepultus.....

Martinianus prædictus à Goltzio & Occone in serie Augustorum appositus est: ea tantum ratione, quod nummus æreus olim apud Clariss. virum Abrah. Ortelium, extabat. Alij verò eum omiserunt, cum nihil in hac dignitate memoria dignum egerit, & non diu post electionem abdicare coactus & occisus sit. Nummi ipsius etiam non reperiuntur, idcirco & ego eum hic omisi.

Nummi Maxentij & etiam Licinij rariores sunt.

alis erat) fratris desiderio à Ioue petiisse, vt immortalitatem suam cum fratre posset partiri, qua re impetrata, alterni mori traduntur & reuiuiscere Virg. 6. Æn.

Si fratrem Pollux alterna morte redemit

Itque reditque viam toties.

Videtur Imperatori Maxentio, Symbolo Geminorum qui in hoc numismate, optari immortalitas & æternitas.

64. Numisma Imper. Licinij præfert Iouem stantem cum Aquila, dextra tenentem Victoriolam, sinistra hastam, hac inscriptione adiuncta:

IOVI CONSERVATORI AVGG.

Aquila Ioui plerunque à veteribus adiungebatur, vel ob id, quod à poetis fingitur, in bello Giganteo Ioui arma ministrasse, vnde Virgil. 9. Æn.

Pedibus Iouis armiger uncis.

Vel quod cum Iupiter cum patre Saturno (vtrunque autem regem fuisse constat) de agris contentionem haberet, & bellum inde ortum esset, ad pugnam egrediens, aquilam viderit augurium. Eius cum vicisset auspicio, fictum est eum pugnanti tela administrasse, vide Occonem. Ant. Augustinus Dial. 5. aliam huius rei causam tradit, nimirum quod Iupiter, vt veteres existimarunt, in insula Creta primus nidum Aquilæ inuenerit, & caecupatus sit. Quæ si minus placet, altera quam denique adfert forte placebit, quæ est; Ioui, qui deus deorum ab Ethnicis æstimabatur, debere auium omnium reginam attributam esse. De Ioue conservatore vide sub num. 12.

65. FL. VAL. CONSTANTINVS MAX.
IMP. LXV.

& eius filius.

66. FL. IVLIVS CRISPVS ROM.
IMP. LXVI.

Constantinus Magnus, patre Constantio Chloro Aug. & matre Helena in Britanniiis natus, literis & moribus optimè institutus, adolescens contra Sarmatas à Galerio Maximiano missus prater ætatem hostes profligauit. Eius postea gliscentem fugiens inuidiam ad patrem rediit. Quo mortuo, Gallias, Hispanias & Cottias Alpes obtinuit. Literis à Senatu accersitus, in Italiam venit, eamque à tyrannide Maxentij liberauit. Inde primus Magni cognomen meruit, & arcum triumphalem à Senatu. Ante Licinij eadem tres Cæsares fecit, Crispum & Constantinum filios, & Licinium Iuniorem sororis suæ filium. Totus religioni Christianæ deditus, Christum ab omnibus colendum præcepit, templaque Christianis & alia sacella crexit. Bella contra Barbaros multa felicissimè confecit. Byzantium instaurauit, Romanque & Constantinopolim de suo nomine vocauit; adeoque in ea ornanda sollicitus fuit, vt multis ornamentis & delictis spoliauerit vrbes, & illuc Imperij sedem transtulerit. Leges sanctissimas tulit: studia literarum vehemèter coluit. Nicænam Synodum contra Arrium & alios celebrauit.

66. CRISPVS, Constantini Magni ex Mineruina filius, à patre Cæsar appellatus, ea corporis pulchritudine præditus fuit, vt eius amore, nouerca sua Fausta Constantini vxor vehementer inflammata, sæpius eum ad libidinem sollicitauerit. Cui cum ille assentiri nollet, Fausta amorem in odium commutans, eum tanquam pudicitiam suam expugnare volentem, ad maritum detulit. Constantinus Max. fidem vxori adhibens, filium Crispum, ad Polam Histrie oppidum interfici iussit. Sic Fausta Crispum è medio tollere voluit, vt eius liberi
Imperio

65.

Æ.

66.

Æ.

65. Imperatorem esse, fortuna est.

66. Homo extra corpus suum est iratus.

Magni Constantini numisma, expressum habet pontem pulcherum supra fluuium Danubij: in quo videntur tres cohortes, & typus fluuij, cum hac inscriptione:

SALVS REIP. DANVBIVS.

Formatum fuisse in honorem & gratiam ipsius, propter mirabilem illam victoriam, in sua iuuentute à Sarmatis obtentam, videtur. Sed non fuisse cufum post illam victoriam, cum Galerius Maximianus Romæ Imperium occupabat, & Constantius Constantini pater adhuc viueret, etiam creditur: verum tum,

I a cum

Imperio potirentur. Eandem ob causam & Licinius Junior, in
fidiis Faustæ sublatuſ est. Verum aliquot post annos, innocen-
tiam filij & vxoris fraudem Constantinus cognouit, & Faustam,
Helenæ matris instinctu, quæ (testante Tretero) nepotis Cri-
spi mortem innoxiam grauius ferebat, in ardens balneum ini-
ci mandauit. Necatus est Crispus anno V.C. 1078. Ch. 326.

Vixit An. ....

Imperauit cum patre An. 13.

Sepultus Polæ, Histriæ.

Constantinus pater autem senex Persis bellum indixit; copiis
coactis Sotriopolim petiit, ut aquis calidis senile corpus foueret.
Pharmaco dato, ministri venenum admiscuerunt, quod intre-
pide hauriens, paulò post extinctus est. 11. Cal. Iunij, in subur-
bio Nicomediæ. An ab V.C. 1089. Ch. 338.

Vixit Annos 65.

Imperauit { ab obitu patris ad mor-
tem Licinij An. 18. } 32. An.
postea solus An. 14.

Sepultus Constantinop. in basil. Apost.

Corpus Constantinopolim, regia pompa, filius Constantinus
deduxit, à quo & fratribus pater consecratus, in Diuorum nu-
merum relatus est. Vide Deconem in vita Constantini Max.

*Constantini Max. & Crispi nummi (plerunq. ex parua
forma, auri) perabunde extant.*

cum hic Imperium & nomen Magni obtinuisset. Testatur id inscriptio ab aduersa siue anteriore parte: **CONSTANTINVS MAX. AVG.** Pomponius Let. lib. 2. mentionem istius victoriæ his verbis facit: *Extremam pueritiam (intellige Constantini) quam parens liberis, moribus, & re militari fouendam prae-buerat, egit sub Galeriano Maximiano in Oriente: à quo iam adole-scens missus est cum exercitu contra Sarmatas, gentem ferocissi-mam, cadibus hominum assuetam. In ea expeditione Iuuenulus plusquam promitterent anni, gessit: & præter opinionem hostes pro-fligauit atq; cecidit. Ducem Sarmatarum catenatum ad Gale-rium duxit: qui ea victoria minimè latatus est, quoniam adole-scentem perdere quarebat. Propter eam causam hortatus, ut cum leone in Theatro pugnaret, Constantinus audius gloria in certa-men descendit, feramque pertinacissime vicit, &c.*

Sarmatia duplex est, Europea & Asiatica, à fluuio Tanaide diuisa. Erant Sarmatæ crudelissimi, ut qui ora vulneribus recē-tibus interfectorum admoerere, atque inde sanguinem haurire solerent. Sæpius Daciam, Thraciam & Mysiam vastauerunt, quæ iam Vallachia, Moldauia, Transyluania, Bulgaria & Hungaria dicuntur; atque ibi circa situium Danubij confli-ctus, de quo paulò ante, commissus est.

66. In posteriori parte Crispi, exsculpta est Roma, Panopliæ insidens, tenens scutum, in quo: X. V. & hæc inscriptio contipi-citur:

ROMÆ ÆTERNÆ. P. R.

Roma regina urbium, à Romanis inter Deas honorabatur, & templum suum, in Vrbe habebat. Depingebatur autem, spo-liis aut Panopliæ insidens, quia ipsa se spoliis, hostium quos su-peraret, ditasset & locupletasset. Galea christata ornata est, eò quod semper ad resistendum & opprimendum hostes parata esset.

Quid autem sibi velint hæ notæ X. V. in scuto quem gestat, declarauimus in descriptione numi 58 P. R. significant, à popu-lo Romano hæc Vota Xnalìa, pro salute aut victoria Principis auncupata esse.

67. FL. CL. CONSTANTINVS Iunior
IMP. LXVII.

& ipsius fratres.

68. FL. IVL. CONSTANS. ROM.
IMP. LXVIII.

&

69. FL. IVL. CONSTANTIVS II.
IMP. LXIX.

Constantinus, Constans & Constantius, Magni Constantini, ex Fausta filia Herculij, filij: Imperium, quod per manus à patre acceperunt, sic partiti sunt. Constantinus vel forte vel testamento obtinuit Gallias, Hispanias, Britanniam, Orcades, Hyberniam, Thule. Constans Italiam & Africam cum insulis, item Illyricum, Dalmatiam, & Græciam. Constantius verò Byzantium & Orientem. Mox Constantinus hac diuisione minimè contentus, ad Constantem fratrem legatos misit, vt nouam faceret diuisionem, & cum nihil proficeret, armis eum aggressus est. Ad Aquileiam cum peruenisset, fidens viribus, incautius congreditur, vbi equus vulnere ictus scissorem deiecit, incognitusque humi multis confossus ictibus, & in flumen Alpi proiectus est. *an. V. C. 1092. Ch. 340. ætatis ann. 27. Imperij An. 3.*

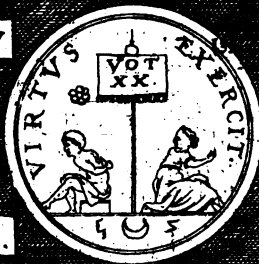
68. Constans, fratre cæso, eius hæreditatem, & prouincias transalpinas, intra biennium occupauit. Cuius infortunium huic dicto, quod Constanti post illam victoriam de fratre reportatam, fuit familiari dedit occasionem:

Crescente superbia, decrescit fortuna.

Et certè

67

Æ

68

Æ

69

Æ

67. In magnis & voluisse sat est.

I 4

68. Crescense

Et certè superbiâ sequitur pœna, cum maximæ ruinæ, vt habet D. Augustinus, sæpius sit causa. Quiq̃ue per propriam superbiâ attolli vult, per Dei iustitiâ inclinatur, auctore Isidoro. Nam superbiâ, offendit homo Deum: inuidiâ, proximum: irâ, lædit seipsum. Constans autem Imperator primum egit optimum principem, inde ad delitias animum flexit, & in ægitudinem incidens morosus factus est, illiberalis & ingratus omnibus. Qua de causa seditione mota, Magnentius Imperator à militibus salutatus, cuius insidiis Constans venatione fessus, dormiēs intra tentorium. ad Helenam Castrum prope Hispanias, intersectus est. Cal Martij. An. ab V. C. 1101. Ch. 350. Imperij An. 12. M. 9 D. 5. ætatis 30.

69. Constantius verò Arrianæ sectæ deditissimus fuit. Contra Persas fortunam experiebat. Sed audita Magnentij factione, G A L L V M patruelem Cæsarem fecit, & reliquit in Oriente. In Magnentium se parans, fratris Constantis cædem vlciscendi causa, Tyrannum memorabili prælio ad Murciam fudit: quo Romani Imperij vires penè conciderunt, desideratis vtrinque 53. millib. Gallum patruelem Cæsarem interfecit, & Tyrannos vndique oppressit. Contra Persas sæpe infelicitè cōflicxit. Et cum ipse ad Constantinopolim maneret, & rursus bellum in Persas cogitaret, qui Orientis limitem peruerant, Iulianum cognatum, Galli fratrem, vigesimotertiæ ætatis anno, Cæsarem dixit, sororemq̃ suam Helenam ei in matrimonium tradidit, qui Gallias aduersus Alemannos tueretur. Pace vbiq̃ue parta, totius orbis Dominum se scripsit. Iulianus autem, qui Galliis præfuit, ob res benè gestas, ab exercitu Imperator salutatus est: in eum mouit exercitum Augustus, sed febre ardente ex impatientia & indignatione contracta, ad radices montis Tauri;

68. *Crescente superbia, decrescit fortuna.*

69. *Princeps & iniqua & aqua pariter audiat.*

IN hoc nummo Constantini II. conspiciuntur duo captiui humi labaro assidentes, in quo: VOT. XX. cum hac inscriptione:

VIRTUS EXERCIT.

Virtus, in numismatibus diuersis formis exhibetur, quæ apud Ant. Augustinum, Dial. 2. videri possunt: sed plerumq; tantum Imperatoribus tribuitur, cum inscriptione: Virtus Aug. siue Augg. Nonnulla posteriora habent: Virtus militum: hoc nostrum & alia, Virtus Exercitus. Ex qua inscriptione colligere est, honoris olim Augg. & Cæsarib. tributos, declinante Imperio, cum virtute, exercitui & militib. communis cum Imp. factos esse. Quod autem in labaro signatū est, VOT. XX. sub nummo 58. explicauimus.

68. Constans Imp. in hac auersa parte nummi post se relinquit, statuam armatam stantem in naui, dextra Victoriolam, sinistra labarum tenentem, in puppi conspicitur Victoria, nauem gubernaculo regens, hac inscriptione:

FELIX TEMP. REPARATIO. TR. S.

Fuit hoc numisma formatum, postquam Imperator Constans Gallias, pro quibus per biennium pugnauerat sub Rom. ditionem, non sine magno labore redegisset, & Imperium reparasset. Figura armata, est ipse Imperator, cui Victoriola laurum, pro victoriis obtentis imponere videtur. Victoria verò in puppe sedens, & gubernaculo nauem gubernans, designat Imperatorem in suis expeditionibus, victoriam pro comite & gubernatore habuisse. In Labaro autem, quod Imperator sinistra gerit, conspicitur signum, de quo in nummo sequenti. Constantinus Magnus primus fuit, qui labarum ita signatum gessit. Nam in Maxentij nummo videtur ipse Imperator, labarum tenens, sed in illo aquila figurata est.

69. Pars posterior nummi Imperatoris Constantij II. exprimit duas figuras stantes, scilicet Imperatoris, dextra labarum

I 5 tenen-

Tauri, decessit, 3. Non. Nouembriis, Anno V. C. 1113. Chr.
362.

Vixit Annos 44.

Imperauit ab obitu

Patris, Annos 24. M.

Sepultus Constantinop in Basil. Apost.

*Constantini Iunioris & Constantis numismata ra-
rissime reperiuntur, Constantij vero plu-
rima extant.*

tenen-

tenentis, & Victoriæ à tergo Imperatorem coronantis, cum hac inscriptione:

HOC SIGNO VICTOR ERIS. ASIS.

Labarum siue vexillum quod in hac auersa parte cōspicitur, describit Euseb. de vita Constantini lib. I. cap. 25. Erat enim tali figura fabricatum. Hastile oblongum, erectumque, auro vndique obductum: quod cornu habuit transuersum ad formam crucis constructum: ad quod velamen quoddam pertenuē apensum adhæsit, regali videlicet & magnifica textura. In eo Seruatoris nota inscripta, quæ erat fabricata secundum signum de lumine ab ipso Constantino Max. in cœlo visum, & ea inscriptione: de qua cohortatus fuerat: *Hoc signo victor eris.* Constantinus Max. autem isto signo semper vsus est, mandauitque vt vniuersum exercitum perpetuo antecederet.

70. MA-

70. MAGNENTIVS LXX ROM. IMP.

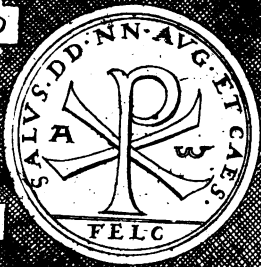
& eius frater.

71. DECENTIVS LXXI. ROM. IMP.

Magnentius obscuris in Gallia parentibus natus, à Constante enutritus, vir lege di studio promptus, sermone acer, animi tumidi, & immodice timidi, artifex tamen, ad occultandam audaciæ specie, formidinem. In tantum ob virtutem bellicam à Constante ad amatus fuit, vt exorto in Illyriis tumultu, cum iam iam a militibus occidendus esset, Imperator cum paludamento obtrexerit, atq; seruauerit. Gratitude loco, quam suo seruatori debebat, Constanti dolos rependit: eoq; interfecto, malis artibus imperium adeptus est. Veniens in Italiam cum exercitu Mediolani fratrem suum DECENTIVM Cæsarem fecit, qui ob rerum cum laude gestarum paucitatem, vel ob temporis quo ad eum dignitatis gradum euectus fuit, breuitatem, nihil habet in vita memorabile. A fratre ad tuendas Gallias cum exercitu trans Alpes missus est. Vt autem nuncium accepit de miserabili fratris interitu, metu, laqueo fasciæ seipsū apud Sennonas strangulauit. Magnentius autem cum Constantio, qui fratris Constantis cædem vlci sciebatur ad Mursum congressus, magna clade superatus est. Collectis exercitus reliquiis, cum pacis conditiones frustra per legatos tentasset, & Ducis tantum titulum petisset, iterum cum Constantio conflavit. Victus Lugdunum aufugit: vbi cum se tutò non posse consistere, seque custodiri animaduertisset, gladio occultè proniso, ictum pulsu parietis iuuans, trans fossa latere (vt erat vasti corporis)

70

Æ

71

Æ

70. *Pudor senipudor, iuueni decor.*

71. *Miser dolor qui in tormentis non habet vocem.*

In auersa parte Magnentij Imp exhibetur nota Christianismi, duabus primis literis nominis Christi, quæ totū nomen perspicuè significant: habetque ab vtraque parte hos characteres **Α** **Ω**. cum inscriptione:

SALVS DD. NN. AVG. ET CAES. infra FELC.

Refert Eusebius, de vita Constantini Max lib. 1 cap 22. *Quod Constantino orante circiter meridiem, Deus ipsi visionem in caelo ostenderit: crucem videlicet de lumine fabricatam, ac prater ea descriptionem dicentem, IN HOC VINCES.* Et cap. 25. *Has quidem*

corporis) vulnere, naribusque & ore cruorem effundens, expi-
rauit, 18. Cal, Septemb, ab V.C. 1104. Ch. 353.

Vixit Annos 50.

Tyrannydem occup. An. 3. M. 6.

*Magentij numismata nonnulla reperiuntur, sed tantum
ex are & auro Decentij sunt rarissima, &
tantum area mihi videre
contigit.*

quidem

quidem literas (intellige quæ in hac auersa parte videntur) *deinceps semper Imperator in Galea gestare consuevit.* Ant. Augustinus Dialog 1. duos exhibet nummos Constantini Max. vnum ipsius Cæsaris galeati, in cuius galca hæc nota nostræ auersæ partis extat. In altera autem illa nota in labaro videtur. Ego duo similia numismata ex ære habeo, sed absque hac nota: & me nunquam Constantini Max. nummi cum his literis vidisse fateor. Sed eius filij & plerique deinde Cæsares, hac nota, haud dubio ad honorandum patrem, in labaro vsi sunt, vt in num. 68. 69. 71. 75. 76. 80. 81. & in alijs plurimis videre licet. Alpha & Omega, designat Christum primum & vltimum esse.

71. Decentij Cæsaris nummi auersa pars, exhibet duas victorias stantes & tenentes clypeum aut corollam, in qua legitur VOT. V. MVL. X. & hæc inscriptio:

VICTORIÆ DD. NN. AVG. ET CÆS.

Quod legendum, vt vult Occo & Choul: victoriæ Dominorum nostrorum Augustorum & Cæsarum. Poix autem legit, victoriæ Dominorum nostrorum Augusti & Cæsaris: cuius sententiæ & ego assentior. Mouet me quod non AVGG. & CÆSS. quomodo pluralis numerus solet exprimi, (vt ostendi amplius sub num. 33. & 63) sed AVG. & CÆS. expressè legatur. Accedit deinde, quod hic Decentius tantum Cæsar, & non Augustus à fratre dictus fuit; vt etiam hac eius anteriore parte satis arguitur. De victoria egimus sub nummo 85.

72. FL. CLAVD. IVLIANVS LXXII. IMP.

FL. Claudius Iulianus. Apostata, patre Constantio, Constantini Magni fratre, matre Basilina genitus, ingenio sublimi & callido, puer ab Eusebio Nicomediae Episcopo, instructus, Christianam religionem amplexus est. Deinde Libanio Rhetori traditus, fidem Christianam deserens, Apostata vocari meruit. A Constantio adoptatus, & Cæsar factus, Galliis præpositus, ob res præclare gestas, tumultuariè à militibus Parisiis Imperator salutatus est. Constantio mortuo, aduersus quem bellum civile parabat, totum Imperium adeptus est. Erat laudis cupidus: idolatriæ planè deditus: Christianisque insensissimus: à quorum sanguine licet abstineret, tamen blanditiis eos ad impietatem reuocans, pluribus nocuit. Magistratibus muneribusque publicis priuatos esse voluit. In eorundem odium Iudæis templum Hierosolymis restaurare permisit. Athanasium in exilium eiecit. Tempia idolorum clausa referauit. Aduersus Persas profectus, Constantinopolim, & hinc transmissio Bosphoro, Nicomediam venit: inde in Mesopotamiam ad hostes peruenit: commissa pugna, accepto, sagitta ex incerto missa, vulnere lethali, & manu cruore repleta Christum blasphemans, & in aerem sanguinem proiciens, dixit: *Vicisti tandem Galilea* (sic enim Christum vocabat) *vicisti*. Vacuatus paulatim sanguine, circa noctis medium, epota aqua frigida, infelicem animam exhalauit. 6. Cal. Iulij. Anno ab V. C. 1114. Ch. 363.

Vixit Annos 31.

Imperauit An. 1. M. 7. D. 27.

Sepultus in suburbio Tharsi.

Inter Diuos relatus.

72

Æ

72. *Turpe est sapienti, cum habeat animum, captare gaudia ex corpore.*

A Postatæ Iuliani pars auersa præfert taurum siue bouem, cum duabus stellis, & hac inscriptione:

SECVRITAS REIPVB infra *BSIAMP.

Videtur hic taurus indicare restitutionem victimarum & hostiarum ruminalium, factam ab hoc Apostata, cum à Christianis Imperatoribus tales victimæ prohibere fuissent. Alij malint, cum in capite tauri duæ signatæ sint stellæ, quod eo Deus Apis designatur. Apis in Ægypto, rudes homines colendarum vinearum rationem edocuit: & mira prudentia ibi regnum administravit. Post mortem pro Deo est habitus, eumque Ægyptij sub viui vituli siue bouis imagine coluerunt. Responsa autem, non vt reliqua oracula, dare solebat: sed si manu oblatum pabulum sumpsisset à consulentibus, omnia prospera decernebat: sin abnueret, omnia sinistra portendebat. Ideo cū à Germanico Imp. pabulum oblatum renuissset, funestum omen fuit, & indubiam necem, quæ paulò post secuta est, prænunciavit. Ovidius 3. de Ponto: . . .

Et comes in pompa corniger Apis erat.

Numismata Iuliani nonnulla extant.

K

73. FL

73. FL. IOVINIANVS LXXIII R. IMP.

Flavius Iovinianus in Pannonia patre Varromano nat⁹, mortuo in Oriente Iuliano, ab exercitu Imperator electus, non prius nomē Imperatoris profiteri voluit, quam omnes se Christianos esse, conclamarent. Rerum necessitate compulsus, Nisibin, & magnam Mesopotamiæ partem, Saporī Persarum Regi tradidit, iſto cum eo ad triginta Annos ignobili ſœdere, non ſine calamitate Imperij Romani, cuius fines tum innouati fuere. Sacerdotes & Episcopos, qui ſub Constantio & Iuliano pulſi fuerant, & inter eos Athanaſium Magnum, ab exilio reuocauit. Princeps fuit vultu lætiſſimo, oculis cæſiis, vaſta & ardua proceritate, adeò vt diu indumentum regium ad meſuram eius aptum non inueniretur. Chriſtianæ legis fuit ſtudioſus: mediocriter eruditus, beneuolus, & in ſuos propenſus, quos etiam ad dignitatis gradus euexit: Edax tamen & vino Venerique indulgens. Cum perueniſſet ad locum, Dadaſtana ab incolis dictum, (qui Bythinος à Galatis diuidit) atrium recentis tectōrij, vt quieſceret ingreſſus fumo ac nidore carbonum, quos aboleri copioſè iuſſerat, ſuffocatus eſt 13. Cal. Martij, ab V. C. 1115. Ch. 364.

Vixit Annos 34.

Imperauit M 7 D. 22.

Sepultus Conſtantinopoli.

Inter Diuos relatus.

73. *Scopia*

73

A

73. *Scopus vite Christus.*

A Vuersa pars Iouiani Imp. exsculptas habet duas figuras sedentes, clypeum tenentes, in quo VOT. V. MVLT. X. & infra SIR H. cum hac inscriptione:

SECVRITAS REIPVBLICÆ.

Hæ duæ figuræ, sedentes in subselliis, Imperatoris & Imperatricis sunt. Clypeus, videtur esse votiuus, qui à S. P. Q. R. Imperatoribus vouebatur, vt ex nummo Augusti, cum ista inscriptione intelligere est, S. P. Q. R. CL. V. id est: Senatus, populusq; Romanus Clypeum Vouit. Sic Senatus Claudio II. clypeum aureum, (Trebell. Pollio. testante) crexit. Tacitus de Germanici Cæsaris: Suetonius de aliorum clypeis mentionem faciunt. Inscribebatur in illis Vota, quæ S. P. Q. R. pro Principe conceperant, qua de re egimus sub nummo 58. Solebant appēdi quasi vota, in Palatio, vbi Senatores cōueniebant. Insignia Nobilium hodierno die vsitata, ab his clypeis, & Romanis originē traxisse asserit Lazius, in sua præfatione *Reipublica Rom.* ad Regem Ferdinandum, &c. his verbis: *Atq; vt intelligat sacra M. T. à Romana posteritate, non ab Henrico primo (vt multi opinantur) insignia clypeorū defluxisse docebo, eos ritus Romanos, &c. & paulò ante: Nam & in templis Ducum passim, Principumque, atque Herorum, nec non Familiarum insignia pendentia cernuntur.*

Iouiniani nummi peruari sunt.

K 2

74. VA.

74. VALENTINIANVS LXXIIII. IMP.

Valentinianus I. apud Cibalas Pannoniæ oppidum, Gratiano patre, ignobili stirpe oriundus, à pueritia Funarius cognominatus, cò quod venalem circumferens funem, quinque militibus eum rapere conantibus, nequaquam cesserit, sub Luciano Tribunum agens, quia diis sacrificare nollet, pulsus, cum pro Christi fide militiam reliquisset, mortuo Ioviniano ab exercitu apud Nicæam in Bithynia Imperator dici meruit. Vir paulò seuerior, & avaritiæ non nihil deditus: Christianæ tamen religionis fuit cultor maximè, pudicus, domi & foris castus, ad inferenda propulsandaque bella solertissimus, in deferendis publicis muneribus cautus, sermone cultus, munditiarum amans, scribens decoiè, venusteque & fingens. Corpus eius lacertosum, & validum: capilli fulgor, colorisq; nitor, cum oculis cæsis semper obliquum intuentibus, atque pulchritudo staturæ lineamentorumq; recta compago, maiestatis Regiæ decus implebàt. Bellis vndiq; insurgentibus, Valentem fratrem consortem Imperij fecit, eiq; Orientem regendum tradidit. Procopium mira celeritate oppressit. Saxones Oceani accolas domuit. Parthos è Syria per legatos eicit. Germaniam tumultuantem Theodosij maioris auspiciis pacavit. Bregitionem cum venisset, audiens legationem Quadorum, subita ira accensus, in obiurgatoria verba, cum magna vocis contentione prorumpēs, in morbum incidit; quo marcescentibus venis, cum nihil emitti posset sanguinis, voce amissa, sensu integer expiravit. 13. Calen. Decemb. ab V. C. 1127. Ch. 375.

Vixit Annos 54.

Imperauit An. 11. M 8. D. 22.

Sepultus Constaatinopoli.

Inter Diuos relatus.

74. *Francum amicum habeto, vicinum ne habeto.*

IN auersa parte Valentiniani Imp. nummi, expressus est ipse Imperator stans, sinistra victoriolam tenens, qui ipsi Imp. à tergo lauream imponit, & figuræ in genua procumbenti, dextram porrigens; addita ista inscriptione:

REPARATIO REIP. & infra ASIS.

Occo existimat figuram in genua procidentem, esse captiuum, mihi autem videtur quod sit quædam prouincia, siue ipsa Respublica, cum in capite coronam aut potius mitram habeat, stollata sit, & ipse Imperator dextra ei porriget, quasi eam erecturus. Quemadmodum in nummo Vespasiani, figura Romæ, in genua procumbens ab Imp. erigi videtur, cum inscriptione: *Roma resurgens*. Vt autem illi Vespasiano honor ille tribuitur, quod Romam iacentem erexerit, ita hic Valentiniano, quod ab eo *Respublica* (vt loquitur inscriptio) sit *reparata*: ac ob id à victoriola lauro coronatur. Characteribus ASIS (qui in aliis nummis sunt TSIS. & SIS) vult Occo Sisciam urbem significari, & quod ibi hi nummi percussi sunt: in libris dignitatum (inquit) legitur, *Præpositus thesaurorum Siscianorum Sannia*. & postea, *Procurator moneta Sisciana*.

Valentiniani I. numismata satis frequentia sunt, sed pleraque ex æro & auro.

K 3 75. FL.

75. FL. VALENS LXXV. ROM. IMP.

FLA. Valens Valentiniani frater, ab eo collega Imperij & Augustus declaratus, Orientis bella gessit. Procopium temerè imperium inuadentem deuicit. Instinctu Dominicæ suæ conjugis, ab Eudoxio Arriano Episcopo baptismum suscipiens, Catholicæ religioni semper inimicissimum se exhibuit. Ad Necromantiam conuersus, scire cupiens quisnam sibi succederet in Imperio, oraculum à Dæmone flagitans, quatuor literas sibi ostensas vidit, Θ Ε Ο Δ. Quam ob causam, eos potissimum occidebat, quorum nomina literis hæc scribebantur. A Valentiniano sæpius monitus, vt à secta Arrianorum sese subtraheret, non modo non desistit, sed magis etiam in Christianorum perniciem inflammatus est. Contra Scythas & Gothos, qui omnia cædibus & incendiis longè lateque complebant, cum prælium parum cautè commisisset, in Thraciam, Romanis legionibus ad internecionem deletis, ipse sagitta faucius fugiens, & ob dolorem sæpius equo decidens, propè Hadrianopolim, in quodam vile tugurium deportatus est: iuxta quod cum strues pallearum esset, cumalata, peruenientibus eo barbaris, & ignem iniicientibus, flammis absumptus est. 5. Id. Aug. ab V. C. 1130. Ch. 378.

Vixit Annos 50.

Imperauit { cum Valentin. An. 11.
post eius mortem An. 3. M. 8. D. 25.

Sepultus.....

Inter Diuos relatus est,

75. S. S. S.

75.

R

75. *Suspicionibus securus.*

A Versa pars Valentis Imp. repræsentat figuram militarem, captivum dextra crinibus trahentem, sinistra labarum gerentem, cum inscriptione:

GLORIA ROMANORVM. & infra OBSISC.

Figura stans, Imperatoris est, qui, quasi victor captivum crinibus trahit. Captivus autem videtur Procopius tyrannus esse, qui erat Constantinopolitanus Bithyniæ præses, & insurgens contra Valentem Imp. apud Natoliam Phrygiæ civitatem, in eius potestatem cum exercitu venit, proditus à duobus militibus: alligatusque deinde duabus per vim reflexis arboribus, discerptus est. De proditoribus etiam sumptum supplicium. Historia Tripart. & Ammian. lib. 26. OB. SISC. volunt, Obsignatum aut Obrizzum Scisciæ.

*Numismata Valentis sunt rara. Hanc aversam partem habet
Ortelius ex ære, excepto quod infra erat
L. V. G. V. S.*

76. FL. GRATIANVS, LXXVI. ROM. IMP.

FLau. Gratianus patre Valentiniano, & Seuerina matre, Sir-
mij natus; à patre, contra morem antiquitus institutum, non
Cæsar, sed Augustus appellatus, Occidentis Imperium admini-
strandum suscepit. Princeps ab ipsa adolescentia diuino cultui,
pietatiq̃ue Christianæ deditus, modestiæ pudicitæq̃ue laude
cum primis clarus, in literis, haud mediocriter versatus. Poeta
& Orator non vulgaris, pacis amans, cibi, potus, ac libidinis vi-
ctor, & iaculatoriæ artis peritissimus. Treueri agens, Valenti-
nianum fratrem iuniorem, Cæsarem, participemq̃ue Imperij
declarauit: Theodosium magistrum militum, ex Hispania ac-
citum contra Gothos in Thraciam misit, cumq̃ue post rem fe-
liciter gestam consortem Imperij fecit, curâ Orientis ei com-
missa, Occidentem cum Valentiniano fratre, sibi gubernadum
reseruauit. Cæterum cum se otio, quietiq̃ue tradidisset, & à ge-
renda Rep. se alienorem ostendens, paucos ex Alanis, quos in-
genti auro ad se transtulerat, veteri ac Romano militi adeò præ-
tulisset, vt nonnunquam eorum habitu, iter faciens, vteretur,
maximum sibi odium apud suos confluxit, quorū magna pars
cum ad Maximum qui apud Britanniam tyrannidem arripue-
rat, defecisset, ipseq̃ue Gratianus contra hunc Maximum expé-
ditionem suscepisset, inopinata proditione territus, fugaq̃; fru-
stra euadere conatus, Lugduni à Maximo interfectus est. 8. Cal.
Septemb. ab V. C. 1134. Ch. 383.

Vixit Annos 24.

Imperauit { cum patre & patruo An. 4.
post eorum mortem An. 4. M. 7. D. 10.

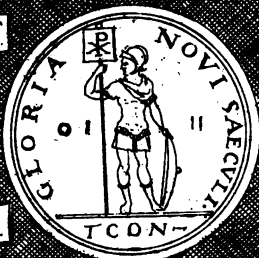
Sepultus Constantinopoli.

Inter Diuos relatus.

76

Æ

76 *Nonquam diu, sed quam bene.*

Numisma Gratiani. Imp. habet ab auersa parte figuram militarem, dextrâ Labarum, sinistrâ Peltam siue scutum tenentem, cum hac inscriptione:

GLORIA NOVI SÆCVLI. infra T CON.

Videtur hoc seculum nouum dici, eò quod hic Princeps pacificus, omnia illa, quæ eius antecessor confusè submouerat, iterum maximadiligentia restituerit, & summa prudentia rexit & conseruauerit. Eunomianis, Manichæis, aliisque hæreticis, inimicissimus fuit. Catholicos Episcopos à Valente in exilium missos, reuocauit, & pristinis officiis restituit. Ecclesias à Gothis & aliis destructas, reædificauit. Princeps plane pius, & veræ religionis cultor. Apud Argentoratum in Galliis admodum iuuenis, supra triginta millia Alemanorum, qui fines Imperij vastabant, longè impari militum numero, Deo duce profligauit. Quapropter rectè, *Gloria noui sæculi* dicatur.

Gratiani numismata paucæ extant.

77. MAGNVS MAXIMVS. LXXVII.
ROM. IMP.

78. VALENTINIANVS. LXXVIII.
ROM. IMP.

Magnus Maximus ex profapia Constantini Magni oriundus, vir peritia rei militaris clarus, Romani exercitus Dux strenuus, ab eodem in Britannia inuitus ac reluctans, (quod Gratianus militibus inuisum se reddidisset) Imperator electus, Gallias ex improviso adortus est. Vir alioquin probus, & qui non admodum malè Imperium administrauit, nisi quod per iurio ac tyrannide pollutus fuit. Nam Gratiano per insidias oppresso, ingenti cum exercitu in Italiam properauit, cupiens Romam in suam potestatem redigere. Id metuens Valentinianus Iunior, de obitu Gratiani fratris certior factus, cum matre Iustina, Constantinopolim fugit, & generi sui Theodosij opem auxiliumque implorauit, qui insperatò per Alpes inuias, Aquileiam, vbi tunc Maximus foelici rerum successu exultans degabat, cum exercitu veniens, Maximum à militibus captum, victum, sibi que traditum, interfici iussit. 6. Cal. Septemb. An. V.C. 1139. Ch. 388.

Vixit Annos.....

Tyrannidis occup. An. 5.

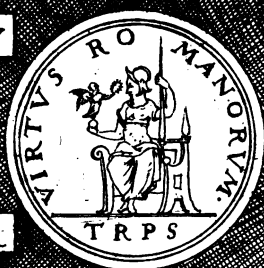
78. VALENTINIANVS II. LXXVIII.
ROM. IMP.

Valentinianus Iunior Valentiniani Imperatoris ex vxore Iustina filius, à Gratiano fratre, post obitū patris, consors Imperij factus, in Italiāq; missus est. Gratiano dolis Maximi interfecto, sibi metuens in Illyricum primò, deindè in Orientē ad Theodosium cōfugit: cuius ope Maximo sublato, nō modo fratris necē vltus, sed & Imperij quietē adeptus est. Iustinæ matris instinctu, Arrianam perfidiā amplexus: viuēte fratre clā, eo mortuo palā, clariss-

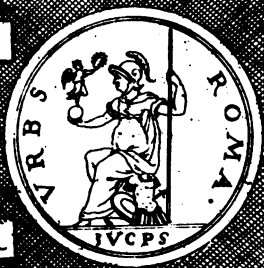
77

AR

78

AR

77. *Periclitatur, qui fugit periculum.*

78. *Nonos parans amicos, ne obliuiscaris veterum.*

IN auersa parte numismatis Mag. Maximi, conspicitur typus Romæ sedens, cum casside in capite, globum dextrâ tenens, cui insistit victoriola eam coronans, sinistrâ hastam, & hæc inscriptio:

VIRTVS ROMANORVM. infra TR. P. S.

Romæ statua, vti diximus sub nummo 66. à veteribus pro Dea honorabatur. Sedens hîc figurata est, quò demonstratur eius securitas. Globus quem in dextra habet, indicat eam totius mundi esse gubernatricem. Victoriuncula insistens globo, Romæ,

clarissimum Ecclesiæ Doct. D. Ambrosium persecutus est, cupiens eum ex ciuitate Mediolanensi remouere. Multa præterea in Christianos molitus est: frustra eum Theodosio monente, ne matri in defendenda Arriana impietate assentiretur, sed paternam potius pietatē sectaretur, qui Ecclesiam Orthodoxam, semper fuisset tutatus. Ex Italia in Galliam profectus, Victorē Maximi filium, quem pater copiis ibi præfecerat, interemit: dumque Viennæ negligentius moraretur, ab Eugenio, olim quidem Grammatico, postea vero Tribuno, Arbogasti Alanorum præfecti fraude pecuniaque corrupto, noctu in cubiculo, clam strangulatus est, rumorque sparsus eum sibi mortem voluntariam consciiuisse. id. Maij, ab V. C. 1143. Ch. 392.

Vixit Annos 26.

Imperauit { cum Valente & Gratiano
Annos 8. circiter. Post eorum
obitum An. 8. M. 8. D. 22.

Sepultus Mediolani.

Inter Diuos relatus est.

Esti præcedentes 23. Impp. qui circiter an. 90. plus minus imperauerunt, Christiani fuerint, tamen plerique more Ethnico, inter Diuos relati sunt, inter quos hunc Valentinianum II. fuisse ultimum, Onuph. Panum. Rom. Princ. lib. 2. author est.

mx,

ma, quasi victrici orbis terræ, laurum imponit. Hastâ autem, fortitudo eius designatur. De Galea, vide nummum vt supra. Hi characteres, T R P. S. (testante Velfero Rerum August. lib. 7.) hoc volunt: *Treuiris pecuniam signatam esse.*

78. Valentiniani II auer'a pars habet eâdem Urbis statuam, hactantum differentia, quod hæc panopliis infideat, & hâc sic inscriptione:

VRBS ROMA. infra LVG. P. S

Goropius Becanus in Vertumno, vult Ianum (qui & Noe) aut Saturnum imperij maiestatem ex Hetruria Romam transfuisse, & nomen Romæ, non à Romulo esse, (quod tamen ferè omnes tradunt authores) sed Saturnum illius authorem fuisse, præscium eam summum in vniuersum terrarum orbem imperium habituram esse.

Characteres LVG. P. S. qui infra leguntur, designat nummum cufum fuisse Lugduni Galliarum.

*Mag. Maximi & etiam Valentiniani II. nummi
variores sunt.*

79. FL.

79. FL. THEODOSIVS LXXIX.
ROM. IMP.

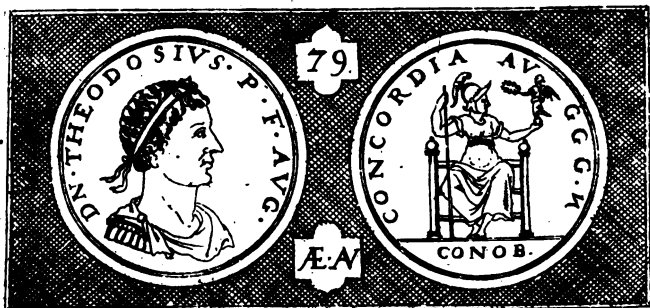
Theodosius I. patre Honorio, matre Thermantia, in Hispania natus, originem à Traiano principe trahens, ex Hispania à Gratiano accitus, Imperatorq; apud Syrmium Pannoniæ urbem creatus est. Hunnos & Gothos, qui Remp. continuis armis penè oppresserant, diuersis præliis vicit Maximum Tyrannum, Gratiani interfectorem, apud Aquileiam extinxit. Victorum quoque eius filium necauit, Valentinianoque imperium à Trai Eugenio Tyrannum & Arbogastum, Valentiniani necem vlciscens superauit, deletis parua militum manu decē milibus, etiam ventis pro eo pugnantibus. Princeps Christianæ Religionis obseruantissimus. Propter cædem septem ferè milium hominum Thessaloniciæ, dum vnius chari militis mortem, qui in seditione civili ibidem perierat, vendicare vellet, perpetrata à Diuo Ambrosio, aditu templi prohibitus publicam pœnitentiam cum magna humilitate egit. Vultu, moribus & successu Traiano per omnia similis. Clemēs, misericors, pudicus, in omnes honorificus, præsertim in bonos. Grauitatem cum humanitate, mira quadam arte coniunxerat. Literis mediocriter instructus, in rei militaris disciplina sagax fuit. In omnibus denique vitæ actionibus talem se præbuit, vt nullum optimi, vereque Christiani Principis munus in se desiderari passus vnquam fuerit. Domitis tyrannis, pacataque Rep. filios consortes, imperij fecit, Arcadium Orienti, Honorium Occidenti proficiens. Et quia ætas vtriusque nondum imperio maturo erat, Rufinum Arcadio, Stiliconem Honorio commisit. Ipse vero Mediolani vitam quietam ducens, decessit. 16. Cal. Februarij An. ab V. C. 1146. Ch. 395.

Vixit Annos 50. vt alij 60.

Imperauit { cum Grat. & Valentin. An. 13.
post ipsorum mortem An. 2. M. 8. D. 5.

Sepultus Constantinop. in Basil. Apost.

79. Eri-

79. *Eripere telum, non dare irato decet.*

PArs aucta Theodosij Imp. exhibet victoriam galeatam sedentem, dextra hastam, sinistra victoriolam tenentem, duobus tantum vocabulis hisce circumscriptam :

CONCORDIA AVGG. infra CONOB.

De victoria vide num. 21. De Concordia autem 34. & 35. Hæc descriptio AVGGG. Concordiam trium Augustorum hoc tempore imperantium designat. Gratiani puta & fratris eius Valentiniani II. qui in Occidente, & huius Theodosij, qui in Oriente rerum potiebatur. Gratianus enim (qui solus Augustus à patre, Valentiniano & patruo Valente, relictus fuerat) Imperator dignissimus & liberalissimus, sua sponte fratrem Treveris participem imperij fecit, eique Occidentem tradidit, & cum ipse Orientis imperio præesset, illud Theodosio etiam tradidit; sicque maxima concordia imperium simul administrant. De verbo CONOB. lege sub num. 92.

Theodosii I. nummi facile reperiuntur.

80. ARCADIUS LXXX. ROM. IMP.

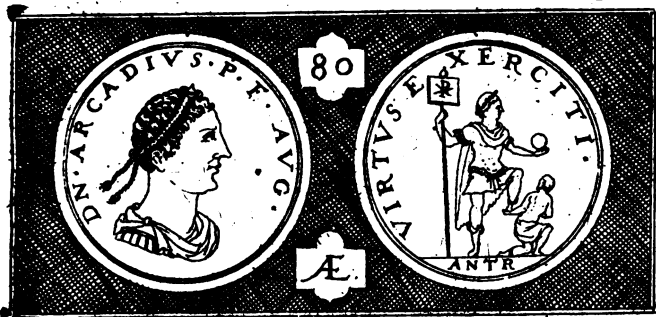
Arcadius Theodosij Imperatoris ex Flaccilla vxore, filius natu maximus, ab eodem consors Imperij factus, Orienti præsuit. Cumque per ætatem cum Imperio gubernando non esse videret, Rufino viro consulari instituto & testamento tutori, tradidit. Qui cum vafro & ad omne scelus audendum præditus esset ingenio, mortuo Theodosio, cum magnâ sibi potentia comparata, fidei, quam Arcadio debebat, oblitus, etiam de consequendo imperio nefariam cogitationem suscepit. Et ne rebus turbatis deprehendi facile posset, clam muneribus missis, Alaricum Gotthorum Regem, ad inferendum Arcadio bellum sollicitauit. Verum comperta proditiōe, dum defuncti Theodosij corpus vrbi Constantinopolitanæ inferretur, & Arcadius ei obuiam ad portam processisset, Rufinus à militibus Italis, tutor occisus est. Pari poena Caianus Comes, qui ciuili bello Arcadium adortus, Constantinopolim flamma, ferroque vastauerat, affectus est. Arcadius autem relicto ex Eudoxia Theodosio octo annorum filio, & tribus filiabus, Flaccilla, Martina, & Pulcheria, Bizantijs mortuus est. Cal. Maij. V. C. 1159. Ch. 408.

Vixit Annos 31.

Imperauit { cum patre An. 2. circiter.
post obitum An. 13. M. 3. D. 16.

Sepultus Constantinop. in Basil. Apostol.

80. *Maximus*

80. *Maxima paulatim ex minimis, minima subit
ex maximis.*

Arcadij Imp. auersa pars præfert figuram militarem, dextra tenentem labarū, sinistra globum, & pede sinistro quendam proterentem, cum inscriptione:

VIRTVS EXERCITI. infra ANTR.

Figura militaris, in hoc nummo stans, cum habeat labarum, signum Imperatoris, ipsum Arcadium Augustum repræsentat. Prostrata autem, perfidum Rufinum tutorem eius, qui cum cupiditate imperij incensus, Arcadium Imp. suum pupillum prodece voluisset, à militib. Imperatoris occiditur. Caput cum dextera præcisum, ante Constantinopoleos portas suspensum, spectaculo, risui, ludibrioque expositum fuit. Itaque nummus in laudem & gloriam exercitus & militum cusus fuisse, meritò videri possit. ANTR. forte est: Argentum nouum Treurense.

Numismata Arcadij sunt rara.

31. HONORIUS LXXXI. ROM. IMP.

Honorius Arcadij german' frater, natu minor, à patre Theodosio, Occidenti præfectus, Vandalog; Stiliconi, in curam traditus, infelici, post obitum patris, rerum successu vexatus est. Nam Gildo regnum Africæ adeptus, ætatem Imperatoris aspernatus, ad imperium animum adiecit: quem tamen fratris Mascezelis ductu superatum, interfecit Honorius: rebellantem autem Mascezelem, auspiciis Bonifacij itidem vicit. Stilico magnæ auctoritatis vir, opibus præpotens, militarisque disciplina scientissimus, tutor & socer Honorij, eum imperio exuere cupiens, ut illud filio suo Eutropio pararet, Suenos, Vandalos, & Alemannos magna spe prædæ sollicitavit, & in Honorium cōcitavit. Alaricus suffectus, Radagisso concessa sibi, amicitia firmandæque pacis gratia ab Honorio Gallia ad inhabitandum, cum fraude Stiliconis petitus & irritatus esset, ferè totā Italiā diripuit, Romamque cœpit & deuastauit, Anno Christi 403. principatus Arcadij, & Honorij anno quarto: Edixerat in vi bis vastatione Alaricus, ut quicumque in templā Diuorum confuissent, præcipuè Petri & Pauli, his nulla vis inferretur: quod & summa fide seruatum est. Honorius accepit in consorem imperij Constantium virum strenuum, ei que sororem Placidiam desponsauit: qui Gratianum in Britannia, Constantium cum filio Constante, in Gallia tyrannos sustulit: Barbarorumque impetus, qui Galliam, Britanniam, Hispaniamque infestabant, domuit: Honorius, morbo aquæ intercutis, nulla prole superstite relicta, decessit. 18. Cal. Sept. An. ab V.C. 1174. Ch. 422.

Vixit Annos 43.

Imperauit { cum patre & fratre An. 15. M. 3. D. 21.
post ipsorum obitum An. 15. M. 3. D. 13.

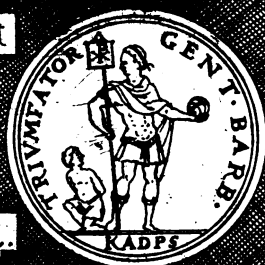
Sepultus Romæ, in Basil. S. Petri.

81

Æ.

81. *Malè partum, malè disperit.*

In aversa parte nummi Honorij Imp expressa est figura dextra labarum, sinistra Globum tenens, ad cuius pedes captivus manibus reuinctis cernitur, cum inscriptione:

TRIVMFATOR GENT. BARB. infra KADPS.

Eum ex Samibuco sumpsimus. Figura stans in eo exculpta, labarum dextra gerens, — Honorij Imperatoris est: captivus autem, in genua prostratus Barbari Radagassi siue Radagisi regis Alemannorum personam repræsentat, qui in suo exercitu sub signis supra ducenta bellatorum millia habuisse dicitur. Vide Paul Diacon. vastâs Italiam, vota suis idolis fecisse fertur, quod sanguinem humanum suorum hostium, iis sacrificare vellet. Tandê ab Vldino & Saro fugatus & captus, in carcere strangulatus est, cui Alaricus subrogatur, lege vitâ Honorij K A D P S. forsitan dicût Kadomi (quæ Galliæ vrbs est, quam hodiè Caep vocant) pecunia signatur.

Honorij nummi pauci extant.

L 2

82. THIO

32. THEODOSIUS II. ROM. IMP. LXXXII.

Theodosius iunior, Arcadij & Eudoxiæ filius, penè puer à patre confors imperij factus, eo moriente sub Isidigertis Regis Persarum tutela, qui eam summa fide quoad vixit, gessit, relictus, vix dum octo annos natus, Anthemio præfecto viro prudentissimo duce, imperium administrare cœpit. Honorio mortuo, Valentinianum consobrinum, Constantini & Placidia filium, Cæsarem fecit: dataq; ei vxore Eudoxia filia, Romam misit, ad pacandas res, quæ Tyrannorum quorundam libidine turbata non mediocriter fuerant. Vxorem habuit Eudoxiam Leonis Atheniensis Philosophi filiam, quæ præter egregiam formam, singularemque pudicitiam etiam literarum non vulgari peritia excelluit. Atila Hunnorum Rege Thraciam atque Illyricum vastante, Theodosius ad eum legatos misit, sex milia librarum auri numerans, & mille quotannis libras numeraturum se promittens, vt ab incursionibus desisteret. Princeps vitæ integerrimæ, in primis Christianæ religioni addictus, letitioni sacræ intentus, cum Episcopis presbyterisq; piis familiariter admodum viuens, patientiæ, clementiæq; laude adeò celebris, vt capitis damnatos ne ad portas quidem adduci permiserit, sed reuocauerit. Tertia Synodus vniuersalis Ephesina ductorum patrum, eius iussu collecta est, in qua Nestorius duas personas in Christo esse asserens, condemnatus fuit. Hoc principe Venetiæ foelicissimis auspiciis mediis in aquis inhabitari cœperunt. Correptus febre apud Constantinopolim, mortuus est 3. Cal. Aug. V. C. 1201. Ch 449.

Vixit Annos 49. M. 3. D. 19.

Imperauit { cum patre & patruo An. 20 circiter.
post ipsorum obitum An. 26. M. 11. D. 14.

Sepultus Constantin. in Basil. Apost.

82

A

82. *Præsentem fortunam boni consula.*

A Versa pars Theodosij II. exprimit duos Cæsares in subscilio sedentes, dextris globum tenentes, & Victoriæ alis apertis à tergo stantem, cum hac inscriptione:

VICTORIA AVGG. infra T.R.OB.

Imperatores sunt Theodosius II. & Valentinianus III. Nā statim Theodosius post patris Honorij mortē, Valentinianum III. consobrinum suum Cæsarem fecerat, & in Occidentem miserat. Globo quem dextris tenent, mundi gubernatio, ab eis administrata, designatur. Victoria à tergo alis passis innuit, eam & vnum & alterum Imperatorem in sua protectione habere, & suam opem vtriq; offerre. Quod & inscriptio indicare videtur. T.R.OB. hoc volunt: Treuiris, obrizzum, aut obsignatum.

Nummi Theodosij iunioris rarissimi sunt. Qui omnes ex auro (quantum quidem ipse observare & ex aliis colligere potui) hanc nostram, & alteram tantum habent aversam partem.

L 3 24. VA.

33. VALENTINIANVS III. LXXXIIL IMP.

Valentinianus III. Constantij Cæsaris & Placidia, Honorij & Arcadij sororis, filius, à Theodosio Cæsar & Augustus appellatus, Romam missus, Ioannem Imperatorem factum oppressit: cum Genferico Vandalorum Rege, parte Africæ, vt videri voluit, contento, pacem sanxit: aduersus Attilam Hunnorum Regem, Imperio orbis inhiantem, bellum suscepit. In campis Catalaunicis acerrimè pugnatum est, vtrinque cæsis centum quadraginta quinque millibus: victoria tamen penes Romanos stetit, ductore Aetio: qui in affectatæ tyrannidis suspicionem adductus, Maximi viri potentissimi artibus, vel vt alij volunt, iussu Valentiniani, occisus est. Eius cædem vlcisci volentes Transyla & Oëtyla eius commilitones, ipsum Imperatorem postmodum Romæ Campo Martio Maximi consilio: qui statim Imperium arripuerat, confoderunt. Verùm & ipse, à populo Romano tertio post mense membratim cæsus est. Circa hæc tempora, penitus collapsum erat Imperium Occidentale; Francis Gallias, Scotis & Anglis Britanniam, Hunnis Europam occupantibus, & Gotthis siue Vandalis Africam atque Romam vastantibus. Imperium Occidentale vsque ad Iustinianum tenuerunt. Quamuis autem multi constituti sint Imperatores partim ab Imperatoribus Constantinopolitanis, partim à Senatu, partim ab exercitu: quidam etiam sua auctoritate arripuerint Imperium: tamen in serie Imperatorum, non numerantur Occidentales, vsque ad Carolum Magnum, & sic vacauit hoc Imperium, per annos ferè 347. Sequuntur itaque iam Imperatores Orientales siue Constantinopolitani. Necatur Valentinianus à suis militibus. 16. Cal. April. V. C. 1206. Ch. 455,

Vixit Annos 35. M. 8. D. 8.

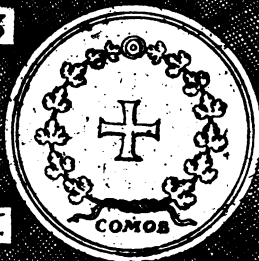
Imperauit { cum Theod. II. An. 24. circiter.
post eius obitum An. 5. M. 8,

Sepultus.....

33. *Omnia*

83

A.

83 *Omnia mea mecum porto.*

Valentiniani III. numisma, ab aversa parte expressam habet crucem, & subscriptionem.

COMOB.

Et si numismata horum posteriorum Cæsarum difficulter reperiuntur: Valentinianorum tamen extant; quanquam non istius tertij. Hanc aversam partem sumpsi ex Antonij Augustini libro in folio Romæ 1600. edito. Esse vero istius tertij, satis indicat, inscriptio anterioris partis: DN Pla. Valentinianus, Placidius cognominabatur à matre Galla Placidia, Iustiniani I. filia. Crux Christianorum signum in plerisque Imperatorum posteriorum numismatibus, exemplo Constantini Magni reperitur, de quo egimus sub num. 69. & 70. COMOB. quid velit: vide in explicatione num. 59. Ars cudendi hic prorsus interuisse videtur, cum Imperij dignitate: quam amissam sub hoc Imp. his verbis deplorat Micyllus:

*Hoc cadit omne decus sub principe, Saxo Britannos,
Gallica Francus in it Bethica regna Gothorum.
Vandalus hinc Atros, Italos hinc Attila vastat,
Ipse cadit Cæsar, militis ense sui.*

Valentiniani III. nummi admodum rari & cari sunt.

L 4

34. FL.

34. FL. VAL. MARCIANVS. LXXXIV. IMP.

Flavius Valerius Marcianus, humili genere natus, militia tamen clarus, prima stipendia meruit in Lycia. Pulcheriæ, Theodosij sororis studio, imperio præficitur. Moderatus Princeps & rebus gerendis idoneus, si per senectam diutius viuere potuisset. Imminutum Orientis imperium, prudentia dexteratæque instaurare cœperat. Cum Parthis & Vandalis fœdus percussit; Attilæ minas compescuit: arma nunquam nisi prouocatus mouit, illud sæpe vsurpans: *Dum in pace esse possumus, arma non induimus.* Tatianum & Iulium fratres, qui olim aquilæ superuolantis auspicio ægrum inopemque viatico ducentorum aureorum subleuauerant, Illyrico beneficii memor præfecit. Hoc principe rerum potiente Chalcedonensis quarta Synodus, aduersus Eutychen & Dioscorum, celebrata est. Circa hæc tempora Visigothæ cum rege Theodorico Hispanias inuascerunt. Moritur Marcianus conspiratione Asparis, qui venenum ei ministrasse dicitur. 7. Cal Feb. ab V.C. 1208. Ch. 457.

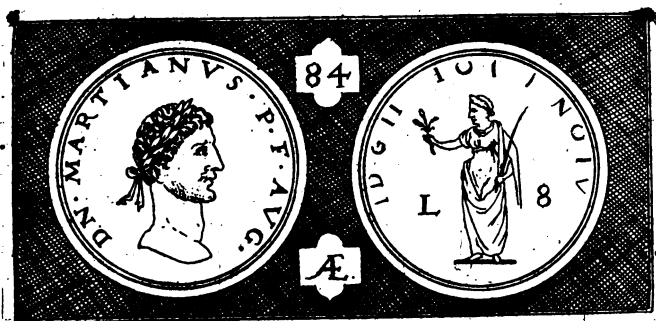
Vixit Annos

Imperauit An. 1. M. 10. D. 10.

vel vt alij An. 6. M. 6.

Sepultus Constant. in Basil. Apostol.

Marciani numismata carissima sunt.

84. Pax bello potior.

Anterior pars nummi prioris, ex Goltzio desumpta est. Cuius posterior habet victoriam, & inscriptionem:

VICTORIA AVGGG. S. infra CONOB.

Alterum numisma, vidi ex ære apud Iac. de Künig, antiquarium apud Venetos experientissimum: à quo etiam plurimas auersas partes posteriorum Cæsarum accepi. Nunquam Imperatorum posteriorum, pulchriorem seriem eâ quam habet, alibi videre mihi contigit. In auersa parte conspicitur Dea Pax. Inscriptio autem ab inuida vetustate nimis attritis characteribus, legi æne quidem non potest.

L 5 35. LI●

85. LEO I. ET II. ROM. IMP. LXXXV.

Leo Magnus, Græcanici sanguinis primus, ex Tribuno militum, suffragiis & factione Asparis, Imperator factus, ut Ardaburium Asparis filium Cæsarem crearet, quod inuitus fecerat; quo Ardaburio vnâ cum patre à populo interfecto, in eius locum, Leonem suum ex Ariadna & Zenone nepotem, suffecit. Aduersus Gensericum Vandalorum Regem infelicitè dimicauit, duce Basilico: qui siue ignavia, siue proditione, nauali prælio victus, fugam turpiter arripuit. Eo imperante Byzantium magna ex parte conflagrauit. Italia in perpetuis moribus versata est. Vir multis egregiis virtutibus ornatus, præcipuè vero erga afflictos, miseratione: cum illud semper in ore haberet. *Quam admodum sol cunctis, quæ illustrat, non nihil impertit caloris, sic Principem debere eos, sua dignari misericordia, quos contuetur.* Moritur in Ianuario, ab V. C. 1226. Ch. 474.

Vixit Annos.....

Imperauit An 17. M.

Sepultus Constantin. in Basil. Apostol.

Leo iunior ab auo puer relictus, vix anno Imperio præfuit. Nā cum esset valetudinarius, Zenoni patri, nouo pietatis exemplo, manibus suis diadema imposuit, patremq; pro se deinceps imperare iussit.

Leonis aui & nepotis nomini perari sunt:

85.

A.

85. { *Aui Regis clementia virtus.*
Nepotis Amicum posside, ut inimicum fieri posse putes.

IN parte auersa Leonum aui & nepotis, conspicitur figura victoriae alata, dextra crucem tenens, sinistra Victoriolam, cum inscriptione:

VICTORIA AVGG. & infra COMOB.

Victoria pro Dea à vetustate honorabatur, & illam pennam & aligeram pinxit, ut è cœlo deuolantem ad eos quos suis ornare successibus vellet: hinc Aufonius:

Tu quoque ab aethereo prapes victoria lapsa

Et Prudentius:

Marmoreo, in templo rutilas victoria pennas

Explicit, è multis surgat famata talentis.

Victoriae plerunque aureæ & auratæ ponebantur, easque quædam simulachra interdum suis manibus sustinebant, gestatæ autem ab aliis simulachris coronam aut pateram habebant, ut hic & num. 57. 61. 64. 74. 77. & 78. conspicitur. De COMOB. vide si placet nummum 99.

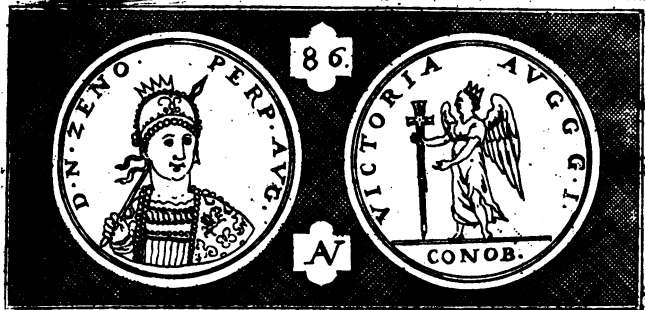
36. ZENO ROM. IMP. LXXXVI.

Zeno, ex Isauris Ciliciæ, obscuro genere, incognita villa ortus, à Leone filio dignitatem imperialem assequutus, non minus facie quàm moribus deformis, non vt Augustus, sed vt tyrannus imperauit: cuius crudelitatem fratris Cononis, humani sanguinis fundendi cupiditas incredibilis, magis etiam auxit. Theodericum Ostrogothorum Regem, cum vnice diligeret, Consulem prius à se factum, contra Odoacrem in Italiam misit: quo ad Rauennam superato, & extincto, Theodericus regno Italiæ potitus, ab obuiio Senatu populoque Romano exceptus, plurimumque dilectus, gratuita liberalitate, caritatem annonæ fugauit, multa vrbs ædificia instaurauit; & si à quorundam Senatorum sanguine abstinuisset, optimi Principis nomen sibi facile comparasset. Zeno autem à Basilisco, factione vxoris pulsus, cum in Isauriam concessisset, vitamque priuatam instituisset, non multo post, magno ciuium, qui Basilisci tyrannidem ferre non poterant, fauore reuocatus, eundem Basiliscum expulit, inediaque mori coëgit. Hoc Principe incendium tantum fuit, vt præter maximam Vrbis Constantinopolitanæ partem, centum & viginti millia librorum combusta sint, inter quæ & Homeripoëma, intestino Draconis 120. pedū, aureis li. eris descriptum. Ipse Zeno, miserabili morte interiit. Sunt enim qui viuum adhuc ab vxore sepulchro inclusum, frustra que resipiscentem, & opem queritantem, obiisse tradant. 8. Id. Apr. ab V. C. 1242. Ch. 491.

Vixit Annos. ....

Imperauit An. 17 M. 2. D. 7.

Sepultus Constantinopoli.

86. *Malq nodo, malus cuneus.*

A Versa pars numismatis Zenonis Imp. præfert figuram Victoriæ, vt numus præcedens, & eiusdē etiam inscriptionem: VICTORIA AVGGG. infra CONOB.

Libentius hic apposuissemus aliam partem auersam, nisi materia nos defecisset. Nam vt diximus, hi posteriorum Imperatorum nummi admodum sunt rari: & ipse Occo duas tantum inscriptiones auersarum partium numismatum Zenonis exhibet. Hanc eandem inscriptionem habent omnes sequentes nummi, vsque ad Theodosium III. qui numero sunt plus minus 20. Habent etiam pleriq; figuram Victoriæ, vt etiam Occo obseruauit; quod factum existimo, non quod ab his Imperatoribus, iam Christianis, Victoria pro Dea (vt aliquando à veteribus) honoraretur: sed quod circa hæc tempora ars pingendi, præ omnino in defuetudinē venisset, & cunei siue typi, ad formandū numos deficerent, CONOB. explicatur sub num. 92.

Numismata Zenonis difficulter recuperantur.

87. ANASTASIUS ROM. IMP. LXXXVII.

Anastasius humiliter natus, Diconus à discoloribus oculorum pupillis appellatus, studio Ariadnes vxoris Zenonis ad Imperium Orientis euectus est. Anno Christi 491. Eam Ariadnem matrimonio sibi copulauit. Isauros apud Consta-
 num Phrigiæ oppidum, superauit, ac vrbes eorum solo æqua-
 uit. In Illyrico cum Sabiniano & Mondone ad Margum, cum
 Pompeio apud Adrianopolim cum, Aristoad Zartam, cum Par-
 this in Syria decertauit. Contra Vitalianum ad Aquilonem bel-
 lum gessit, & cum nonaginta pondo auri ei misisset, cum quie-
 scere coegit. Getæ, Macedoniam, Thessaliam, Epirum, diripue-
 runt, multosque captiuos abduxerunt, pro quibus redimendis,
 cum aurum misisset Anastasius, & non sufficeret hostium vo-
 tis, barbari captiuos, aut in domibus suffocarunt, aut pro mœ-
 nibus in conspectu multitudinis trucidarunt. Bulgarorum ar-
 ma tunc primum audita, & Sarraceni Alamundaro duce, Syriæ
 graues incubere. Anastasius primò Christianæ religionis stu-
 diosissimus fuit, postea Ariadnæ vxoris operâ mutatus, Eury-
 chianæ hæresi adhæsit. Fulmine ictus interiit. 6. Id. Iulij, V. C.
 1270. Ch. 518.

Vixit Annos 88.

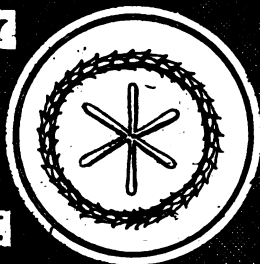
Imperauit An. 27. M. 3. D. 3.

Sepultus Constantinopoli.

87

A

87. *Habet suum venenum blanda oratio.*

A Versa pars numismatis Anastasij I habet Coronam laureā, quæ victoriæ indicium erat, in cuius medio duplex videtur crux, siue stella. Desumptus est hic nummus ex quodam auro minimæ formæ. Ostendit autem inscriptio anterioris partis huius nummi, quem ego habeo; quam verum sit, quod antea de horum temporum barbarie & cudendi inscitia adnotaui. Nam pro ANASTASIVS hic exhibetur ANA TASTIVS. *Iam labente Imperio* (scribit Lazius) *imò Barbari reges gentium ad Imperij societatem ascitisunt.* Nam Anastasius Constantinopolim Imp. Clodouæo Francorum regi bracteum pallium, tum curuli diademate & purpura, in Gallias misit: & Imperij partem illam in Occidentem versam, quam ea tamen gens multo antè armis comparauerant, obtulit, vt Procopius & author.

Anastasi nummi etiam sunt rarissimi.

33. FL. AN. IVSTINVS ROM. IMP.
LXXXVIII.

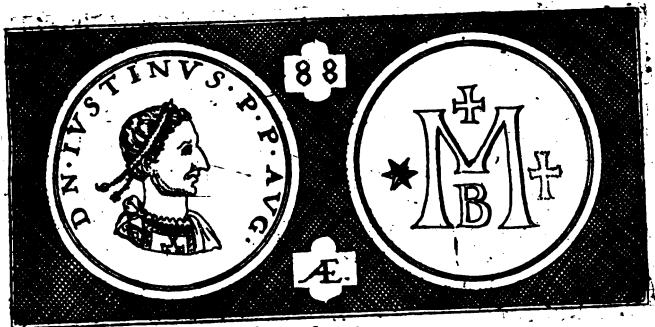
FL. Anicius Iustinus ex Thracia, parentibus ignobilibus natus, à teneris annis suum, deinde bouum custos, post lignarij cuiusdam minister, decimo sexto ætatis anno, ad militarem disciplinam se contulit: in qua magna cum laude versatus, princeps Ordinis in exercitu, postea Comes, ad extremum, astutiâ mirabili (quippe qui accepta ab Amantio Eunuchò pecunia, vt militibus pro Theocritiano Imperatore eligendo, distribueret, in se omnium suffragia verterit) Imperator factus est. Theocritianum, Amantium, & Andream, insidias sibi molientes, è medio sustulit. Vir Orthodoxus, & pietatis veræ studiosissimus. Vt hæreticorum nomen extingueret, Arrianos expulit, eorumque Ecclesias Catholicis assignauit. Episcopos ab Anastasio in exilium, propter veram fidem missos, restituit. Germanum Capuanum præfulem, legatum ab Hormisdà Pontifice Max. missum, vt Christianam & Catholicam religionem in partibus illis, Arrianorum pertinacia conuulsam, restauraret. maximo honore excepit, & audiuit. Eos qui cum Acatio sentiebant, expulit, odioque iusto persecutus est: cumque senectuti suæ consulere vellet, Iustinianum ex sorore nepotem adoptauit, & imperij consortem fecit, ipse quarto post mense, ex hac vita migravit. Cal. Aug. V. C. 1279. Ch. 527.

Vixit Annos.....

Imperauit An. 9. M. 6. D. 24.

• Sepultus Constantinopoli.

33. *Cnius*

88, *Cuius pudet, pigeat.*

Pars auersa Iustini Imp. præfert in medio nummo hos characteres :

✱. M. †. B. †.

Quibus proponere voluisse videtur annum Epochæ Christianæ. Nam extat & alia auersa pars in Occone, eosdem habens characteres, adiecta voce ANNO, vt etiam sub nummo 101. videre est. Cum autem apud authores nullam explicationem reperiam, neque rationem inueniam, qua ad annos Imperij Iustini, id est, ab An. à Christo nato 518. ad An. 527. congruant; rem iis explicandam relinquam, qui se obscurissima exposituros profitentur.

Iustini I. numismata rarissimè reperiuntur.

Iustinianus I. cognomento Magnus, Iustini sororis filius, ex Bedirina Illyrica ciuitate oriundus, ob ingenij animique magnitudinem, Magnus appellatus, à Iustino, ætatis anno quadregesimo quarto, Imperium suscepit. Orientem pacauit. Persas, qui transgressis limiribus, Mæsiam Sy: iamque prædati fuerant, opera Belisarij viri clarissimi, intra suos fines continuit. Romam eodem duce, à Gotthorum seruitute afferuit. Africam, Imperio pulsis Vandalis, restituit. Narsese duce, Gotthicum tandem nomen deleuit. Bis triumphatum est, ex instituto verum Romanorum de Persis & Vandalis, à Belisario: quem Iustinianus magna lætitia excepit, Gelire em; ræsertim Vandalorum Regem victum catenis Constantinopolim adductum, aspiciens. Pæcato orbe domi forisque gloriosus cum esset, leges infinitis voluminibus antea dispersas, in quinquaginta Digestorum libros contraxit. Institutionum libros quatuor edidit, & Codicem vulgauit. Templum magnificentissimum admirando ædificio extruxit: quod Sanctam Sophiam appellauit. Vir iustus, & integer, certè maximus Princeps fuit. In perscrutandis rebus ingeniosus, ad vindictam præceps, hæresium hostis maximus, in pecunia effundenda immodicus, in congerenda intemperantissimus. Senio confectus, Iustino prius ex filia nepote, Imperij consorte electo, mente parum sanus, decessit. Id. Nouemb. ab V.C. 1317. Ch. 565.

Vixit Annos 83.

Imperauit An. 38 M. 3. D. 19.

Sepultus Constantinop.

Iustiniani numismata sunt cara.

89. *A bonis bona ben?*

IN numismatis Iustiniani auersa parte exsculptæ cernuntur hæ notæ:

†. K. *

Quæ ut in proximo præcedente nummo annum Epochæ Christianæ designare videntur. Coniecturam facio ex alia Iustiniani auersa parte, quæ apud Oeconem pag. 582. extat. Eæ enim ante characteres K. †. A. XII. habet A NNO, quod non video quorsum sit additum, nisi hoc designetur.

Reusn. autem in Classe II. Symbol. Imp. pag. 115. testatur hunc Cæsarem, imaginem Christi cum cruce in suis nummis aureis excudisse, hac inscriptione: *Iesus Christus Rex regnāsum.* Fortè hi characteres idem sibi volunt *Iesus regis.*

90. IVSTINVS II. ROM. IMP. XC.

Iustinus minor patre Illyrico, matre Augusti filia, à teneris annis, non vt nepos, sed vt filius in regia semper habitus, à Iustiano Imp. auo coronatus est. Natura facili, & ad omnia dexteriore, ductu Sophiæ coniugis ab initio principatus liberalis fuit, vnde sibi militem, ciuiumq; animos valde deuinctos reddidit. Sed postea & sui & Iustiniani dissimilis factus, ad rapinas, direptiones, omnemque ferociam ingenium vertit. Fidei Christianæ contemptor maximus, in Pelagianam hæresim incidit. Cum Persis pacem fecit, tributo quod Romani annuatim pendebant, sublato. Longobardi, Germanica gens, à Narsete Exarcho, contra Sophiam Imperatricem (quæ tum rerum potiebatur marito mentis impote) indignato, accersita, in Italiam hoc principe irrupere, quam ab Albæno Rege ad Desiderium, per ducentos, & quatuor annos in principatus diuisionem tenuere. Eius tempore Vgri, glacialis Oceani accolæ quærendo sedes, Pannonias ingressi, ibi commorari cœperunt, rebus bellicis ita clari, vt nulli bellicosarum gentium cedant. Iustinus grauissimo pedum dolore vexatus, cum Tiberium, qui præfectus erat vigilum, Imperatorem declarasset, vxore Sophia superstite relicta, obiit. 6. Non. Octob. V. C. 1329. Ch. 576.

Vixit Annos. ....

Imperauit An. 11. M. 10. D. 20.

Sepultus Constantinopoli.

92

AV.

90. *Non beatus, qui se beatum nescit.*

A Versa pars nummi Iustini II. exhibet etiam victoriam, tenentem dextra hastam, sinistra globum cum cruce, & inscriptionem:

VICTORIA AVGGG. N. infra CONOB.

Hæc victoria in hoc nonnihil differt ab antecedentibus & sequentibus, quod sedeat in subsellio, dextra tenens hastam, quod fortitudinem designat: sinistra Globum cum cruce. Talis globus in hodiernum diem gestamen & ornamentum est nostrorum Imperatorum, designans orbis terrarum Imperium. Prioris Romanorum Imperatores sæpius in suis numismatibus evsi sunt, ut in nummo L. 50 56. 81. & in aliis videas. Sed hic primum cum cruce, quæ Christianorum typus est, exprimitur.

Iustini II. nummi sunt rari,

91. TIBERIUS IL ROM. IMP. XCI.

Tiberius Secundus, Constantinus, à Iustino in Imperium
 scitus, ab Euticio Patriarcha diadema suscepit. Princeps
 mentia, iustitia, pietate, religione, sapientia, constantia, per-
 tua fortitudine, omnibus virtutum ornamentis clarus; præ-
 tim liberalitate in pauperes; quibus quicquid avaritia lo-
 Iustinus congefferat, liberalissimè erogabat, Sophia Augusta
 frustra refragante, & ærarij imminutionem obiiciente.
 tamen Diuina quadam prouidentia, tanto magis augebatur,
 quanto plura interegenos Tiberius distribuebat. Narsetis
 sauros, sene quodam monstraute, ex Italia delatos accepit, qui-
 bus ad munificentiam & liberalitatem vsus est. Magna ex Persis
 victoria reportata, captiuos Constantinopolim abductos, ma-
 gnificentissimè vestiuit, in patriamque remisit. Eius felicitas
 multi nominis fuisset, si res vt in Oriente, ita in Occidente ei
 successissent. Nec enim Longobardos coërcere potuit, qui tri-
 ginta ducibus creatis totam Italiam administrabant. Senio cō-
 fectus Tiberius, cum se viribus destitui animaduerneret, Impe-
 rij gubernacula genero suo Maurício tradidit, æquitatem & iu-
 stitiam ei commendans, præsentibus Iohanne Patriarcha (qui
 ipsi coronam imposuit) & Senatu, paulò post decessit. 4. Id.
 Aug. ab V.C. 1335. Ch. 583.

Vixit Annos.....

Imperauit An. 6. M. 10. D. 10.

Sepultus Constantinop.

91

A.

91. *Virtutem pra omnibus colito.*

Numisma Tiberij II. Imp. ab auersa parte expressum habet ipsum Augustum cum paludamento & veste regia, dextra crucem tenentem, sinistra Globum, in quo est crux, hac addita inscriptione:

GLORIA ORBIS TERRAR. infra TESOB.

Anterior pars istius nummi sumpta est ex Goltzio & Tretetro: posterior ex Epitome Antiquitarum Iacobi de Strada Mantuani, in rebus antiquis versatissimi & diligentissimi. Paludamentis Romani utebantur tempore belli: toga autem in pace Isidorus lib. 19. Etymol. Toga, inquit, dicta est, quod velamento suo corpus tegat, atque operiat. Est autem pallium pyrum, formâ rotundâ & fusiore, & quasi inundante sinu, & sub dextra veniens supra humerum sinistrum ponitur, cuius similitudinem in operimentis simulachrorum vel picturarum conspicitur, eaque statuæ togatæ dicuntur. TESOB. forsitan nummum Testorice (quæ vrbs Thraciæ est) obsignatum indicat.

Tiberij II. nummirarissimi sunt.

M 4

92. MAV.

92. MAVRITIUS ROM. IMP. XCII.

MAuritus ex Cappadocia oriundus, Notarius humilis, ob diligentiam, à Iustino Præfectus vigilum factus, inde Tiberij gener, post Augustus, Orientalis Imperij gubernacula suscepit. Initio principatus Persas per legatos fudit, postea exercitum in Thraciam traduxit, Scythas Mæsia expulit & Longobardos. Auspiciis Theodosij sui filij & Germani soceri, victos Hunnos, Pannoniosq; exactos, ad solitudines fugavit, & Chaganum ducem illorum afflixit. Pluribus victoriis, illustratus omnem principatus sui laudem pessimo avaritiæ crimine contaminavit, imperij capitisq; sui interitū acceleravit. Nam cum stipendia nulla militibus erogaret, iis præsertim qui Sarmatico limiti contra Scytharum imperium, loco sterili positi præerant, difficilia quæque tolerantes: nec ob avaritiam captivos à Persarum Rege redimeret, conspiratione militum Duce Foca in eum facta, Chalcedone cum tota sua prosapia, Constantia vxore, Theodosio, Tiberio & Constantino filiis, totidemque filiabus interemptus est. Miserabilis huius mortis suæ per somniū admonitus, vbi ad rem infoelix præsagium collatum vidit, cum conspectu suo, vxor, tres filiæ, & filij interficerentur, poenitentia ductus, forti animo tantam calamitatem perferens, non aliud ante mortem in ore habuisse dicitur, quam illud Davidis: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum*, 8. Cal. Decemb. an. ab V. C. 1355. Ch. 602.

Vixit Annos 63.

Imperavit An. 19. M. 3. D. 11.

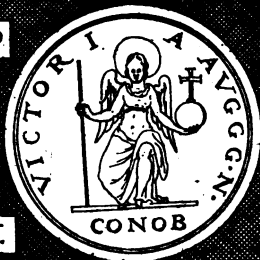
Sepultus in suburbio Constantinop.

Numismata Mauritiij pauca extant.

90

A.

92. *Quod timidum, idem crudele.*

Mauritij Imp. aversa pars, exhibet victoriam alatam, dextra crucem, sinistra globum cum cruce tenentem; & habet etiam:

VICTORIA AVGG. P. infra CONOB.

Hoc etiam numisma à D. Kinig recepi, videtur crux quam figura gerit, esse lituus siue baculus augurum, qui pastorale à Christianis, aut pedum Episcopale vocatur. Characteres CONOB. plerisque posteriorum Cæsarium nummis additi sunt. Cedrenus interpretatur:

CIVITATES OMNES NOSTRÆ OBE-
DIANT BENERATIONI

Ita enim scribit: πὶ ἐν τοῖς νικηταῖς ἔνομισται ἡ υποκαίματα βασιλικῆς χαίματος κρητὸς, δηλαῶς ταῦτα, κ. κίβητις, ο. ὁμοίως, γ. νόστος, ο. ὁδὸς, β. βενεράσιον. τέστιν, αἱ πόλεις, πᾶσαι τῇ ἡμετέρᾳ παρὰ χρίτωσαν παροχμῶσι, id quod à paucis hactenus observatum, hoc loco (inquit D. Occo) explicare volui. Melius tamen hæ litteræ explicatæ videntur in Ortelij Viuianiquæ Itinerario, ubi CONOB. Constantinopoli obsignatam pecuniam ostendens, egregiè docetur, vide

CONOB.
Comob
J. fol.
201.

93. PHOCAS ROM. IMP. XCIII.

PHocas Præfectus Scythiæ, post Mauritiij cædem, à scelerato exercitu, cui præerat, Imperator lectus & publicatus est. Initio principatus eam sibi præclari Imperatoris opinionem comparauit, ut multum eo pacem sancire, quam armis decertare maluerint. Cæterum Mauritiij etiam auaritiâ superans, corradenda per fas & nefas pecuniæ adeo incubuit, ut & magistratus, iudiciaque venderet, & eos in primis charos haberet, qui populos inexplebili rapacitate vexarent. Socordia, ignauia, & frequentibus adulteriis infamis, Romanum Imperium à Barbaris vastari facile tulit. Hinc Persæ Mesopotamiam, & Syriam occupauerunt: Hierosolymam, depopulati sunt: mediterranea Macedonia, Thraciæque loca peruagati sunt, inque Cappadociam & Galatiam incursiones fecerunt. In Occidente vero Germania, Hispania, Gallia & bona pars Italiæ ab imperio Romano defecere. Ægyptum Sarraceni vastauere. Nihil magis memorabile in principatu egit, quam quod de primatu inter Magnum Gregorium, & Ioannem Patriarcham Constantinopolitanum contentione exorta, sententiam pro Ecclesia Romana tulit, & Pontificem Rom. caput Ecclesiæ declarauit, quem honorem antea Patriarcha Constantinop. sibi sumere volebat. Illud quoque memorabile quod Romæ Pantheon, exturbatis idolis, virginis matri, Diuisque Martyribus, à Bonifacio quarto, consecrari permisit. In eum conspiratum est ab Heraclæone, Heraclio & Prisco, qui captum, manibus, pedibus, & genitalibus, ob insignem libidinem truncatis, capiteque amputato: interfecerunt: Tota etiam eius prosapia, radicitus extirpata est eodem tempore: sicque cum suis iustam crudelitatis suæ, quâ usus fuerat in Mauritium, recepit mercedem. 6. Cal. Apr. ab V. C. 1363. Ch. 610.

Vixit Annos

Imperauit An. 8. M. 4. D. 9.

Truncus combustus, in mare proiicitur.

93. *Fach*

93

AV

93. *Facilius fortuna paratur, quam conseruatur.*

ETiam in huius numismatis auersa parte expressa est victoria, dextra labarum, sinistra victoriolam tenens, cum inscriptione eiusmodi :

VICTORIA AVGV. infra CONOB.

De labaro egimus sub nummo 68. & 69. de Victoria & Victoriola sub 85. Conob explicauimus paulò ante. In anteriore parte huius nummi legitur : D. N. FOCAS. P. P. AVGV. Dominus noster Focas, Patriæ Pater, Augustus. Nomen Patris Patriæ primus omnium obtinuit Cicero, eò quod coniurationem Catilinæ patefecisset, vnde Poeta canit :

Roma Patrem Patriæ Ciceronem libera dixit.

In numismatibus Cæsaris reperitur *Parens Patriæ*. Augustus autem, ob Rempub. conseruatam & victorias de Pannoniis, Dalmatis, lapidibus & Gallis reportatas, à S. P. Q. R. *Pater Patriæ* appellatus est: quem titulum deinde plurimi Imperatores sibi tribuere.

De Phoca nummis rarissimi & percarissimi.

94. FL.

94. FL. HERACLIVS I. IMP. XCIV.

& filius eius.

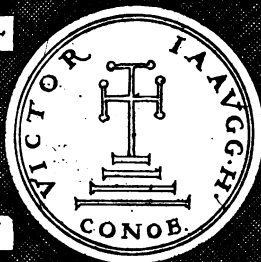
[95. HERA. CONSTANTINVS IV.
IMP. XCV.

Heraclius filius Heracleonæ, proprætor Africæ, post interfectum Focam, suffragantibus militibus Imperator pronuntiatus, à Sergio Patriarcha cum Eudoxia coronatus est. Persis Africam vastantibus, legatos cum muneribus ad eorum Regem inducias petens misit, quas non prius se concessuras responderunt, quam Christum abnegasset Imperator. Ea re commotus Heraclius, diuino implorato auxilio, ingentes copias aduersus Cosroem Regem Persarum eduxit, cuius tres duces cum tribus exercitibus superauit, Persideque igni & ferro vastata, lignum Crucis, quartodecimo postquam in potestatem Persarum venerat anno (vt scribunt nonnulli) victor recepit. Pace cum Persis firmata, Tigridem fluuium, eorum Romani-que imperij limitem esse voluit. Eius temporibus Sarraceni Machometo duce, caput extulerunt, occupataque Syria, Damascus, & Arabia, execrandæ religionis virus spargere cœperunt. Creditum est, Heraclium in senectute ad Monothelitarum hæresim descivisse, & aruspiciis præstigiisque dæmonum fidem adhibuisse. Alij hydropisî eum occubuisse ferunt. Mense Maio V, C. 1393. Ch. 641.

Vixit Annos.....

Imperavit An. 30. M. 2.

Sepultus Constantinopoli.

94
95

A.

94

R.

94. *A Deo victoria.*95. *Insania lata voluptas.*

NVmisma argenteum huius Heraclij patris, est ex maxima forma, continens in diametro hanc lineam appositam: inscriptio partis anterioris talis est:

ΗΡΑΚΛΕΟC ΕΝ ΧΩ ΤΩ ΘΕΩ ΠΙCΤΟC ΒΑCΙ
ΚΑΙ ΑΥΤΟ ΡΩ ΝΙΚΙΤΗC ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΗC ΑΕΙ
ΑΥΡΟΥCΤΟC.

Hoc est: *Heraclius in Christo Deo fidelis Rex & Imperator Romanorum, victor & Nomotheta, semper Augustus.*

In medio nummo habetur AMOAINIC. &, ILLV-MINA

95. Hera. Constantinus Nouus, Fl. Heraclij ex Fabia Eudoxia filius, à patre 6. Cal. Aprilis An. Ch. 613. nutantis Imperij confors est adscitus. Patre mortuo, dolis nouercæ Martinæ, quæ filio Fl. Heracleonæ imperium asserebat, veneno sublatus est, eodem quo pater obiit, an. Ch. 641.

Vixit Annos 29.

Imperauit solus M. 4.

Sepultus.....

MINA

MINA VULTVM TVVM DEVS (in medio lunæ)
 SVPER TENEBRAS NOSTRAS MILITABOR
 IN GENTIBVS. In parte auersa scriptum est:
 SVPER ASPIDEM ET BAXILISCVM AMBV-
 LAVIT ET CONCVLCAVIT LEONEM ET
 DRACONEM In medio nummo habentur hæc græce:
 ΔΟΚΑ ΕΝ ΒΥΚΤΙC ΧΩ ΙΟΟΥ ΟΤΙ ΧΙΕΡΡΕΕ.
 CIXIPAC ΙΡΙΑΑC ΚΑΙ ΕΑΕVOC ΡΥCΕ ΑΜΑΝ
 ΒΑCΙ ΝΡΑΚΑΕ.

Hoc est: Gloria in altissimis Christo Deo, quod dirupit ferreas portas, & liberauit sanctum regnum Heraclij.

94. & 95. Apposuius hic & alium nummum Heraclij & eius filij Hera Constantini, quem Octavius de Strada. Iacobi F. Sac. Cæs. Ma. Antiquarius nobiliss. (apud quem Pragæ maximam copiam omnis generis præstantissimorum nummorum vidi) mihi communicauit. Esse autem Heraclij patris, & Heraclij Constantini filij, testatur Ant. Augustinus, Dialog septimo, estque adscriptum in anteriore parte:

DD. NN. HERACLIVS ET HERA. CONST.

P. P. AVG.

Onuph. Panuinus lib. 2. pag. 211. probat filium Heraclij primi, Hera Constantini nomen habuisse, qui simul imperauerunt.

Eius pars auersa est crux in 4. climacteribus scalæ erecta, cum inscriptione: VICTORIA AVGG. H. infra CONOB.

Numismata Heraclij patris & filij pauca extant.

96. FL. HERACLIONAS, cum eius matre MARTINA. IMP. XCVI.

Martina pessima mulier, secunda vxor Fl. Heraclii, post obitum mariti, eius filium Heraclium Constantinum successorem Imperii, veneno sustulit, & Imperium arripuit, cum filio Fl. Heracleona, decem annos nato, qui viuentem patre Cæsar erat appellatus. Illa verò quod manu scelerata nacta est, similiter amisit. Nam conspiratione Senatus vnà cum filio capta, coacta est cum eodem abdicare. Mulieri linguam præciderunt, ne oratione, quâ plurimum valebat, populos commoueret: Puero absciderunt nasum, ne decor aut gratia, in vultu commiserationem faceret, & in exilium Cappadociam missi sunt.

Mox Senatus Constantem I. I. eligit, absque militum consensu, quod rarò admodum vsu venit. Abdicarunt mater cum filio, vt authòr est Onuphrius, An. Ch. 641. vt autem ego sentio 642. quod etià ex ipso Onuphrio facili colligi potest. Nam paulò post scribit, quod Hera. Constans imperauerit An. 26. M. 8. & occisus sit Ann. Ch. 669. Atque id melius congruit cum aliis authoribus, qui Heracleonam & matrem vix biennium imperasse scribunt.

Vixit filius An. 10.

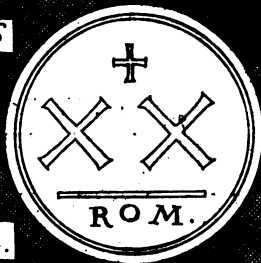
Imperauerunt igitur An. 1. M. 2.

Sepulti.....

96

Æ.

96

AV.

96. *Mali principij, malus exitus.*

Numismatis Heraclij siue Heracionis & matris eius Martinæ pars aduersa, ex Goltzio & Strada delineata est. Altera quoque ex eodem Strada, quæ crucem habet in quatuor climateribus erectam. Addidimus hic & alium nummum Heracl. & Martinæ ex Ant. Augustino, cuius posterior pars præferebat.

XX. †. infra ROM.

Quibus forsitan certa vota designantur. Nam tunc temporis vota etiam in usu fuisse, proximo sequente nummo ex lae de Strada, probatur.

Et hæc numismata sunt rarissima,

N

97. H.

97. H. CONSTANS II. IMP. XCVII.

& filius

98. H. CONSTANTINVS V.
IMP. XCVIII.

H. Constans, Heraclij Constantini Noui ex Gregoria filius, sine militum suffragio, adnutante Senatu, Imperium adeptus est, An. Ch. 642. Pyrrhum Patriarcham Constantinopolitanum officio priuauit, & quendam Paulum Romanæ sedis aduersarium in eius locum subrogauit, cuius consilio Martinum Pontificem Romanum sibi aduersantem, captum in Chersonesum relegatum mori coegit. A Sarracenis apud Rhodum victus aufugit, pacemque per biennium ab illis impetrauit. Constantino filio imperij consorte facto, Constantinopolique relicto, ipse aduersus Longobardos, in Italiam cum exercitu profectus, victus ab eis Romam profugit, & quicquid antiqui operis signorum, ex auro, ære, aut marmore in ea fuit: quod oculos delectare potuit, id omne secum inde sustulit, & ad naues ferri iussit, plusque ornamentorum paucissimis diebus detraxit, quam Barbari per 258. annos. Vrbe spoliata in Siciliam traiciens, cum sextum ibi annum ageret, & auarè crudeliterque tributum exigeret, ac molliter & libidinosè vueret, à ministris suis in balneis interfectus est. Id. Iulij, An. Ch. 669.

Vixit An. ....

Imperauit An. 26 M. 8.

Sepultus .....

98. CON.

97.

A.

97. 98.

A. A.

97. *Sequere trahentia fata.*98. *Quod cito fit, cito perit.*

NVmisma Constantis II. & eius filij Constantini V. à Goltzio, Strada, Tretero, & aliis duabus figuris, depictum inuenimus. Auerfa pars autem quam adiicimus, est huius Constantini V. quam etiam ex Strada desumpsimus, habetque Coronam lauream, in qua scriptum est.

VOT. XXX. MVL.T. XXXX.

Hoc est: vota tricennalia, multis quadricennalia, de quibus vide descriptionem num. 58.

N 2

Cum

98. CONSTANTINVS V. Constantis natu maior filius, vulgo Barbarus dictus, in Siciliam venetum patris vltus est. Bellum contra Sarracenos totis septem annis fœliciter gessit: contra Bulgares vero infœliciter pugnavit. Princeps fuit patri dissimilis, fide Catholicus & valde modestus. Ecclesias direptas restauravit. Eo fauente, tempore Agathonis Pont. Max. celebratum est sextum generale concilium Constantinopolitanum, pro duabus voluntatibus in Christo, contra hæresin Monothelitarum. Traditus per manus Imperio filio Iustiniano in-
 minor morbo correptus, obiit. Cal. Febr. An. Ch. 686.

Vixit An. ....

Imperavit An. 16. M. 7.

Sepultus .....

Cum autem Constantinus per aliquot annos, post mortem patris solus imperauerit, & in Strada, effigies patris & filij separatim habeantur, eas hic adiicere volui. Scribit idem Strada, auersam partem Constantij patris, exhibere figuram mulieris insidentem clypeo, habentem rostrum navis sub pedibus, dextra verò globum, sinistra hastam tenentem, cum inscriptione:

VOTA MILIT. XXXX. infra CONOB.

Hi nummi etiam difficulter reperiuntur.

N 3 99 P.M.

99. F. H. IVSTINIANVS II. ROM.
IMP. XCIX.

100. LEONTIVS ROM. IMP. C.

101. TIBERIVS III. IMP. CI.

Iustinianus minor, Constantini quarti & Anastasie filius, adolescens 16. annorum, Anno à Christi natiuitate, sexcentesimo octuagesimo sexto, Orientalis Imperij gubernacula suscepit. Ingenij varijerat atque à Rom. fide abhorrentis. Aduersus sextam sub patre celebratam Synodum, ipse aliam indixit, præsertim Sergio Pont. Max. aduersante, quem comprehendi, & Constantinopolim duci mandauit. Bellum aduersus Arabes & Bulgaros, contra fœdera motum, infeliciter gessit. Ob crudelitatem omnibus inuisus, Leontij Patricij, & Gallinici Patriarchæ dolo ex aula deturbatus, amputatisq; naribus, Imperium coactus abdicauit, & Chersonam relegatus ad Trebellium Bulgariæ regem profugit. Mense Iulio An. Ch. 696. Imperij Anno 10. M. 5.

100. Leontius, vir ordinis Senatorij, Patricius Constantinopolitanus à Iustiniano aduersus Sarracenos dux exercitus constitutus, cum in suspicionem affectati Imperij adductus esset, ab eodem in carcere biennio detentus fuit. Emissus verò & Græciæ Dux constitutus, clam, opera Gallinici, Patriarchæ Constantinopolim veniens, cum effracto carcere magnum captiuorum numerum liberasset, ab illis Imperator salutatus, Iustinianum imperio deturbauit. Classe aduersus Arabes, Africam inuadentes ingenti parata, cum infectare rediret, à Tiberio per-

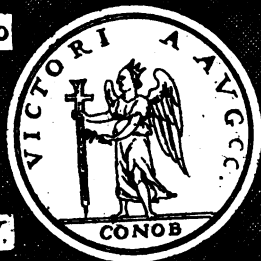
99.

A.

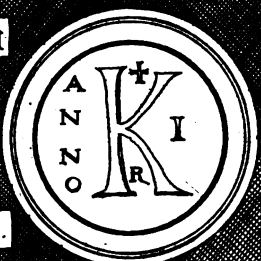
100.

A.

101.

Æ.

99. *Multi nimium, nemo satis.*

N 4

100. Or

rio pertumultum militarem, nouo Imperatore creato regno pulsus, truncatis paribus, in carcerem coniectus, abdicare se Imperio coactus est. Mense Iulio, Anno Ch. 699. Imperij Anno 3.

101. TIBERIVS III. Absimarus dictus, ab exercitu in Africa tumultuâte Imperator electus, Constantinopolim cum delectissimis militibus veniens, Leontium in vincula coniecit, eosque qui ab illius partibus stabant, fortunis omnibus exutos, in exilium misit. Fratrem Heraclium, equestrium & pedestrium copiarum, ducem constituit, eumque aduersus Agarenos in Orientis loco amandauit, postea à Iustiniano II. (qui opere Bulgarorum regis, iterum restituebatur) interficitur. Augusto, An. Ch. 706. Imperij Anno 7.

Iustinianus ergo, per annos 10. exul in Bulgaria fuit, Regis Trebelli opera iterum Imperium resumpsit, Leontium è vinculis vnà cum Tiberio capto per forum & vicos in spectaculum educi iussit, vtrumque humi coram se prostratum, in throno sublimi sedens, pedibus calcauit. Postea ante se obtruncatum, omnibus inspectantibus, crudeliter in frustra concidi mandauit. Gallinicum Patriarcham luminibus priuauit. Illud sæuitiæ eius argumentum, vel maximum traditur, quod quoties truncas nares emungeret, toties vnum ex iis, qui Leontio fauerant ad supplicium rapi iubebat. Cumque flagitiosior indies fieret,

100. *Oris atque cordis harmonia pulcherrima.*

101. *Miseriam nescire suam, sine periculo est viuere.*

Numismatis Iustiniani II. auersa pars, expressam habet victoriam iuxta stellam stantem, habentemque, in dextra pedum Episcopale, in sinistra verò globum cum cruce, & inscriptione:

VICTORIA AVGG G. infra COMOB.

Quid sibi velit CONOB. antea sub nummo 92. diximus. In huius autem numismatis auersa parte, vt & plerisque posteriorum Cæsarum legitur COMOB. cuius etsi nullā vsquam inuenerim explicationem, & libenter fatear me non satis scire quid velit: non grauabor tamen adferre sententiam hac de re cuiusdam Reuerend. & doctissimi viri & Antiquitatum expertissimi Moguntienfis, quā me præsentē attulit. Ea est: CONOB. Constantinopoli obrizum. Quæ sententia non multum differt à doctissimi Ortelij sententia, quam vide sub nummo 92. COMOB. verò, Commentiorum obrizum. Addebat idem vir doctiss. aurum quod habet inscriptionem CONOB, verè obrizum & purissimum esse. Numismata autem in quibus COMOB. esse aurum minoris valoris; quod & ipsa experientia docet. Alij volunt COMOB vitio cunei & ignorantia irrepisse, quibus ego assentiri nequeo, cum non in vno & altero nummo vnius tantum Imperatoris, sed in variis inueniatur.

100. In Leontij siue Leonis II. parte auersa, cōspicitur parua victoria, dextra tenens crucem, sinistra ramum oleæ, cum inscriptione:

VICTORIA AVGGG. infra CONOB.

Victoriam sub nummo 85. descripsimus, quo beneuolum lectorem remittimus. Vnum hoc tantum in præsentī addemus, quod Prudentius ait de victoriæ forma. Puella (inquit) formabatur permigera, pexo crine, nudo pede suspensa, strophæo reuincta, sinu vestis fluitante.

ficeret, à Philippe pulsus, vitam & filium Tib. Her. Constanti-
num, & imperium pariter amisit, sexto anno post exilium An.
Ch. 712.

Vixit Annos 42.

Imperavit An. 10. M. 4.

Exul fuit An. 10.

Imper. post An. 6

Sepultus.....

101. In

101. In auersa parte nummi Tiberij III. exsculptum est in medio.

K. †. R. I. < Z Z O.

His characteribus annum Epocharum explicari videri diximus, sub nummo 88. & 89. ad cuius explicationem lectorem remittimus. Iac. de Strada describit aliam posteriorem partem huius Tiberij in qua Corona laurea, in medio habens crucem, & infra adscriptum *Conob.* Globum, dextra tenet Tiberius, cum Aquila. De globo egimus sub num. 78. De Aquila sub num. 64. Aquila Rom. Imperatoribus inter cætera signa cohortium (vt diximus) quasi præcipuum erat, idque non tantum ad istius Tib. III. tempora, verum etiam in hodierno die pro insigni Imperij Romani, ex aliis omnibus, solum restat De natura aquilæ scribit Plinius, Plutarchus, alij.

Hæc numismata Iustiniani II. Leontij & Tiberij III. rarissima & carissima sunt.

102. PHL

Philippicus cognomento **BARDANIVS**, Nicephori patricij filius, cum Tyberium ad Imperatoriam dignitatē prouexisset, ab eodem Chersonam relegatus est, eo quod in somnis quilam caput suum coatexisse dixerat, ut eum ab omni spe Imperij potiundī repelleret. Chersonensibus charus, contra Iustinianum bellum mouentem, dux ab illis electus, profligatis Iustiniani copijs, Constantinopolim cum classe ingressus, Iustinianum cum filio interemit. Potitus imperio, Patriarcham Gyrum Vrbe expulit: sanctorum imagines, ex omnibus ædificijs eiecit: sextæ Synodi decreta, altera Synodo, infirmare contendit: gratificaturus monacho cuidam qui de principatu obtinendo, illi præsagium fecerat, hoc prædictionis præmium petenti. Loquax nimium & in rebus gerendis imprudens, opes Imperij iam pridem congestas, nullo fructu dissipauit. Bulgaros, Thraciam depopulari passus est. Tandem Anastasij dolis, cum balneum publicum pridie Pentecostes ingressus esset, à quodam Ruffino arreptus, oculis priuatus, & in carcerem coniectus est; ubi fame, siti, multisque incommodis affectus, misere interiit. Abdicauit 12. Cal. Iulij. An. Ch. 715.

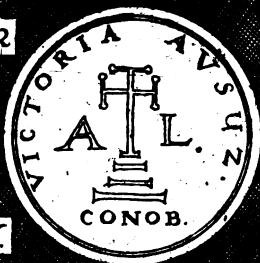
Vixit Annos. . . . .

Imperauit An. 2. M. 9. D. 7.

In carcerem coniectus.

102

A.

102. *Leuis est fortuna, qua dedit, reposcit.*

ETiam in hac auersa parte nummi Philippici Imp. crux in scala quatuor climactericis imposita, in medio nummi cernitur, cum his duobus characteribus ab vtraque parte crucis, A. L. & hac inscriptione:

VICTORIA AVSVZ. infra CONOB.

Characteres A. L. videntur separatim incusi fuisse. Accepi & hunc nummum à Jac. Kinig Antiquario solertissimo cuius antea aliquoties, honoris causa, mentionem feci. Philippicus Imperator tenet dextra Globum, in quo est crux, sinistra sceptrum, in cuius summitate aquila cernitur, de qua nō est quod hic plura addamus, vide nummum 64. CONOB etiam satis antea explicatum fuit.

Philippici numismata sunt rarissima.

103. ANA-

103. ANASTASIUS II. CIII. IMP.

Anastasius II. cognomento Arthemius cum Philippicum in ordinem redegisset, Orientale Imperium adeptus est. Vir fuit tam sermone affabilis, quam in operibus iustus, ac ob id inter optimos Imperatores merito numerandus. Sextæ Synodi decretis per omnia assensus est: deiectas imagines, restauravit. Classem ingentem aduersus Sarracenos, Christiani nominis hostes, ex Pontificum assensu, cum in Africam emisisset, Classiarius quibusdam contumacius agentibus, milites qui illum oderant, re infecta domum reuersi, Theodosium ignobilem alioqui virum, Imperio præficiunt. Quo audito Anastasius festinanter mare, Nicæam versus traiecit, seque ad resistendum parauit: sed à Theodosio insequente captus, abdicauit se Imperio, à quo etiam in monasterium, ne qua via pateret redeundi ad Imperium, inclusus est. 14. Cal. Sept. Anno Ch 716.

Vixit Annos.....

Imperauit An 1. M. 3.

Monachus factus.

103

AV

103. *Cui semper dederis, ubi neques, rapere imperas.*

IN hac auersa parte numismatis Anastasij II. exhibetur figura victoriæ gradientis, dextra fertum, sinistra globum cum cruce tenentis, hac inscriptione:

VICTORIA AVGVSTORVM. i. s. f. a CONOB.

Delineata est hæc auersa pars ex nummulo aureo pulcherri-
mo, mihi communicato, ut & alij multi à Nobiliss. viro Ioan-
ne in Curia, Patricio Noribergensi, Antiquitatis artiumque om-
nium aliarum liberalium studiosissimo. In eius Bibliotheca,
non tantum pulcherrimi Antiqui nummi, verum etiam Bi-
bliotheca Birkameri, capita ex marmore, & aliæ antiquitates
varie, item picturæ Alberti Dureri singulares, & plura alia de-
lectabilia videri possunt.

Nummi Anastasij II. etiam sunt carissimi.

104. THEO.

104. THEODOSIUS CIII. IMP.

Theodosius eius nominis III. Adramytenus dictus, Constantinopoli parentibus obscuris oriundus, à militibus Anastasio infensis, Imperator electus est. Ea fuit mòrum comitate, sermonisque affabilitate, vt omnibus meritò charus esset. Catholicæ fidei fuit obseruantissimus. Imagines à Philippico ciuitas, templis restituit. In omnibus actibus, optimi principis laude non caruit, futurus etiam longè illustrior, si diutius illi per Leonem Cononem, Orientis præfectum imperare licuisset. Verum cum exercitus Leonem Imperatorem dixisset, pertesus belli ciuilis Theodosius, vt erat miti, placidoque ingenio, cessit imperio, monasticumque vitæ institutum amplexus, satis diu ac foeliciter in eo vixit. Abdicauit se Imperio 8. Calen. Aprilis, An. Ch. 717.

Vixit....

Imperauit M. 7. D. 6.

Clericus factus.

Theodosii III. numismata difficulter reperiuntur.

104

A.

104. *Cuius dolori remedium est, Patientia.*

A Versa pars numismatis Theodosii III. præfert quoque figuram victoriæ, ut pleraque præcedentia, & eorundem inscriptionem :

VICTORIA AVGG. C. infra CONOB.

De qua auersa parte iam satis sæpe diximus. Videtur Imp. postquam coactus est abdicare & monachus fieri, hoc symbolum vsurpasse : Patientia remedium malorum. Et sanè virtus Patientiæ tam similis est fortitudini, ut cum ea, vel ex ea nata videri possit, auctore Val. Maximo. Est autem, ut hoc addamus ex Cicerone, honestatis & utilitatis causa rerum arduarum atque, difficilem voluntaria ac diuturna perpessio. Partes eius sunt duæ, quarum una in fortuna aduersa toleranda, altera in perfrendis iniuriis versatur. Ac fortunam quidem aduersam moderate ferre, nec malis succumbere, aut animo frangi, aut temere desperare, magnæ virtutis est. Vnde Catonis illud :

Qua superare potes, interdum vince ferendo.

Maxima nam morum semper Patientia virtus.

Leo cognomento Conon & Iconomachus, natione Isaurus, ex Germanicia ortus, adeo obscuri generis fuit ut sedentariam artē exercuisse feratur Ex duce Orientalis exercitus, pulso Theodosio, Constantinopoli Augustus appellatur est. Pessimus hic certe scribitur fuisse Princeps, Romanæ sedis maximè inimicus. Imagines Christi, Dei paræ & sanctorum, quotquot congerere potuit, igne combussit. Germanum Patriarch. Constantinop. actibus suis contradicentem, sede exturbavit, & Romanum antistitem obsistentem comprehendit iussit. Ideo tota ab eo desciuit Italia, materiaque fuit ut Rom. Pontifices ad Francos reges respicerent. Stephano & Gregorio insidias struxit: quorum hic eum non solum anathemate percussit, sed etiam tributa, ei pendendi solita, Concilij auctoritate ademit, Francisque exsolui mandavit. Hac de causâ Leo Exarchos, vnum Romam, alterum Ravennam misit, qui à tumultuante populo interempti sunt. *Tertius.* Tertio eius Imperij anno, Constantinopolis triennali obsidione terra marique à Sarracenis grauitè defatigata est. Nec minori interim clade in vrbe sæuitum, cum in ea trecenta & amplius ciuium millia, peste fameque consumti sunt. Inde Siciliâ, Sergij præfecti opera rebellantem ad officium retraxit. Bithynia Thraciaque graui terræ motu concussa fuit. Muri Bizantij magna ex parte collapsi: quam rem ille ad priuatum quæstum retulit, tributo ad restituendos muros imposito, ut singuli numismata quatuor & viginti obolos ærario Principis inferrent, quod postea in multas ætates abiit. Relicto tandem Constantino filio, quem dudum Regni consortem fecerat, dysenteria fluxu moritur 14. Cal. Iulij An. Ch. 741.

Vixit An.

Imperauit An. 24 M 2 D. 25.

Sepultus Constantinopoli.

105. *Peius testum, quàm apertum, odium.*

A Versa pars nummi Leonis III. expressam habet in medio hanc descriptionem.

† LEON ENΘEO BASILEVS ROMEON.

Id est: Leo Dei gratia, Rex Romanorū. Ex qua inscriptione constat, quod hi Imperatores Constantinopolitani, etiam his temporibus se Romanorum dixerint, & Imperium Italix, & totius Occidentis (etsi miserè à varijs nationibus pessundatum) habuerint. Quod & Exarchi arguunt, quos Imp. Constantinop. in Italia diu habuerunt. Testis est Onuphrius Panuinus, rerum veterum obseruator accuratus: *Scholasticus* (inquit) *Patricius XIII. Exarchus Italia, cui per X. annos præsuit, reuocatus est à Leone III. Imp. Anno Ch. 725. Et in eius locum successit Paulus patricius XIII. Exarchus, qui biennio Italia præsuit, & Rauenna in tumultu militare occisus est. Cui successit Euticius patricius XV. Exarchus, etiam ab Imp. Leone III. missus, pro quo & eius filio Constantino VI. Copronymo, Italia præsuit annos 24. lege sub num: 106.*

Ex Leonis III. numis, ego tantum hunc vidi: quem à D. Kinig Antiq. recepi.

Constantinus Sextus, dictus Copronymus, quod infans dū baptizaretur aquam sacram, ventris solutione, maculasset, filius Leonis III. Imperatoris, post patrem in regno successit, cuius audaciam in euertendis sanctorum simulachris longe superauit, etiam eorum reliquias comburere minimè dubitauit: interdixitque ne quis eorum requireret intercessionem. Nihil enim eos posse asserebat. Adijcebat ne quidem Mariæ intercessionem à quoquam esse petendam: neque enim eam quam posse iuuare. *Lege Suidam.*

Artabasdum à Catholicis Imperatorem creatum, oculis, liberisque priuauit. Patriarchas Constantin. vnum & alterum ignominiosè tractatos, capite plectit. Hic Bulgaricum variante fortuna bellum, terra marique gessit. Grauiissima sub eo hyems fuit, vti Pontus, Bosphorusque ipse Thracicus perglaciauerit. Ineiditea quoque calamitas, quam Italia ab Astulpho Longobardorum rege pertulit. Byzantij grassata est pestis, terræq; motus ingens Palæstinam, Syriamque afflixit. Græcorum Exarchatus in Italia, Romani Pontificis (repugnante Cropronimo) esse cœpit, cum Pipinushæc loca Papæ permississet, & Carolus magnus eius filius, eidem donasset. *Sex. Aur. Vitor.*

Constantinus autem post infinita flagitia, exquisitissimo cruciatu consumptus obiit. 18. Cal. Octob. An. Ch. 775.

Vixit Annos 56.

Imperauit An. 35. M. 2. D. 27.

Sepultus.....

Constantini numismata rarissima sunt. Præter hoc unicum aliud nondum vidi.

106

Æ.

106. *Corpus excors fragile.*

Numismatis auersa pars Constantini VI. cognomento *Corponymus*, exculptam habet columnam quandam in medio Coronæ laureæ cum stella ab utraque parte; absque ulla descriptione. Strada aliam auersam partem commemorat, quæ habet figuram Imperatoris, dextram in sublime erigentem, sinistra verò aquam tenentem, cum signo militari ab utraque parte, adiuncta hac inscriptione: *Princeps Des.* & infra, XXI. B. In nummo præcedenti de Exarchis, qui pro Imp: Constantinopolitanis Italiæ prefuerunt mentionem fecimus Euticius XV. Exarchus Italiæ administravit eam ad annum Ch. 751. Cui successit Longinus XVI. & ultimus Exarchus. Nam anno eius primo omni Exarchatu à Longobardorum rege Aistulpho capto Imperium Augustorum Constantinop. in Occidente desijt. Anno Ch. 751. Ab illo autem anno ad Imperium Caroli Magni regis Francorum, qui Desiderium ultimum regem Longobardorum vicit, & captiui cepit, sunt anni plus minus 50. Hæc ex Onuphrio, Paul. Diacon. & Anastasio bibliothecario.

LEO. IIII IMP. CVII.

Leo quartus, Constantini Copronymi ex Cazara filius. patri successit, cuius etiam fuit imitator; initio religionem simulavit Monachos in honore habens, dignitates illis quasdā consulit; sed si vixisset diutius, ad naturam profectò rediisset, quòd sacrilegio commisso satis declaravit. Nam coronam à Mauritio principe Deo dicatam, è templo sustulit, nefario capiti imponens, captus gemmarum & auri splendore. Sed breui caput eius carbunculi apostemate intumuit: tandemque ardentissima febris subsequente spiritum exhalavit. 7. id. Sept. An. Ch. 780.

Vixit, Annos 29. M 7. D. 15.

Imperavit An. 4. M 11. D. 26. ut alij autem, vix annum.

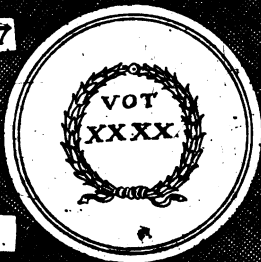
Leoni IIII nummi rarissimi extant.

107. 240

107

A

107. *Qua mihi fortuna, si non conceditur uti.*

Numisma Leonis III. expressam habet imaginem Christi cum hac inscriptione.

† IHS XPS. REX REGNANTIVM.

Scribit Ant. Augustinus, Dial. i. citans Curopalatem in vita Ioannis Zimisces Imp. ipsum Imperatorem primum fuisse, circa An. 970. qui numos imagine & nomine Christi signauerit. Reus: tamen, in Symbol. Imp. testatur: Iustinianum I. in numis suis aureis, imaginem Christi cum hac apposita inscriptione excudisse. Aliud numisma ex Jac. de Strada sumptum est.

○ 4 108. CON-

108. CONSANTINVS VII. ROM.
IMP. CVIII.

Cum matre IRENA.

Constantinus Septimus, Leonis quarti & Irenæ filius, nomen Imperatoris, decem annorum puer, post mortem patris sumpsit. Sed Irenæ matris Augustæ opera, totum administratum est regnum. Fœmina erat Attrici sanguinis, formâ eleganti, sed probitatis opinione insignior. Hæc imagines templis restituit, vnde & septima Synodus Nicæa, pro retinendis imaginibus, & pro S. Spiritus à filio processione celebrata est. Non multò post tamen, Constantinus iam adultus, matrem haud amplius passus, Imperio deiecit, & ciec tam in ordinem redigit. Nicephorum imperatorij & ipsum stemmatis, in quem suffragia multorum tacitè inclinabant, oculorum & linguæ vusu priuauit. Et ne quid sceleris deesset, Maria vxore monasterio obtrusa, Theodoram concubinam inducit, matris consilio, vt filium inuisum omnibus faceret dominandi libidine motæ. Ducibus quibusdam datis muneribus, filij oculos effodi iussit, & in carcerem coniecit: (eo die quo sexto ante anno Nicæphorum excæcauerat) in quo mœrore luctuque confectus, paucis post diebus, exspirauit. Abdicauit 17. Cal. Sept. An. Ch. 797.

Vixit Annos 34.

Imperauit An. 16. M. 11. D. 10.

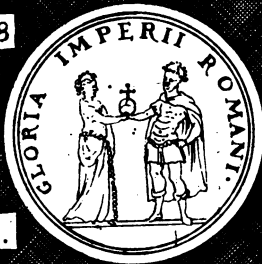
Mortuus in carcere.

Herem

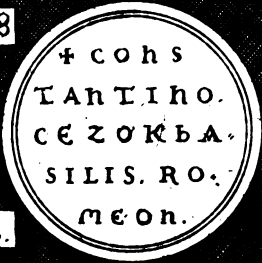
108

A.

108

Æ.

108. { *Matris. Vire, ut non moriaris*
       { *Filij. Fœmina naturam regere, omnino est desperare.*

Nummus Constantini VII. ex meis desumptus ab anteriore parte expressam habet ipsius Constantini & eius matris effigiem, cum inscriptione ab vna & altera parte.

†. CONSTANTINO CEZOK BASILIS ROMEON.

Id est: Constantinus Cæsar, Rex Romanorum. Apparet ex hac inscriptione hunc Imperatorum Imperij Romani iurisdictionem adhuc prætendisse, etsi nihil præter titulum habuerit. Adicimus hic & alium nummum, cuius anterior pars ex

0 5 Goltzio

Herena autem quæ & Irena in pristinum statum à ciuibus restituta, virili animo Orientale Imperium rexit. Cum Carolo Magno (qui à Pontifice Imperio Occidentali donabatur) fœdus & amicitiam iniit, deque Imperij finibus egit, connubium etiam ei deferens. Ipsa non multo post, à Nicephoro patritio Constantinop. qui postea Orientali Imperio præfuit, regno expulsa, in Lesbum insulam relegata est; ubi anno sequenti diem suum obiit. 5. Id. Augusti. an. Ch. 803, nam abdicare coacta est, An. 803. Cal. Nouemb.

Vixit. ....

Imperauit post mortem

Filij Annos. 5. M. 2. D. 16.

Sepultus in Monasterio, in ipsa Insula, à secundo.

Solutio

Coltizio & Strada desumpta est, habetque effigiem Constantini & Irenæ: Cuius posterior pars ex Strada sumpta, exhibet ipsum Constantinum paludamento veste regia, & corona ornatum, cū matre Herena, quæ veste longa, margaritis videtur cincta, tenentes ambo globum in quo est crux. Symbolum additum est.

GLORIA IMPERII ROMANI.

Quod male conuenit cum statu Imperij istius temporis. Nam cum Constantinus à matre Herena in cacere mori coactus sit, Romanum Imp. & sibi & suis amisit. Carolo Magno illud occupante.

Merito nummi pauci reperiuntur,

219. CA.

CAROLVS MAGNVS. CIX. ROM. IMP.

Carolus Pipini Regis Francorum & Berthæ, filiz Her-
 Constantiniopolitani Cæsaris, filius, ob res præclare gesta
 meritò **MAGNVS** vocatus est. Mortuo patre in eius locum
 successit, Aquitanicum bellum gessit; postea ab Adriano Pontif.
 in Italiam euocatus, Longobardorum Regnum, Desiderio Re-
 ge capto, Francico nomini subegit. Saxones triennali bello vi-
 cit. Sarracenos Hispaniam vastantes domuit. Sclauos, Danos
 Bauaros, Bohemos, tumultuantes compescuit. Princeps insigni
 pietate, beneficentia, humanitate, literarum Græcarum & Latī-
 narum peritia præditus. Tempia & monasteria plurima funda-
 uit. Liberalis, misericors, Iniurias illatas ciuili animo tulit, in-
 hostes rarò acerbius sæuijt. In rebus bellicis non minus virtute,
 quam felicitate celeberrimus. Iterum Italiam ingressus, Ara-
 gisum ducem, Longobardorum reliquias fouentem, ad offi-
 cium coegit. Hunnicum bellum octauo post anno felicissimè
 confecit. Leonis III. Pontif. ulturus iniuriam Urbem Romam
 ingressus, ipso Natiuitatis Domini die, ab eodem in templo co-
 ronatus, ab vniuerso populo Imperator & Augustus appellatus
 est, Anno regni sui 33. Salutis autem nostræ 801. Compositis Ita-
 liæ rebus, Imperioque cum Irena, & postea cum Nicephoro par-
 tito, vt ille Orienti, Carolus autem Occidenti præesset, in Gal-
 lias redijt: filioque Ludouico Imperij consorte declarato, Aquis-
 grani, pleuritide correptus, obiit, S. Cal Feb. Anno Christi 814.

Vixit Annos 70.

Imperauit An. 12.

Sepultus Aquisgrani.

109

A.

109 *Christus regnat, vincit triumphat.*

CUm nobis deesset numisma, Galliarum insignia gestata ab Aquila Romanorum hic apposuimus. Sed hic & deinceps duobus capitibus depicta cernitur, quibus diuisio Imperij & Imp. quæ tempore Constantini Mag. cepit denotatur, quod etiam Beatus Rhenanus, in Epistola quam Lazius habet, testatur. Nec abs re erit verba Lazij quæ sunt in sua Rep. Rom. lib. 1. cap. 1. adscribere, quæ ad diuisionem istam pertinent. *Cum (inquit) omnis generis heresibus coinquinati, qui apud Constantinopolim manebant Casares, Occidentem insuper negligerent. Romani Pontifices, ne nobilis Respublica, Græcorum perfidia simul ac disidia intercideret, Anastasij exemplo, Franc. reges. Pipinū post, hūc Carolū Mag. filium, ad apicem Occidentalis Imperij susceperunt. Quod factum est An. Ch. 801, cum Carolus Mag. à Leone III. Rom. Pont. coronam Imperij Romæ obtinuit. Beatus Rhen. in eadem Epist. refert. Quendam Maximiliano primo Cæsari persuadere conatū fuisse (sed magno errore inquit) ut bicipitis Aquilæ signum pictum sculptumue quasi monstrum aboleri per edictum ubique iuberet.*

110. HVL-

110

A.

110. *Omnium rerum vicissitudo.*

Nummi HLudouici Imp. anteriorem partem ex Goltzio desumpsimus. Posteriorum autem, ex Epitome Antiq. Jac. de Strada; quæ exhibet coronam lauream & in medio.

VICTORIA AVG.

Coronæ quibus utebantur Romani variæ fuere. Corona laurea, Cæsarum gestamen erat, qua etiam triumphaturi ornabantur. *Victum olim victori in prælio, aut certamine terram ac Verbenas porrigere solitum fuisse*, scribit Plin. lib. 8. cap. 5. Et lib. 22. cap. 3. loquens de corona obsidionali graminea, quæ & quercæ aut Cinica dicta: *E viridi* (inquit) *dabatur corona gramine: decerpto inde, ubi obsessos aliquis (aut ciuem seruasset. & hæ Corcæ quercæ, imponebatur Sellis Curulibus.* Corona turrata siue murali honorabatur, qui primus mœnia hostium inuasisset. Nautalem ille obtinebat, qui nautali pugna, primus nauem hostium conscendisset. Aurea radiata, veteribus Romanis, ut & nomen regis odiosa fuit, & Deorum propria.

ML. HLO.

110. HLVDOVICVS PIVS. CX. ROM. IMP.

LVdovicus, Caroli Magni ex Hildegarde filius, propter Christianæ religionis studium morumque mansuetudinem, cognomento Pius dictus, post obitum patris, à proceribus Aquisgrani Imperator salutatus est. Anno Christi 814. Dacicum bellum ex animi sententia confecit. Bernardum ex Pipino nepotem Italiam sibi subiugare conantem, supplicio affecit. Episcopos qui eum promouebant, vita donatus cænobijs inclusit. Britannos tumultuantes, armis ad officium reuocauit. A Iuditha uxore quatuor suscepit liberos: Lotharium Italiæ, Pipinum Aquitaniæ, Ludouicum Bauariæ, Carolum Caluum Franciæ, Burgundiæque reges constituit; & cum in longiorem ætatem vitæ eius protraheretur, ab ingratis filijs pijsissimus pater captus, in monasterium D. Medardi Sueffione detrusus est. Sed optimo quoque in eius auxilium concurrentè, inuitis filijs, ex eo eductus pristinæque dignitati restitutus fuit. Sed post Annum vnū, in Insula Moguntia contigua super Rhenum, iuxta villam Ingelheim, decessit. Cal. Iulij, An. Ch. 840.

Vixit annos 62.

Imperauit an: 26 M. 4 D. 24.

Sepultus Metis.

110. Omnium

III. HLOTHARIVS CXI. ROM. IMP.

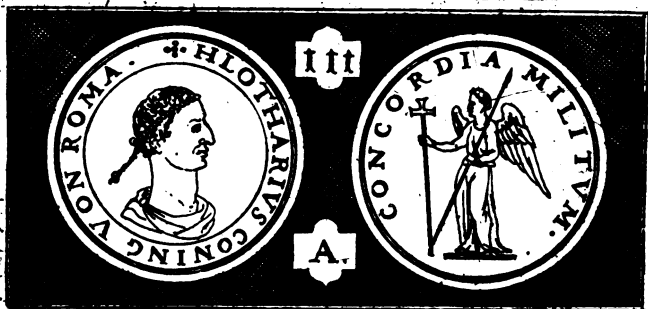
HLotharius, Ludouici Pij ex Hermingrada maximus natu filius, dum adhuc pater in viuis ageret, Italiam, Galliam Narbonensem, imperiumque affecutus est Fratribus Carolo Caluo Gallia omnis, Ludouico Germania cessit. Mortuo patre patrati in eum sceleris poenas Deus à filiis exegit: qui dissidentibus inter se animis, paternam imperij diuisionem, æquo animo non ferentes, ad arma rem deduxerunt. Lotharius & Ludouicus, cum aduersus Carolum, tamquam nobilioris paternæ possessionis hæredem, signa mouissent, ab eo ad Ertanicum Altisiodorensis agri vicum superati sunt. Gallica nobilitas ibi valdè attrita est, & Imperij vires plane conciderunt. Bellum nihilominus cum reparassent, iterum fusi pacem petere coacti, eam ijs conditionibus obtinuerunt, vt Carolus Franciæ, Ludouicus Germaniæ, vsque ad Rhenum, cum nonnullis ciuitatibus etiam trans Rhenum, Rex diceretur. Lotharius verò Italiæ regnum, quod possidebat, Galliam Belgicam prouinciam, & eam partem quæ Lotharingia ab eo dicta est, acciperet. Pace vtcumque stabilita, tribus filiis scilicet: Ludouico, Lothario & Carolò, regna partitus, Lotharius rædio rerum aduersarum, vt opinantur nonnulli, affectus, Monasticam vitam in monasterio Prumia secutus est, ubi 3. cal. Octo anno Ch. 855. obiit.

Vixit annos.

Imperauit an. 15. M. 2. D. 10.

Sepultus in monasterio dicto.

III. Vbi

121. *Vbi mel, ibi fel.*

Anteriores partem ex Goltzio delineauimus, cuius inscriptio indicat eum fuisse in Germania, cum habeat:

HLOTHARIVS CONING VON ROMA.

Id est: Hlotharius rex Romanorum. In auersa parte conspicitur Victoria alata, dextra crucem, sinistra hastam tenens, cum inscriptione:

CONCORDIA MILITVM.

Hac inscriptione & figura apposita docetur, quanta vis sit concordiae: cum victoria plerumque Concordia militum obtineatur. Idcirco mutua defensio etiam tutissima dicitur. *Scipio*, Tereſiā quendam Celticum principem consulens & quærens, qua de causa Numantia prius inuicta durasset & post euerſa fuisset, hoc responsi ab eo tulit: Concordiam victoriam, discordiam præbere excidium.

Scyluri Scythæ exemplum, de quo Plutarchus, satis notū est, qui octoginta liberorum pater, cum iam moriturus esset, fascem iaculorum singulis porrexit, eosque frangere iussit, quod cum nemo eorum præstare conādo posset, ipse singula exemit, iisque sine negotio frangentibus omnia: Si (inquit) concordēs fueritis, valiti inuictique manebitis: sin verò discordēs, faciles expugnati futuri estis. *Sertorius* etiam, (de quo Val. Max.) simile exemplum militibus discordantibus in cauda equina proposuit.

P

112. LV.

112. LVDOVIC. II. CXII. ROM. IMP.

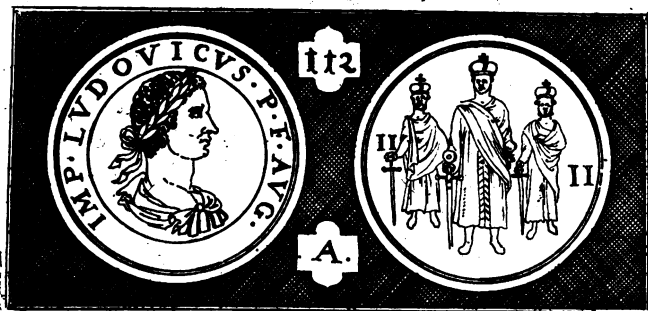
LVdouicus II. Lotharij Imperatoris ex *Hermingarde* primo-genitus filius, à patre confors Imperij adscitus est, Anno Christi 855. Eius fratribus Lothario Austrasia & Lotharingia, Carolo Prouinciæ Regnum diuisione patris obtigit. Ludouicus princeps humanitatis, iustitiæ, in Deumque pietatis laude celebris, à Sergio Pont. Romæ coronationis insignia suscepit. Pupillorum & Orphanorum tutor singularis. In literis tam diuinis, quàm humanis benè versatus. Contra Saracenos, ex Africa venientes, Beneuentum vicinasque regiones flamma, ferroque depopulantes, Lothario fratre in auxilium aduocato, foeliciter pugnauit. Lucaniam, Samnium & Capuam recuperauit. Cum Carolo Caluo francorum Rege discordibus animis ferè semper vixit, propter Austrasiæ regnum quod Lotharij fratris fuerat, & Caluus id sibi totum vendicaret. Tandem rebus compositis moritur Mediolani. Cal. Augusti An. Ch. 875.

Vixit annos

Imperauit an. 19. M. 10.

Sepultus Mediolani. in Ecclesia S. Ambrosij

112. *Nihil labor auersante fortuna prodest.*

Anteriores partem Ludouici I I. Imp. ex lac. de Strada, mutanti furas, in qua conspicitur effigies istius Principis capite laureato, cum inscriptione:

IMP. LVDOVICVS P. F. AVG.

Id est: Pius, felix, Augustus, quos titulos, honoris causa, plerique etiam Imperatores posteriores, sibi vindicarunt. Nomen Augustus ab Augusto. Pius ab Antonio Pio, originem traxit. Felix autem cognomen (quantum ego ex numismatibus colligere possum) primus usurpauit Commodus. Auersam partem ex Goltzio sumpsimus, quæ præfert tres figuras qui sunt filiorum Lotharij Imperatoris, scilicet: huius picta Ludouici, Lotharij & Caroli. Coronati conspiciuntur omnes, veste regia induti, & dextris gladios tenentes, cum unusquisque eorum regnū peculiare à patre, ut dictū est, acceperit. Symbolum huius principis fuit Fortuna à vetustate pro dea habebatur, cuius imago aurea per successionem ab vno Imperatore ad alium transferebatur. Iul. Capitol. in historia Marci Cæs. author est: *Antoninus Pius*, inquit, cum sibi adesse finem vitæ videret, vocatis amicis & præfectis ut successorem Marcum Imp. commendauit: statim, Fortunam auream qua in cubiculo solebat esse, ad eius cubiculum transire iussit.

P 2

113. CA-

113. CAROLVS II. CXIIL. ROM. IMP.

Carolus II. Caluus cognominatus, Ludouici Pij Imperatoris, ex Iuditha filius, Ludouici II. patruus, posteaquam regno Occidentalis Franciæ triginta sex annis præfuisse, & cum Britonibus, Normannisque sæpius dimicasset, audita Ludouici Imperatoris morte, magnis itineribus Romam veniens, à Ioanne VIII. Pontifice Imperator coronatus, inunctusque est, Anno Christi 875. Expeditione in Sarracenos suscepta, nefarios eorum conatus facile repressit, inde in Galliam reuersus, Bosonem, vxoris suæ Richildis fratrem Regem Prouinciæ proclamauit. Repetens vero Italiam, regna quæ Lothario minori obtigerant, armorum potentia exercitusque multitudine fretus, Imperio Francico adiungere etsi frustra conatus est: Nam Ludouici Germani filij ei sese tam strenuè opposuerunt, vt prælio ad Veronam inito, cum in fugam verterint: vnde curis animique dolore confectus, non sine veneni dati suspicione, à Sedechia Iudæo medico, quem familiarius diligebat, Mantuæ diem extremum clausit. Prid. non. Octob. An. Ch. 877.

Vixit Annos.

Imperauit An. 2. M. 2.

Sepultus Vercellis, post 7. annos, ad D. Dionysium iuxta Parisios transfertur.

113. *Quod*

CAROLVS CALVVS IMP

113

A.

113. *Quod pastori hoc ouibus.*

CUm & hic nobis deesset anterior pars nummi Imp. Caroli Calui, effigiem huius Principis nobis à clariss. Viro D. I. Grutero communicatam, adiecimus. Auersa pars autem ex Iac. de Strada desumpta est; in qua exhibetur figura stolata, dextra Corollam, sinistra Gubernaculum nauis tenens; cum inscriptione:

LÆTITIA.

Coronula siue Corolla, quam hæc figura dextra gerit, est signum lætitiæ & gaudij. Nam Romani diebus festis publicis, non tantum homines & pueros, verum etiam templa, portas ædiū, & animalia ipsa, coronamentis ornabant. Gubernaculum nauis quid velit explicauimus sub nummo I.

Huius Imperatoris dictum: *Quod pastori hoc ouibus*, docet: Principis salute, salutem contineri subditorum. Quod enim pastor est ouibus, hoc princeps est populis sibi subiectis. Vnde Homerus reges, pastores populorum appellat. Leges pastoris (vt ait Plato) ouibus sunt optimæ: leges autem regis, animis hominum optimæ sunt.

Cassiodorus: Tuta est conditio subiectorum, vbi viuitur sub æquitate regentis.

P 3

114. CA.

114. CAROLVS III. CXIV. ROM. IMP.

Carolus. III. à corporis obesi habitudine *Crassus* appellatus, Ludouici Germanici Regis filius, Princeps insigni religione pietatēque præditus, Deo, cui actiones suas omnes deuouerat, felices successus largiente, ea Francorum Regna quæ maiores sui non sine magna sanguinis effusione obtinuerant, absque grauiore aliquo conflictu in suam potestatem redegit. Italiam à Sarracenorum incursionibus liberauit, ob idque à Ioanne VIII. Pōtifice corona Imperiali meruit insigniri, An. Christi. 877. Normannos Galliam vastantes, data Gothofrido Regi in matrimonium Gisla Lotharij filia, locoque ad habitandum, qui Normānia postea vocata est, eum non solum ad pacis fœdera, sed etiā ad religionem Christianam suscipiendam attraxit. Verum felici successu elatus, zelotypiaque pudicissimæ coniugis, quam in monasterium detruserat, nimium agitatus, ad eò se inuisum omnibus reddidit, ut tamquam inutilis cui summa rerum committeretur iudicatus, Arnolpho ei successore dato Imperio depositus sit, & coactus abdicauit. 4. id. Nouemb. anno Ch. 887

In summa postea egestate priuatam vitam ducens, ab omnibus derelictus Arnolphi successoris subsidio, ne fame periret, sustentatus, obiit.

Vixit annos.

Imperauit an. 8. M. 7.

Sepultus humili monumento in maiori Augeo monasterio prope Constantiam.

114

114. *Osgarrulum intricat omnia.*

Caroli Crassi nummo deficiente, effigiem eius ex Tretero accepimus. Aversam partem ex Iac. de Strada, in qua figura victoriae alata, dextra crucem, sinistra ramum tenens, cum hac inscriptione:

VICTORIA AVG.

De Victoria sufficienter sub nummo 85. egimus, nō est itaque quod hic quicquam addamus. Non possumus autem quin demiremur D. Iac. de Strada ob insignem peritiam in conquirendis nummis antiquis solertiam, cum habuerit aut viderit omnia hæc numismata ut ipse in suo procemio Epitomes Antiq. testatur, Ait enim se, nullos nummos ex alijs liberis sumpsisse. Me quod attinet, fateor me nunquam vidisse nummos Cæsarium, à Ludouico Pio ad Fridericum III. exceptis Ludouici III. ex argento, Othonis Magni ex auro Ruperti Palatini ex argento, & quorundam ultimorum qui propter deformitatem (cum ars pingendi & cudendi fere omnino amissa esset) non possent dignosci.

HJ. ARNVLPHVS CXV. ROM. IMP.

ARnulpheus naturalis filius Carolomanni Regis Bauariæ, nepos Ludouici Senioris Regis Germaniæ, Orientalis Franciæ strenuus Dux, ab optimatibus, qui Carolum Crassum loco mouerant, Imperator electus est, Anno Christi Octingentesimo octuagesimo septimo. Aduersus Normannos res egregias primo gessit, mox in rapinas temporumque spolia conuersus, prior illum felicitas deseruit. Ac cum Italiam tumultuantem pacare contenderet, pharmaco quodam dementatus, ac morbo pediculari confectus, Ratisbonam delatus vitam cum morte commutauit 3. cal. Decemb. anno Ch. 899.

Vixit annos.

Imperauit. an 11. M. 10. D. 18.

Sepultus Hodingis apud patrem.

HJ. 10

115

A

115. (*Facile vocaueris Casodamona, sed vocatum
non facile repuleris.*)

ET hanc effigiem Imperatoris ex Goltzio mutuati sumus
cum inscriptione:

ARNOLPHVS REX.

Hic conspicitur Icon Imperatoris capite laureato, parma
siue pelta, quæ arma erant propria pedestriū, & sceptrum quod
reges gestabant, manu tenens. In inscriptione tantū rex dicitur,
quamuis à Papa Formoso, Romæ in basilica S. Petri an. Ch. 895.
consecratus & coronatus fuerit.

Auersa pars, ex Strada sumpta est, in qua depicta est Dea Fe-
licitas, dextra hastam siue bacillum, sinistra cornucopiæ tenens
cum inscriptione:

TEMPORVM FELICITAS.

Videtur hanc auersam partem in honorem Imp. Arnolphi
eusam fuisse, postquam Carolus Crassus, in conuentu Triburi-
ensi, quasi inutilis, Imperio priuatus, & hic Arnulphus in eius
locum subrogatus fuisset. Sed hæc fœlicitas, quomodo Impe-
rator ipse nominari videtur, cum non semper consecuta est,
cum postea pluribus fuerit inuifus.

P 5

116. LV.

116. LUDOVICVS ML CXVI. ROM. IMP.

Ludouicus III. Rom. Imp. eius nominis; quartus autem Gall-
 rex, Arnulphi Imperatoris, ex Deijta secunda coniuge filius,
 iuuenis admodum, ab optimatibus Franciæ Orientalis, in oppi-
 do Forchaim, Imperator electus regiisque ornamentis insigni-
 tus est, Anno Christi 899. Fuit princeps optimis moribus, virtu-
 teque bellica non vulgari præditus: in expeditionibus tamen
 suscipiendis parum fortunatus. Hungari eius ætatem contem-
 nentes, Bauarorum fines inuaserunt, Ecclesias vastarunt, homi-
 nes passim iugularunt: quibus cum Ludouicus resistere vellet,
 exercitum coacto, ad Augustam Vindelicorum, commisso cum eis
 prælio, victus superatusque est. Hungari victoria elati, multoq;
 crudeliores effecti, cum omnia cædibus rapinisque complessent,
 Longobardiam Italiamque penetrarunt, quare territi Itali, Cæ-
 saris ignauiam incusantes, Berengarium Imperatorem saluta-
 runt, qui etiam victus pacem ab eis magno redemit. Ludouicus
 contra Berengarium in Italiam profectus, cum in fugam vertit;
 at cum Veronæ securus ageret prodita ciuitate, per Berengarium
 vtroque lumine priuatus in Germaniam reuersus, mærore
 casus sui, nullo hærede relicto, mortuus, mense Decemb.
 an. Ch. 911.

Vixit Annos.

Imperauit An. 12. v. talij An. 6.

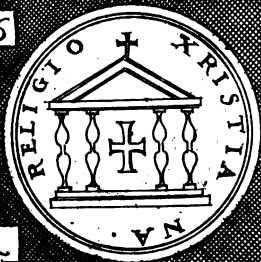
Sepultus Ratisbonæ apud D. Emerianum.

*In eo deficiente Imperij maiestate, qua per annos incirca centum
 & decem apud Gallos durauit, tanta indole à Carolo Magno qua-
 sita, ad Germanos postea translata est.*

116

R

116. *Multis quidem aggrediendi hostes; pauci vero consulendi.*

Cum nec Goltzius nec Strada effigiem huius Imperatoris exhibuerunt, Iconem ex Tretero delineandam curauimus, quæ videtur ex quodâ marmore sumpta fuisse. Posterior pars autem ex nummo argenteo paruo sumpta est: In qua videtur templum, in medio habens crucem, cum hac inscriptione:

RELIGIO X RISTIANA.

Hic princeps pius, ad imitationem Romanorum optimorum Imperatorum, qui signa pietatis & ædes Deorum in numismatibus designare solebant, templum Christianæ religionis (ut inscriptio loquitur) exhibet, qua ipsius amor religiosus denotatur. Reperiuntur & alij nummuli ex argento istius HLVDVICI cum inscriptione in medio nummo, LVGDVNVM ite BITVRIGES, &c. qui in territorio Lugdunensi, recens in vase terra pleno, arando inuenti sunt. lege dû Choul.

117 CON.

117. CONRADVS CXVII. ROM. IMP.

Conradus, Conradi Franconia Ducis filius, vir in rei militaris scientia cum laude versatus ex duce Franconia, Hassia, Vendrauia & Frislaria, Augustus designatus est. Anno Christi 911. Quamuis enim Francorum, Saxonum, Germanorumque studia, in Othonem Saxoniam Ducem, propenderent: tamen cum ob ingrauescentem aetatem, onus Imperij suscipere detrectaret Otho, cum sibi potissimum deligendum putauerunt, qui & ab ipso Othone vehementer commendaretur, & opibus, corporis animique dotibus plurimis ornatus esset. Tertio principatus eius anno, Hungari Germaniam ingressi, Bauariam, Sueuiam, aliasque prouincias vastarunt: quos Henricus vna cum Othone, acerrimis praeliis profligauit: cumque multa alia in Imperio praeclare feliciterque gessisset, ubi supremum vitae suae diem adesse vidit, Germanis proceribus conuocatis, eos ad pie viuendum cohortans, author illis fuit, vt Henricum Othonis Saxoniae Ducis (cuius beneficio ad Imperium peruenerat) filium Augustum crearent: & Corona, Sceptro, aliisque Regalibus ornamentis depositis, vitam cum morte commutauit. Cal. Iulij. an. Ch. 919.

Vixit annos.

Imperauit an. 7. M. 6.

Sepultus in Fuldensi monasterio.

117

A.

117. *Fortuna cum blanditur, fallit.*

Anterior pars nummi desumpta est ex Strada. Posterioris autem loco, adiecimus insignia istius ducis, qui Imperium à Gallis ad Germanos transtulit. *Gorop: Becanus in sua Francica* scribit: Francos originem & nomen accepisse à Brancho siue Vràcho, quem Iapherum, Noe filium esse vult: quodque Scythæ, Germani, iidem qui Franci liberi, ad Meotidem, ante bellum Troianum, (cui etiam eos interfuisse scribit) habitarunt. Quo tempore autem ipsi inde in paludes Rheni, Oceano proximi cōmigrarunt, incertum est. Francorum quidem armā primò contra Romanos Gallieni tempore circa An. Ch. 260. fuerunt. Post humo etiā in Gallia Imperij ius & insignia occupante auxiliorum non minima pars. De quo lege sub num. 47. *Procopius* testatur, Rhenum in paludes quasdam effundi, & in his Germanos primum habitasse, qui tum Franci vocabantur. Unde liquet, Francos fuisse omnium infimos ad Oceanum. Testatur etiam ipsos piraticam exercuisse, & oras maritimas Hispaniarū, Britanorum & alias tempore Maximiniani, Diocletiani, Constantini, &c. vexasse. Clodoveus Francorū rex circa An. Ch. 500. Alemanniā præfio subiugavit. Et inde Franconici ad Moenū primum fuit ducatus exordium, ex agris deuictorū præsidiariis militibus sorte distributis, constitutum. Sunt autem alij qui volunt Francos dici à libertate, qua Valentinianus III Imp. eos donarit, cum & ipsos liberos Itali appellarunt. Lege Car. Sigonij Hist. de occid. Imp. An. 287.

118. HEN-

118. HENRICVS CXVIII ROM. IMP.

Henricus Othonis Saxonie Ducis filius, ob venationis & aucupij studium, quo multum oblectabatur, A V C E P S cognominatus, à primoribus Germanie, cum omni Francorum exercitu, Frisilarij congregatis, cum esset à Conrado moriente insignibus Imperialibus donatus, magno omnium consensu Augustus appellatus est. Anno salutis 919. Arnaldum Bauarie Duce, imperium ad se rapere conantem, prudentia, modestiaque sua, ita delinivit, vt à cœpto desisteret. Burchardum Alemanie Ducem rebellem in deditionem recepit. Hungaros Saxoniam inuadentes, memorabili prælio fudit, ac fugauit. Sclauos & Dalmatas debellauit, ingentemque ex illis prædam reportauit. Bohemiam ingressus, Pragensem ciuitatem duce eorum capto in deditionem accepit, legibusque Imperij subdidit. Lotharingie terram Germanie Regno restituit. In omni denique Imperatorio munere ita se gessit vt & amabilem & formidabilem se præberet. Aduersa valetudine correptus, Othonem filium suum, quod optimum veræque pietatis amantem iudicaret, conuocato populo, successorem in imperio designauit. Paralyti demum tactus, è viuis excessit. 6. Non. Iulij. anno Ch. 936.

Vixit annos 66.

Imperauit an. 17.

Sepultus Quintelingaburg.

118

A

118. *Sit piger ad poenas princeps, ad praemia velox.*

Henrici primi nummi aduersam partem ex Goltzio mutuati sumus, Strada autem hanc effigiem loco Henrici VII. (hic num. 137.) posuit: sed Goltzius alium nummum, & absque dubio verum ibi constituit, In quo conspicitur Imperator sedens, & cum esset ex familia Ducum Lutzenburgensium, istorum insignia, in pectore designata sunt. Aversa pars ex Strada sumpta est, in qua delineata est figura stolata, dextra hastam, sinistra cornucopiae tenens, cum hac inscriptione:

VICTORIA AETERNA.

De victoria aeterna ait D. Hieronymus: Verè tuta pro Christo, & cum Christo pugna, in qua nec vulneratus nec prostratus, nec conculcatus fraudatur à victoria. Præclare etiam D. Augustinus: Non hostium (inquit) turba, non bellantium forma, non quasi fulgens ferrea nos terreat armatura. Nam donabit certandi victoriam, qui certandi dedit audaciam. Hæc de Victoria Christianorum. De Dea Victoria in nummis præcedentibus egimus.

119. OTHO

119. OTHO II. MAGNVS. CXIX. ROM. IMP.

OTho. Henrici Aucupis filius, communibus Germanorum Principum suffragiis electus, Aquisgrani ab Episcopo Moguntino coronam Imperialem accepit, Anno Christi noningentesimo trigesimo sexto. Cæterum Eberhardus Palatinus, &c. Giselbertus Lotharingæ princeps, qui ex posteritate Caroli & Francorum erant, petracto ad se fratre Othonis maiore natu, de imperij summa cum Othone toto ferè sexennio, magnis præliis dimicarunt. In ultimo tādē conflictu, apud Andernacum, Eberhardus occubuit, Giselbertus in Rheno submersus est. Hæricus frater supplex ad Othonem veniens, non modo delicti veniam, ab eo impetrauit, sed & Ducatu Bauarico auctus est. Ludolfum filium, secundas nuptias patris cū filia Regis Burgundionum improbantem, Moguntia primū, deinde Ratisbonæ obsedit Otho: prouolutum ad pedes & peccatū suum detestantem, in gratiam recepit. Hungaros ad Augustam urbem, ad Licum fluuium fudit, eorumque robur debilitauit: obquam victoriam ab exercitu M A G N V S, pater patriæ, Augustusque appellatus triumphans in Saxoniam rediit. Ab Italis contra Berengarium eiusque filium bis vocatus, ultimo prælio captos, alterum Bambergam, alterum Byzantium relegauit, Romanam profectus à Iohanne XII. coronatus est. Quem tertio Italiam repetens, cum grauissimorum criminum reus ageretur, sæpe tamen ut resipisceret antea admonitum, Synodi auctoritate, ex officio deturbauit, Leone in eius locum suscepto, qui cum à necessariis Ioannis, post discessum Imperatoris, vrbe eiectus esset, Otho ex Umbria Romam aduolat, Romanisque Coss. cum præfecto in Germaniam reuersus, filio prius Othone imperij consorte electo, Magdeburgi decessit. non. Maij aa. Ch. 973.

Vixit annos.

Imperauit an. 17 M. 8.

Sepultus Magdeburgi.

119

A.

119. *Aut mors aut vita decora.*

Othonis magni Iconem uti in Goltzio habetur, hic exhibemus. Aversam partem eius ex Strada desumpsimus; ita qua apparet figura stolata stans, dextra in sublime, sinistra hastam tenens, cum inscriptione:

Æ T E R N I T A S.

Longè optimum & maximum bonum hominibus est, ad æternitatē aspirare. Non quidē ut hi ethnici Imp̃p. qui cōsecrābātur, & æternisabātur absq; spe fruendi æterna vita, de quibus egimus sub nu. 16. & 46. sed ut nos ita geramus, ut post hanc miserabilem, æternam habeamus. Ad eum quidē nulla melior est præparatio, quam æternitatis assidua & perpetua meditatio. Ea enim regula est vitæ optima, & sapientiæ virtutisq; magistra certissima. Vnde Syracides: *Memorare nouissima & in æternum non peccabis.* Et Ouidius: *Vive pius, moriere pius.* Et alius quidam:

Vt tibi mors felix contingat, viuere disce.

Vt felix possis viuere, disce mori.

2

120. OTHO

120. OTHO, III. CXX ROM. IMP.

Otho Othonis Magni & Adelheidis Reginae Burgundiae filius, admodum puer, à patre Imperij successor Aquisgrani declaratus est. Mortuo patre, Henricum Bauariae Ducem imperium affectantem facile compescuit. In Lotharingia motus excitatos, ingenti exercitu coacto sedauit, eique Carolum Lotharij Regis Francorum fratrem, beneficiarium Imperij faciens, praefecit: qua re offensus Lotharius, collectis maximis copijs, inopinatò Caesarem apud Aquisgranum ita adortus est, ut vix fuga sibi consuluerit: cuius infamiae notam abstergere cupiens Otho, Galliam ingressus, eamque Parisios vsque depopulatus, Lotharium ad pacem poscendam coegit. In reditu tamen ad Axonae fluuij transitum, non paruo incommodo à Francis affectus est, magno militum numero partim fluminis impetu, partim armorum vi sublato. In Italiam profectus cum Graecis, ac Sarracenis, qui Calabriam, Apuliamque diripiebant, ad Basantellum infeliciter congressus, ab eis superatus, & fugiens conscensa scapha, à pyratis captus est. Verum cum ob Graecae linguae cognitionem, ignotus esset nautis, numerata pecunia facile ab hostibus se redemit. Alij agnitum, beneficio Siculorum ingenti auro ex manibus pyratarum redemptum, Romanamque honorificentissimè deductum ferunt. Collectis exercitus reliquijs, dum vlcisci hostes cogitat, & nimis incautè Græcos ac Sarracenos persequitur, sagitta venenata vulneratus, Romamq; delatus, paucis diebus post moritur. Id. Decembr. Anno Christi. 983.

Vixit Annos 59.

Imperauit post mortem patris Ann. 10, M. 7. d. 2.

Sepultus Romae in Eccles. S. Petri.

120

A.

120. Cum omnibus pacem, aduersus vitia bellum.

Hunc nummum Othonis III. ex Strada mutuati sumus. Pars auersa præsefert figuram stolatam, dextra tenentem ramum, sinistra cornucopiæ, hæc inscriptione:

LÆTITIA.

Auersa pars conuenit ferè cum numismatibus anteriorum Cæsarum Romanorum: Nam hoc modo Deam Lætitiam figurare solebant veteres, ut interdum dextra corollam, sinistra facem teneret, ut in auersa parte Taciti Imp. sub num. 52. videre est. Aliquando pateram dextra, nonnunquam crumenam: hic autem ramum olæ, & cornucopiæ tenere conspicitur. Hoc signum est pacis & abundantie omnium diuitiarum.

Et quidnam homini maiorem lætitiæ adferre queat, quàm pax & opulentia? Pax enim maximum est homini bonum; tranquilla libertas; cuius nomen dulce & res ipsa salutaris. Et ut Chrysostomus, pax omnis lætitiæ est materia. Iustitiæ filia, & abundantie mater. Vnde Poeta:

Pace frequens affert Hymenæus gaudia sponsis:

Educat & castus pignora casta torus.

Tunc resonant cithara: tunc saltibus apta iuuenes

Ad numerum cætu ducit ouante choros.

Q 2

IMP. OTHO

121 OTHO III. RVFFV S. CXXI. ROM. IMP.

Otho huius nominis quartus, Saxonix Dux, dictus Rufus, Othonis III. ex Theophania Imperatricis Orientalis filius, Italiam ad se imperium trahere contendentibus, à proceribus Germanix, mortuo patre, Imperator Aquisgranici creatus, ab Episcopo Rauennate inunctus est, Anno Christi 983. Romam contendens, Bruno Dux Saxonix propinquus eius ad Pontificatus Romani dignitatem ab eo euectus est, & Gregorius V. appellatus: à quo etiam coronatus, in Germaniam reuersus est. Romani autem id agere ferentes, Crescentio Consule fauente, Gregorium eiecerunt, & Ioannem Pontificem in eius locum subrogarunt. Imperator Romam cum exercitu veniens, de Crescentio supplicium sumpsit, Gregorium Papam, Ioanne Pseudo-Pontifice vita priuato, sedi restituit. Comitem Italum apud Mutinam, calumnia libidinosæ vxoris suæ Mariæ reginæ Arragonix incitatus, pro adultero indicta causa in fontem interfici iussit. In Poloniam veniens, à Boleslao Polonix duce magna magnificentia acceptus est. Otho Boleslau regem appellauit, ac diadema illi imposuit. His peractis Romam rursus ad sedandos nouos motus contendit: ijsque compositis: nouam creandi Romani Imperatoris formulam, cum Gregorio Papa condidit, quæ à septem Germanis Principibus Electoribus dependet, & hodiè adhuc in usu est. Cumque ea re varios tumultus contra se concitasset, & tutum se in Italia esse non posse videret, in Germaniam reuertens in itinere, à Crescentij vidua, quæ suis illecebris Imperatorem ceperat, veneno chirothecis imposito & ipsi misso, necatur. 5. Calen. Febr. Anno Christi 1001.

Vixit annos.

Imperauit an. 17. m. 1. d. 21.

Sepultus, intestina Augustæ, cadauer Aquisgrani.

121

A

121. *Vnita virtus valet.*

Othonis III. effigies desumpta est ex Goltzio. Iac. de Strada, hunc Imperatorem loco Othonis V. Num. 1321 & illum istius loco posuit; Sed ego Goltzium secutus sum. Aversam partē ex Strada sumpsimus, in qua est figura stolata, dextra ramum, sinistra bacillum tenens, cum tali inscriptione:

P A X P E R P E T V A.

De pace egimus sub nummo præcedenti, quibus non habemus quod addamus, nisi forte quod nemo unquam tam imprudens aut infans fuit, qui bellum potius quam pacem eligeret. Bellum enim maximum malum, ut Pax homini summum est bonum. Vnde Virgilius:

Nulla salus bello: pacem te poscimus omnes.

Et alius Poeta:

Pace nihil melius, nil pace salubrius orbi

Terrarum, cœli qui regit astra, dedit.

Pace Dei cultus, legumque verenda potestas,

Et sacra Musarum gloria pace viget.

Pace suas mercator opes, sua rura colonus

Possidet: absq̃ metu carpit & hospes iter.

23

122 HEN-

122. HENRICVS. II. CXXII. ROM. IMP.

Henricus II. Dux Bavariz, Comes Bambergensis dictus *Claudus*, primus ab Electoribus, ex ordinatione Gregorij Papæ V. Imperator electus, Anno 1004. Moguntiz à Villigiso Archiepiscopo consecratus, deindè post expulsos Italia Sarracenos à Benedicto VIII. Romæ coronatus est. Bohemos bello fatigatos, tributarios sibi fecit: Metas & Gandauum obsedit. Lotharingiam & Flandriam domuit: Hungaros, ad fidem Christianam traxit. Multos episcopatus, qui Barbarorum crebris incursionibus vastati fuerant, amplius retribus auxit. Bambergensem Ecclesiam fundauit, & amplius possessionibus, ornatissimaque suppellectili ditauit. Princeps non tantum fuit scientia rei militaris, sed etiã vitæ sanctitate, & innocentia præditus. Cum vxore Kunegūda cœlibe perpetuò vitam traditur duxisse, eamq; parentibus, cognatis, & affinibus conuocatis, castam, & intactam, morti proximus, reddidisse illisque commendasse. Ipse, magno de se apud omnes desiderio relicto, obiit. 3. Id. Iulii, an. Ch. 1024.

Vixit annos 42.

Imperavit an. 23. m. 5. d. 16.

Sepultus Bambergæ.

ms. N^o

122

A

222. *Nihil impensè ames. ita fiet, ut in nullo
contristeris.*

A Versa pars Henrici II. præfert ipsum Imperatorem panoniarum aut spoliis insidentem, cui Victoria alata, quæ sinistra palmam tenet, dextra lauream imponit: & ante ipsum Augustum stat altera figura, dextra tenens labarum, sinistra globum, in quo est victoriola, quæ Imperatori etiam conatur imponere sertum cum hac inscriptione:

CONSERVATORI PANNONIÆ.

Hæc Inscriptio attribuit Henrico Imp. cum fuisse conservatorem Pannoniæ, cum Stephanum Hungariæ regem & eius subditos ad amplectendam fidem Christianam pertraxit, ei-que sororem Gisclam an. Ch. 1006. in matrimoniū tradidit,

e 4

123. CHVS.

123 GHVNRADVS II. CXXIII. ROM. IMP.

CHunradus II. Hermanni Ducis francorum & Lotharii
 gæ Adelheidis filius, SALIQVVS cognominatus,
 Imperator creatus est Anno 1025. Diffensiones in Imperii ini-
 tio ortas, summa prudentia sedavit. Italiam ingressus, ut prin-
 cipes qui in libertatem se asserere volebant, sibi subiectis red-
 deret, Mediolanum obsedit, suburbia incendit, excidiumque &
 interitum vrbi minatus est. Mutata deinde sententia, obsidio-
 nem soluit, Coloniensi Antistite id ei suadente, quod diceret
 beatum Ambrosium sibi inter Missarum solemnia apparuisse,
 exitiumque omnibus minitantem, nisi ab urbe sua disce-
 derent. Romam itaque Conradus proficiscens, accepta à Ioā-
 ne Pontifice Imperii corona, in Sclavos & Vngaros, exercitū
 duxit, qui rebellantibus Italis auxilia præstiterant, eosque bre-
 vi perdomuit. Rudolphum Burgundiæ Ducem, suorum sedi-
 tionibus vexatum, tranquillitati restituit. Leopoldum Ger-
 maniae Comitem, pacis & ocii turbatorem acerrimè persecu-
 tus est. Leges multas & perutiles tulit, hanc præcipuè, ut Tuli-
 vis Principi capitale esset, pacem & quietem provinciarum tur-
 bare. De Bello Polonis per eum illato, quos tributarios impe-
 rio reddiderit, *ea annales Polonici refutant*. Cum in Ger-
 maniam rediret, circa Traiectum, subita morte sublatu-
 s. prid. Non. Iunii, an Ch. 1039.

Vixit annos.....

Imperavit an. 14. M. 10. d. 22.

Sepultus Spiræ. in Cathedral,

123

A.

123. *Omniſum mores, tuos imprimis obſervato.*

C Hunradi Imp. nummum ex Jac. de Strada accepimus. Et cum nobis deſſet pars auerſa, inſignia huius principis ne locus vacuus relinqueretur, apponenda curauimus; adiecto hoc ipſius Symbolo. Quod perpendens alicubi Magiſtratus, cauet, ne ullus nobilis prouincialis, aut patricius, ad exteras oras ſe conferat, abſq; ſuo permiſſu. Facta nobili aut patricio diſcendi poteſtate, mandata accipit, ut diligenter obſeruet, quid in quauis regione moris ſit. Reuerſus, referre cogitur, quid memorabile viderit & obſeruauerit. Quod magiſtratus diligenter animaduertit, & leges ſuas inde conſtituit, imitans bonos, & negligens malos. Poſteſt etiam particularis facile mores ſuos ex aliorum moribus conformare, eos nimirum ſi quidem boni ſunt, ſtudioſe exprimendo: ſin mali, eos vitando. Nam ut Me-
mander:

*Progerminant fructum bonum mores boni:
As fructus hic, modestia eſt vita, bonus.*

Q 5

124. HEN

124. HENRICVS III. CXXIV. ROM. IMP.

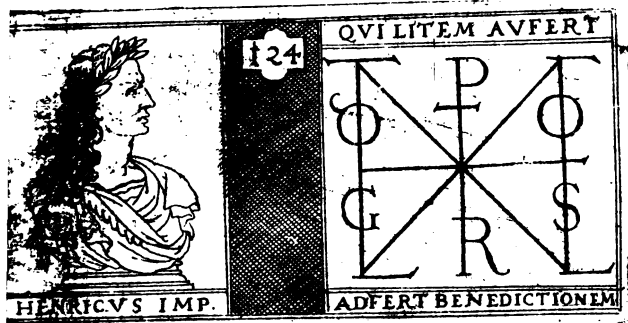
Henricus III. cognomento Niger, Conradi Imperatoris & Gesilæ filius, paulo ante patris mortem ab eodem de principum Electorum sententia, Romanorum Rex designatus, imperij administrationem circa annum Christi millesimum quadragesimum suscipiens, in Bohemos rebelles copias duxit, duceque eorum Vratislao capto, eos sibi subiectos reddidit. Petrum Regem ab Hungaris eiectum, restituit, & regnum hoc variis motibus agitatum sedauit. Romam contendens abdicatis adulterinis Pontificibus aliquot, Bambergensem Præfulem Suidigerum Pontificiæ sedi præfecit, qui Clemens II. dictus fuit, & ut caueret in posterum Summorum Pontificum securitati, iureiurando Romanos adexit, neminem creationi eorum interfuturum sine eius permissu. Apud Capuam Sarracenos vicit. Moguntinæ Synodo Leone Papa præsentem, interfuit. Cunonem Bauariæ Ducem, Hungarorum conspiratione fretum, regniue possessionem ad se transferre conantem, vicit, suoque Ducatu priuauit, Cazimirum, qui diaconus & monachus, professionis & sacramenti religione à Pontifice solutus, ad Regni Poloniæ gubernacula capeffenda vocatus, è Cluniaco venerat, se amicum ac beneuolum præbuit, eoque ad Regnum deducendo præsidium addidit, diademata quæ Rixa è Polonia sublata, Conrado patri ipsius donarat, reddidit, Bohemumque ducem ab inferendo Polonis bello cohibuit Tandem, Henrico filio annos quinque nato Cæsare electo, & Aquisgrani coronato, ægritudine correptus, decessit. 1. non. Octobr. Ann. Chr. 1056.

Vixit annos 38. m. 11. d. 8.

Imperauit an. 17. — 4. — 2.

Sepultus Spiræ apud patrem.

124. *Qui litem aufert, execrationem in
benedictionem mutat.*

Iconem Imp. Henrici, cum nummus nobis deesset, ex Tre-
terohic adiecimus. Aversæ partis loco, signum eius ex Onu-
phrio apposuimus, qui eum Henricum secundum & non
III. eius nominis dicit. Videtur autem signum hæc habere:

Henricus Secundus Romanorum Imperator.

Nam omnes hæc literæ in eo continentur. Si quis tamen ho-
rum solers indagator, commodiorem attulerit explicationem,
eam lubens sum amplexurus. Gio Batt. Palafino, (del' arte de
scriuere tutte le sorti di lettere) edidit aliquos characteres, quos
suâ linguâ lettere Cifrate vocat, hæc signa autem, ut superpo-
situm, Cifre quadrate nuncupat, describitque breuiter modū
illa componendi.

His signis occultis utebantur circa hæc tempora Romano-
rum Cæsares, loco sigilli, aut subscriptionis nominis.

125. HEN-

125. HENRICVS IIII. CXXV. ROM. IMP.

Henricus IIII. Henrici III. Imperatoris & Agnetis filius quinquennis, viuente patre; Cæsar creatus; imperij administrationem post obitum patris suscipiens, omnia arbitrio matris foeminae prudentissimæ, permisit: quâ, ubi adoleuisset, maleuolorum instinctu, ab imperij regimine amota, libertate adolescentiæ vsus, licentiosius omnia agere cœpit, vnde multorum sibi odia conciliavit. Saxoniae ob rebellionem grauissima bella intulit. A Gregorio VII Pontifice anathemate notatus est, Princepsque ac subditi ab eius obedientia absoluti fuere. Rudolphus Sueviæ dux à quibusdam Electoribus, suadente Pontifice, Imperator eligitur, qui post multas pugnas, in novissima perijt. Victoria elatus Henricus Rauennatem episcopum Papam eligit, & Clementem vocat. Romam contendens, eaque per vim capta, Pontificem Gregorium à sede sua deturbavit, qui non multò post obiit. At Imperator à Clemente coronatus est. Princeps fuit certè, excepto quod Pontificem irritaverit, clarus, facundus, liberalis, acer ingenio, bellicosus, & re bellica fortunatus; M. Marcello, & Caio Iulio Cæsare haud inferior, utpotè qui sexagies & bis acie collata pugnauerit. Varijs deinde iactatus procellis, tandem à filio suo, quem pro consorte Imperij habuerat, & ab Electoribus loco patris subrogatus erat, circa Leodium profugatus est, ibique in magnis angustiis positus, è vita excessit. 7. id. Aug. anno Ch. 1106.

Vixit Annos. 56.

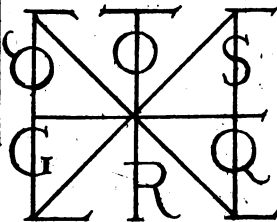
Imperavit Annos 49. M 10. D. 3.

Sepultus Spiræ, iuxta patrem & avum.

125.

MVLTIMVLTASCIUNT

SE AVTEM NEMO.

125. *Multi multa sciunt, se autem nemo.*

Effigiem Henrici III. ex Jac. de Strada, signum Imp. autē, ex Onuphrio depinximus. Paulò ante attigimus hunc Imperatorem à Pont. Max. Gregorio VII. cò quod audacter nimium & temerariè (ut verbis epistolæ excommunicationis Pontif. à Platina allegatæ utar) in Ecclesiam Petri manus iniecisset, Imperatoria administratione deiectum, omnes imperij subiectos ab eius iuramento absolutos, & cum anathematis vinculo colligatum fuisse. Posthæc mandavit Pontifex Mogū-tino & Coloniensi Archiepiscopis, ut Rudolphum Sueviæ ducem in Imp. eligerent, quod legatis Romanæ sedis præsentibus factum fuit: misitque ipse Pontifex Rodolpho coronam, cum hac inscriptione:

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho.

Hoc in Imperio magnum peperit dissidium, pugnae multæ per annos quatuor, undique commissæ sunt. Nouissimè verò pugnatum apud Martisburgum, in quo conflictu Rudolphus dextram amisit, & Herbipolim perlatus, periit. Sunt qui scribunt: vbi Rodolpho ægrotanti adlata esset dextra, Principibus & prælatis adstantibus dixisse: Hæc est manus, quâ sacramentum præstiti Domino meo Henrico. Vobis autem urgentibus, contra eum pugnavi. Ite & implete Regi vestro primam fidem: nam ego ad patres ibo, & ita obiisse. Lege Blondum Lampert. & alios,

126. HEN-

126. HENRICVS V. CXXVI ROM. IMP.

Henricus V. Henrici Quarti ex Bertha Marchionissa filius, vir bellicosissimus & audax, patrem suum, foedere cum principibus inito, bello infectatus, eoque mortuo, imperio positus est, Anno millesimo centesimo sexto. Romam profectus, ut coronam imperialem acciperet, maximos erga se tumultus concitatos vidit, & parum aberat, quin periret, nisi sua ipsius manu vitam defendisset. Dolo magis quam virtute instructus, Pascalem Pontificem, in potestatem redactum, eo pertraxit, ut omnes (Licet invitus) in Episcopos confirmaret, quos ante Henricus delegerat: ab eodemque imperiali diademate coronatus ex urbe decessit. Pascalis autem concilio apud Lateranū habito, omnia quæ Henrico concesserat, tamquam vi à se extorta revocavit, imperatoremque excommunicavit. Quæ quidem revehementer offensus Henricus, Italiam repetens, Pontificem fugavit, aliumque in eius locum suffecit. Unde variae dissensiones, schismata, incendia & tumultus, in Germania excitati sunt. Tertio Italiam inuadens, Gelasium Pontificem urbe expulit, qui etiā Cluniaci in Gallia diem clausit extremum: in cuius fauoris vindictam, Germanorum & Saxonum rebellionem expertus est, ut etiam manus cum eis conferere habuerit necesse. Bellorum tandem pertæsus, ad pacis studia se contulit: unde subsecuta est pax illa & cōcordia sub Calisto 2. in qua Episcoporum & Abbatum Electiones, quas Imperatores & Reges hætenus sibi vendicaverant; clero & monachis restitutæ sunt. Henricus autem in Traiecto inferiore, morbo correptus, obiit. 12. cal. Iunij, anno Ch. 1125.

Vixit annos.

Imperavit. an. 18. m. 9. d. 15.

Sepultus Spire, apud maiores.

Interregnum fuit mens. 3. d. 23.

126. Mi

127. LOTHARIUS II. CXXVII.
ROM. IMP.

Lotharius Saxonie Dux. Gebhardo Comite in Arnsberg & Heduige Burgrauia Nurimbergensi natus, post Henrici Imperatoris obitum, ab Electoribus Cæsar, & quidem satis reluctans, creatus est. Anno 1127. Vir industrius & prudens, religiosus, hostibus terribilis, iustitiæ & æquitatis amantissimus. Initio Imperij Fridericum & Conradum Duces, ex sorore Henrici Imperatoris nepotes, qui iure ad se imperium pertinere cõtendebant, compescuit, & per D. Bernardum pacis conditionibus constitutis, in gratiam recepit. Innocentium Papam I. I. quem Petrus Pseudo-Pontifex sede expulerat, in Italiam cum exercitu duxit, suæque sedi restituit, & ab eo Imperij diadema te insignitus est. In Germaniam ad comprimendos quosdam in Bohemia motus, cum rediisset, & eiectum iterum Innocentium Roma accepisset, secundo in Italiam cum valido exercitu profectus, eum, pulso ex Italia Rogerio Nortmanno, & Pseudo-Pontifice, ita in Pontificali ditione confirmavit, vt nihil inde mouere Pontificis aduersarij sint ausi: sed breue Imperium annorum 11. effecit, ne res felicibus auspicijs cæpta coalescere admodum potuerit. Rediens ex Italia per Tridentinam vallem, Veronæ morbo correptus, occubuit. Prid. Cal. Octobr. Ann. Chr. 1138.

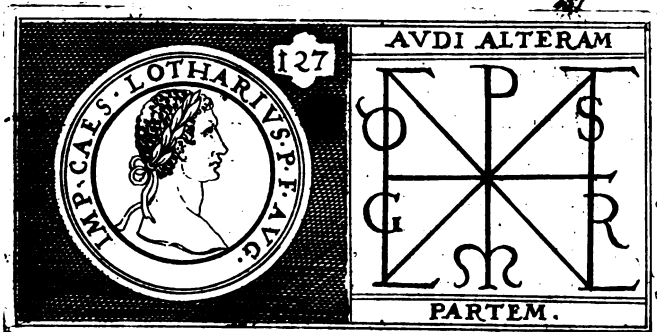
Vixit annos.

Imperauit. an 13. M. o. D. 18.

Sepultus in Saxon. monast. Luther.

Interregnum fuit mens. 6.

*Amplificatio custodiana Pandectarum 1.
Civili librum Pisanis, à quibus 127. Ann.
& hostes ad quos fuerat, do-
navit. Eum Florentini, Pi-
sanis subactis, ad se transla-
verunt. Anno 1406. Franc.*

127. *Audi alteram partem.*

Imperatoris Lotharij I. anterior pars numismatis ex Iac. de Strada sumpta est. Onuphrius hoc signum huius Cæsaris nobis tradidit. Symbolo sapientissimo docemur nullum inauditum damnandum. Recte Plato: Quo pacto quispiam aut ius rectè dicere, aut homines decenter iudicare posset, qui non utrunq; litigatorem audierit? Sermones enim, ut purpura & aurum, melius diiudicantur, si inuicem conferas Et Alexander Magnus, cum in causis præsertim capitalibus, sederet iudex, sinistra manu aurem dextram occludebat: significans hoc gestu, se alteram quidem aurem præbere actori: alteram verò integram conservare reo Et vetus illa lex Attica, præcepit æqualiter utramque partem audire. Quod Hesiodus monet hoc versu:

Iudicium non ante feras, quàm audieris ambo.

Tauvellig in Epist.
Nuncup. editionis
Pand. Florent. ad
Cosmum Medicum.
Oulm Florent.

128. CON.

128. CONRADVS III. CXXVIII. ROM. IMP.

Conradus III. filius Ducis Sueuiæ & Agnetis filiæ Henrici III. ab Henrico V. Princeps Francorū factus, mortuo Lothario, legitimè Cæsar Anno 1138. electus, contra Henricum Bauariæ & Saxoniz Ducem, qui cum gener Lotharij esset, imperialiaque ornamenta apud se haberet, imperium affectabat, bellum gessit. Rogerus Siciliæ rex à Papa, contra Conradum, Romanorum rex dicitur, bellumq; ei intulit, sed non procul à Vinsberg opprimitur. Castrum autem obsidione coegit, ut Rogerij, milites illud certis conditionibus cedere vellēt, Conradus verò illis nullam gratiam facere voluit, præterquā, ut mulieres liberæ exirent & quantum possent, suæ suppellectilis auferrent. Cum Cæsar id ratū haberet, vna quæq; suum maritum humeris impositum è Castro tulit, & sic vitam, vxorum astutia, milites obtinuere. In Syria Sarracenorum, Turcarumque vi inclinata, Edessaq; nobili, & vetusta vrbe Mesopotamiæ, quæ tūc à Gallis tenebatur, expugnata, & magno terrore, Christianis in Asia militantibus iniecto, cum Ludouico Gallorum Rege, & compluribus Principibus viris, à D. Bernardo incitatus, expeditionem in Syriam suscepit, & per Poloniam, iter faciens, à Boleslao Crispo Polonorum Rege liberaliter acceptus, & vsq; ad Pontum Euxinum cum exercitu deductus est. Sed dolo Emanuelis Imperatoris Constantinopolitani, qui com meatui à Græcis importato gypsum & calcem immiserat, exercitus maxima Parte delata, cum non multum operæpretij fecisset, in Germaniam reuersus, bellum Polonis, vt Vladislauum exulem in principatum restitueret, intulit: quod tamē Boleslai regis ei cum exercitu occurrētis, & necessarium fratris exilium luculenta oratione demonstrātis, in Austria solutum fuit. Nec ita multo post Conradus in Lorchēli oppido, apud Gemam mortuus est, 15. Cal. Martij. *Ch. 1132. p. 200*

Vixit annos.

Imperat. an. *1132. 10. D. 5. 1. m. 4*

Sepultus Bambergæ

1132. 10. D. 5. 1. m. 4

1132. 10. D. 5. 1. m. 4

128

128. *Pauca cum alijs, multa tecum loquere.*

Anterior pars siue effigies Imp. Conradi III. ex Tretero delineata est, cum eius Cæsaris nummi non reperiantur. Loco auersæ partis insignia Sueviæ adiunximus.

Huius Cæsaris Symbolum docet, tacere & meditari plus artis esse, quam loqui; & non temerè quiduis apud quemuis ef-
futiendum esse, ac ne quidem coram familiaribus omnibus omnia arcana proferenda. Nam vnusquisq; alium habet, cui tã-
tum credit, quantum ipsi creditum est. Res enim omnium dif-
ficilima, tacere & audire, auth. Gellio. Aristoteles interrogatus:
Quid difficile? Tacere inquit quæ dicenda non sunt. Et Val.
Max. Optimum ac tutissimum administrandarum rerum vin-
culum est taciturnitas. Euripides etiam pulchrè de se iactauit:
Multa (inquit) secreta in ore meo computruerūt. Magnæ enim
stultitiæ est, quod ipse tacere nō possis, postulare, ut taceat alius,
cuius non tantum interest.

129. FRIDERICVS BARBAROSSA CXXIX.
ROM. IMP.

FRidericus cognomento Barbarossa, Friderici Ducis Sueuorum, (fratris Conradi Imp) & Iudithæ filius, princeps manu ingenioq; strenuus, validus concilio, periculorum contemptor, liberalitate, affabilitate, corporisque decore venerabilis, Conrado defuncto ab vniuersis Germaniæ principibus Rex Francofordiæ electus est, Anno Christi 1152. Bauariam & Austriam in concordiam redegit. Ducem Bohemiæ primo Regem appellauit. Italiam ingressus Dorthonam, portas sibi claudentem, per vim cepit. Romam veniens ab Adriano Pontifice, cum ei stratoris officium exhibuisset, coronam accepit. Reuersus in Germaniam precibus Vladislai exulis inductus, in Poloniam expeditionem suscepit: in qua cum maiorem quàm initio credebatur difficultatem vidisset, ad compositionem res deuenit, ijs conditionibus: vt Vladislaus exul ad Silesiæ tantum dominatum admitteretur, Boleslaus vero eius frater, Poloniæ Rex, trecentos hastatos equites, Imperatori mitteret in auxilium Mediolanensis belli: quo urbem illam, sæpius rebellantem, sub iugum redactam, paulò post funditus euerit. In Germaniam abiens, iterum Italiam maximis copiis inuasit, & Mediolano iterum rebellante bellum intulit. Tertio Italiam intrans Alexandrum III. Pontificem ex vrbe fugere compulit: qui cum Venetias profugisset, & Otho Imperatoris filius captus esset, pacis conditiones Venetorum opera sancitæ sunt. Imperator expeditionem Hierosolymitanam aggressus, in Cilicia multas Vrbes, Sarracenos, & Turcas prostrauit. At cum in Armenia (ut aliqui volunt) ob æstum mitigandum sudorisque abluendi causa, amnem quendam ingressus esset, aluco absorptus, strenuissimus heros periit. 4. Id. Iunij, anno Ch. 1190.

Vixit annos. . . . .

Imperauit an. 37. M. 3. D. 15.

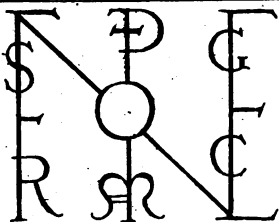
Sepultus Tyro.

129. P. 12

129.

VNI PROBO PLVS

QVAM MILLE IMPROBIS.

129. *Præstat uni probo, quam mille improbis placere.*

Cum hic nullam haberemus materiam auersæ partis explicandæ, ob defectum nummorum : reconciliationē Pontificis Alexandri & Imp. Federici, obiter ex Historia Rerum Venetarum Petri Iustiniiani, Venetiis An. 1576. edita adiciere visum est. *Othone Federici* (ut cum nominat Iustinianus.) *Imp. filio à Venetis capto, mox cum Venetis egit, pollicitusq; est, si in Germaniam proficisceretur, fore, ut pater cum Alexandro Pontifice, & Veneto Senatu in gratiam rediret: si non, solemnem iuramentum fidem suam astrinxit, se quàm primum rediturum.* Hic dimissus ad patrem in Germaniam veniens, Federicus de reconciliatione cum Alexandro & Venetis per legatos agere cœpit: nec multò post Venetias accessit. Vbi peruentum, Alexander Pont. ad D. Marci templi fores sella sedens aurea, Cardinalibus, &iano Principe, Senatuq; omni astantibus, Federicum expectabat. Is ubi proximo loco stetit, purpuream humeris clamydem deposuit, atque, humi, Imperiali amoto fastu, procumbens, Pontificis pedes exosculatus est. Alexander autem Federici collo planta superposita, *Dauidicum illud protulisse dicitur: SUPER ASPIDEM, ET BASILISCVM AMBVLABIS, ET CONCVL-CABIS LEONEM ET DRACONEM, &c.*

R 8

130. HEN-

130. HENRICVS. VI. CXXX. ROM. IMP.

Henricus VI. Friderici Barbarossę & Beatrix filius viuentē patre Romanorum Rex designatus, Aquisgrani coronationis insignia suscepit. Patre mortuo, anno 1190. imperio positus, primum bellum gessit, aduersus Coloniensem, & Leodiensem Episcopos: sed Leodiensi Episcopo confosso, pacata deum sensit omnia. Profectus in Italiam, Romę diademate Imperiali insignitus est. Constantiam Rogerij Sicilia Regis filiam, monialem, annos sexaginta natam dispensatione Pontificis Cœlestini III. in vxorem accepit, ea conditione ut Regnum Sicilia eis & vltra Pharum dotis nomine repeteret, reseruato censu, qui Pontifici feudatario iure quotannis solueretur. Hac igitur de causa Tācredo Regi Sicilia, Rogerij ex concubina filio, bellum intulit. Neapolim primo frustra obsedit, peste in exercitu grassante, sed tamen paulò post ea capta, totam Apuliam, Calabriam & Siciliam subegit: subsecuta Tancredi morte, securior etiam factus, insignes copias, adhortante Cœlestino Pontifice Hierosolymam cōtra Sarracenos misit, iisque Moguntium Archiepiscopum, & Philippum fratrem præficiēs, ipse cum vxore & filio, in Sicilia mansit. Cumque venationi indulgeret, ac in quodam nemore, vbi erant frigidissimi fontes, calorem lenire volens, noctu stratus in terra quiesceret, in morbum repente incidit, eoq̃ue inualecente Messanam delatus, paulo post obiit. Prid. Cal. Octobr. anno Chr. 1198.

Vixit annos.

Imperauit an. 8. M. 2. D. 22.

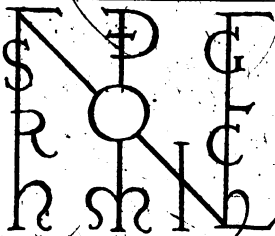
Sepultus Panhormitanę.

Interregnum fuit, mensium 6. D. 8.

130

QVINESCIT TACERE

NESCIT LOQVI.

130. *Qui nescit tacere, nescit loqui.*

Imperatoris Henrici VI. Iconem, ex Goltzio desumpsimus. Signum eius Onuphrius nobis tradidit. Ipsius Cæsaris symbolum, à Goltzio descriptum fuit: *Qui tacendi non habet artē, nec loquendi nouit opportunitatem.* Quo significatur, eiusdem artis esse, & rectè tacere, & rectè loqui. Nam teste D. Gregorio: rectè scit loqui, qui scit ordinatè tacere: utrumque verò hoc sapientis est. Sapiens enim non solum quod loquitur, sed & opportunitatem loci & temporis & personæ, cum loquitur, studiosè inquit, teste Isodoro. Et ea oratio laudem meretur, quæ & sapiens est, & breuis, & opportuna. Quapropter rectè illud:

Si fore vis sapiens, serua sex qua tibi mando:

Quid dicas, & ubi, de quo, cui, quomodo, quando.

R 4

131. PHI-

130. HENRICVS. VI. CXXX. ROM. IMP.

Henricus VI. Friderici Barbarossę & Beatrix filius viuentē patre Romanorum Rex designatus, Aquisgrani coronationis insignia suscepit. Patre mortuo, anno 1190. imperio positus, primum bellum gessit, aduersus Coloniensem, & Leodiensem Episcopos: sed Leodiensi Episcopo confosso, pacata deum sensit omnia. Profectus in Italiam, Romę diademate Imperiali insignitus est. Constantiam Rogerij Sicilia Regis filiam, monialem, annos sexaginta natam dispensatione Pontificis Cœlestini III. in vxorem accepit, ea conditione ut Regnum Sicilia eis & vltra Pharum dotis nomine repeteret, reseruato censu, qui Pontifici feudatario iure quotannis solueretur. Hac igitur de causa Tācredo Regi Sicilia, Rogerij ex concubina filio, bellum intulit. Neapolim primo frustra obsedit, peste in exercitu grassante, sed tamen paulò post ea capta, totam Apuliam, Calabriam & Siciliam subegit: subsecuta Tancredi morte, securior etiam factus, insignes copias, adhortante Cœlestino Pontifice Hierosolymam cōtra Sarracenos misit, iisque Moguntium Archiepiscopum, & Philippum fratrem præficiēs, ipse cum vxore & filio, in Sicilia mansit. Cumque venationi indulgeret, ac in quodam nemore, vbi erant frigidissimi fontes, calorem lenire volens, noctu stratus in terra quiesceret, in morbum repente incidit, eoque inualecente Messanam delatus, paulo post obiit. Prid. Cal. Octobr. anno Chr. 1198.

Vixit annos.

Imperauit an. 8. M. 2. D. 22.

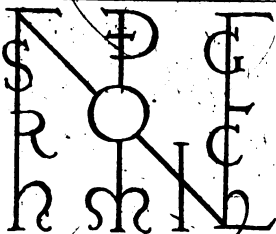
Sepultus Panhormitanæ.

Interregnum fuit, mensium 6. D. 8.

130

QVI NESCIIT TACERE

NESCIIT LOQVI.

230. *Qui nescit tacere, nescit loqui.*

Imperatoris Henrici VI. Iconem, ex Goltzio desumpsimus. Signum eius Onuphrius nobis tradidit. Ipsius Cæsaris symbolum, à Goltzio descriptum fuit: *Qui tacendi non habet artē, nec loquendi nouit opportunitatem.* Quo significatur, eiusdem artis esse, & rectè tacere, & rectè loqui. Nam teste D. Gregorio: rectè scit loqui, qui scit ordinatè tacere: utrumque verò hoc sapientis est. Sapiens enim non solum quod loquitur, sed & opportunitatem loci & temporis & personæ, cum loquitur, studiosè inquirat, teste Isodoro. Et ea oratio laudem meretur, quæ & sapiens est, & breuis, & opportuna. Quapropter rectè illud:

Si fore vis sapiens, serua sex qua tibi mando:

Quid dicas, & ubi, de quo, cui, quomodo, quando

131. PHILIPPVS III. CXXXI. ROM. IMP.

Philippus Sueviæ Dux, Friderici Barbarossæ filius, frater Henrici, qui cum filio suo Friderico moriens, tutorem reliquerat, princeps fuisse ingenio mansueto & miti. Cæterum orta in Germania seditione non parva, cum pars Electorū Othone Saxoniæ Ducem, pars autem ipsum Imperatorem elegisset, ad arma necessario confugit. Stabant pro Othone, Pontifex Innocentius III. & Anglorum Rex; Philippo, Gallorum Rex fauebat. Prævaluit tamen Phillippus, & fugato sæpius Othone, rerum tandem potitus, Pontificem solum adversantem (qui Othone Imperij corona iam redimiverat) filiam suam nepoti Pontificis ex fratre in matrimonium collocans, sibi reconciliavit, & ab excommunicatione absolutus est. Othoni quoque aliam filiam Beatricem, ut tanto firmior pax inter eos coiret, vxorem tradidit. Rebus ad eum modum rectè compositis, cum Phillippus Bambergæ ageret, & quodam die venam incidisset, nihilque mali suspicans, paucos in conclavi secum haberet, ab Othone de Witilsbach cubiculum ingresso, nēmine prohibente 10. cal. Iulij, an Ch 1208. interfectus est. Otho quoque parricida non multo post miserabiliter trucidatus, periit.

Vixit annos. . . . .

Imperavit in schismate An. 9. M. 3. d. 15.

Sepultus Spira.

Bi. Quad

131

131. *Quod malè captum est, ne pudeat mutasse.*

Hic nummus Philippi. III. cum effigie eius, à lac. de Stru-
da desumptus est. Insignia Principum Sueviæ, & Imp.
Symbolum, ex Goltzio, aversæ partis loco, adiecimus. Eo mo-
nemur, satius esse recurrere quam malè currere. Nam præstat
mutare consilium in melius, quam in malè institutis perge-
re; cum errare quidem & labi humanum sit, sed in errore per-
severare, at post lapsum resurgere nolle, inhumanum. Sic nec
inconstantis est, etiam benè cogitata consilia mutare, & sen-
tentiam, tanquam aliquod navigium atque cursum, ex Rei-
publicæ tempestate moderari.

*Nam sera nunquam est ad bonos mores via
Quem patrisot peccasse, pend est innocens.*

R 5

912. OTHO

132. OTHO. V. ROM. IMP. CXXX. II.

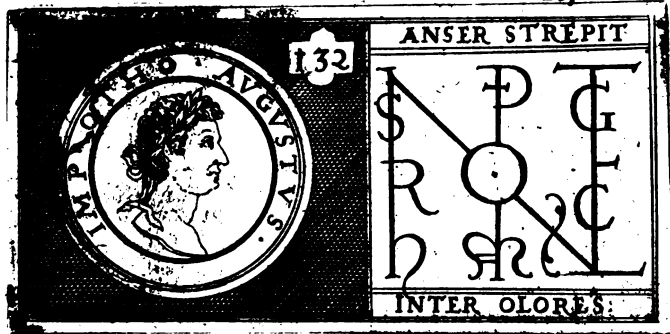
Otho quintus, Henrici Bavariz & Saxoniz ducis filius, cū vivente Philippo, adversus quem bello frustra decertaverat, Imperium assequi non posset, eo mortuo, cum honoris gradum tandem adeptus est; cum ab Innocentio III. Pontifice Maxim. Romæ coronā imperij suscepisset, an. Ch. 1208. Rerum feliciori successu elatus, occupatis Mōte flascone, Radicofano, multisque Ecclesiæ Romanæ oppidis, regnum Neapolitanum invasit, id adolescenti Friderico secundo sublaturus. Admonitus à Pontifice cum ab iniurijs inferendis desistere nollet, ab eodem an. Ch. 1210 excommunicatus, & Imperatoris titulo an Ch. 1212. privatus est. Bohemiz Rex, cum Mogūtinio & Treverensi Archiepiscopis, Lantgravio Thuringiz atque Austriæ Duce suadente, Fridericum secundum, Siciliæ Regem, vigesimum annum agentem, Imperatorem elegere. Otho autem in Germaniam rediens, contra Lantgraviū Thuringiz bellum frustra movit: Friderico etiam cum exercitu occurrere statuit. Verum destitutus omni suorum præsidio, in Saxoniam profugere coactus est; atque reparato exercitu, Angliæ Regis opera adiutus, in inferiorem Germaniam, contra Gallorum Regem contendit: à quo victus & mærore confectus, ab excommunicatione absolutus, diem in Saxonia clausit extremum; cal. Maij. anno Ch. 1218.

Vixit annos .....

Imperavit { contra Philippum An. 10. incirca
post eius obitum An. 10. M. 2. .

Sepultus. ....

132. An-

132. *Anser strepit inter olores.*

Othonis V. pars anterior, ex Iac. de Strada descripta est. Loco aversæ partis deficientis, signum quadratum eius Imperatoris ex Onuphrio appinximus. Emblemata adscriptum indicat: nihil esse quod tam attrahat & alliciat ad amicitiam, quàm similitudo, quâ fit, ut boni bonos diligant, mali autem malos. Similitudo mater est amoris & benevolentiae, & consuetudinis amicitiequæ conciliatrix: Simile enim amicum simili, & simile simili gaudet: & ut in Græco versu est:

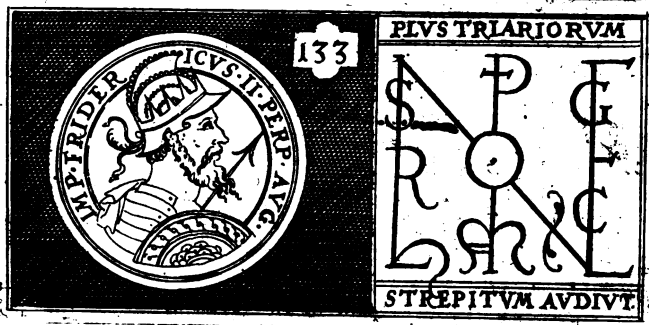
Spontè boni accedunt convivialata bonorum.

Quod si aliquando, ut fit, mali bonis, & stulti sapientibus hominibus congregentur: Tunc demum verum est, quod proverbio dicitur, *Anser inter olores.*

133. FRI.

133. FRIDERICVS II. CXXXIII. ROM. IMP.

FRidericus II. rex Sicilię & dux Suevię, Henrici VI. Imperatoris & Constantię Reginę Monialis filius, contra Othonem III. Cęsar electus. Aquisgrani primum, anno 1212. deinde Romę, coronam Imperii ab Honorio II. Pontifice Max. accepit, an. Ch. 1213. Henricus eius filius Rex Romanorum appellatur, regnavit cum patre, an. XII. Pontifex Honorius autem patrem & filium, eo quod ditionem Pontificiam vexassent, excommunicavit. Henricus ab Othone Bauarię duce captus, in Apuliā custodię datus, in carcere miserabiliter maceratus est. An. Ch. 1235. ætatis 22. vide Onuphrium & Tretterum. Honorij sententiam autem successor eius Gregorius IX. in eum renovavit, quod admonitus expeditionem Hierosolymitanam in longum trahere non desisteret, & ægritudinem simulans in Sicilia se contineret: fessus tandem amicorū precibus & minis Pontificiis mare traiecit, Cyprum, dehinc Accon pervenit, & Hierosolymam postea ex pacto à Stultano recepit, Regisque Ioannis Hierolymorum filiam Iolem dictā sibi in matrimonium, ibidemque regni eius titulum & coronam sumpsit. Interim Pontifex, magno exercitu Apuliam in ditionem remittit, quapropter Imperator ad tuendum patrimonium suum in Siciliam magnis copiis venit, & intercessionem Principum de excommunicatione absolutionem obtinuit. Paulò post iterum, à Pontifice excommunicatus, in Italiam descendens, Mediolanenses aliasque Vrbes pro Pontifice sentientes, proelio vicit. Ob id tertio à Papa excommunicatus, Pisas se recipiens, cum non satis sibi constaret, qui partes suas, qui ne Pontifices sequerentur, civitates Italię in duas factiones divisit. Nam qui Pontifici favēbant *Guelfi*, qui vero Imperatori *Gibellini* appellati sunt, à duobus fratribus Teutonicis (qui in seditione Pistoriensi factiones suas instituerant) nomine deducto. Factionibus istis teterrimis adeo Gregorium exereuit, ut ille non multo post obierit. Cęlestino autem intra XII.

133. *Complurium triariorum ego strepitum audint.*

Anteriores partem nummi Frederici II. Imp. cum eius effigie, ex Goltzio depinximus, cuius inscriptio est:
IMP. FRIDERICVS II. PERP. AVG.

Perpetuus Augustus, idē est quod Semper Augustus, quod hodierno die ab Imperatoribus usurpatur, eo, ut videtur, optantes sibi secundam fortunam, & prosperitatem Cæsaris Augusti. Loco aversæ partis adiecimus signum huius Imperatoris ex Onuphrio. Symbolum appositum, Goltzius huic Cæsari attribuit. Sunt enim qui memoriæ prodiderunt, quod cū intellexisset Imp. excommunicationem in se à Pontifice Gregorio IX. Honorii successore, renovatam, & se regno iterum privatum esse, illud dictum usurpavit:

Se complurium triariorum strepitum audint.

tra x i i. diem vita functo, successit Innocentius I I I. qui convocato Lugduni Concilio, Imperatoreque citato, & non comparente, cum anathemate notavit, imperiali dignitate privavit; Henricumque Landgravium Thuringiæ illi suffecit, qui intra annum sagitta prope Vlmam occisus est. Fridericus autem filium secundum suum Chunradum regem Romanorum appellavit. Parmam obsidione cinxit, eruptione tamen victus Cremonam confugit. Regnum Siciliae occupat ubi morbo correptus; Mafredi filij nothi dolo necatur. Id. D. an. Ch. 1250.

Vixit Annos 57.

Imperavit { in schismate An. 6.
folus autem An. 32.

Sepultus Montis Regalis Siciliae.

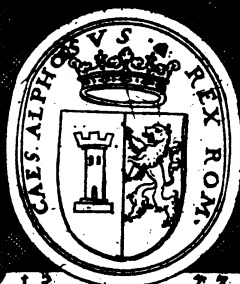
Plerique historici interregnum hic statuunt post Fridericum I I annorum 22. ab eius obitu an. Ch. 1250. ad electionem Rodulphi Comitis Habsburgensis an. Ch. 1273. Quapropter nec Goltzius nec Treterus ullas interposuere Caesarum imagines: ab Onuphrio autem omnium Antiquitatum scrutatore diligentissimo, & Jac. Strada, hi commemorantur.

Conradus I I I. Friderici I I. filius, Romanorum rex à patre appellatus est, an. Ch. 1234. sive ut alij volunt, an. 1236. Coronatus Aquisgrani ab Henrico Coloniensi Archiepiscopo. Regnavit cum patre an. 18. aliàs 15. Solus autem an. 3. m. 5. D. 10. obiit Neapoli, ibique sepultus est 11. Cal. Iunij an. Ch. 1254.

Guillelmus filius Florentij I I I. Comitis Holladiæ, Zelandiæ & Frisiæ, & Mithildis filia Henrici Ducis Brabantiae: contra Fridericum I I. & Conradum I I I. eius filium, rex Romanorum appellatus est in Nussia an. Ch. 1246. Coronatur Aquisgrani à Chunrado Archiepiscopo Coloniensi Regnavit in schismate cum Friderico I I. an. 4. cum Conrado I I I. an. 3. M 5 D. 10. solus autem annum unum circiter. Occisus est iussu Frisiorum an. Ch. 1255. ætatis 26.

Quo mortuo, fuit interregnum annorum 2. mensium aliquot. *Richardus* Comes Cornubiæ Ioannis regis Anglorum & Elisabethæ filius, rex Romanorum ab una parte Electorum crea-

tur.

tur, nimirum Ludovico Palatino Rheni, & Archiepiscopis Moguntino & Coloniensi Francofordiæ in Germania, an. Ch. 1258. 8. Id. Ianuarij, coronatus Aquisgrani à Chunrado Archiepiscopo Coloniensi. Regnavit in schismate contra Alphōsum Hispaniæ regem, an. 6. Occisus an. Ch. 1263.

Alphonsus rex Castellæ & Legionis, in Romanorum regem, ab altera parte Electorum, videlicet rege Bohemiæ, duce Saxoniæ, Marchione Brandenburgensi, & Archiepiscopo Treverensi, contra Richardum eligitur, pridie Cal. Aprilis an. Ch. 1258. Regnavit an. xi. M. vi. D. xiii. sponte abdicavit se imperio Cal. Octob. anno Ch. 1273. & non longè post Hispali, quæ nunc Sevilla dicitur, obiit, ibique sepultus est, 134. R. V.

184. RVDOLPHVS. I. CXXXIIII
ROM. IMP.

Rvdolphus Comes Habspurgenſis, Ottocari Boëmiæ Regis Marſcallus, ſiue Curia Magiſter, poſt viginti duorum annorum, quo varij ut dictum de imperio conſequendo decerabant, concordibus Electorum votis, cum Ottocarus imperatorium decus ſibi delatum, ſuperbius aſpernaretur, Francofordiæ Imperator electus, Aquisgrani coronatus eſt. Anno Chriſti 1273. Ottocaro in verba ſua iurare dedignant, bellum intulit, eoque acie victo & occiſo, Regnum Boëmiæ, in ſuam poteſtatem reductum, Venceſlao Ottocari filio, data ei in matrimonium Gutta filia, reſtituit. Albertum filium ſuum, Austriæ Ducem creavit, à quo Austriaci Principes originem trahunt. Helvetios, qui Comiti Sabaudia parebāt, paruo negotio ſubegit. Pſeudo Fridericum, qui ſe pro Friderico iuniore, Suevis per ſummam impoſituram oſtentabat, multasque vrbes ad ſe pellexerat, caprum Noueſii cum duobus ſociis comburi iuſſit. Comitem Wirtembergensem Eberhardum inuaſit. Stutgardium obſedit: tandem cauſſa per Episcopum Moguntinum tranſacta eſt. Bononienses, Florentinos, Genuenses, Lucensesq; ingenti accepta pecunia, maximo Imperij præiudicio libertate donauit. vnde auaritiæ ſtudio à plerisque reprehenditur, princeps alioquin laudatiſſimus & religioſiſſimus. Senio conſectus, viribus ſe deſtitui ſentiens, Principibus Francofordiam conuocatis filium ſuum Albertum, Romanorum Regem deſignari voluit. Illis autem recuſantibus, Argentinam conceſſit, inde Erfordiam, vbi cum lethaliter ægrotare cœpiſſet, Spiram tanquam ad ſepulchrum contendens, in Germeshaim diem clauſit vltimum. Prid. Cal. Octobr. anno Ch. 1291.

Vixit annos 73. m. 5.

Imperauit an. 17. m. 11. d. 19.

Sepultus Spira.

234. Mai.

134

134. *Maiores artis est bene imperare, quam
ampliare.*

Quemadmodum Pœnis, Romani populi legatus, eodem sinu pacem & bellum offert : ita Imp. Romanorum Rodolphus I. Cæsar, eadem manu hostibus & dubiæ fidei sociis, ut animadvertitis ex sparo & ramo olivæ. Typotius. Hinc bene adiectum:

VTRVM LV BET.

Quo notatur quod etiâ hieroglypha docet, Cæsarem hunc in utrumque, ut loquitur Virgilius, paratum fuisse, seu bellum gerere seu pacem colere. Parœmia Græcorum est, altera manu hastam, altera caduceum præferens. Quam ex Pausania adnotat Eustathius, & à Gephyræis natam esse ostendit, quos scribit à Tanagræis bello infestatos, fecialem præmisisse cum caduceo, sub pacis legationisque prætextu, armata ponè iuvenû manu subsequente. Polybius etiam lib. 4. habet, quæ huc spectant: *Ad Byzantinos, inquit, Rhodij legatum Aridicen delegarant, simulque cum eo Polemoclen tribus instructum triremibus miserunt, volentes simul & hastam & caduceum, iuxta pro-
verbium mittere ad Byzantinos.*

Huc quoque Virgilius respexisse videtur, dum inquit:

Pacem orare manu, præfigere puppibus arma.

Nam sèper videtur imperare, quoties iratus rogat hostis. Et potentia propè necessitatem habet. Qui plus potest, plus valet.

S

274 ADOL.

274. ADOLPHVS. CXXXV. ROM. IMP.

Adolphus (quem alij Ataulphū dicunt) Hassiæ & Nassovizæ Comes, Francofordiæ ab Electoribus Cæsar creatus, An. Ch. 1292. & Aquisgrani coronatus, primum in Colymbarienses movit. Deinde in Albertum, Rudulphi Cæs. filium bellum paravit. Sed ea res infeliciter ei cessit. Nam cum potens satis non videretur à Proceribus Germaniæ eum pertesiss, Imperio destituitur, ac in eius locum Albertus Austrius eius adversarius Moguntiaë cooptatur. Cum autem Adolphus cedere nollet Imperio, Otthonis Baviariæ ducis, Rodolphi Comitis Palatini, & quarundam Imperialium civitatum fretus auxilio; armatis copiis contra eum profectus est Albertus, & infestis signis utrinque pugnatum est inter Spiram & Vormaciam, quo in conflictu periit Adolphus. Idibus Iulij An. Ch. 1299. Treterus, & Appendix S. Aurelij victoris.

Vixit annos. . . . .

Imperavit An. 7. M. 6.

Sepultus Frovenfeldt, mox Spiræ.

135.

135. *Præstat vir sine pecunia, quam pecunia viro.*

A Dolphus ab Augusto hoc symbolum sumsit: Augustus ab Euripide. Verba duo naturâ inter se opposita, & arte decenter coalita. Hæc loquuntur, tantum vocem non edunt, an hora, quam moliri operosum est: & Delphin, quo nihil expeditius. Præcipitare negotium, est id perdere. Si aliis in rebus mutare consilium & rationes licet, in bello, poenitentiae non est locus, ut hoc non ad voluptatem pictum, sed ad necessitatem præceptum intelligas, *Typotius.*

FESTINA LENTE.

Quod ad alterum Symbolum attinet, quod *Goltzius* Adolpho Imp. tribuit, videtur à Themistocle sumptum. Is enim, cum ex procis filiae probum virum diviti prætulisset, nonnullis hoc admirantibus: *malo, inquit, virum absque pecunia, quam pecuniam absque viro.* Sentiens nimirum melius virum pecuniis, quam pecunias viro indigere, facileque posse virum strenuum comparare pecuniam, semper autem ignavo pecuniam esse inutilem atque exitiosam.

136. ALBERTVS. CXXXVI. ROM. IMP.

Albertus Rodolphi Cæsaris & Annæ Comitissæ in Hohēberg, filius, occiso Adolpho, iterum ab Electoribus Fræconfordiæ electus, & à Pontifice Bonifacio, qui se ei hætenus contrarium ostendebat, approbatus, Anno 1299. Aquisgrani coronatus est. Prudentia, sagacitate, & clementia nulli secundus, in benemeritos munificus, patiens erga inimicos, non præceps in vindictam, sed iniurias oblivioni faciliè tradēs. Filio suo Rodolpho Austriæ Ducatum administrandum commisit, eique Blācam, Phillippi Francorum Regis sororem, in vxorem dedit. Adversus Episcopum Salisburgensem, ratione fodinarum salis, bellum gessit. Moguntiā hostilia foedera contra se incuntē, domuit. In Boëmiā expeditionem adornās, contra Ducem Carinthiæ, qui se Regem Boëmiæ gerebat, miserè à fratre Rudolphi ducis Austriæ filio Ioanne, & Comitibus quibusdam trucidatus est. cal. Maij. An. Chr. 1300.

Vixit Annos.

Imperavit An. 8. M. 9. D. 5.

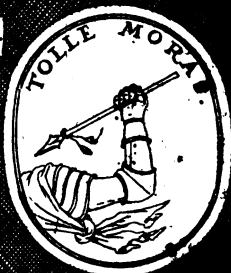
Sepultus Spiræ.

Interregnum fuit mensium 6. d. 27.

136. Quad

136.

136. *Quod optimum, idem iucundissimum.*

HÆc cunctationi opposita est: telum enim volatile Alber-
tus I. manu tollit, tantum non vibrat: & increpans in ne-
gocio prægnanti, tarditatem, **TOLLE MORA** S inquit: ex
Lucano fortè. Rectè, imò Regiè Nam Alexander Magnus, in-
terrogatus, quomodo tantas res, ea ætate gessisset? Nihil diffe-
rens, ait: Cæsar nihil minor, celeritate sæpius, quam vi vicit.
Eiusmodi Principes cum habemus, non est quod alios de Rep.
gerenda consulamus. Erudiunt enim ipsi nos. Tantum abest,
vt alienis, vel rudimentis, vel præceptis indigeant. Hic certè
Imperator, duobus verbis summam belli gerundi complexus
est. Tanti est cum in omnibus rebus, tum bellicis præcipuè nō
feriari. Hactenus Typotius. Symbolo *Quod optimum, idem iu-
cundissimum*, et videtur, monemur nihil divinius, nihil
magnificentius, nihilque sublimius esse magistratu. Nam
& animata Dei imago, in terris est Princeps, & quod impe-
rat, pro Deo habetur, sicut quidam Philosophus dixit, Rex
inculpatè imperans, & lex quædam animata existens, Dei genit
imaginem iuter homines.

3 3

137. HEN-

137. HENRICVS VII. CXXXVII. ROM. IMP.

Henricus VIII. Comes Lucemburgensis, Henrici & Beatrixis filius, vir pacis, bellicue artibus & pietate in Deum, egregiè instructus, Alberto occiso, legitimis Electorum suffragiis Francfordiæ Anno Christi 1308. Cæsar electus, à Clemente S. Pontifice, ea lege confirmatus est, vt intra biennium Romæ coronam accepturus, Italiam ingrederetur, quo facilius factiones Gibellarum, qui in Columnenses, & Welphorum qui in Vrsinos mutati iam erant, compescerentur. Paruit Pontifici Henricus, & cum ingentibus copiis per Taurinos saltus, in Italiam descendit, ac tantam formidinem Italiæ incussit, quantā multo tempore antea Imperator nullus alius. Mediolanum Turrianam factionem, detectis insidiis oppressit. Vicecomiti summam rerum demandata, Vrbes quasdam, Cremonam, & Brixiam sese dedere nolentes, vi cepit, reliquas ultro parentes recepit. Romam vi ingressus à tribus Cardinalibus à Pontifice, qui tū Avinione in Gallia morabatur, delectis coronationis insignia suscepit, Romanosque in verba sua iurare coegit. Vrsinorum postea factione, & Roberti Neapolitani Regis auxilio, Tybur abire compulsus, Hetruriam regredi statuit, Aretique agens Robertum Regem, hostem imperij, ac lese maiestatis reum denunciavit, & tamquam rebellem Appulo & Campano regno priuavit: cumque aduersus eum profecturus Pisas copias colligeret, & Florentinos obsidione premeret, eum monachus à Welphis subornatus, veneno, quod Eucharistiæ illitum Imperatori dederat, perdidit. Cum se moriturum videret monachum, ut fuga sibi consuleret, admonuit. obiit 9. Cal. Sept. An. Ch. 1313.

Vixit Annos 51. m. 1. d. 7.

Imperavit An. 4. m. 9.

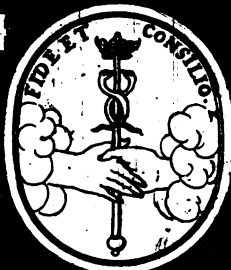
Sepultus Pisas.

Interregnum fuit an 1. m. 11. d. 12.

137. 614

137

137. *Goltzius. Calix vita, calix mortis.*

F*I*de, parentium puta: *consilio* autem imperantis, Resp. firmatur. Atque hæc quidem, caduceo coronato vult Hieroglyphus. Nam Mercurij virga, inter angues forte dimicantes inserta, pugnam diremit: qui parte media, sui voluminis, nodo, quem Herculeum dicunt, inter se vinciuntur: & ab hoc reflexi, dum in oscula coeunt, circulum describunt. Sic scilicet iudicio Magistratus, controversiæ inter cives dirimuntur: & eiusdem *consilio* bella cum hostibus finiuntur. Manus verò inter se devinctæ, non tantum volunt fortasse *fidem* civium: sed mutuam benevolentiam civium & Magistratus: iurat in leges, & iniuratus legibus Divinis tenetur; naturalibus obstringitur. Typotius; De Mercurij Caduceo pluri ib. egimus sub nũmo. 3. & 81.

3 4

138. FRI-

138. FRIDERICVS III ROM. IMP. CXXXVIII.

Fridericus Dux Austriæ, cognomento Pulcher, Alberti Cæsaris & Elizabethæ filius, aliquorum Principum suffragijs, Anno Christi 1313. Francofordiæ Cæsar electus, Bonnæ coronatus, Ludovicum Baviariæ Duce[m], consobrinum suum adversarium habuit, qui ab aliis Electoribus Imperatoritidem designatus, Aquisgrani Imperij insignia accepit. Divisio hæc electorum, ingentis belli civilis occasionem per octo ferè annos in Germania peperit. Anno 1315. collatis signis pugnatum est ad Neccharem fluvium. Vtrinque multa millia hominum occubuerunt. Fuerunt & alibi quoque multa prælia commissa, dum alter alterum imperio exuere cupit. Novissimè Fridericus cum maximo exercitu Baviariam ingressus, eam igne ferroque vastavit, ac cum Ludovico memorabili prælio congressus, in quo supra quadraginta hominum millia ceciderunt, à Ludovico superatus in castrum Trissneck abductus est. Cumq; triennio in custodijs maceratus esset, tandem præmissis quibusdam conditionibus, iureiurando & litteris corroboratis, liberatus, ac in Austriam reductus, cum magna lætitia ab universo populo susceptus est. Nec multo post, cum ob perpeffas adversitates, paulatim tabesceret, dysenteria resolutus, mortuus est, id. Januarij, An. Ch. 1329.

Vixit Annos. . . . .

Imperavit, { An. 7. M. 11. D. 12.
captus 3. — o — o.
post 4 — 3 — 15.

Sepultus Murbachi.

138. Quod

138

138. *Quod palam, hoc clam.*

Hic scemore tenus, statua in basistat, hoc Symbolo adnexo:
ADHVC STAT.

Haud dubiè, quod vt fundamentum, est ædificij firmamentum; ita consilium Regis, sit fundamentum regni. Vt, vulgò homines, alia in Principe observent: quemadmodum domus parerga potius, quam domum. Demosthenes profecto, cum alij alia laudarent in Philippo Rege Macedoniae, vituperare illas laudes & regias quærere. Quæ illæ? inquires: se regere, vti opinor, & Remp. gerere. *Typotius.* vidi & aliud Symbolum huius Principis; huiusmodi: *Quod pudeat palam, clam ne feceris.* Cum quo congruit Philolai illud, qui præcipit, seipsum maximè vereri. Quod Ausonius sic interpretatur:

Turpe quid acturus te sine teste time. & Ilocrates: *Si quid unquam turpe admiseris, ne sperato fore clam.* Nam ut alios id cecles, at ipse tibi eris conscius. Seneca: *Si honesta sunt qua facis, omnes sciant: sin. verè turpia, quid refert neminem scire, cum tu scias?*

8 8

139. LV.

139. LVDOVICVS IIII. CXXXIX.
ROM. IMP.

LVdouicus IIII. Bauariæ Dux, Ludouici Senioris & Mech-
tildis filius, imperij administrationem, ob quam totis o-
cto annis varia fortuna cum Friderico Austrio pugnauerat, so-
lus adeptus est Anno 1329. & quidem inuito Pontifice, à quo
cum se diris de totum intellexisset, Italiam ingressus, ingenti-
bus copiis primo Tridentum, deinde Mediolanum petiit. Inde
Romam, acceptis 24. nobilioribus Mediolanensibus ciuibus
tanquam obsidibus, contendit, ab vniuerso populo honorificè
susceptus, à quatuor laicis Urbis Senatotibus coronatus est. Io-
anne dignitate Papati deiecto, à quo excommunicatum se in-
dignissimè ferebat, Petrum Corbariensem Minoritam Ponti-
ficem creauit: quem & Nicolaum appellari voluit: & ne quid
ad ferendas discordias malorum deesset, tyrannis, in iis oppi-
dis, quæ Pontificij iuris erant, priuata auctoritate institutis,
Germaniam repetiit, & Francofordiæ comitia celebrauit. Cum
absolutionem à Ioanne, Benedicto, Clemente, Pontificibus,
obtineri nulla ratione posset, nisi imperio renunciaret, in sa-
cerdotes & monachos magnam persecutionem instituit. Tan-
dem Clementis VI. auctoritate, ab Electorum parte Lucem-
burgi, Carolus, regis Bohemiæ filius Cæsar designatur, depo-
sito Ludouico. Qui venatione deditus cum vrsu ingentem
impetu quodam viriliter peteret, de equo præcipitatus, corpus
gravi collisione læsit: destitutusque paulatim viribus, obiit 5.
Id. Octob. An. Ch. 1347.

Vixit Annos .....

Imper. { in schismate An. 7. M. 3. D. 15.
          { post Friderici morte An. 18. M. 0. D. 13.
Sepultus Monachij.

139. Huius-

139

139. Huiusmodi comparanda opes sunt, quae simul cum naufragio enascent.

Aquila est hic orbi hiulco insidens, ita, ut unguibus hiatum cohibeat. Cum Hieroglypto concordat symbolum ex conatum.

DIVISVM IVNGAM.

Quo (hic Caesar) sibi de competitore victoriam promitteret. Haec *Typotinus* Sed haud scio, an non potius Hieroglyptus significare voluerit, Imp. diuisiones & dissensiones tunc temporis ortas, sedaturum & orbem diuisum, Aquilam (quam Imperij vigor designatur) reiuncturum.

Anno. Ch. 1346. Idib. Iulij, Carolus IIII. Ioannis regis Bohemia filius, Rex Romanorum (contra Ludouicum V. excommunicatum & Imperio priuatum, iussu Clementis Papa VI.) appellatus est; sed tantum ab Electorum parte, videlicet ab Archiepiscopo Gerlaco de Nassau, Moguntino, recens à papa Clemente electo, Vualderano Colonienst., Balduino Treuerens, Io. rege Bohemia patre suo, & Rodulpho duce Saxonia. Mortuo tandem Ludouico V. altera Electorum pars Comes Palatinus Rheni archiepiscopus Moguntinus à papa Clemente VI. priuatus, & Marchio Brandenburgensis, interregnum esse pronunciauerunt, quod Carolus IIII. nequaquam legitime creatus esset. Et sic interregnum hic An. 1. M. 3 D. 22. à quibusdam constituitur. Onuph.

140. C A-

140. CAROLVS IIIII. CXL. ROM. IMP.

Carolus IIIII. Ioannis Bohemiæ Regis ex Elizabetha filius, cum Germani principes Edoardum Anglum, & Misnensem, Principem, ac Guntherum de Schuarzenburg regem, huncque Carolum, divisis studiis Cæsarem declarassent, altero post alterum vita functo Anno 1349. solus imperio positus, Romamque profectus, à duobus Cardinalibus, ad eam rem ab Innocentio VI. missis coronatus est: ea pactione, ut neque Romæ, neque in Italia diutius moraretur. Inimicitias cum Ludovico Hungarorum rege genero suo habuit, quæ opera Urbani V. Pontificis per legatum mitigatæ fuerunt, coq; res deducta, ut Carolus neprem Gazimiri magni (qui à partibus Ludovici stabat) Poloniæ Regis, Elizabetham Bogusslai Stetinensium Ducis filiam, defuncta Anna, quartam vxorem duceret, ad Nuptiasque Craccoviam Poloniæ Regiam, cum splendido comitatu veniret. Princeps quidem clarus, sapiens & literarum ac linguarum cognitione instructus, maiorem tamē regni sui Boëmici, & rei suæ privatæ quam Imperij & publicæ rei curam habuit. Vnde Pragam Bohemiæ Metropolim lōge ampliorem reddidit, propugnaculisque munivit, Ecclesiam ibidem crexit, publicum gymnasium instituit, multa collegia Canoniorum & Monasteria fundavit. Filium suum Venceslaum Romanorum regem assensu Principum designavit. Altero deinde Anno, valetudine adversa correptus, obiit. 6. cal. Martij, an. Ch. 1379.

Vixit Annos.

Imperavit { in schismate Annos. 3.
solus An. 29. M. 6. D. 24.

Sepultus Pragæ.

140

140. *Optimum aliena insania frui.*

Lynx est acuto visu, maculoso tergore. Audaciae simulachrum Carolus vult. Timidam tamen Horatius appellat. Olaus Magnus ab ignavia tuetur: cui de animali patriæ, scribenti debemus assentiri, præsertim si etiam cum cervis bellum gerit, ut credit Gêfnerus. Cervi enim in Suecia non sunt. Certè, quæ prævidemus, minus timemus. Ut illa perspicacia, feram omnia contemnentem faciat, &c.

NULLIVS PAVET OCCVRSVM.

Alterum etiam Symbolum huic Principi sapientissimo attribuitur. Cum n. à Principibus Impetij, ut expeditionem in Turcas susciperet, admoneretur: respondit, posse quidem se copias in eos educere: verum quàm non fieri posset citra maximam Christiani sanguinis effusionem, satis ex avorum historiis se compertum habere: Proinde *Optimum est* (inquit) *aliena insania frui*. Quod ex Plinio sumptum est: Rectè ille quidè alieno se periculo sapere velle dixit: ut Mimushabet: *Bonum est, fugienda aspicere in alieno malo*: Cum quo congruit Plautianum illud:

Fœliciter sapit, qui alieno periculo sapit.

Et Iuvenalis illud:

Fœlix, quem facinus aliena pericula cautum.

241. M2.

141. VENCESLAUS. CXLI. ROM. IMP.

Vencellaus ex Anna vxore Caroli IV. filius, quinto decimo ætatis anno, patre id vehementer vrgente, in Regem Romanorum Francofordiæ, à principibus electus, patre mortuo cum ei circa annum Domini 1379. in Imperio successisset, illi, auoque longe se dissimilem ostendit: luxui, ignauixque deditus, administrationem imperij prorsus neglexit. Vnde à Baronibus captus, quatuor mensibus custodiæ traditus, per fratrem Ioannem Marchionem liberatus est. Sigismundus frater, vt sibi Bohemiæ Regno cederet, contendebat: & non obscure fauebant ei Bohemi procures. In gratiam eius etiam Dux Austriæ Morauiam in festare videbatur. Quam igitur obuiam iret aduersariorum conatibus Vencellaus, & regnum suum stabiliret, Vladislai Iagellonis Poloniæ Regis amicitiam & societatem certo fœdere sibi adiungere satagebat, quem Vratislaviâ precibus euocatum, & quinque millibus equitum comitatum perhumaniter lauteque accepit. Tandem à fratre Sigismundo captus, & Viennæ in carcere asseruatus, Germanorum procerum consensu, Imperio deturbatus est; ex ira in apoplexiam incidens, ac paralyti, diebus 18. laborans, animam miserè exhalauit. 13. Cal. Septembr. An. Chr. 1400.

Vixit Annos 57.

Imperauit An. 21. M. 5. D. 28.

Sepultus Pragæ.

141. Mo.

141

141. *Morosophi moris omnibus præcellunt.*

VEncellus, si cætera infra Maiestatem Imperatoriam; hoc supra multos Regum & Cæsarum: quod, cui reluctari non poterat, cesserit fortunæ: nec in fratrem quidquam grauius statuerit, quem fortuna dedit aliquando in potestatem. Hoc vult cum Navi & cælo & mari agitata: tum sententia mediusfidius graui;

TEMPESTATI PARENDVM.

Adagium vetus ad hoc conuenit: *Nosce tempus*. Et rectè illud & omninò diuinè: Qui temporì paret, necessitati paret: qui necessitati, fato paret: qui fato, voluntati paret diuinæ: cui, profectò repugnare nec tantum est, nec facile. Nam, ut Manilius canit: *Certum est & inenitabile fatum*: quod, secūdum Ouidium, ratio vincere nulla potest. Menander:

Pugnare cum diis, cumq; fortuna graue est.

Fatum nemo potest effugere: teste Pindaro.

Euripides ait: *Necessitatis aut fati nulla est fuga*. Quapropter omni arte efficacius est Tempestati parere, maxime in rebus aduersis, aut in bello, teste Q. Curtio.

141. RV.

142. RUPERTVS. CXLII. ROM. IMP.

Rupertus siue Robertus, Dux Bauariæ, & Comes Palatinus Rheni, filius Ruperti Adolphi & Beatricis, post depositum ab imperio Venceslaum Anno Christi 1400. ab Electoribus legitimo suffragio Cæsar creatus, ab Episcopo Coloniensi inauguratus est, electionem eius Bonifacio IX. vehementer comprobante; à quo cum imperij coronam accipere desideraret Rupertus, Romamque profectionem instituisset, a Galeatio Mediolanensi, quem Venceslaus Ducem fecerat, itinere intercluso, in Germaniam impos voti rediit. A Florentinis tandem ad comprimendam Galeaciorum potentiam euocatus, in Italiam secundo descendit, præsidioque ducis Austriaci & Episcopi Coloniensis destitutus, congressus cum Vicecomite succubuit, fugaque saluti consuluit. Vnde ad Tridentinos & Venetos delatus, ab eis honorificentissimè acceptus, & in Germaniam per Alpes cum equitatu reuersus, nunquam postea sibi persuaderi passus est, vt in Italiam rediret: quam suis se vulneribus conficere permittens, res Imperij sui cum diligentia tractare maluit. Post pleraque autem egregiè gesta, insperato in Oppenheim diem suum obiit. Cal. Iunij, Anno Christi 1410. *Volaterran. lib. 23. Egnatius. Appendix S. Aurel. Victoris. Treverus. &c.*

Vixit annos.....

Imperavit An. 9. M. 8. D. 22.

Sepultus Heydelbergæ.

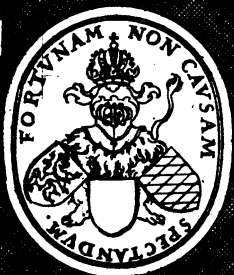
Interregnum fuit Mensium 3. D. 19.

142. Miso-

142

142

242. *Miseriæ res digna misericordia.*

Effigies Ruperi Imp. ex Tretero delineata est: loco auersæ partis, insignia Illustriss. domus Princip. Elect. Palatinorū, adieciimus. Alius insuper nūmus pulcherrimus, argenteus, mihi ab amico communicatus, huius formæ magnitudinis & crassitudinis: quem huius Principis esse, pro certo habeo, cum id, inscriptio auersæ partis:

RVPERTVS DUX & insignia Elector. Palatin. in anteriore parte satis testentur. Repertus est hic nummus in Villa Grommen, ad Flu. Nitæ, siue Bintz, in Veterauiā.

T

143. SIGIS-

143. SIGISMUNDVS. CXLIII. ROM. REX.

Sigismundus Caroli IIII. Imperatoris ex Ioanna filius, cū penè puer Ludovici Vngariæ & Poloniæ Regis filiam, natu maiorem Mariam, vxorem accepisset, ab eodem morituro Poloniæ Rex designatus, & à Polouis susceptus, ob offensas tamē quasdam paulopost Regno exutus, in Vngariam profectus, post varias rerum conversiones, Hungariæ Rex, postea Cæsar creatus est Anno Christi 1410. Princeps probitate, eruditione, religionisque propagandę zelo clarissimus. Romam profectus cū Iohanne XXIII. de tollendo schismate consultavit. Cumque triennio cogendi concilij causā magnam Europæ Partem peragrasset, studio diligentiaque sua id perfecit, ut Constantiæ Synodo congregata, tres adulterini Pontifices dignitate privarentur, & Orho de Columna, Martinus V. postea vocatus, legitime in Pontificem eligeretur. Mediolani postea de more imperatorio ferrea corona insignitus, Parmam, Senas, Romamque profectus, à Pontifice Cardinalibus, Populoque Romano maximo apparatu susceptus, & Corona Cæsarea donatus est. In Boëmiam reversus cum motus exortos componere summis viribus contenderet, morbo & senectute fatigatus, diem ultimum Znàim Moraviæ, clausit. Id. Decemb. An. Ch. 1437.

Vixit annos 69.

Imperavit an. 26. M. 8.

Sepultus Warasin.

143

143. *Sic cedunt mōnera fatū.*

ORbem coronatum decenter vides. An gnomonem probes? nescio. Quemadmodum nō non eodem omnes palato sunt: cū hos acria, illos dulcia capiunt, sic nec ingenio. Vlysses tectus: Aiax nudus. Illi probaris facili: huic minimè. Plures fortasse sunt Vlysses, quam Aiaces. Et verè simulare, citrà ininriam, semper enim hæc absit, a drem, si cuius, Magistratus facit. Nam solers mater liberos infātes prudenter decipit; quos perderet, omnia nudando. In populo autem quot sunt infantes? Non quæro, ætatene? sed vanitate. Rectè igitur.

**NESCIT REGNARE QVI NES CIT
DISSIMVLARE.**

T 2

144. AL

143. SIGISMUNDVS. CXLIII. ROM. REX.

Sigismundus Caroli III. Imperatoris ex Ioanna filius, cū penè puer Ludovici Vngariæ & Poloniæ Regis filiam, natu maiorem Mariam, vxorem accepisset, ab eodem morituro Poloniæ Rex designatus, & à Polouis susceptus, ob offensas tamē quasdam paulopost Regno exutus, in Vngariam profectus, post varias rerum conversiones, Hungariæ Rex, postea Cæsar creatus est Anno Christi 1410. Princeps probitare, eruditione, religionisque propagandę zelo clarissimus. Romam profectus cū Iohanne xxi iiii. de tollendo schismate consultavit. Cumque triennio cogendi concilij causā magnam Europæ Partem peragrasset, studio diligentiaque sua id perfecit, ut Constantiæ Synodo congregata, tres adulterini Pontifices dignitate privarentur, & Otho de Columna, Martinus V. postea vocatus, legitime in Pontificem eligeretur. Mediolani postea de more imperatorio ferrea corona insignitus, Parmam, Senas, Romamque profectus, à Pontifice Cardinalibus, Populoque Romano maximo apparatu susceptus, & Corona Cæsarea donatus est. In Boëmiam reversus cum motus exortos componere summis viribus contenderet, morbo & senectute fatigatus, diem ultimum Znàim Moraviæ, clausit. 5. Id. Decemb. An. Ch. 1437.

Vixit annos 69.

Imperavit an. 26. M. 8.

Sepultus Warasina.

143

143. *Sic cedunt mœnera fati.*

ORbem coronatum decenter vides. An gnomonem probes? nescio. Quemadmodum n non eodem omnes palato sunt: cū hos acria, illos dulcia capiunt, sic nec ingenio. Vlysses tectus: Ajax nudus. Illi probatis facilē: huic minimē. Plures fortassē sunt Vlysses, quam Aiaces. Et verē simulare, citrā ininriam, semper enim hęc absit, a drem, si cuius, Magistratus facit. Nam solers mater liberos infātes prudenter decipit; quos perderet, omnia nudando. In populo autem quot sunt infantes? Non quæro, ætatene? sed vanitate. Rectē igitur.

**NESCIT REGNARE QVI NESCIT
DISSIMVLARE.**

T 2

244. AL

144. ALBERTVS CXLIIII. ROM. REX.

Albertus II. Hungariæ ac Boemiæ Rex, Archidux austriæ, & Sigismundi Cæsaris gener, post eius obitum, omnium electorum vnanimi consensu, Imperator electus est. Cal. Ianuarij, Anno. 1538. Duodecimum annum agens patrem amisit: sub patruis tutoribus inter se digladiantibus, gravia perpeffus est. Elisabetham Sigismundi Cæsaris filiam vxorem duxit, dotisque nomine insigniores Moraviæ Vrbes accepit. Cum Cazimiro Vladislai Iagellonis Poloniæ Regis filio (qui post mortem Sigismundi Cæsaris à Bohemis in duas factiones divisus, Rex Boemiæ electus fuerat) bellum gerere cœperat: sed induciis quadrimestribus, ad constituendam pacem, opera legatorum Pontificis & Concilij confectis, in Vngaria contra Turcam Amurathem, qui incursionem in Regnum illud fecerat, profectus est. Cumque ad eius adventum Amurathes retrofugisset, ac Albertus copijs dissolutis Budam redirect, calore ferventis Augusti vexatus, Peponibus sitim sedare volens, in solutionem ventris incidit, prope Strigonium, Princeps religiosissimus & liberalissimus mortuus est. 6. Cal. Nov, An. Ch. 1439.

Vixit Annos. ....

Imperavit An. m. 9. d. 27.

Sepultus Albæ Regali, Hungariæ.

144. Albertus

144

144. *Amicum ne tamerè asciveris, ascitum ne leviter
reieceris.*

Signum militare hic à signifero exceptum, nec ab eo solo gestatur: habebat enim signifer laboris socium. Et sunt cuspides hastarum in utraque parte signiferi. Signum, inquam, militare, quod à Persis (nam aquilam Xenophon notat in expeditione Cyri) per Macedonas Imperij successores, ad Romanos transiisse aliqui volunt. Qui autem socio præceptum vult, in hostes videtur missurus, quod dubiis in rebus ad concitandos militum animos, factum legimus frequenter. Atque hæc sub oculos cadunt. Quod autem coelitus datur, à Deo pendere victoriam Imperator ostendit. Ita videor Hieroglypta intelligere. Quod autem victoria fugam nesciat, non scio, quid Albertus II. velit. Nam ipse in apparatu belli Turcici in agro Strigoniensi mortuus est: & fortuna in bello sæpe mutat vices, ut propior victo sit sæpius, qui tandem vincit. *Typotius.*

Handwritten notes in a cursive script, likely a library or archival stamp, partially legible as 'BIBLIOTHECA' and 'MUSEUM'.

145. FRIDERICVS III. CXLV. ROM. IMP.

Fridericus III. ex Ernesto Duce Austriæ, & Cimbarca Zie-
 moviri Masoviorum Ducis filia natus, concorditer ab Ele-
 ctoribus Francoforti Cæsar creatus Anno Christi. 1440.
 Aquisgrani coronatus est. Italiam ingressus omnique honoris
 genere passim exceptus, in Senensi vrbe cum sponsa Heleono-
 ra, Regis Portugalliæ filia, nuptias perfecit. Romam veniens
 incredibili lætitia exceptus, à Nicolao V. Pontifice vna cum
 coniuge coronam imperij suscepit. Hinc Neapolim divertit, in
 Alphonsi Regis gratiam, cuius Heleonora pernecessaria erat.
 A Venetis quoque liberaliter & munificè exceptus, cum in Au-
 striam rediisset, omnia tumultuum plena reperit, & Viennæ
 à civibus obsidione pressus, principum aliorum ope, liberatus
 est. Pacatis rebus, privati penè more Romam petiit, de recupe-
 randa Constantinopoli (quam Mahometes Turca, Constanti-
 no Palæologo Imperatore occiso, Gerluæ cuiusdam Græci
 proditione, cum maxima Christiani nominis ignominia & di-
 spendio occupaverat) consilia capturus. Defunctis Alberto
 fratre, & Ladislao, Archidux Austriæ solus factus, & Rex Hun-
 garie à multis designatus, cum Matthia Hunniade Rege itidē
 electo, bellum Pannonicum gessit: quòd morte Matthiæ, tan-
 dem solutum est. Filium Maximilianum à Flandris captum,
 Flandria vastata liberavit, imperiique consortem fecit. Ex æta-
 te & labore stomachi in morbum incidens, alvoque resoluta
 Lintzy obiit. 14. Cal. Septemb. An. Ch. 1493.

Vixit annos 77. M. 11. D. 3.

Imperavit An. 52. M. 7. D. 19.

Sepultus viennæ.

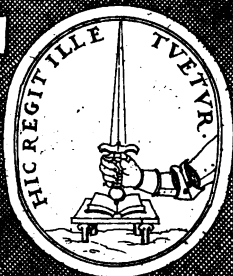
*Quatuor sunt Friderici
 si Barbarossam &
 primo computes.
 s. fol. 260.
 260*

145. 20

145

145. *Rerum irrecuperabilium fœlix obliuio.*

LEges & arma in promptu habes. Illæ regunt, hæc tuentur Imperium. A Iustiniâno habet Imp. Fridericus, ut sine quibus Imperatores, non modò Imperium, sed ne nomen quidem tueri possunt. *Typotius.*

Parua autem sunt foris arma, nisi sit consilium domi. Armis igitur & consilio, quæ gladio & libro hic depinguntur, omnis civilis societas, & terrarum orbis conservatur & defenditur; quapropter rectè additum:

HIC REGIT, ILLE TVETVR.

T 4

146. MAXI.

Ses huc ^{cos} ~~Terlig~~ ^{Terlig} naminatur. Quia
Fridericus pulcrus, quia Consolator
hominu Ludouici, a multis in cathedra
non ponitur. ut ledet ^{hor} ~~supponit~~
in Friderico, tertio in pte.

146. MAXIMILIANVS. CXLVI. ROM. REX

Maximilianus, Friderici II I. & Helconoræ Portugallensis filius, decimum octavum annum agens, filiam Caroli Audacis Burgundi, in vxorem duxit, atque in Flandria nuptias celebravit, sed sexto matrimonij anno, vxorem vterum gestantem, ex equo dum cursibus sequitur apros, delapsam, & ex eo casu lethaliter ægrotantem amisit. Patre vivente, & octavo ante mortem eius anno, Romanorum Rex Francofordiæ creatus est, Anno. 1486. ætatis X. X. V. I. I. Biennio post, Bruggis captus, in aromatarij cuiusdam domo, custodiæ per novē menses traditus, decollatis plerisque in eius conspectu nobilioribus aulicis suis, non sine horrendo ac stupendo quodam timore, per patrem Fridericum, cum exercitu triginta duorum millium venientem, liberatus est. Matthia Rege Pannoniæ defuncto, eius ditionem sibi vendicavit. Varia bella gessit. Italicum contra Carolum Francorum Regem: Helveticum non sine suorum iactura, Bavaricum contra Rupertum Palatinum Rheni: Hungaricum ac deinde Venetum, quod vario eventu tractavit. Princeps magnus bello, pace tamen præclarior: cuius eximia bonitas, liberalitas summa, & pietas commendatur. Cum se morti vicinum sentiret, sanxit, vt suarum provinciarum rectores ac præsides, cum omnibus officialibus in suisque statu, quoad alter nepotum in Germaniam commigraret, perseverarent: ac postea ventris profluvio, Wels Austriacæ mortuus est. Id. Ianuarij, An. Ch. 1519.

Vixit Annos 59. M. 9. D. 21.

Imperavit { cum patre An. 7. M. 6. D. 4.
Solutum autem An. 25. M. 4. D. 25.

Sepultus Neostadij, Austriæ.

Interregnum fuit, Mens. 5. D. 16.

146

146. *Tene mensuram, & respice finem.*

S Ex radijs Mystærotam vitæ humanæ fulciunt: propter totidem vices: Quam aspidem acumine gemino per internodia dirimunt; huius vitam laboriosam volunt. Volvitur autē hæc rota sub mundo, qui mundi Principem notat, cuius vox quoque exauditur: PER TOT DISCRIMINA rerum. Quot verò? Quot acini sunt Punici mali. Sed &, ut hoc duri corticis est & insuavis; ita acini grati: nuclei medici. Ad rem accommodatè. Nam dulcissima est, rectè factorum recordatio, *Typotum.*

T 3

147. CA.

Carolus V. Phillippi Archiducis Austriae, ex Ioanna Aragonia filius, Maximiliani Imperatoris nepos, Hispaniae, & Siciliae Rex, dum in Hispaniis ageret, communibus Electorum suffragiis, Anno 1519. Cæsar creatus, anno sequenti Aquisgrani coronatus est, Princeps omnibus pij, prudentis, fortissimiq; Imperatoris dotibus cumulatus. Francisco Galliarum Regi bellum intulit, eumq; captum libertati sub certis conditionibus restituit. Post Romam, à Borbonio Duce direptam, in gratiam cum Clemente VII. Pont. Max. rediens, ab eo Bononiæ Anno 1530. Imperiali diademate ornatus est. Viennam contra Solymani Turcarum Regis impetus defendit. Tunetum & Goletham in Africa, in potestatem redegit. Cum Gallo Rege ad pacis fœdera amplectenda à Paulo III. Pontifice se adduci passus est. Fœdus contra Turcam, cum Pontifice & Venetis iniit, licet eius optabilis fructus subsequi tunc nō potuerit. Algerianam in Africam expeditionem, classe vi autumnalium tempestatum disiecta, valdè infaustam suscepit. Bellū in Germania contra Protestantes gessit, quos captis Io. Friderico Electore Saxoniae, & Phillippo Lantgrauio Hassiæ, domuit. Galliae Regi Henrico, qui Mauritio Electori Brandeburgico, aliisq; se coniunxerat, viriliter se opposuit. Post insignes victorias & plurimas res in imperio præclare gestas, Deo soli vacare desiderans, euocato ad se ex Anglia Phillippo filio, ei ditiones omnes, & Regna sibi subiecta, tradidit, missaq; insigni legatione ad Electores Principes, qui Francofurti conuenerant, Anno 1558. imperio se spontè abdicans, in Ferdinandum fratrem suum illud transtulit. Ex Belgio tandem in Hispaniam profectus, omnibus seculi curis liber, in solitudinem & Monasterium Sancti Iusti, propè Palentiam monachorum Diui Hieronymi, cum duodecim familiaribus concessit, vbi cum menses aliquot Diuinarum rerum meditatione consumpsisset, vitam conclusit. Die 21. Septemb. An. Ch. 1558.

Vixit Annos 58.

Imperauit An. 39.

Sepultus in Hispania.

147. *Nulla*

147

147. *Nulla victoria sine clementia.*

Columnæ hic videntur binæ. Inter eas Aquila, alis vtramque contingens. Coronatæ utrobique. Herculis appellant, siue montes Calpen & Abylon: siue æreas verè columnas: quod vltiora, omnia esse mare, creditum sit vulgo. Nam Platonis in Timæo, alia longè sententia est: & vltra esse, si nō continentem, insulas, Sertorius apud Plutarchum ostendit. Columbus An. Ch. 1482. auo materno Caroli V. Imp. orbem novum aperuit. Carolus plura detexit, atque occupavit. Vnde Symbolum ex Pindaro sumptum:

PLVS VLTRA.

De quo Poeta:

*PLVS VLTRA Herculeus, Calpen Abilamq; columnas,
CAROLE, victoris nobile nomen habes.*

Cum his ipsis columnis Herculeis superatis, novum mundum nobis aperuisti, monumentum certè Laudis tuæ perpetuum futurum. Benè Poeta:

*Struxit in extremo quas æquoris orbe columnas,
Quisatus Alcmena de genitrice fuit.
Hæc virtute tua superasti CAROLE Caesar.
PLVS VLTRA rebus sorte favente tuis.*

148. FER-

148. FERDINANDVS CXLVIII. ROM. IMP.

Ferdinandus. Archidux Austriae, Caroli Imperatoris frater, Bohemiae Rex, post Ludouici Hungariae Regis contra Turcas dimicantis interitum, diuisis procerum studiis Ann. Chr. 1526. Hungariae Rex electus. Ioannem Vayvodam (qui ab alia factione Rex itidem creatus fuerat) regno exuit: quem Solymanus Turcarum Imperator, cum maxima florētissimi Hungariae Regni iactura, in principatu restituit. Anno 1531. Coloniae Principum Electorum suffragiis, Romanorum Rex creatus, Aquisgrani coronationis suae insignia suscepit. Anno 1537. Missis ad Exechy obsidionem copiis, cum Turcis valdè infelicer confligit, Anno 1540. Mortuo Ioanne Hungariae Rege, ad Pannoniae Regnum animum adiiciens, eius complures ciuitates, & munitiones recuperauit: qua occasione, Solymanus Turca, dum filij Regis demortui se defensorem simulat, non modo luctuosissimo bello extremum exitium Hungariae attulit, sed & contiguas ei prouincias miserè afflixit, Ferdinando sese pro viribus opponente. Anno 1545. Boëmos tumultuantes, punitis nonnullis seditionum auctioribus, compescuit, regnumque illud pacatum reddidit. Anno 1558. abdicante Carolo V. Imperij gubernacula, ex Principum Electorum decreto suscipiens, illud cum maxima pietatis religionisque laude ita administravit, vt magnum sanctitatis innocentiaeque nomen sibi meritò apud omnes comparauerit. Tandem plenus dierum Viennae Austriae, diem extremum clausit. 7. Cal. Augusti, Ann. Chr. 1564.

Vixit Annos 61.

Imperavit An. 6.

Sepultus Viennae.

148

148. *Fiat Iustitia, aut pereat mundus.*

Biceps Aquila imaginem Crucifixi gestans, Ferdinandum Imp. proponit, omnia sua cum Imperio, committentem Deo. *Typotius*. Huic symbolum est additum:

**AQVILA ELECTA IVSTE OMNIA
VINCIT.**

Matthesius hoc Friderico III. tribuit. Sed Oct. de Strada, *B. Cæs. M.* Antiquarius celeberrimus: hunc nummum inter alios Ferdinandi Imp. (in Symbolis Pont. & Impp.) habet. Quo prudentissimus Cæsar significare voluit, magistratu legitime electo, nihil esse sanctius, nihil magnificentius, nihil denique ad victoriam & felicitatem in bello & pace consequendam præstantius. Insigne Imperij est Aquila, auium regina & ministra fulminis, ut Flaccus loquitur: à quo ea tamen semper est tuta ac secuta, tanquam Iouis ales, quæ omnium gentium consensu, cum Imperij & Regni, tum etiam felicitatis ac victoriæ diuinitus quasi de cælo missæ, manifestum reddisse augurium quamplurimis existimatur. De ea lege sub num. 64.

149. *MA.*

149. MAXIMILIANVS II. CXLIX.
ROM. IMP.

Maximilianus II. Ferdinandi Cæsaris ex Anna Hungariæ Regina filius, Anno Domini M. D. Lxx. Ii. Mense Nouembri communibus Electorū Principum suffragiis, Francofurti in Romanorum Regem electus est. Anno verò M. D. Lxx. Iii. Possionij Hungariæ Rex, cum multa celebritate, solennibusque ceremoniis, coronatus fuit. Post obitum Ferdinandi Patris, imperij administrationem suscipiens, duce fortissimo & clarissimo Lazaro Suendio, viro militaris rei peritissimo, bellū indixit Ioanni Transilvaniæ Principi, Vesperinum ac Tatiam illi ademit, Strigoniumque obsidere parauit. Aduentante in Pannoniam Turcarum Imperatore Solymanno, cum valido & numerofo exercitu, Anno M. D. xx. vi. Maximilianus cum octuaginta millibus militum sese illi opposuit: cum prius sub fratribus Ferdinando & Carolo duos alios exercitus ad fines misisset. Classē quoque naualem in Danubio instruxit Mortuo ad Cigethum Solymanno, exercituque illius domum reuerso, Imperator suum quoque exercitum dimisit. Post Henrici Valesij Regis ex Polonia in Gallias discessum, diuisis Electorum studiis, quorum pars Stephanum Battorem Transilvaniæ Principem, Regem proclamauerat, Maximilianus Anno M. D. Lxxv. Poloniæ Rex electus fuit: cui electionicum post plures Menses consensum præbuisset, Stephano Rege iam Cracouiæ coronato, cum Regno illi, propter diuersarum partium studia, maximum periculum immineret, ipse coactis Ratisbonæ Imperij comitiis, Rudolphoque filio successore designato, Mens. Octob. An. Ch. 1576. animam Creatori reddidit.

Vixit Annos 49.

Imperauit An. 12.

Sepultus Lintzium.

149. Domini.

149

149. *Dominus providebit.*

Aquila cum insignibus Austriacis & Cæsareo diademate, designat Cæsare Max. Mūdus verò, quidquid in mūdo est. Sceptrum autem eius: Ensis, arma, quibus ius vindicandum est. Quod quia difficile, Domino orbis, rem permittit. *Tipotius.* Ad quod Symbolum sic quidam:

Quid tecum Fortuna mihi, quid cura maligna est,

Sirebus DOMINVS PROVIDET ipse meis?

Prouidet ipse mea vita Deus atque saluti:

Ille meus Dominus, sit Deus ille meus.

Hoc Symbolo (ex Gen. cap. 22. desumpto) testatum fecit optimus diuusq; Cæsar, prouidentia Dei omnia gubernari, & se aduersus omnes humanos casus huius prouidentiae su missimo præsidio munitum esse. Itaq; hoc illi ratum, firmum & fixum, nihil vnquam euenisse, nihil vnquam euenturum, quod Dominus ille cæli & terræ non prouiderit, Imperia Deo auctore constitui, & eodem cūstode sustentari.

150. RODOLPHVS. II. CL.ROM. IMP.

Rodolphus II. ex Maximiliano secundo Imp. & Maria Caroli V. Imp. filia, natus est, Viennæ, xviii. Iulij Ann. Chr. M. D. LII. Hungariæ primùm, deindè concordibus Principum Electorum vôtis, Romanorum Imp. in Comitibus Ratisbonensibus creatus Anno M. D. LXXVI. rerumque nunc felicissimè potitur Princeps heroicæ virtutibus singularis, quem ut Deus Opt. Max. diutissimè vniuersæ Reipublicæ Christianæ præseruet ac tueatur, ex intimo animi mei affectu vehementer opto. Tu, lector quisquis es, mecum.

F I N I S.

Brenitas memoria amica.

250. *Omnia*

150

150. *Omnia ex voluntate Dei.*

Hic Aquila volatile telum tenet, vibranti similis, sedens in fascia, cuius Symbolum est:

A. D. S. I. T.

Supple, inquit de Schola aliquis. Dominus. Myſta ſingulas etiam literas ponderat, vt in nomine Adam Beda ſecutus Græcos, A. Adiuuante. D. Domino S. Superabo. I. Imperatorem, T. Turcarum. Ego piis votis applaudam: Quod faxit Deus præpotens & immortalis. Verſibus id variis expoſitum Secret. Beruitio iam Pelfenæ impoſui ad Sac. Cæſ. Mai. Hoc ſum breuior. *Iac. Typotius.* Alij alias huius ſymboli adferunt explicationes. Quidem ſic verſa intrepreatus eſt.

*Auxilium Domini ſit Iniquis Terror: id æſta
Symbola portendunt Caſaris, ADSIT ait:*

Non nemo.

Auſtria Domini Secura Iouis Tolorum.

F I N I S.

V INDEX

INDEX VERBORVM ET RERVM COPIOSIOR.

NUMERVS INDICAT

Paginam.

A

AAA	3
Adolphus	274
Adsit	305
Æmilianus	86
Æternitas	75.127.241
Actius	166
Alaricus rex	160.162
Albertus I.	276
Albertus II.	292
Albogalerus	3
Alemani vide Franci	
Alexander Seuer.	60
Alpha & Omega	141
Ambrosius	158
Alphonſus rex	271
Amphitheatrum	21
Amicus	293
Anaſtaſius I.	174
Anaſtaſius II.	207
Annona	97
Antonios	80
Antoninus Pius	16
Antoninus Caracalla	50
Anton. Elagabalus	58
Apis deus	145
Apollo	87
Aquila legionaria	11
Aquila Iouis	93.129
Aquila 2. capitibus	221

Arcadius	26
Ardaburius	170
Armenici victi	37
Arnulphus	232
Artabanus Parthorū rex	54.57
Aspacia	170
Aspergillum	65
Athanaſius	144
Attila	164
Augustus	4
Aurelius Antoninus	17
Aurelianus	100

B

Balbinus	68
Bernardus	256.258
Bigis	53
Boleslaus rex	244
Bosphorus congelatur	212

C

Caducius	83.279
Cæſar	2
C. Caligula	8
Caligulae ſorores	9
Capedo	65
Carinus	211
Caracalla	50
Carolus Magnus	220
Carolus II. Caluus	228
Carolus III. Craſſus	230
Carolus IIII.	284

Caro-

INDEX

Carolus V.	298	Constans II.	224
Carus	108	Coronæ Roman.	223
Castra prætoria	11. 117	Cornucopiæ	3
Circi descriptio	31	Cosroes rex	186
Circi vsus aut ludi	51. 52	Crispus	131
Circus Max.	75	Crucis lignum	186
Claudius I.	10	Cyrillus occisus	108
Claudius II.	96	Cythara	87
Clementia Dea	47	D	
Clodius Albinus	46	Danubius	29. 131
Clypeus votiuus	147	Decentius	140
Colliseum	21	Decius Traian.	78
Colonia	93	Dextræ iunctæ	62
Commodus	38	Diadumenianus	54
Comob	201	Dianæ templum	89
Christiani Impp. inter Diuos		Didius Iulianus	42
relati	156	Diocletianus	113
Concordia	71. 119. 159. 223.	Diffimulare	291
Congiarium	61	Dominus prouidebit	393
Congius quid sit	61	Domitianus	24
Conob	185	Donatium	61
Conradus I.	236	E	
Conradus II.	248	Elagabalus	58
Conradus III.	258	Electores instituti	244
Conradus IIII.	270	Elephas	75
Consecratio	33. 93	Ephesiorum Diana	89
Constantinus Max.	131	Epochæ anni	177
Constantinus II.	135	Equester figura M. Aur.	35
Constantinus IIII.	186	Etrus. Mess. Decius	78
Constantinus V.	194	Euticius Exarch.	244
Constantinus VI.	213.	F	
Constantinus VII.	216	Felix temp. Reparæ	133
Constantius I.	119	Ferdinandus	300
Constantius II.	135	Festina lente	275
Constans I.	135	Fides	69. 77. 109. 279.
		V	Fili.

INDEX.

Filippicus	205		
Florianus	104	H	
Focas	186	Hadrianus	15
Fœlicitas		Heluius Pertinax	40
Fortuna Dea	43	Henricus I.	238
Franci	95.237	Henricus II.	246
Franconia insignia	idem	Henricus III.	250
Fridericus Barbarossa	260	Henricus IIII.	252
Fridericus II.	268	Henricus V.	254
Fridericus III.	280	Henricus VI.	263
Fridericus IIII.	294	Henricus VII.	276
	G	Heraclius I.	188
Galba	14	Hera. Constantinus	188
Galerius Maxim.	119	Heracleonas	192
Galla Placidia	167	Herena Imperatrix	216
Gallinicus Patriar.	198	Hierosolyma restaurata	30
Gallicenus	90	Hispania	15
Gallus Treb.	84	Honorius	162
Genius Deus	79	Hostilianus Imp.	74
Genfericus	170	Hungari fiunt Christian.	246.
Geta	50		I
Germani Victi	62. 63. 95	Iani templum	5
Gibellini	268	Ierusalem Capta	23
Globus	3.155	Imagines	51
Gloria Rom.	150.219	Indulgentia	47
Gloria noui seculi	13	Iovinianus	146
Gloria Orbis	183	Irena	214
Gordianus Afric.	66	Iudæa capta	23
Gordianus III.	72	Iulia Maminea	60
Gothi deuicti	96	Iulia Seuerij	52
Gratianus	152	Iulianus Didius	42
Gubernaculum	3	Iulianus apost.	145
Guelphi	268	Iulius Cæsar	2
Guillelmus rex	270	Iuno Dea	47
Guttus aut Guttulus	65	Iupiter	25.113.127
		Iustinus I.	176
			Iusti-

I N D E X.

Iustinianus I.	178	Marcus Imp.	74
Iustinus I.	160	Marcus Aurel.	34
Iustinianus II.	198	Mars	109.99.55
Iustitia.	301	Martia Commodi	38
L		Martinianus	130
Labarum	68.69	Martina Imperatrix	193
Lætitia	203.229.243	Mauritius	184
Lætus	38.40.46	Maxentius	127
Leo I.	171	Maximianus Gader	119
Leontius, siue Leo II.	198	Maximianus Val.	113
Leo III.	210	Maximinus II. Daza	123
Leo IIII.	214	Maximinus	62
Licianus Valerian.	88	Maximus	62
Lituus	3.65	Maximilianus I.	296
Licinius	127	Maximilianus II.	302
Liuis Augusti	4	Medi victi	37
Longinus Exarch.	211	Mercurius	81
Lotharius I.	224	Messalina Claudij	10
Lotharius II.	256	Meta sudans	21
Loqui scire	263	Moneta Dea	105
Ludouicus II.	226	Mores obseruare	249
Ludouicus III.	234	Mors non timenda	255
Ludouicus I.	222	N	
Lucius Verus	18	Narfetes exarcha	180.182
Ludouicus IIII. aut V.	282	Nero	12
Lupa cum Rom.& Ro.	35	Nerua	26
Lugduni pecunia sign.	157	Nicéphorus	216
M		Nobilitas	58
M.Aurelij fig. equest.	35	Numerianus	28
Macrinus	54	O	
Magnus Maximus	154	Octavius Aug.	4
Magnentius	140	Opelius Macrinus	54
Mahomet exoritur	186	Origines	60
Malum mutandum	263	Otho I.	16
Marcianus	168	Otho II.	240
		V	
			Otho

INDEX.

Orho III.	242
Orho IIII.	244
Orho V.	266

P

Palatinorum insignia	289
Paludamentum	183
Pannoniæ	247
Parthici victi	37
Patera	49
Parer Patriæ	187
Parientia	209
Paulus Exarch.	211
Pax	245
Perfi victi	73
Pertinax	40
Pescennius Niger	44
Phillippus pater I.	74
Phillippus filius I.	74
Phillippicus	205
Phillippus III.	264
Phocas	186
Pietas	65.81
Plus vltra	299
Pons Traiani	29
Pontifex Max.	19
Pontificalia figura	63
Posthumus	90
Pontus congelatur	212
Princeps iuvent.	111
Probus	107
Prouidentia	41.119
Pulcheria	168
Pupienus	68
Quadratécifre	251

Quadriga	125
Quint. Her. Etr. M.D.	78
Quintillus	98

R

Radagassus	163
Raptus Sabinarum	13
Religio Christian.	235
Reparatio Reip.	149
Rhenus	93.95.237
Richardus rex	270
Rogerus rex	258
Rogus	83.93
Roma dea	233.155
Romulus	95
Rudolphus I.	252
Rudolphus I. aut II.	272
Rudolphus II. aut III.	304
Rubertus	288

S

Sabinarum raptus	13
Sacerdos Solis	59
Salon Valerianus	90
Sagum	107
Salus Reip.	131
Scolasticus Exarch.	209
Secespita	65
Securitas	17.67.145.147
Seculares ludi	75
Septem zonium	21
Sept. Seuerus	46
Sapor rex Persarum	73
Seuerus	123
Signa militaria	57.77
Signa occulta	251
Sigismundus	290
Sig-	

I N D E X

Signum Constan. Max.	139.	Trebellius rex	198
141		Trebunianus Gallus	82
Siscia	149	Treueris pecunia signa. 155. 165	
Sol	101. 123	Trigis	53
Spes Dea	45	Triginta Tyranni	22
Stephanus rex	247	Trium Viri monetalis	3
Suevæ insignia	259	Triumphator G.B.	163
Synodus Ephesina	164	Tropheum	35. 107
Synodus Chalcedon.	168	V	
Synodus Constantin.	196	Valerianus Licin.	88
T		Valerian. Salon.	90
Tacere	263	Val. Maximianus	115
Tacitus	39	Valentinianus I.	149
Tellus Dea	39	Valens	150
Templum Iani	5	Valentinianus II.	154
Temporum Fœlicitas	233	Valentinianus III.	166
Tempestati parendum	287	Vehiculatio remissa	27
Terræ motus	7	Venclaus	286
Tessera	67	Vespasianus	20
Tetricus	100	Victoria Germanica	63. 107
Theodosius I.	158	Victoriæ descriptio	171. 208
Theodosius II.	165	Virtus	135. 155. 161
Theodosius III.	208	Vitellius	18
Tiberius	7	Volusianus	84
Tiberius II.	182	Vota Romanorum	117
Tiberius III.	199	Vrbs Roma	155
Titius Sabionorum dux	5	X	
Titus	22	Xerxes rex	60
Toga	183	Z	
Traianus	28	Zenobia regina	100. 108
Traian. Decius	78	Zeno Imp.	173

F I N I S.

